

Edda

Óészaki mitológiai és hősi énekek

Válogatta, szerkesztette, a nyersfordítást készítette,
jegyzetekkel ellátta és az utószót írta:

N. Balogh Anikó

Fordította:

Tandori Dezső

TARTALOM

MITOLOGIKUS ÉNEKEK

1. A völva jövőndölése
2. A Fenséges beszéde
3. Vaftrúdnir-ének
4. Grímnir-ének
5. Szkírnir-ének
6. Hárbard-ének
8. Loki csúfolkodása
9. Trym-ének
10. Alvísz-ének

HŐSI ÉNEKEK

11. Völund-ének
12. Első ének a Hundingölő Helgiről
13. Ének Helgi Hjörvardszonról
14. Második ének a Hundingölő Helgiről
15. Szinfjötli halála
16. Grípir jóslata
17. Regin-ének
18. Fáfniről Szigurd éneke
19. Szigdríva-ének

20. Töredékes Szigurd-ének
21. Az első Gudrún-ének
22. Szigurd-ének
23. Brünhild Hél-útja
24. A Niflungok pusztulása
25. A második Gudrún-ének
26. A harmadik Gudrún-ének
27. Oddrún siralma
28. Attila-ének
29. A grönlandi Attila-ének
30. Gudrún bujtogatása
31. Hamdir-ének

VEGYES ÉNEKEK

32. Baldr álmai
33. Ríg-ének
34. Hyndla-ének
35. Örölő
36. Hlödr-ének

JEGYZETEK

Mitologikus énekek

1. A völva jövődölése

1. Híven halljatok,
hős törzsökök,
Heimdall sarjai,
hatalmasok s csekélyek.
Öldöklés Atyja,
sorjazzam-e sorsát
hajdan élteknek
emlékek ős öléről.
2. Emlékszem ősidők
óriás eleire:
engem elfogadtak,
étekkel tápláltak;
látok kilenc világot,
lent kilenc ágát
fenséges mérv-fának,
föld vak mélyén.
3. Rege-időn rég,
Ymir élt akkor,
nem volt homok, se tenger,
se hideg habok,
föld nem terült,
se fölöttünk ég,
nyílt varázsnnyiladékban
fű nem feslett.
4. Majd Bur fiai
földet fakasztottak,
megformálták híven
a híres Midgardot;
délről nap verte
a külszín kövét,
zsendült mélyről
növények zöldje.
5. Délről a nap,
hold hét társa,
vetette jobbát
az ég ívére;
nap nem látta,
hol lelhetné házát,
csillag nem tudott
helyére találni,
hold nem tudta
helyes hatalmát.

6. Akkor a hatalmasok
helyet foglaltak,
ítélő istenek szent,
sérthetetlen tanácsa:
éj és hajnal
ott nevet kapott,
reggelt s delet
illettek névvel,
délutánt és estét,
idők mérésére.
7. Akkor az Idamezön
összejöttek az ázok,
ők, kik oltárt ácsoltak
s szentélyt,
kovácsműhelyt,
kincs készítésére
formáltak szerszámot,
fogókat szerkesztettek.
8. Udvaron, ostáblán
versengtek vígan,
nem vélték híját
arany holmiknak,
míg nem jött hozzájuk
három óriáslány,
irdatlan erővel
óriások birodalmából.
9. Akkor a hatalmasok
helyet foglaltak,
ítélő istenek szent
sérthetetlen tanácsa:
életre ki keltse
közülük a törpéket
Brímir véréből,
Bláin tagjaiból.
10. Mester ott közöttük
Mótszognir lett,
a többi törpe őt
s Durint követte,
ember-alakot
formáltak ők
földből, a törpék,
Durin tudta így.

11. Felbukkanó, Tovatűnő
Északi és Déli,
Keleti és Nyugati,
Késleltető, Tolvajló
Sípoló, Surrogó,
Susogó, Sötétítő,
Mélyvizi, Öregvizi,
Mézfarkas, Öregapó,
12. Vízbúvó, Varázsbotos,
Felszél-Fia, Fenyegető,
Kötekedő és Kiáltós,
Tudor, Fürgeagy, Tűnékeny,
Sírlakó, Fényhozó
sorra a törpéket
- Hatalmast s Tanácstudót -
híven felszámláltam.
13. Leplező, Titkolózó,
Találó és Leleményes,
Heves és Körültekintő,
Kész-kezű, Határozott,
Dolgos és Kürtfaragó,
Dalia-ész, Öböl-lakó,
Lápföldi, Föld-laki,
Tölgypajzsos - törpék.
14. Dolgunk már a törpéket,
Dvalin ténfergőit,
emberek értésére
Kérkedőig előszámlálni:
kik sziklaházuk hagyva
lakhelyre leltek
mocsár tájain,
földnek tágas mezőin.
15. Ott sürgött Sarjasztó,
igyekezett Írhozó,
ott járt Termetes, Szálas,
Tündöklő, Szertelen,
Gondúzó, Gondozó
....., Apácska.
16. Álf és Ingvi,
társuk, Tölgypajzsos,
Hegyi és Húshozó,
Bájoló és Bűvölő:
él az emlékezetben,
míg világ a világ,
e kérkedő sarjak
sora konokul.

17. Mindaddig, míg hárman
közeledtek a kíséretből,
jóságos, erős ázok
jöttek a házhoz;
találtak a tenger partján
két kezdete-fát,
egy kőrist, egy szilt,
szabad sorsú sarjakat.
18. Lelkük nem lélegzett,
szavuk nem szólalt,
maguk nem moccantak,
ép színük elapadt.
Lett lélegzetük Ódintól,
szavuk szólalt Hönirtől,
Lódurtól meglódultak
s ép színük éledt.
19. Tudok egy kőrist,
neve Yggdraszill,
szép szál fehér fa,
nedvesség fürdeti.
Harmatot hullat
völgy-ölekbe:
öröközden Urd
forrása felett áll.
20. Onnét e lányok,
titkok tudói,
hárman a tóból,
a fa tövéből.
Egyik neve Urd,
másiké Verdandi
- rúnákat róttak -,
Szkuld a harmadik,
tettek törvényt,
életre, halálra:
emberfiának
sorsot mondtak.
21. Emlékszem e világ
első harcára:
Gullveig aranyasszonyt
lándzsákkal leszúrták,
és elégették
Ódin oltárán.
Háromszor hamvadott,
háromszor kelt holtából,
sorjában sokszor -
ma mégis él.

22. Heid, így hívta
minden háznép
a jártas völvát,
varázsvesszős jósnőt;
elméket bűvölt
bűvös kötéssel,
csalárd nők öröme
volt ő örökkön.
23. Akkor a hatalmasok
helyet foglaltak,
ítélő istenek szent,
sérthetetlen tanácsa,
dönteni, sarcot
csak az ázok adjanak,
vagy a vérváltság
minden istent illessen.
24. Ódin odavágta
lándzsáját, hol a harc dúlt
- a népek első
evilági csatája -,
az ázok várfala
már le is omolt,
a teret a harcias
vánok tiporták.
25. Akkor a hatalmasok
helyet foglaltak,
ítélő istenek szent,
sérthetetlen tanácsa:
ki mérgezte meg
a levegőget,
s ki adta óriásoknak
Ódin asszonyát.
26. Csak Tór dúlt-fült
vak dühében
- ritkán türelmes,
ha ily hírt hall.
Esküt szegtek meg,
szent egyezséget,
nemrég kötöttet
ünnepélyesen.

27. Tudja, Heimdall
hangja hol rejlik,
fényt kereső
dicső fa tövén.
Lát vízesést növekedni,
zajlik nagy árral:
Öldöklés Atyjának
zálogából. - Mit tudtok még?
28. Egymaga ült kinn,
hogyan az öreg jött,
Yggr sarja,
ránézett s szólt így:
Mért engem kérdeztek?
Mért tesztet próbára?
Mindent tudok, ó, Ódin,
szemed hol rejted:
Mímir fenséges
forrásának mélyén!
Mímir minden reggel
így merít mézsört
Öldöklés Atyjának
zálogából. - Mit tudtok még?
29. A Hadúrtól gyűrűt
s nyakpérecet kapott:
jártas jövődölésért,
vessző varázsaért,
túljaért világoknak,
mit tudva vallat.
30. Látott valkúroket,
messziről lovagoltak,
készen akár
a gótok földjéig;
Szkuld pajzzsal jött,
követte Szkögul,
Gunn, Hild, Göndül
és Geirszkögül.
Sorban, ím, hölgyei
a Seregek Urának,
föld felett lovagolni
kész valkúrlányok.

31. Láttam Baldrnak,
véres istennek,
Ódin vérének
kimért sorsát.
Földeknek fölébe
növekedve állt,
finom s gyönyörűszép
fagyöngy.
32. Ennek hajtása
- volt bármi zsenge -
veszélyes nyíl lett,
Hödr röpítette.
Baldr fivére,
hamar születvén,
Ódin egy-éjt élt fia,
harcba szökkent.
33. Keze mosatlan,
feje fésületlen,
míg máglyán nem látta
Baldr ellenségét;
csak Frigg siratta
Fen csarnokában
Valhalla végzetét. - Mit tudtok még?
34. Látott völgyatlan ligetén
megkötözött, csalárd
alakot: ott hevert,
Loki hasonmása.
35. Ott ül Szigün,
süpped bánatba,
bánkodik férje miatt.
- Mit tudtok még?
36. Folyó fakad keletről,
méreg-völgyeken át,
kaszával-karddal,
Vad, ez a neve.
37. Állt északnak,
holdsötét földeken,
Szindri törzsének
arany csarnoka.
Egy másik ott állt
Nem-Hűlő-Hegyen,
sörcsarnok, Brimir
nevű óriásé.

38. Látott termet
naptól távult,
Tetemek Partján
északi-ajtóst.
Méreg hullt ott
a tető hasadékán,
teli a fal körben
kígyógerinc-fonadékkal.
39. Vergődni látott,
sebes sodrásban,
hamis esküvőket,
elvetemült ölöket,
mások asszonyát
megrontókat.
Ott szívta a holtak
tagjait Nídhögg,
farkas-szaggatta
férfiakét. - Mit tudtok még?
40. Ült keleten az öreg,
a Vaserdőben,
táppal táplálta
Fenrir fiait.
Közülük fog majd
kiválni egykor
a nap tolvaja,
trollbőrbe bújik.
41. Elhunytak húsa-vére
eltelít engem,
vér vöröse szinez
isten-székhelyet.
Nap fénye feketül
nagy nyarak során,
viharok vérszomja támad.
- Mit tudtok még?
42. Ült a sír halmán,
hárfa húrját verve
az óriásnőt őrző
víg Eggdér.
Feje fölött, bitófák
erdejében vad,
vörös kakas
kiabált, Fjalar.

43. Az ázokra káralt
Aranytaraj,
ő keltegeti, a Hadúrhoz
küldi a hősöket.
Rikoltoz még egy,
a föld rögei közt,
feketés-vörös kakas
Hél hodályain.
44. Vonít Garm veszettül
a Gnipa-barlangnál,
törik a bilincs,
s fut Fréki tüstént.
Látom messzibb jövőben
- ő s tudások tudó ő -
hatalmasok hulltát,
győzelemistenek gyászát.
45. Fivér fivérrel vív,
vért ont s öl,
romlik rokonok
békés barátsága.
Világ vad kora jön,
házasságtörőké,
bárd-kor, kard-kor,
pattanó pajzsoké,
orkánok s ordasok kora,
felőrlődik a föld,
iszony-emberekkel
elvész e világ.
46. Mímir fiai futnak,
kimért sors közelít
a viadalos-sereges
Visszhang Kürtjéhez.
Fújja harsányan Heimdall,
fennen a kürt leng,
Ódin akkor
Mímir fejével szól.
47. Megremeg Yggdraszill,
a magas kőris,
jajdul agg törzs s ág,
szabadul az óriás.
Hél útjára rettegve
hágnak a hősök,
míg Szurt lángja
mindent elnyel, felemészt.

49. Vonít most Garm veszettül
a Gnipa-barlangnál,
törik a bilincs,
s fut Fréki tüstént.
Látom messzibb jövőben
- ős tudások tudó ő -
hatalmasok hulltát,
hadistenek gyászát.
50. Keletről Hrímm jön,
kezén harc pajzsa,
Jörmungand gyűrűzik
örjögő gyűlölettel.
Hullámot hány a kígyó,
sas rikolt, tép rontva,
éjsápadt tetemeket,
körömhajót.
51. Keletről hajó jön,
hozza majd Muszpel népét,
közelít velük a vízen
a kormányos Ioki.
A szörny fia mind,
Óriásfarkas nyomán.
Ott van velük Bileiszt
nagy testvérbátyja.
48. Ázok közt mi készül?
Álfok közt mi készül?
Óriás-ország zajong,
zúdul tanácsba,
törpék tépelődnek
kő kapuk előtt
- sziklafal ismerői.
- Mit tudtok még?
52. Délről Szurt jön,
ágak dúlásával,
kardján öldöklő
Istenek tündöklése.
Sziklák omlanak,
óriásnők tűnnek,
hősöktől Hél útján
a menny meghasad.

53. Akkor beteljesül
Hlín második bánata,
és indul Ódin
farkassal víni,
és Beli gyilkosa
a deli Szurtra ront.
És Frigg szerelme
e harcon hull el.
55. Jön fia akkor
a Győzelem Atyjának,
Vidar, s tör az öldöklő
szörny szörnyű vesztére.
Kardját szalasztja
Hvedrung fiának
torkába, szívig:
bosszulja szülőjét.
56. Jön sarja akkor
a hős Hlódünnek,
Ódin fia ordas
farkasra halált hoz.
Ölni őrzöngve
Midgard őrzőjét,
- minden hős elhagyja
lakhelyét majdan; -
lép kilenc lépést,
Fjörgun fia, sebben,
vissza a szörnytől,
mely állja az átkot.
57. Feketül a nap fénye,
a föld tengerbe tűnik,
fogynak az égről
az égő csillagok,
tombolnak párák
tüzek poklaként,
forróság fojtja
fönn a magasságot.
58. Vonít most Garm veszettül
a Gnipa-barlangnál,
törik a bilincs,
s tüstént fut Fréki.
Látom messzibb jövőben
- ős tudások tudó ő -
hatalmasok hulltát,
hadistenek gyászát.

59. Látja, másodjára
emelkedik föl
tenger teljéből
föld örök zöldje.
Vízesések zuhognak,
fenn sas surrog,
vájtt kövű hegyről
halra vadászik.
60. Összegyűlnek az ázok
az Idamezön,
s a roppant földövről
beszélnek egyre,
emlékezvén
nagy eseményekről,
Fimbultír egykori
rúnáit felidézik.
61. Ott a fűben
újra fellelik
a tündöklő
arany táblákat,
csodálhatják elmúlt
idők csodáit.
62. Vetetlen földek
fordulnak termőre,
a rossz jóra válik,
Baldr visszatér.
Hödr és Baldr lakja majd
Hropt győzelmi lakát,
gyilkolás-istene szentélyét.
- Mit tudtok még?
63. Húz akkor Hönir
végre sors-vesszőt,
két fivér fiait
lakuk felépítik,
széles szél-földön.
- Mit tudtok még?
64. Lát csarnokot állni,
napnál csodásabb,
teteje arany,
így áll Gimlében.
Ez lesz lakhelye
hív harcosoknak,
derekas mind, míg él,
dicső öröm övezze.

65. És akkor eljön
az a Hatalmas,
aki mindenek ura
és ítélője lesz.
66. Eljön a sötét
sárkány, közelít
a csillám kígyó,
holdsötét csúcsokról,
szárnyán hordja
mezőkön áthaladván
a holtakat Nídhögg -
és most ő elmerül.

2. A Fenséges beszéde

1. Ajtókhöz közeledve
körbe kémlelj,
ügyelj éberen,
bizony, így lépj be:
mert ki tudja,
nem tanyázik-e már
ellenség odabent.
2. Üdv, ház gazdája!
Íme, vendég jött,
hol jut neki hely?
Mert gyorsan tegye,
aki gyújtogatással
szítaná a szerencsét.
3. Melegre vágyik,
ha megtér kintről,
átfagyott térddel,
étel, tiszta gyolcs
várja, hegyek
hazatért vándorát.
4. Vízre vágyik,
érkeztén étkezéshez,
törölköző kell s törődés,
mely szavait fogadja,
ha szólni kíván,
készséggel meghallgassák.
5. Megértést áhít
a messziről érkező,
könnyebb otthon élni,
kísérik gúnyos szemek,
ki nem ismerős idegenben,
s eszesekkel él együtt.
6. Tehetségét senki
túl sokra ne tartsa,
nem szánalmas a szegénység;
ha a betérő vendég
bölcs, nem beszédes,
ritkán járhat rosszul,
hiszen a józan észnél
hívebb barátot
bajosán lel bárki.

7. Vérbeli vendég
vacsorára érkezvén,
érzi: értelme élénkebb,
figyelme feszültebb,
szemelvén szemlél,
hadd tudja ki a ház titkát.
8. Sorsa szerencsés,
ki maga szerzi
hírét és becsületét;
hálátlan sors,
ha boldogulásod
másokon múlik.
9. Sorsa szerencsés,
ki maga-serénye
jó hírrel s józanul;
mások tanácsa
gyakran térít
téves utakra.
10. Különb terhed
ily úton mi lenne,
mint éles elméd;
kincsnél többet ér,
becsületet hoz s hírt
a bölcsesség bárhol.
11. Különb terhed
ily úton mi lenne,
mint éles elméd;
silány métely viszont
a mértéktelen sörivás,
kórnál keservesebb.
12. Nem üdve a sör,
hiába hinnék sokan,
az emberfiának;
aki vedeli,
végül nem bírja majd
lebírni önmagát.
13. Agyfosztó szajkó
száll fel a sörből,
elménk elrablója.
E madár tolla
körém is terült már
kertjén Günnlödnek.

14. Sör részegített,
rútul berúgtam
a bölcs Fjalarnál;
mégis kegyes a sör,
ki-ki visszakapja
tőle az eszét.
15. Fontolt s bölcs
legyen a vezér fia,
heves a harcban;
hadd lenne a férfi,
holta napjáig
vidám és vakmerő.
16. Álságos öröklétet
áhít az ostoba,
retten a harctól:
hanem az öregség
nem hagyja békén,
bár kímélte a lándzsa.
17. A bárgyú ember
bámul a vigalomban,
vagy báván begubózik;
adj neki italt,
akkor láthatod,
fénye miféle.
18. Az tudja csak,
aki sok utat járt,
távol tájakat,
miféle erőkkal
kormányozza kedve
az eszes embert.
19. Körbejáró kupát
soká ne szorongass.
Szavad is mértékkal mérd;
senki se neheztel,
ha idejében
indulsz nyugovóra.
20. A falánk ember
fal ész nélkül,
felfordul belé;
bölcsek körében
a hörcsögbendőt
harsányan kikacagják.

21. Tudja a nyáj,
mikor kell megtérnie
haza a legelőről;
hanem a dőre
étvágya határát
habzsolva nem érzi.
22. A kedélytelen
és a nyomorult
mindent kinevet;
nyűg, ha nem tudjuk:
magunk sem vagyunk
mentesek a hibáktól.
23. A dőre dúl-fúl,
magában, éjten-éjt,
mindenen elmélkedik;
és mire reggel lesz,
maga még roskatagabb,
minden marad a régiben.
24. Az oktalan ember
így okoskodik:
a mosoly már barátság;
nem látja a balga,
mily ferde szemmel nézik,
ha a bölcsek közt bóbiskol.
25. Az oktalan ember
így okoskodik:
a mosoly már barátság;
nem tudja a balga,
mily kevés híve lesz
a törvénytanácsban.
26. Az oktalan ember
azt hiszi, attól okos,
ha meghúzódba méléz;
ám fogalma sincs,
mit feleljen,
ha sarokba szorítják.
27. Az oktalan ember,
ha bárhova betér,
bölcsebb, ha hallgat;
tudatlanságát
nem fogják tudni,
ha nem jár el a szája;
de a balga, bárgyún,
még azt se tudja:
túl sokat beszél.

28. Bölcsnek tartják,
ki talpraesetten
tudakol és felel.
És ami történt,
ami szóbeszéd tárgya,
el nem titkolod többé.
29. Fecsegő, aki
ostoba szavait
szabadon ontja;
a nyelv pereg,
és nyakra-főre
dől a dőreség.
30. Ne nézz epésen
senki emberfiára,
bármilyen furcsa vendég;
van, aki úgy bölcs,
hogyan meg se kérdik,
és megússza ép bőrrel.
31. Bölcsnek tartják,
ki a kigúnyolt
vendéget kerüli;
ám aki gúnyol,
tudja-e, önmaga
alatt vágja a fát.
32. Hányszor megesik,
hogyan hű barátok
víg asztal mellett
csúnyán összecsapnak;
örök a viszály,
míg ember az ember.
33. Kora reggel
sose lakj be rogyásig,
legföljebb rokonhoz menvén;
mégsem ülhetsz ott,
mint a mulya bendő,
mely korog, de kérni nem bír.
34. Bármilyen közel lakik
a rossz barát,
betérned kerülő út;
ám javadra útja
a jóbarátnak,
bármilyen messzire ment el.

35. Ha valahol vendég vagy,
illemmel időzzél,
siess búcsúzni;
bizony, kiútálják,
akit kedveltek,
ha már terhes a háznak.
36. Házad, hol élsz s hálsz,
szilárd hely, bármi szűk;
magad ura maradhatsz
faháncs kunyhódban
két kecskével:
különb ez a koldusbotnál.
37. Házad, hol élsz s hálsz,
szilárd hely, bármi szűk;
magad ura maradhatsz,
mert szívszaggató,
ha koldulnod kell
minden kis maradékért.
38. Fegyvered mindig
magaddal hordjad,
ha utad akárhol:
bizony, ki tudja,
távolban hol lehet
lándzsájára szükség.
39. Ma bőkezű, ha nyájas:
boldog ajándékával,
bárhogy kapja;
a vagyonos is örül,
ha adományhoz jut;
de jutalmat sohase siettes.
40. Javakhoz jutottál:
javadra, ha fukarság
férgé nem ront,
fájdalmaktól óvhat,
ha szeretteidnek szánod,
mit ellenséged is elvehetne.
41. Fegyverrel s vérttel
vidítsák egymást a barátok,
hordható holmikkal;
ki adja s aki kapja,
alapos kötésnek
örvendhet örökkön.

42. Barátnak barátja légy,
adományt adománnyal
hálálj híven.
Gúnyt fizess meg gúnnyal,
s ne maradj fösvény,
fizetvén gonoszért.
43. Barátnak barátja légy,
s barátod barátjának
szintén szívese;
ám aki ellened,
egyetlen hívét
se szíveld soha.
44. Tudd, ha jó barátod van,
javad várhatod tőle,
bízhat sz benne bízvást;
oszd meg vele elméd,
adj néki ajándékot,
könnyelműn ne kerüld.
45. Tudd, ha oly embered van,
kiben nem bízol,
mégis javadra látod,
juttass neki jó szót,
magadban légy szilárd,
álnoknak álsággal törlessz.
46. Ha tudsz még társat,
kiben nem bízhat sz,
akiben kétkedsz,
nevess, ha nevet,
szavad legyen számító,
s nem vesztesz a vásáron.
47. Voltam ifjú is egykor,
egymagam éltem,
utam el-elvétettem;
társat találtam,
hozzám hasonló férfit,
szívem gazdagon szárnyalt.
48. A nagylelkű ember
élvezi jól az életet,
ritkán görnyeszt gond;
de az oktalan szív
szorong csak mindentől,
megcsalják, fél a fukar.

49. Ruhámat kint a réten
két fa-emberre adtam,
ettől ők előkelőnek
érezik magukat,
máris lenézik
mind a mezítelen lényt.
50. A köves fennsíkon
a fenyő kiszárad,
nem védi vértézete;
vajon az az ember,
akit senki se szível,
meddig tengeti életét?
51. Hamis hívekkel
az összhang öt napig
lobogva lángol,
ám hatodnapon
a lelkesedés kihúny,
a hamu füstje fojtó.
53. Sokat sose adj,
kellő kevésnek is
dicséret a díja;
darab kenyérrel,
korty itallal
igaz társra találhatsz.
54. Csekély tenger habja
csekély homokot tűr,
csepp az emberi elme;
más-másképp jár az ész,
ki-ki magának okos,
az emberiség egyenetlen.
55. Mérsékelten elmés:
ez az eszményi ember,
s nem a túl okos;
mert az boldog,
aki nem tud többet,
mint ami épp a boldogság.
56. Mérsékelten elmés:
ez az eszményi ember,
s nem a túl okos;
mert sose boldog,
aki sok bölcsességet
szívott a szívébe.

57. Az eszményi ember
mérsékeltten elmés,
s nem túl találékony.
Aludjon bár nyugodtan,
avagy nyugtalanul:
sorsát ki sejtene.
58. Tűz tüzet szit,
láng lángot lobbant,
ég, míg el nem enyészik.
Emberi szóból
születik a tudás,
tompultságból a tudatlanság.
59. Korán kelj,
ha más vagyonára vágyol,
vagy életét áhítod.
A lomha toportyán
s a lusta ember
csak lesheti a prédát.
60. Korán kelj,
ha kevés a szolgád,
rád vár a szorgalom.
Ki reggel tétlen,
tékozol az rémségesen.
Már a fürgeség fél siker.
61. Tisztálkodj, lakj jól,
így lovagolj tingbe,
légy bár kopottas.
Gúnyád bármi szegényes,
ne szégyelld sose,
lovadat se nézd le,
girhes gebe, az sem nagy baj.
62. Leszegi fejét a sas,
lop, szomját lohasztani
ős óceán vizéből.
Így lopakszik, sokaságban,
kit útja arra szólít,
szószólója mégis kevés.
63. Boldogulj, ha kérdezel,
csakúgy, ha válaszolsz,
s ki-ki bölcsnek vél.
Vigyázz, amit tudsz,
társad meg ne tudja:
egy világ tudja, mit hárman.

64. Hatalmát, erejét
a megfontolt ember
mérje mértékkel.
Hamar megérti,
ki a bátrakkal ismerős,
hogymások is bátrak.
65. Gyarlón elejtett
szavaidért, ember,
gyakran megfizetsz.
66. Hol túl korán érkeztem
egy-egy tanyára,
hol meg túl későn.
Sok sör éretlen volt még,
sok elfogyott épp.
Nem várt vendég nem jöhet jókor.
67. Meghívnak olykor,
s épp nincs étvágyam,
vagy böjtre vágyom.
Jóbarát házában
két sonka kalimpál,
s én eggyel is ellaknék.
68. E föld fiának
legtisztább teste
a tűz, a napfény,
az ép egészség,
s hogy élhessen is
ily tisztesség teljén.
69. Bármikór keserítsen,
nem korlátlan a balsors:
fia feledteti ezzel,
barát bátorítja amazt,
vagyon vígasztalja,
élni marasztja a jó mű.
70. De a legjobb mű: élni,
s ha tehetjük, békén;
tehened lesz, csak te légy.
Láttam tüzet már én
gazdag feje felett,
futott, s künn várta a vég.
71. Kemény lovas a sánta,
nyáját hajt a kezetlen,
a süket serényen harcol.
Nyájasabb a vakság,
mint a máglyafény,
a görcs, mint a gödör.

72. Jobb, ha van fiad,
bármikor jön is a világra,
halálod után akár:
mert az út mentén
ritkán áll sírkő,
mit nem apának emeltek.
73. Két küzdő fél, egy eredet.
A nyelv vesztője a fejnek.
Minden köpeny ránca
rontó kezeket rejt.
74. Várja az éjszakát,
akit vár éji szállás;
az evezők kurták,
az őszi éj hosszú,
az idő állhatatlan,
öt napig nem hű,
hát még egy hónapig.
75. Nem tudja az oktalan,
mennyi ocsmányság
oka a vagyon.
Ez gazdag, az szegény;
azt ne gúnyold,
ezt ne szégyenítsd meg.
76. Jószág veszendő,
jóbarát veszendő,
jómagad is veszendő vagy;
de a jó hír és név,
ha kivívtad egyszer,
el nem vész, jussod örökre.
77. Jószág veszendő,
jóbarát veszendő,
jómagad is veszendő vagy.
Valami nem veszendő:
a veszett hírnév,
halálod után is vár.
78. Láttam sok jószágát
Fitjung fiainak,
s koldussá lettek, íme.
A vagyon veszendő,
mint szemezés, veszedelmes,
barát, de bízhatatlan.

79. Szerez az oktalan is
jószágot vagy szerelmet,
ettől elégedett,
olcsó bölcsességgel
ámítja önmagát;
kevélyen botorkál.
80. Ismeretre vágyva
rúnákat vallass,
isteni rovás mind,
a Magasságos műve,
Fimbultul festése,
helyes, ha hallgatsz rájuk.
81. Napod dicsérd, ha elmúlt,
nőd, ha elégett,
kardod, ha kipróbáltad,
lányt első éje után,
jeget, ha partra jutottál,
sört, ha már habja sincs meg.
82. Szél ha fúj, fát vágj,
vizet járj jó időben,
sötétben suttogj a lánnyal,
a nappal szeme számos;
hajóorr hasítson örvényt,
védelmet adjon a pajzs,
kard pengéje csapást,
csókot a lány.
83. Tűznél kortyold söröd,
jégen korcsolyázz,
végy sovány lovat,
sűrű-rozsdás kardot,
csikód a háznál neveld,
kutyád a hóban csaholjon.
84. Férfi ne higgyen
lány szavának,
asszonyi szónak;
lágyszívüket
fazekas formálta,
csupa csalárdság lakja.
85. Lendült hullámnak,
lobbanó lángnak,
vonító ordasnak,
vészes varjúnak,
gyürkőző vad kannak,
gyökértelen fának,
nyugtalan víz árnak,
nyiszorgó kondérnak,

86. röppent nyílnak,
robajló zajlásnak,
éji fent fagynak,
fonódó kígyónak,
ágyban asszony szavának,
széttört kardnak,
medve víg kedvének,
vezér vérének,
87. beteg borjúnak,
büntetett szolgának,
völva jóslásának,
vérben fekvő embernek,
88. hamar vetésnek
ne higgyen senki,
koraszülött kölyöknek,
- vetést idő igazgat,
esze vezérel kölyköt:
mindkettőre veszély vár -
89. bátyád gyilkosának,
botolj bele bárhol,
leégett háznak,
szélvész lónak,
hiszen mi haszna,
ha lábát töri,
sohase hidd,
hogy ezekben bízatsz.
90. Szép nők szerelme,
ha szívük csalárd,
csúszós jég a jelesnek;
betöretlen csikóval
bajlódsz így, vesztetre,
vad ló, levet;
vagy mint kemény viharban
a kormányja vesztett hajós,
vagy mint ki rénre vadászna,
s olvad alatta a rézsű.
91. Kereken kimondom,
tudom, minek tagadnám,
forgandó a férfi is,
asszonyról szépen szólva
leggonoszabb a gondolat,
s rászedjük a számító szívet.

92. Szép szóval szolgálj,
adj ajándékot
asszony szerelméért,
alakját magasztald,
mert azé a szép,
aki teszi a szépet.
93. Senki szerelmét
ne szapuljátok,
kül-színe bármi.
Mit az ostoba ócsál,
boldogság az a bölcsnek,
a szép szerelmes kül-szín.
94. Senki bolondságát
ne szapuljátok,
sok a botor s a balga.
Szerelmi szenvedélytől
a bölcs bolondul:
csak esendő az ember.
95. Az ész érti csupán,
mi szunnyad a szívben,
rokon rejtekén;
mi lehet rosszabb,
mint ha az okos ember
örökké elégedetlen.
96. Magam meséltem mindezt,
szerelmesemre várva,
súnyva a sásban;
szívem-lelkem volt ő,
végül mégsem lett enyém
eszes arám.
97. Billing lányát láttam,
aludt az ágyán
a napfehér nő;
hitvány hívság
a vezér öröme,
ha a vér vágya nem övé.
98. „Alkony óráján, Ódin,
légy itt megint,
a lány tied lesz;
hiú a szándék,
ha a találkáról
nemcsak ők ketten tudnak.”

99. Térültem vissza,
vélttem szerelmet,
vezér szíve-lelke,
vártam, szavamra
engedékeny lesz,
enyém lesz egészen.
100. Ahogy odaértem,
láttam, az összes harcos
harciasan éber,
velük égő fáklyák,
villódzó fények,
veszélyre figyelmeztetők.
101. Benéztem megint,
másnap hajnalban;
mind húnyt a háznép,
de a szép nő helyén
egy szuka hevert,
szíjazva az ágyra.
102. Némely nőszemély,
csak nézd meg s fontolj,
csalárd a férfival;
velem is az volt
a fortélyos néember,
hogy nászra csábítottam;
lám, szégyenemre lett csak
az eszes leányzó,
ám enyém nem lett.
103. Légy vidám a házában,
ha vendége van a háznak,
légy nyílt és nyájas,
így ismerszik meg
az eszes ember.
A bárgyú botorság
szívósan szótlan,
ily csend örök ismérve
a csökkent ostobaságnak.
104. Jártam az idős óriásnál,
most jöttem meg;
némaság ott nem sokat ér.
Érdekemben szóltam
sok ékes szóval
Szuttung termes szobáin.

105. Günnlöd unszolt, üljek le
szép arany székre,
mézsörrel kínált;
hálátlan háláltam
vendégelő vonzalmát:
szenvédélyes szívére
fájdalom forrt.
106. Rati szája
sziklákon rést vág,
szabad utat enged;
alul s felül óriások
vonulásának útja:
veszedelme fejemnek.
107. Javamra vált,
amit általa nyertem
- a bölcs birtoka nyugodt -,
hogy fölhoztam Ódrerirt,
és odavittem,
hol Ázgard trónja áll.
108. Ám alig hiszem,
hogy óriás-országból
visszatérhettem volna,
ha a gyönyörű Günnlöd
gondjába nem vesz,
s karom nem ölelheti őt.
109. Másnap már Fagy-Óriások
indultak Ódinhoz,
a Fenségeshez tanácsért,
termeibe a Fenségesnek.
Tudakolták: Bölverk
megtért-e az istenekhez,
vagy megölte volna Szuttung.
110. Emlékszem, esküdött Ódin,
esküt tett gyűrűjére;
gyarló az elme, ha hisz.
Szuttungot így tévesztvén,
távozott a lakomáról,
könnyek közt hagyta Günnlödöt.

111. Itt az idő, szólni
látnoki székből
Urd forrása felett.
Figyeltem s fontoltam,
figyeltem s forgattam elmémben
emberek szavát,
rúnák titkairól,
tanácsot nem titkolva
magasságos Házban,
házán a Fenségesnek
fülemmel hallottam mindezt:
112. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
éj idején ne kószálj,
ha ellenség nem környez,
vagy ki nem űz a szükség.
113. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
varázslónő karjában
ne végezd napod,
ne fonódjon rontva rád.
114. Egyetlen intése elég,
és feledsz tőle mindent,
a tinget s a vezér tanácsát;
ételre nincs éhed,
vágyra vágyakozásod,
súlyos álomba süppedsz.
115. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
másnak asszonyát
magadnak ne akard,
kényedre ne késztesd.
116. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
hegyekbe föl vagy fjordokba,
hosszú útra indulván,
útravalóval fölszerelkezz.

117. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
gonosz ember
gondjára ne bízzad
balsorsod hírét, soha,
hiszen a hitvány
a szív bizalmáért
szégyent hoz rád hamar.
118. Vétkes asszony szava
végzetes sebet ejtett,
fájó nyomot hagyott
láttam, egy férfin.
Fondorlatos nyelve
nyomorultul hozta halálát,
valótlan váddal.
119. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
tudd, ha jó barátod van,
akiben bízvást bízhatasz,
könnyelműn ne kerüld,
mert gyom nő az úton,
magas fű és dudva,
ahol nem lép derék láb.
120. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
szerez magadnak jóakarót,
meghitt szavakkal,
van oly varázslat,
mely egy világot ér.
121. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
jóviszonyt jóbaráttal,
ha romlania kell,
sose te ronts meg;
szerved a szív,
ha nincs, aki gondját
megossza gonddal.

122. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
otromba fajankóra
ostobán ne fecséreld
szellemes szavaidat.
123. Hitvány embertől
hiába reméled
jóságod jutalmát,
de a derék társ,
dicséretével,
gyakran javadra tehet.
124. Vérünket váltjuk,
valahányszor eszmét
cserélünk egymással;
ezért gonosz
a csalárdság:
ha barát a barátot
szavaiért szidja.
125. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
három szó is végzetes,
ha hitvánnyal váltod;
gyakran győz a gyalázatos,
ha a legjobbakra lesújt.
126. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
csizmadiának ne menj,
ne menj bognárnak,
vagy csak magadat szolgálj;
mert ha szorít a csizma,
vagy a szekérrúd csálé,
szitok száll a fejedre.
127. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
ahol gonoszra lelsz,
tudd, hogy a gonosz műve;
ellened, el ne engedd.

128. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
más baján ne vidulj,
társadat balsorstól véd,
tégy vele jót, ha tudsz.
129. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
csata ha dúl,
föl ne nézz dőréen,
föld fiait ne lásd,
szerencséd el ne szálljon
balvégzettől bővölve.
130. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
ha asszonyt kívánsz,
hogy kedved leld benne,
szólj vele szépen,
ígérj neki igaz jót,
szavadnak is állj aztán,
ha így jársz, jól jársz majd.
131. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
óvatos légy, ne gyáva;
gyarlóság nem oltalmaz.
Óvakodj főleg a sörtől,
más feleségét ne kívánd,
fontos a harmadik kérés:
távoztasd tolvajodat.
132. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
csalás és csúfság
utast s vendéget
utadon ne várjon.

133. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
ha bent vagy a házban,
honnét tudhatnád,
miféle vendéget vársz;
a legkülönb is ékes
különb-különb hibákkal,
a leghitványabb sem
holmi semmirekellő.
134. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
az ősz igazmondót becsüld,
botorul ne nevesd ki,
öregek tanácsa
gyakran hajt hasznót,
hányszor mozdulnak
megfáradt arcok,
ránc-róttá állak,
fáradt, fittyedő ajkak
fontos szót szólani.
135. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
vendéget jól vendégelj,
rászorulót el ne riassz,
házad tárt hajlék legyen.
136. Retszed jól járjon:
így az erős nem enged,
de a barátot bebocsátja.
Karpántot ajándékozz,
vagy nyavalya-kívánság
töreti nyomorult tagjaidat.

137. Mondom néked, Loddfáfnir,
szavam megfogadd,
hasznodra lesz híven,
javadra szolgál mindig:
ha sört vedelsz,
a föld ereje védjen,
ez oltja sör tüzét,
tűz távoztat kórt,
tölgyfa székrekedést,
gabona szeme búbájt,
bodzafa házi haragot
- a hold minden viszályt -,
férget a hangafű,
rossz sorsot a rúna,
föld állja útját az áradásnak.
138. Függetem, tudom,
a szélfűtta faágon,
kilenc éjen át,
dárdával átverve,
Ódinnak áldozva,
áldozva magam magamnak,
odafenn a fán,
gyökere hol támad,
titok mindeneknek.
139. Kenyérrel nem kínáltak,
ivótülből inni;
fűrésztem mélységeket,
megleltem rúnáim,
rikoltva mind felszedtem,
földre visszazuhantam.
140. Kilenc varázsdalt
vettem a híres
Böltor fiától, Besztla atyjától,
ihattam az ízletes,
Ódrerir érlelte
édes mézsörből.
141. Most érlelődtem.
Bölcsességem bővült,
tudásom tágult,
szavamból szó lett,
a szót tett követte,
tett a tettből
fakadt, fáradatlan.

142. Lelni fogsz rúnákra,
fejthető rovasjelekre,
faragott, erős jelekre,
varázserejűekre,
mind Fimbultul festése,
istenek műve,
mind vezér-isten véste,
143. ázoknak Ódin,
álfoknak Dáin,
törpéknek Dvalin,
Ászvid az óriásoknak,
magam műve is egy-egy.
144. Tudod-e faragás titkát?
Tudod-e fejtés titkát?
Tudod-e párok titkát?
Tudod-e próbák titkát?
Tudod-e áhítás titkát?
Tudod-e áldozás titkát?
Tudod-e halálok titkát?
Tudod-e hála titkát?
145. Inkább ne áhíts,
de túl sokat ne áldozz,
az adomány viszonzást vár
túl sok halálért
a hála túl kevés mindig.
Így rőtta rúnába Tund
ember- emlékezet előtt,
mikoron útra kelt,
mikoron újra megtért.
146. Tudok varázsigéket;
ilyet vezér asszonya,
se más emberfia nem tud.
Segítség - ez az első,
mert ez megsegít,
bajban és bánatban,
bármilyen betegségben.
147. Íme, a második ige:
föld fiainak jó,
javasemberré tesz.
148. Íme, a harmadik ige:
ha az ellenséges erő
már végemet hozná,
ez kardja élet veszi,
és nem fog a fegyver,
a csonka, csorba vas.

149. Íme, a negyedik ige:
ha kezem-lábam megkötik
ellenséges harcosok,
bűvös szavakat szólok,
máris megszabadítanak,
lábam láncá lehull,
kezem kötele kibomlik.
150. Íme, az ötödik ige:
ha ellenséges dárda
érne el, dúlva,
elérem én előbb,
röptében megállítom,
szememmel szétroppantom.
151. Íme, a hatodik ige:
gyökérbe rótt rúna
rontásától véd meg,
rosszakarómra száll
vissza a gyarló szándék,
őt emészti, nem engem.
152. Íme, a hetedik ige:
ha társaim feje fölött
lángolni látom a termet,
lobogjon bárhogy a tűz,
megbűvölöm, erővel,
mely ebből az igéből árad.
153. Íme, a nyolcadik ige:
mindenki hasznára,
mert ha a harcosok közt
köz-gyűlölség gyúl,
e szavakat szólván,
gyökerestül legyűröm.
154. Íme, a kilencedik ige:
ha az ár gyötri hajómat,
s kormányozni keserves,
a szilaj szeleket
csitítja szavam,
s már csöndes a vad víz.
155. Íme, a tizedik ige:
ha látok bűvös nornákat
lovagolni a légen át,
csak egyet intek, így,
s nem lelik már az utat,
keresnék, házuk hol van,
zavartak és ziláltak.

156. Íme, a tizenegyedik ige:
ha régi társak élén
riadónk harcba hív,
visszhangos pajzsba rikoltok,
vonuljatok kevélyen,
dicsőséggel a kardon,
dicsőséggel a harcból
térjete vissza, társak.
157. Íme, a tizenkettedik ige:
ha bárki akasztott
függ a fa ágán,
rúnát rovok szavammal,
és ő már szökken,
talpon terem,
szemembe néz, szólít.
158. Íme, a tizenharmadik ige:
ha egy ifjú harcost
meghintek vízzel,
mindenekkel megküzd,
nem pusztul a porban,
kard nem küldi halálba.
159. Íme, a tizennegyedik ige:
ha emberek előtt
isteneket néven idézek,
sorolom sorján mindet,
ázokat és álfokat,
tisztelik tudásom.
160. Íme, a tizenötödik ige:
Tjódrörir törpe dala
Delling ajtaja előtt:
erőt az ázoknak dalolt,
álfoknak birtokot,
Ódinnak bölcsességet.
161. Íme, a tizenhatodik ige:
ha gyors eszű nőt nézek,
gyengéd kedvemre valót,
eszén fordítok elébb ügyesen,
így a fehér karú hölgy,
hamar fel is enged.

162. Íme, a tizenhetedik ige:
ez, ha a lány habozna,
lábáról leveszi hamar.
E dalok,
Loddfáfnir,
legyenek örök igéid:
igaz szavuk megfogadd,
hasznodra lesznek híven,
javadra, bármiben jársz.
163. A tizennyolcadikat
nem hallja tőlem senki,
se lánya, se asszonya;
- mert amit magad tudsz,
senki más, az a legtöbb; -
ezért ezt a varázs-szót
az tudja csak tőlem,
kit karommal ölelve védek,
vagy húgomnak hívok.
164. Szólt a Magasságos ekképp,
szent Csarnoka megzengett,
föld fiának üdvére,
óriások sarjának vesztére,
dicső, aki elmondta,
dicső, aki elértette,
javára, ki ebben jár,
üdv, ha hallgattad híven.

3. *Vafrúdnir-ének*

Ódin szólott:

1. „Felelj tanáccsal, Frigg:
kedvem támadott
Vafrúdnirt felkeresni;
kiváncsi volnék, mit tud,
velem megmérkőzve,
régirúnákról az az óriás.”

Frigg szólott:

2. „Tartóztatlak inkább,
itt, isteni honodban,
Hősöknek Atyja:
hiszen Vafrúdnirral,
úgy vélem, nem vetekedhet
más óriás, óvlok.”

Ódin szólott:

3. „Jártam ugyan sok úton,
jeles tapasztalással,
tudok elég erőről;
most azt tudnám meg,
milyen is otthon az okos
Vafrúdnir óriás.”

Frigg szólott:

4. „Úgy hát szerencsés utat,
térj vissza szerencsével,
jó szerencse járjon veled!
Elméd ne szikkadjon,
Istenek Atyja, szavad
ne apadjon, mérve az óriást!”
5. Ódin ezzel elindult,
óriást látogatni elment,
szellemét szóval latolni;
érvén, íme, terméhez
Imr atyjának, ijesztő
Yggr belépett bátran.

Ódin szólott:

6. „Béke veled, Vaftrúdnir,
jöttem házadba híven,
látásodra, latolásodra;
legelőször ezt tudnám:
mindentudó vagy-e, mondd,
okos vagy-e, óriás.”

Vaftrúdnir szólott:

7. „Miféle szerzet
merészel házamban
ily szavakkal hajigálózni?
Ki nem kerülsz élve
az én hajlékomból,
hacsak nem vagy nálam bölcsebb.”

Ódin szólott:

8. „Szófő a nevem,
nagy útról házadba
éhen-szomjan érkezem;
hadd legyek vendéged,
lakoma várjon végre
otthonodban, derék óriás.”

Vaftrúdnir szólott:

9. „Miért állva mondd
e szavakat, Szófő?
Tessék, telepedj le,
kiderül, ki tud többet,
a tanácstudó tulr
vagy a vendég.”

Ódin szólott:

10. „Gondolja meg a szegény,
ha gazdaghoz szállna,
mit mondjon bölcsen;
a bőbeszédűség,
bizony, hasztalan,
ha a fogadtatás fagyos.”

Vaftrúdnir szólott:

11. „Szólj akkor, Szófő,
ha nem kerülsz beljebb,
csak a küszöbben bízol:
a ló nevét mondd,
mely mindennap a nappalt
húzza elébe a had népének!”

Ódin szólott:

12. „Fénysörény a neve,
ő hozza a fényes nappalt
hajnalonta e föld népének;
legjobb lónak gondolják
mind a lovas gótok,
sörénye folyton fénylik.”

Vaftrúdnir szólott:

13. „Szólj hát, Szófő,
ha nem kerülsz beljebb,
csak a küszöbben bízol:
a mén nevét mondd,
mely a komor éjt keletről
igázza a nemes isteneknek!”

Ódin szólott:

14. „Dérsörény a neve,
a nemes isteneknek
ő igázza az éjt diadallal;
dúlt szájából hab szakad
minden reggel, harmat
hull a völgyi világra.”

Vaftrúdnir szólott:

15. „Szólj hát, Szófő,
ha nem kerülsz beljebb,
csak a küszöbben bízol:
hogy hívják a folyót,
mely az istenek földjét
óriás-országtól elválasztja?”

Ódin szólott:

16. „A folyó neve Íving,
az istenek földjétől
óriás-országot ez választja;
fagy nem veri vizét,
folyik az folyton-folyvást,
láb át nem lábol rajta.”

Vaftrúdnir szólott:

17. „Szólj hát, Szófő,
ha nem kerülsz beljebb,
csak a küszöbben bízol:
a mező nevét mondd,
melyen bátor Szurt megvív
a boldog istenekkel!”

Ódin szólott:

18. „Vigríd a mező,
ott vív majd a bátor
Szurt a boldog istenekkel;
száz mérföld széles
minden irányban,
keményen kimérték.”

Vafrúdnir szólott:

19. „Ügyes eszű vagy, vendég,
ülj le végre, padom vár,
az legyen vívó porondunk,
folytassuk, a fej a tét,
hadd lássa házam terme,
melyikünk rátermettebb!”

Ódin szólott:

20. „Mondd meg, elsőül,
ha elméd elegendő,
Vafrúdnir, halljam:
honnét van a föld
meg a felső boltozat,
felelj, bölcs óriás!”

Vafrúdnir szólott:

21. „Formálták a földet
Ymir húsából,
hegyeket csontjából;
Dérhideg óriás
koponyája komor éj lett,
vérvérítéke a tenger.”

Ódin szólott:

22. „Mondd meg, másodikul,
ha elméd elegendő,
Vafrúdnir, halljam:
honnét van a hold,
mely felettünk fénylik,
kinek műve a nagy nap?”

Vafrúdnir szólott:

23. „A hideg hold atyja,
miként a nagy napé:
maga Mundilfari;
kitartóan jönnek ők,
jártukban követik egymást,
embernek időt mérnek.”

Ódin szólott:

24. „Mondd meg, harmadikul,
elméd tán elegendő,
Vafrúdnir, halljam:
honnét van a nappal,
az örök éber, s nővére,
az éj, az éledő holddal?”

Vafrúdnir szólott:

25. „Dellingnek nevezik
a Nappal deli apját,
Nörvi szülötte az Éj:
a fogyó-felnövő hold
istenek intézménye,
ember-évet igazgat.”

Ódin szólott:

26. „Mondd meg, negyedikül,
ha elméd elegendő,
Vafrúdnir, halljam:
a telet, hozzá
a teljes nyarat is,
honnét nyerték a hatalmak?”

Vafrúdnir szólott:

27. „Jeges Szél, a jajongó,
Ő a tél szülőapja.
a nyaré Nyájas.”

Ódin szólott:

28. „Mondd meg, ötödikül,
ha elméd elegendő,
Vafrúdnir, halljam:
ki volt a világon az első,
áz-e, vagy Ymir
leszármazottja?”

Vafrúdnir szólott:

29. „Temérdek téllal
e formált föld előtt,
eljött bömbölő Bergelmir;
tomboló Trúdgelmir
volt az óriás atyja,
ajzott Aurgelmir az őse.”

Ódin szólott:

30. „Mondd meg, hatodikul,
ha elméd elegendő,
Vafrúdnir, halljam:
Aurgelmir hogyan került
óriások fiai közé,
felelj erre, bölcs beszédű!”

Vafrúdnir szólott:

31. „Élivágor méregcseppjei
együtt cseperedtek,
növekedtek óriássá;
ebből a nemzetségből
eredünk valamennyien,
ezért vagyunk vérmesek.”

Ódin szólott:

32. „Mondd meg, hetedikül,
ha elméd elegendő,
Vafrúdnir, halljam:
mint nemzett utódot
a mogorva óriás,
óriásnőt nem ismervén?”

Vafrúdnir szólott:

33. „Halljuk, a déróriás
hána alatt dudor nőtt:
fia lett és leánya;
az okos óriás
két lába nemzett híven
hatfejű fiút.”

Ódin szólott:

34. „Mondd meg, nyolcadikul,
ha elméd elegendő,
Vafrúdnir, halljam:
mi maradt meg elsőnek,
óvatlan, emlékezetedben,
mindentudó óriás?”

Vafrúdnir szólott:

35. „Temérdek téllal
e formált föld előtt
eljött bömbölő Bergelmir;
ahogy a bölcs óriást
lisztes ládába tették:
ez elmém első emléke.”

Ódin szólott:

36. „Mondd meg, kilencedikül,
ha elméd engedi,
Vafrúdnir, halljam:
honnét a szél, mely
hullámok felett száguld,
emberfia nem látta soha!”

Vafrúdnir szólott:

37. „Hullafalónak hívják;
sas-hámban, az óriás
kiül az égi szegélyre,
szárnyától kavarodik,
halljuk, a szél,
emberek egét hasítván.”

Ódin szólott:

38. „Mondd meg, tizedikül,
hiszen az istenek végzetét,
Vafrúdnir, híven ismered:
Njörd hogyan került
az ázok közé;
oltára és szentélye
honnét ily nagy számban,
ha nem is nevelkedett ázként?”

Vafrúdnir szólott:

39. „Vánok világában
nevelték nemes erők,
elküldték túsznak az ázokhoz;
tudjuk, visszajön
világok végén,
megtér vánokhoz megint.”

Ódin szólott:

40. „Mondd meg, tizenegyedikül,
Ódin harcosai közül
kik kelnek nap mint nap hadra?”

Vafrúdnir szólott:

41. „Ódin udvarában
minden hős nap mint nap
hadra kél könyörtelenül;
holtáig harcol mind,
majd a harcteret odahagyván
Ódinnál megbékélve vigad.”

Ódin szólott:

42. „Mondd meg, tizenkettedikül,
istenek végzetét, mindét,
miből ismered így, Vaftrúdnir?
Óriások régi rúnáiból,
istenek igaz rúnáiból?
óhatatlan csak a valót
mondod, csupaész óriás!”

Vaftrúdnir szólott:

43. „Óriások régi rúnáit,
istenek igaz rúnáit,
vallatom a valóért;
minden világot megjártam,
kilenc világ körét,
alászálltam az alvilágba,
holtak alvóhelyére.”

Ódin szólott:

44. „Sok utat megjártam,
sokat megéltem,
sok istent próbáltam;
pusztulni ki nem fog,
ha tombol majd a halandók közt
a hármastél hatalma?”

Vaftrúdnir szólott:

45. „Élet és Életvágy
védetten lapul,
Hoddmímir fájáról
hajnali harmat
lészen eledelük,
emberek erednek létükből.”

Ódin szólott:

46. „Sok utat megjártam,
sokat megéltem,
sok istent próbáltam;
a pusztá égre
honnét hág nagy nap,
ha Fenrir felfalja?”

Vaftrúdnir szólott:

47. „Az áldozatos Álsugár
leánynak ad életet,
mielőtt Fenrir felfalja;
a hajadon vágat majd
anyja hajdani útján végig,
ha vesznek már a hatalmak.”

Ódin szólott:

48. „Sok utat megjártam,
sokat megéltem,
sok erőt megmértem;
miféle leányok
lovagolnak a tenger
égi terén, éles eszűek?”

Vaftrúdnir szólott:

49. „Hármasával szállnak le
halandók szállásaira
Mögtraszir leányai,
mind életet élesztő
jó szellem, emberek javát
óhajtja, bár óriás-szülött.”

Ódin szólott:

50. „Sok utat megjártam,
sokat megéltem,
sok erőt mértem;
mondd, mely az istenek
lakoznak majd Ázgárdban,
ha Szurt szent lángja lohad?”

Vaftrúdnir szólott:

51. „Vidar és Váli vonul
az isteni szentélybe,
ha Szurt szent lángja lohad;
Módi és Magni kapja
Mjölnirt, ha Tór kezéből
tehetetlen kihull.”

Ódin szólott:

52. „Sok utat megjártam,
sokat megéltem,
sok erőt mértem;
mondd, mi okozza majd,
mi hozza Ódin halálát,
ha a hatalmak harca jő?”

Vaftrúdnir szólott:

53. „Farkas falja fel
Mindenek Atyját,
de megbosszulja Vidar;
a veszett torkát
telibe hasítja,
mikor még tombol a harc.”

Ódin szólott:

54. „Sok utat megjártam,
sokat megéltem,
sok erőt mértem;
mit sugott Ódin
fiának fülébe,
mielőtt máglyára emelte őt?”

Vaftrúdnir szólott:

55. „Hogy te hajdankorokon
fiad fülébe mit súgtál,
senki se tudja;
halálra szánt szájjal
hirdettem ősi tudásom,
hatalmasok hulltáról.
Végezetül hát Ódinnal
bírkóztak szavaim; a bölcsesség
szavát te őrzöd örökkön.”

4. *Grímnir-ének*

Hraudung királynak két fia volt: a tízéves Agnár és a nyolcéves Geirrod. A fiúk egyszer csónakba szálltak és halászni mentek, de közben a széllel ismeretlen partra sodródtak. Az éji sötétben értek partot, akkor kiszálltak, paraszttanyára letek, ott is maradtak télire. Az asszony viselte gondját Agnárnak, az ember Geirrodnak.

Tavasza után szerzett nekik csónakot az ember. Ahogy az asszonnyal lekísérte a fiúkat a tengerpartra, még szót váltott Geirroddal. A fiúk jó szelet kaptak, vissza is érkeztek apjuk földjéhez. Geirrod, aki a csónak orrában állt, hamar partra szökkent, és így kiáltott: „Te csak menj, ahol a gonosz szellemé lehetsz!” A hajó kisodródott a tengerre. Geirrod viszont felment a házhoz, és mindenki nagy örömmel fogadta. Apja nemrégiben halt meg, így Geirrodot választották meg királynak, kiváló ember vált belőle.

Ódin és Frigg a Hlíðszkjálfban ülven szemlélte, mi történik szerte a világokban. Ódin szólott: „Látod-e nevelt fiadat, Agnárt, ahogy egy óriásnővel egy barlangban gyermeket nemz? Geirrod viszont, az én védencem király lett, és most ott él országában.” Frigg így felelt: „Geirrod meg nem ad eleget enni az embereinek, azzal kínozza őket, hogy szerinte túl sok a vendég a háznál.” Ódin erre azt válaszolta, hogy ez szemenszedett hazugság. Ekkor elhatározták, hogy fogadást kötnek.

Frigg pedig elküldte Futlát, szolgálólányát Geirrodhoz, figyelmeztetné a királyt, hogy óvakodjék attól a varázstudó embertől, ki országába érkezett, s akit arról lehet felismerni, hogy még a legharapósabb kutya sem ugrik neki. Micsoda hazugság tehát, hogy Geirrod nem bánik jól a vendégeivel; a király ekkor mégis elfogatta azt az embert, akit az ebek se akartak megmarni. Az idegen kék ruhát viselt, Grímnirnek nevezte magát, ám többet nem mondott, bárhogy faggatták volna. A király megpróbálta kínzással szóra bírni, két tűz közé ültette, otthagyták nyolc éjen át. Geirrod királynak volt egy nyolcéves fia, kit bátyja után Agnárnak hívtak. Agnár ment oda Grímnirhez, és megkínálta egy teli szaru itallal, mondván, rosszul tette a király, hogy vendégét ártatlanul bántotta. Grímnir ivott az italból. A tűz akkorra már Grímnir kabátját perzselte. Ő maga így szólt:

1. „Falánk vagy, lobogó tűz,
túl forrón lángolsz;
távolodj tőlem, lihegő!
Perzseled már a posztót,
ha nem menekülhetek,
köpenyem meggyullad, elég.
2. Nyolc nyomorult éjen át
ültem itt, üzekedő
lángok közt, ennem se adtak,
egyedül Agnár szánt meg,
Geirrod fia, ki egyszer majd
egész Gótföldön
egymaga uralkodik.

3. Üdv neked, Agnár,
a nagy Veratír nevez
boldog választottjának.
Különb jutalmad
egy korty italért,
lásd, nem lehetne.
4. Áldott a föld, melyet
ott látok ázok és álfok
lakának közelében;
ott lakozik majd,
Tett-honban, Tór,
míg eljő a hatalmak harca.
5. Ébenvölgy, ékes neve
a helynek, hol Ull
házát építtette;
Freynek Álf-hon
adatott hajdan
isteni ajándékul.
6. Harmadik az a ház,
hol a termet a hív hatalmak
ezüst tetővel vonták be;
nagy neve Válaszkjálfr,
Ódin még ó-időkön
választotta így magának.
7. Zúgósház a negyedik,
hűs hullámok zúgása
keríti körül;
ott Ódin és Szága
szívbéli örömmel ürit
nap mint nap arany kupákat.
8. Örömhon az ötödik,
ahol az aranyfényű,
fenséges Valhalla áll;
Hropt választ itt hősöket,
nap mint nap, ők vesznek el
véres harcokon.
9. Aki Ódinhoz megy,
otthonát mindjárt
látásból megismeri;
a szarufák lándzsák,
pajzsok fedik a termet,
páncéling takarja a lócát.

10. Aki Ódinhoz megy,
otthonát mindjárt
látásból megismeri;
bejárattól balra
farkas lóg fenn,
fölötte sas függ.
11. Hatodik Hangos-hon,
Tjázi tanyája egykor,
szálfa erejű óriásé;
most mégis Szkádi lakja,
apja ősi lakát
fényes isten-ara.
12. Tekintet-háza a hetedik,
tágas termeit Baldr
boltoztatta magának;
nincs még egy hely a földön,
melyet kevesebb baj
bántana, mint e fészket.
13. Nyugalom-hona a nyolcadik,
Heimdall mennyei vára.
Őt mondják a hely urának;
tanyáján béke honol,
istenek serény őre ott
örvendve issza sörét.
14. Folkvang a kilencedik,
itt Freyja kegye határoz,
ki hol ül, ő mondja meg,
a hősi halottak felét
maga választja nap mint nap,
másik felét Ódin.
15. Tündöklés-hona a tizedik,
ezüst tetejét tartják
arany támoszlopok;
ott honol majdnem minden nap
a Vezérülnök, vitákat
simít el sorra.
16. Nóatún a tizenegyedik,
Njörd tiszta terme,
maga a tökéletesség;
magasra ácsolt
áldozati helyén hódolnak
a hibátlan nemzetségfőnek.

17. Falánk fű fut,
vad bozót burjánzik
Vidében, Vídár földjén;
lőhátról leszáll ott
a legény majdan,
atyja halálát megbosszulja.
18. Ügyes Verítékhomlok
üstjében, Zubogóban
főzi Vérmest, a vadkant,
nincs ennél finomabb hús;
hősök mily eledelt esznek,
nem sokan sejtik.
19. Fréki és Géri, két farkas,
falatot a Hadak
harcedzett Atyjától kap;
ám a fegyverdiszes Ódin
önmaga örökkön csak
boron él, élvezettel.
20. Elme és Emlékezet
nap mint nap felderíti
a földi tájakat;
aggódom, nem tér majd
vissza egyszer az Elme,
bár Emlékezetért
szívem még szorongóbb.
21. Dübörög a folyó, Duzzadt,
Tjóðvitnir halai, tudjuk,
bukdosnak hevesen,
játék nekik a légi vízár,
mely a jó hősöknek
halálos végzet.
22. Halottkert hatalmas
társég a mezőn,
magasztos porta mögött;
a pompás kapu ódon,
titkát kevesen tudják,
hogyan is tárul.
23. A terme ötszáz,
s még négyszer tíz, úgy tetszik,
Valhallának, a várnak.
Nyoleszáz hős harcos
árad ki minden ajtaján,
Fenrir farkas ellen.

24. A terme ötszáz,
s még négyszer tíz, úgy tetszik,
ez a Villámló vára;
magam úgy érzem,
nincs magas épület, mely
felülmúlná a fiamét.
25. Heidrún, a kecske
a Had Atyjának kapujánál
legeli Lérad lombját,
megtölti a kancsót
világos méztejgel,
ízletes itala végtelen.
26. Háncshántó, a szarvas,
a Had Atyjának kapujánál
legeli Lérad lombját,
agancsáról hulldogál
Hvergelmir forrásvize,
megannyi folyam fut onnét.
27. Zajló és Zubogó,
Zúgó és Habzó,
Hűs és Háborgó,
Halk és Csobogó,
Csorgó és Csillogó,
Surranó és Sodró,
Pezsgő és Porzó,
kerítik a Teremtő termét,
Kígyózó és Kavargó,
Fénylő és Feketéllő,
Bősz és Békés.
28. Örvénylő az egyik,
ellene fut Öregvíz,
Forgó a társuk,
Tobzódó és Tiszta,
Nyálkás és Nyákos,
Kásás és Koloncos,
Mocskos és Márcos,
Iszamos és Iramló,
Álmos és Átkos,
átszelik Emberhont,
Hélt elérik.

29. Séden és Sáron,
két Gözölgőn
gázol át konokul
a keményléptű Tór,
ha törvényt tenni indul
Yggdraszill köriséhez,
mert izzik az ázok hídja,
lobog heves égi lánggal,
párak szállnak a szent vizekről.
30. Nyihogó és Nyerítő,
Ficáncoló és Fürge,
Fakó és Fényesszórú,
Vágtás és Villám,
Könnyűlábú és Kényes,
ázok pompás paripái,
nyargalnak nyakra-főre,
ha törvényt tenni indulnak
Yggdraszill köriséhez.
31. Három gyökér gyürkőzik
három irányba
Yggdraszill körise alól:
egyik Hél honára dől,
másik a dóróriásokéra,
harmadik az emberfiakra.
32. Fentfogú, a mókus
fel-le futkos, iramlik
Yggdraszill körisfáján;
kihallja fentről
a sas kiáltozását,
közli Nídhögg-gel odalent.
33. Négy szorgos szarvas
nyújtott nyakkal
farügyeket fal:
Dám és Deli,
Délceg és Dalia.
34. A kőris tövében
több féreg tanyázik,
mint a tudatlan majmok hinnék:
Házrontó és Méreglob,
Lopó és Lihegő,
mind Lágyfattyas fiai,
Fujtató és Fertelmes,
egyre-másra emésztik
a fa eleven hajtásait.

35. Yggdraszill körisének
többet kell kiállnia,
mint tudatlan emberek hinnék:
levelét szarvas harapdálja,
gyönyörű kérge lerothad,
gyökerét Nídhögg kurtítja.
36. Söröskupámmal serénykedjen
Botor és Bárdos,
Taglózó és Tornyostörzs,
Harcos és Seregrontó,
Rikoltó és Dárdahajító,
Dúló és Pajzstörő,
Tomboló és Hősgyötrő,
Hatalomhagyományozó;
hozzák a sört sok hősnek.
37. Koránkelő és Készlábú
ébred, nagy útra kél,
éhesek, keltik a napot;
hordanak hónuk alatt
hűsítő vasat az ázok.
38. Enyhítő, ez a neve
a nap előtt álló
állhatatos pajzsnak;
halálra perzselődnének
hegyek és vizek,
ha védőjük hullana.
39. Szökkenő, ez a farkas,
kíséri a fényes istennőt
erős erdei menedékig;
a másik, Hati,
Hródvitnir fia, a fényes
égi ara előtt fut.
40. Ymir húsából
hasították a földet,
véréből vették a tengert,
hegyekké csontjait törték,
hajából csomóztak erdőt,
 eget koponyája kerít.
41. Szempilláiból alkották
a szíves hatalmak
Emberhont az emberfiaknak;
háborgó felhőket
habartak agyvelejéből,
létevel lettek mindenek.

42. Ull kegyeltje,
istenek kedvében jár,
ki elsőül elbánik a tűzzel;
tudjuk, az ázok előtt
megnyílik minden otthon,
ha ügyes kézbe kerül az üst.
43. Ívaldi ivadécai
idők ölén elindultak,
ők alkották Evezőst,
ácsolták a legjobb hajót,
fényes Frey hasznára,
Njörd fia hadd örvendjen.
44. Yggdraszill kőrisfa,
íme, fák közt az első,
hajók közt Evezős,
Ódin az ázok közt;
paripák közt Suhanó,
hidak közt Szivárványhíd,
skáldok közt Bragi első,
sólymok közt Karcsú,
kutyák közt Garm.
45. Ázok fiai előtt
arcom ezért felfödtem,
szabadulásom szítottam:
áz istenek iramlón
ide igyekeznek majd,
Égir ivóhelyéhez,
Égir italához.
46. Volt nevem Nagyszarvú,
vándoroltam mint Fáradt,
Seregek Ura, Sisakviselő,
Sóvárgott és Harmadik,
Szikár és Hullám,
Seregsújtó és Szálas.
47. Igaz és Alakoskodó,
Igazságkereső,
Kedvharcú, Küzdelmes,
Éjszemű, Szikraszemű,
Bajhozó és Bujkáló,
Álca és Álcás,
Álnok és Rontó.

48. Kalpagos, Komorszakáll,
Istenek Atyja,
Öldöklés Atyja,
Nyergesvész és Nyakazó,
neveim nyughatatlanok,
a nép közt nem hívom magam
kétszer se egy néven.
49. Geirrod házában
hívtak Grímnirnek,
Ászmundnál Átoknak,
szánt vonva Szökőnek,
tanácsban voltam Tapasztalt,
harc mezején Hadrontó,
Megsegítő és Fennszavú,
Egymagas, Ezüstszakállú,
Varázsvesszős, Védőpajzsos,
így jártam istenek körén.
50. Titoktudó és Vajákos,
ez voltam Szökkmírnél,
az óvatlan agg óriásnál;
Midvitnir magzatának
gyilkosa lettem, Gyötrő,
derék életét dúltam.
51. Geirrod, mohó gigájú,
megártott neked a sör,
sok mindentől megfosztalak,
mert most magára hagy
minden választott vitéz,
nem óv már Ódin sem.
52. Eleget elmondtam,
mire emlékszel mégis?
Kijátszanak kegyeltjeid;
kardot látok magam,
barátom vérben
borul vasára.
53. Kardod nem irgalmaz,
Yggr kezére kerít,
életed nem ível tovább;
sorsod szövői nem szánnak.
Most majd meglátod Ódint,
keresd közelét, ha bírod!

54. Ódin, ez most nagy nevem,
voltam Yggr, az ijesztő,
voltam Tund, a tomboló,
Riadó és Rémítő,
Imbolygó, Elsőisten,
Alkotó és Ártó
és mindegyik, mondhatom,
valóm hű változata volt.”

Geirrod király ott ült félig kivont kardjával a térdén. Amidőn meghallotta, hogy Ódin a vendég jövevény, elindult, hogy a tűzből kimentse. Felálltában a kard kicsúszott kezéből, markolata volt alul. A király ekkor megbotlott és előrebukott, rá a nekiszegeződő kardra. Ez lett a halála. Ódin aztán eltűnt, Agnár pedig sokáig örvendhetett királyságának.

5. *Szkírnir-ének*

Njörd fia Frey beleült egyszer a Hlídszkjálfba, onnét belátta valamennyi világot. Megpillantott az óriások világában egy csodaszép leányt, amint apja házából az asszonyházba tart. Ettől fogva roppant búskomorság szállt Freyre.

Frey cipőinasát Szkírnirnek hívták. Njörd megkérte Szkírnirt, próbálja szóra bírni Freyt. Szkádi akkor szólott:

1. „Kelj fel, Szkírnir,
készülj, hozz hírt,
fiunkról tudósíts,
tudakold, mi bántja,
miért borult a bölcsre
ily meddő bánat?”

Szkírnir szólott:

2. „Szelíd szót aligha
várhatok fiatoktól,
ha vallatom, feleljen,
tudakolom, mi bántja,
miért borult a bölcsre
ily meddő bánat.
3. Magasztos Frey,
fejedelem, mondd el,
mit tudni vágyom:
végtelen termekben
magadba roskadva miért ülsz,
ügyet se vetve másra?”

Frey szólott:

4. „Vitéz, fiatal hívem,
hogyan világítsam meg
fojtogató bánatomat?
Bizony, a tündéri fény is
tanácstalan ragyog rám,
vágyam vakon ront belül.”

Szkírnir szólott:

5. „Vágyad hagyja talán,
hogyan velem szót válts,
szívesen szólj róla;
ifjan oly rengeteget
időztünk együtt ketten,
egymásban bízva bízhatunk.”

Frey szólott:

6. „Gímir udvarán
egy leányt láttam,
vonult, vágykeltő;
karjának fényével
feltündököltette
a levegőt s a tengert.
7. Drágább nekem e drága,
mint férfinak leány
valaha is lehetett;
vele volnék mindörökkön,
mégsem akarja ezt
egyetlen áz se, álf se.”

Szkírnir szólott:

8. „Adj lovat, sebeset,
mely átvisz a sötéten
lobogó lángon;
kardot is adj kezembe,
mely magától sújt le
az óriás sarjára.”

Frey szólott:

9. „Adok sebes lovat,
átvisz a sötéten
lobogó lángon;
kardot is kapsz, mely
magától lendül,
ha merész a markoló kéz.”

Szkírnir a lóhoz szólott:

10. „Künn komor a sötét,
ideje indulnunk
a ködös hegyen át,
óriások országán át;
megjövünk mindketten,
hacsak a hatalmas
óriás orvul el nem fog.”

Szkírnir az óriások világába lovagol, Gímir udvarához. Voltak ott harapós kutyák a kerítéshez kötve, ahol Gerd háza állt.

Odalovagolt Szkírnir egy dombon ülő pásztorhoz; így szólott:

11. „Felelj, nyáj őrzője,
ki fenn ülsz nyugton
a dombon, utat vigyázva:
hírt hogy vihetnék
egy fiatal lánynak,
Gímir ebe ellenére?”

A pásztor szólott:

12. „Halálod hajszolod,
vagy már halott vagy?
Hírt hoznod sosem lehet,
azt ne is gondold,
Gímir szép lányának.”

Szkírnir szólott:

13. „Kinek útja sietős,
ugyan mért ne sietne,
nem halasztják el
a habozva járó
végnapjának jöttét sem
a végzet szövői.”

Gerd szólott:

14. „Mi ez a rémes ricsaj,
e robajlás, melynek
házunkig ér el a hangja?
Remeg a föld
és minden reszket
Gímir gazdag birtokán.”

A szolgálólány szólott:

15. „Egy ember érkezett,
nyergéből nyomban leszállt,
lovát legelteti.”

Gerd szólott:

16. „Kérd, kerüljön beljebb,
hadd igyon házunkban
a pompás sörből.
Sajnos, gyanakodnunk kell:
bátyám gyilkosa lehet
a váratlan vendég.
17. Miféle álf vagy,
mely az fia, felelj!
Vagy bölcs vánok sarja volnál?
Hogyan sikerült áttörnöd
a lobogó tűzön,
hogy házunk láthatd?”

Szkírnir szólott:

18. „Nem vagyok álf,
se azok fia,
bölcs vánok közül való se volnék;
magam jöttem mégis,
járhatatlan lángokon át,
hogyan e házat lássam.

19. Van velem tizenegy halvány
arany-húsú alma,
néked gondoltam mindet, Gerd,
vonzalmam venném velük,
hadd lenne néked Frey
e földön a legkedvesebb lény.”

Gerd szólott:

20. „Tizenegy almát
el nem fogadok
senki férfitól;
Freyjel én sosem
élhetek együtt,
jól érts meg engem.”

Szkírnir szólott:

21. „Kapsz karpántot,
ott égett Ódin
ifjú fiával;
nyolcat fiadzik
nyugtalan köre, hasonmást,
minden kilencedik éjjel.”

Gerd szólott:

22. „Karpántot kínálsz,
ám nekem nem kell,
hiába égett a máglyán;
mit érek hiú arannyal,
apám javából
jócskán jut nekem amúgy is.”

Szkírnir szólott:

23. „Látod-e, lány, e kardot?
Keskeny és éles,
ékes, de kezes.
Fejedet fűgén
lecsapja, meglásd,
ha meg nem egyezünk.”

Gerd szólott:

24. „Erővel engem
nem kényszeríthetsz
senki kedvére;
gondolom, Gímirrel
lesz találkozásod mindjárt,
viadalra vágytok majd.”

Szkírnir szólott:

25. „Látod-e, lány, e kardot?
Keskény és éles,
ékes, de kezes,
éle alatt múlik ki
az éltes óriás,
apád életét semmi sem óvja.
26. Verlek varázsvesszővel,
kedvemre szelidítlek,
te konok, szép lány.
Küldelek lakozni
oda, hol emberfia
nem lát téged többé.
27. Őrizzen örökkön
sas bérce, bámulj
onnét a világból
Hél vak homályába;
irgalmatlan iszonyal
emésszen életed: embert
fényféreg ne undorítson úgy.
28. Válg szörnyszülötté:
ha szabadulsz, Hrímnir
csúfodra csodáljon,
bámuljon mindenki,
borzadjon tőled,
légy Heimdallnál híresebb,
rács túljára rejtve.
29. Tombolj tehetetlen,
duzzassza keserű düh
könnyeid áradatát!
Most álld, amit hallasz:
hadd soroljam
keserves sorsod
kettős siralmait.
30. Űzzenek szilaj szörnyek
ott künn az óriások
kietlen országában!
Déróriások házához
járulj jajongva,
kivette könyörögj,
kisemmizve kotródj,
öröm ne legyen részed,
örjítsen, rontson
könyörtelen kínszenvedés.

31. Háromfejű óriás
legyen hites társad,
ne találj más férfit!
Magány fojtogasson,
megbánás fullasszon,
száraz kóróvá szikkadj,
mint a fagyal fenn,
ház hideg ormán.
32. Utam vadonba vettem,
fiatal fához,
lelnék varázsvesszőt,
leltem varázsvesszőt.
33. Ódin, azok közt első,
ádáz ellenséged lett,
Freyt, alávaló lány,
magadra haragítottad,
a hatalmas istenek
dűhe dúl életed ellen.
34. Hallják óriások,
hallják déróriások,
Szuttung megannyi fia,
hallják maguk az azok,
hogy sújtja átkom,
mely sosem hagyja,
hogy a lány férfit öleljen,
férfiban örömet leljen.
35. Fagyvicsor óriás
lehet csak a férjed,
lenn Hél homályán;
a kapunál koldusok
kínálnak fagyökérből
kecske vizeletével;
tisztább italhoz
többé ne juthass,
leány, akaratod ez volt,
leány, akaratom ez.
36. T-rúnát vések, halld,
rovok rá három jelet:
örjöngés, örület,
ős-bujaság;
aztán amit bevéstem,
le is fejthetem szintűgy,
ha úgy hozza a szükség.”

Gerd szólott:

37. „Köszöntlek inkább házamban!
Íme, egy habzó kupa sör,
pompásan pezsgő, sűrű lé;
bár sose vágytam
ván ifjút
valaha is szeretni.”

Szkírnir szólott:

38. „Küldetésem sikerét
kívánom, sietősen
hazalovaglok legott;
hadd kérdem hát, mikorra
tervezed találkozásod
Njörd neves fiával?”

Gerd szólott:

39. „Barri a neve,
bizony, mindketten tudjuk,
a találkahely ligetének.
Teljen kilenc éj,
Gerd karjában édes kéj vár,
Njörd neves fia.”

Szkírnir azzal hazalovagolt. Frey odakinn állt, köszöntötte, kérdezvén, mit intézett:

40. „Szkírnir, szólj, mielőtt
levennéd lovadról a nyerget,
mielőtt egy lépést is lépnél,
óriások világában
mit végeztél, járván
magad s magam javára?”

Szkírnir szólott:

41. „Barri a neve,
bizony, mindketten tudjuk,
a találkahely ligetének.
Teljen kilenc éj,
Gerd karjában édes kéj vár,
Njörd neves fia.”

Frey szólott:

42. „Hosszú egyetlen éj is,
kettő kegyetlen hosszú,
hogyan állok ki hármat?
Egy hónap gyakran
gyorsabban fut el,
mint fél éj vágyban -”

6. Hárbard-ének

Tór keleti útjáról jövet elért egy tengerszoroshoz. A túlparton révész állt a hajójával, s Tór átkiáltott:

1. „Legény, ki legénye vagy,
ott átal, átellenben?”

A révészlegény szólott:

2. „Ember, ki embere vagy,
útról ki úgy kiáltasz?”

Tór szólott:

3. „Szép szóval kérlek,
vigyél át a szoroson,
van hátamon kosár,
hálás leszek, meglásd.
Mielőtt útnak indultam,
kását ettem, heringet,
éhes nem vagyok,
neked adhatom, amim van.”

A révészlegény szólott:

4. „Kérkedsz, hősként,
hogyan éhed korán elverted;
aligha gondolsz előre:
ezért lesz bánatod otthon,
anyád, azt hallom, halott.”

Tór szólott:

5. „Mit mondasz! Mindenkinek
ez a legszörnyűbb újság,
letérnie útjáról,
hallani, hogy anyja halott!”

A révészlegény szólott:

6. „Nem tudom, mid van,
három tanyád aligha,
koldusé a tarisznyád,
mezítláb állsz,
árva nadrágod nincsen.”

Tór szólott:

7. „Lebegj ide ladikkal,
mutatok kikötőhelyet.
Mondd, kié a csónak,
mely veled vizet csobbant?”

A révészlegény szólott:

8. „Hildólnak hívják,
ki engem küldött,
eszes, gyors harcos,
Rádszeynél lakása;
lelkemre kötötte,
lótolvajt, rablót
sose szállítsak,
csak jóra való népet.
A neved mondd hát,
úgy juthatsz át a szoroson.”

Tór szólott:

9. „Nevem szívesen mondom,
bár számkivetett vagyok;
halld származásom is:
Ódin fiát nézd,
Meili nagy fivérét,
Magni apját, aki
első az istenek közt;
Tór előtt állsz te.
Kérdlek most téged,
mondd a neved, ki vagy.”

A révészlegény szólott:

10. „Nevem Szürkeszakállú,
nem titok, nem szégyen.”

Tór szólott:

11. „Nem szégyen, nem titok,
ha szenny nem tapad hozzá.”

Hárbard szólott:

12. „Lásd, ha száműzött lennék,
szívem nem óvna olyantól,
mint te, hacsak nem halálra
szánt silány sorsom.”

Tór szólott:

13. „Gyalázat lenne, hallod,
ha gázolnom kellene hozzád,
gúnyt úznél belőlem,
bitang kölyke, de kapnál
a pimaszságodért, mihelyt
partodra érnék.”

Hárbard szólott:

14. „Bátran bevárlak,
miért mennék át hozzád;
nincs nálam keményebb harcos
Hrungnir halála óta.”

Tór szólott:

18. „Hrungnirral hozakodsz elő,
az otromba óriással,
kőszikla koponyával:
dúlt-fült a dühös legény,
fejét mégis levágtam,
magát a földre terítettem.
Te mit tettél, Szürkeszakállú?”

Hárbard szólott:

16. „Fjölvarral forgolódtam
öt teljes télen át
az Örökzöld nevű,
szilaj népű szigeten.
Harcoltunk híven,
vitézeket vagdaltunk,
ádáz próbákat álltunk,
lányok után lófráltunk.”

Tór szólott:

17. „Kedvetekben jártak-e a kedvesek?”

Hárbard szólott:

18. „Voltak hevesek, szépek,
s nem hallgattak szavunkra;
voltak nyugodtak, bölcsek,
s bizony, nem voltak nyájasak:
futóhomokból készültek
kötelet fonni,
földet völgyatlanból
vágytak kiásni.
Magam mindőjük
eszén túljártam,
hét nővérral háltam,
szerelemmel szerettek.
Te mit tettél közben, Tór?”

Tór szólott:

19. „Tjázit terítettem le,
a szilaj óriást,
szemeit felhajigáltam
Allvaldi fiának
távoli, tiszta egébe;
nagy tetteimet
hirdessék emlékjelként,
hadd lássa minden ember
örökkön-örökké.
Te mit tettél, Szürkeszakállú?”

Hárbard szólott:

20. „Boszorkányokat csellel,
bűbájjal elcsalogattam
fene férfaiaktól;
hősnek hittem
az óriás Hosszúszakállút,
varázsvesszejét vettem,
eszét elemésztettem.”

Tór szólott:

21. „Jóakarát jutalma
részedről rossz szándék lett.”

Hárbard szólott:

22. „Ha egy tölgy háncsát hántod,
jól jár azzal a másik törzs;
magához hajlik minden kéz.
Te mit tettél közben, Tór?”

Tór szólott:

23. „Ódon keleten jártam,
óriásokkal küzdöttem,
óriásnők hamisságával;
hegyek barlangján bújtak.
Nagy lenne ez a nemzetség,
ha mind életben marad.
Ember akkor Midgardban
ma már aligha élne.
Te mit tettél, Szürkeszakállú?”

Hárbard szólott:

24. „Magam Vallandban voltam,
háborúztam Harcföldjén,
ezreket hívtam hadba,
egyet se békét kötni;
kik hősként hulltak,
Ódinnál időznek, íme,
Tórra szálltak a szolgák.”

Tór szólott:

25. „Siralommal átkozná
segítséged az ázokat,
lenne csak hozzá hatalmad.”

Hárbard szólott:

26. „Tór erős, elhiszem,
de tétova kedvű;
kesztyűben kucorgott,
gyáva volt gyűrűközni,
félt is felettébb,
pisszenni, prüszkölni,
szellenteni se mert,
hogyan Fjalar meg ne hallja.”

Tór szólott:

27. „Hitvány himpellér,
szétperegnél a kezem közt,
ha a szoroson hozzád jutnék.”

Hárbard szólott:

28. „Mért jönnél át a vízen?
Csak nincs vita köztünk?
Te mit tettél közben, Tór?”

Tór szólott:

29. „Jártam-keltem keleten,
veszélyben védtem a folyót,
mikor Szvárang fiai
hadra készültek;
sziklával hajigálózta,
örömeiből üröm lett,
önmaguk ellen fordult,
ők könyörögtek békéért.
Te mit tettél, Szürkeszakállú?”

Hárbard szólott:

30. „Keleten jártam-keltem,
leánnyal játszottam,
szóltam a lengeruhással,
titkos találkára hívtam,
aranyhajút, boldoggá tettem,
kedvem találtam benne.”

Tór szólott:

31. „Ott hát a nőkben nem csalódtál.”

Hárbard szólott:

32. „Támogatásod, Tór,
jól jött volna, hogy a hősizin,
szép lányt megtartsam magamnak.”

Tór szólott:

33. „Készséggel tettem volna
kedvedre, ha találkozunk.”

Hárbard szólott:

34. „Bíztam volna benned,
míg szavad meg nem szeged.”

Tór szólott:

35. „Nem vagyok tavalyi lábbeli
tavasszal a lábon.”

Hárbard szólott:

36. „Te mit tettél közben, Tór?”

Tór szólott:

37. „Medveemberek szukáit
Hlészey szigetén halomra
gyilkoltam: gyűlöletesek,
becsapják, ki becsületes.”

Hárbard szólott:

38. „Nem volt nagy hőstett,
Tór, hogy nőkkel tusakodtál.”

Tór szólott:

39. „Nem nők voltak, nöstény vadak,
parton veszteglő hajóm
hajigálták, szétverték,
szilajul fenyegettek,
vasrudakat forgattak,
futamították Tjálvit.
Te mit tettél, Szürkeszakállú?”

Hárbard szólott:

40. „Jöttem erre, javában,
sereggel vonultam,
dárdát vörösítettem,
dicső lobogót lengettem.”

Tór szólott:

41. „Arra gondolsz, hogy nekünk
akartál gonosz véget?”

Hárbard szólott:

42. „Kapsz kárpótlásul
egy karpántot,
ha a békítő bírák
ily végzést hoznak végül.”

Tór szólott:

43. „Nem értem, harsány
szavaid éle honnét?
Gonoszkodva szólsz,
példátlanul gorombán.”

Hárbard szólott:

44. „Lásd, a honi halmokban
lakozó aggok
akaratának hangja ez.”

Tór szólott:

45. „Honi halmok: nem hihetetlen
név ez sivár sírokra?”

Hárbard szólott:

46. „Mind csak a magunkét mondjuk.”

Tór szólott:

47. „Csavaros beszédeddel
nehogy még magadat csapd be!
Gondolok egyet,
átgázolok az öblön,
üvöltesz majd, féreg, ha
kalapácsom fejedén koppan.”

Hárbard szólott:

48. „Szeretője jár Szifnél,
jobb, ha azzal törődsz,
az a találkozásod
legyen a legsietősebb.”

Tór szólott:

49. „Járatod csak a szád,
de nem jól számítasz:
hitvány alak, te,
hazudsz, tudom.”

Hárbard szólott:

50. „Szavam színigaz mind;
így soká elmaradsz itt:
már messzebb járnál,
hidd el, hajóval.”

Tór szólott:

51. „Hárbard, hitvány himpellér,
te tartottál fel, fattyú!”

Hárbard szólott:

52. „Hát hitte volna Hárbard,
hogy Tórt, az az istent még
ő tartóztatja fel így?”

Tór szólott:

53. „Tanácsolom, tedd,
amit mondok: lódulj,
ladikkal gyere értem,
ne gyalázkodj, merj kiállni
Magni kemény atyjával!”

Hárbard szólott:

54. „Tágulj a szorostól, téged
Hárbard át nem hoz!”

Tór szólott:

55. „Úgy hát mutass más utat,
ha végképp nem viszel át itt.”

Hárbard szólott:

56. „Kerek az elutasítás,
kanyargós a kerülőút,
eltart egy ideig, hogy
elérj a másik szirthez.
E sziklánál menj balra,
Emberföldön baktatsz már;
ott lesz majd Fjörgun,
fiát meglátja,
s mutatja az ösvényt, mely
Ódin földjére vezet.”

Tór szólott:

57. „Még ma odaérek?”

Hárbard szólott:

58. „Ha nagyon kilépsz,
napszálltára ott kell lenned.”

Tór szólott:

59. „Kevés szót váltottunk,
kurtán válaszolgattál.
Várj, még kapsz tőlem egyszer,
hogy kérésem megtagadtad!”

Hárbard szólott:

60. „Rontó szél vigyen,
a szörnyek szedjenek szét.”

7. Hymir-ének

1. Harc istenei hajdan
 vadászszákmányt vettek,
 lakomán vígadoztak,
 míg jóllakott mind;
 vérből jósoltak,
 pálcákra véstek,
 pompás készletet találtak
 Égirnél, tömérdék kondért.
2. Ült a hegylakó
 gyermeki gyönyörűséggel,
 felettébb hasonlított
 Ködvak fiára.
 De Yggr fia daccal
 szólt, szemébe nézve:
 „Ázok lakomája, tudd,
 általad lesz még sokszor.”
3. Komorult az óriás,
 kész volt kifakadni,
 balsorsot gondolt,
 bosszút istenek ellen,
 Szif férjének üzent,
 szerezzen üstöt:
 „Megfőzöm így serényen
 mindnyájatoknak a sört.”
4. Ilyen öblös üstöt
 se a nagy istenek,
 se a nemes ázok
 nem állíthattak;
 hanem akkor Tyr
 Hlórridinek tanácsot ad,
 hadd örvendeztetné
 a helyénvaló ötlet:

5. „Ott él keletre
az Élivágartól
az ég pereménél
a bölcs Hymir.
Van pompás üstje
nevelőapámnak,
nagy edény, mélye
egy egész mér föld.”
6. „Hiszed, hogy megkaphatjuk
az erős edényt?”
„Hogyne, hívem!
Csak csellel csináljuk!”
7. Útra keltek sietve,
utaztak serényen,
áradtak Ázgardból,
így tértek Égilhez;
Ő a kemény szarvú
kosokat karámba terelte;
egyenest a házba mentek,
Hymirt megtalálni.
8. Ott is találták Tyr
óriás öreganyját,
ott a kilencszer
százfejű szörnyet;
de jött az anya,
aranyosruhájú,
fehérszemöldökű,
fiát sörrel kínálta.
9. „Óriások rokonai!
Ti ravasz eszűek!
El kell rejtőznötök
az üst ürege alatt.
Talán tudjátok,
férjem, sajnos,
félelmetesen sújthat
váratlan vendégre.”
10. Késő éjszaka
érkezett haza akkor
a haragos Hymir,
vadászatból a vadult.
Belép a szobába,
szúrós jégcsapok
villognak a szakállán,
jöttében vált jéggé.

11. „Üdv neked, Hymir,
ne légy haragos,
házadba érkezett
e nagy napon
fiad, kit odatúlról
oly igen vártunk.
Halld, vele van
Hródr ellensége,
emberek nemes híve,
a neve Véor.
12. Látod, mint lapulnak
támasztó gerendák,
oszlopok oltalmazó
tövében?” Az óriás
tekintetétől az oszlop
megroppant, tört már
két kemény darabra,
széthullt a duc is.
13. Szétpattant kilenc katlan,
közülük csak egy
jól kikalapált edény
maradt épségben.
Előbújtak a vendégek,
ellenségeit az óriás
szigorú szemmel
méregette máris.
14. Komor az óriás,
kelletlenül látja,
hogyan lép elő
óriásnők szomorítója.
Szaporán hozzák
az ökröket, hármat
az óriás mindjárt
megfőzet közülük.
15. Valamennyit
lenyakaszták, s vitték,
lobogott a tűz,
finom falatok főttek.
Szif mátkája maga
két ökröt evett meg,
Hymir jószágaival
jóllakott, aludni tért.

16. Hrungnir vén barátja
Hlórriði lakomáját
lelkesen üdvözli,
öröm ebben nincsen.
„Majd holnap este
azt esszük már csak,
mit hármásban
magunknak halászungk.”
17. Hajlott rá Véor,
hogy vízre szálljon,
csak adjon csalétket
a hatalmas óriás.
„Eredj a nyájhoz,
ha mersz, nyughatatlan,
hegyek hajlítója,
csald ki csalétked!
18. Talán tudom is,
mire gondolsz már
fondorlatos örömmel;
ökör fejére.”
Eredt Tór nyomban,
az erdő felé tart,
ott előtte áll
egy fekete ökör.
19. Letörte róla legott,
óriások ellensége,
két roppant szarvának
rettentő székét.
„Hajó sebes hajtója,
ha így serénykedsz,
békés ültödnél
sokkalta borzasztóbb még.”
20. Kecskék királya kérte,
paskoló paripáját
tajtékon távolabbra
hajtaná a majom-utód;
hanem az óriás,
mint mondta, óvakodott,
hogy tovább evezne,
tétova evezőkkel.

21. Az erős Hymir akkor
horgával egymaga
kifogott két bálnát,
nem bánta, hol járnak;
a hajó farában
Ódin fia akkor,
agyafűrt Véor, zsineget
készített közeli fogáshoz.
22. Horogra felhúzta
keményen a kígyóölő
emberek örök őre,
az ökör fejét;
a földeket ölelő,
isteneket gyűlölő
gyalázatos kígyó
kapkodta már hevesen.
23. Hamar kihúzta akkor
tetterős Tór
a veszett férget,
fedélzetre vontá;
farkas fivérére
zuhant a kalapács,
zúdult a hullőre,
halántékát zúzta.
24. Ordasok ordítottak,
dúlt sziklák dörögtek,
megremegett mind
az agg föld.
Akkor az óceánba
ez a hal aláhullt.
25. Haragudott az óriás
hazafelé evezve,
sokáig nem szólt
egyetlen szót sem;
csobbanó csónakjukat
kifelé kormányozta.
26. „Maradék munkán
megosztózni nem akarsz?
Vagy vond a partra
e vízár-kost,
vagy a bálnákat
borítsad udvaromra.”

27. Hlórriði akkor ott
a hajó orrát
benne a vízzel
vállára emelte;
egymaga vitte
az óriás udvaráig,
ólba a habdisznókat,
helyére az evezős edényt.
28. Vetélkedni vágyott
egyre az óriás,
erejét érezni,
Tórral vitázni:
„Evezni tudsz,
de erőd nincsen,
ha nem vagy képes
az én kelyhemet
kettéroppantani.”
29. Hlórriði akkor
kezébe kerít
egy kristálykelyhet,
azzal kettészel
ültében egy oszlopot;
a kelyhet Hymir
épen kapja vissza.
30. Az óriás szép
szeretője ekkor
jó tanácsot mond,
ezt tanácsolja:
„Koponyájához vágd!
Keményebb az,
a behemót óriáson,
mint bármi kehely.”
31. Kosok királya
kicsit megemelkedett,
ekképp minden erejét
összeszedte az áz;
ám az óriás sisaktartója
sértetlen maradt,
a kerek boroskupa
tört szét, a billikom.

32. „Most már megértem,
mit veszítettem,
vége a kehelynek,
örökre eltűnt”,
ekképp szólt az öreg:
„Sose mondhatom
immár a sörnek,
italom, megvagy!”
33. „Utolsó feltételem:
üstöt az udvarra
ügyesen kiviszel-e,
kevély próbáló?”
Kétszer is próbálta
Tyr, ügyeskedett:
tehetetlen, az üst
maradt mindvégig helyben.
34. Módi apja akkor
megfogta az üstöt,
üreget a szélénél,
átvitte a szobán,
fejére felemelte,
Szif férje a lépcsőn;
láncok verődtek véle
Tór lábához.
35. Nem lehetett távol
Ódinnak fia,
fordult hátra
még egyszer híven,
meglátta hirtelen,
miféle had közeleg
keletről Hymirrel,
sokfejű sereg
jön, útját járja.
36. Veszi le válláról,
lendíti az üstöt,
Mjölnirt meglóbálja,
a mohó ölelőt,
így ölte meg mind
a belföld bálnait.
37. Már nem voltak messze,
mikor az úton Hlórridi
egyik bakkecskéje
félholtan bukott fel;
lábára lesántult
Tór bakkecskéje,
ez is a bajkeverő
Loki leleménye volt.

38. Megtudhattátok most -
ki tud különbül
szólni, íme,
az istenekről? -,
mi kárpótlást kapott
Tór a hegylakótól,
ki mindkét magzatát
túszul vele adta.
39. Ereje teljében ért el
istenek tanácsába,
vitte híven az üstöt,
melyet Hymirtól vett el;
a magasztosak már
minden nyár nyugtán
ihatják Égir termében
temérdek, sűrű sörüket.

8. Loki csúfolkodása

Égir, akit Gímirnek is hívtak, maga készített sört az ázoknak, amikor a hatalmas üstöt megkapta; erről beszéltem már. Vendégül hívta Ódint és feleségét, Frigget. Tór nem jöhetett: nem tért még vissza keleti útjáról. Ott volt Szif, Tór felesége; Bragi és felesége, Idunn; ott volt Tyr, a félkezeű, a másik kezét Fenrir farkas harapta le, amikor meg volt kötözve. Ott volt Njörd és felesége, Szkádi, ott Frey és Freyja; Vidar is, Ódin fia. Loki szintúgy ott volt, valamint Frey két szolgája, Biggvir és Beila.

Égirnek két szolgája volt: Fimafeng és Eldir. Tűz fénye helyett a csillogó arany világított. Sör magától került az asztalokra. Békesség uralkodott a fennkölt helyen. Ki-ki felettébb dicsérte Égir szolgálait. Loki ezt nem szívelhette, és megölte Fimafenget. Erre az ázok dárdát ragadtak, kiáltozva kergették az erdőig Lokit, majd visszatértek inni. Loki is visszasomfordált, künn találta Eldirt, és szóba elegyedett a szolgálával:

Loki:

1. Mondd, Eldir,
mielőtt egyet is
lépnél előbbre:
a dicső istenek
ivadékai sör mellett
miről beszélnek benn?

Eldir:

2. Fegyverekről beszélnek,
hőstettekről, a dicső
istenek ivadékai.
Ott benn ázok és álfok
egyike sem ejt majd
baráti szót melletted.

Loki:

3. Magam megyek be
Égir csarnokába,
lakomájukat látni;
viszek vizsályt,
ázoknak átkot,
mézsörbe mételyt.

Eldir:

4. Bizony, tudd: ha bemégy
Égir csarnokába,
lakomát látni,
viszályt ha viszel,
a hatalmasok közt
csak te lehetsz a vesztes.

Loki:

5. Tudd te is, Eldir;
ha egymást itt így ily
szitkokkal illetjük,
és nyelved szaporázza,
szavamra, nem én leszek,
aki elnémul a végén.

Loki ekkor bement az ivócsarnokba; itt akik elől ültek, mindjárt meglátták, és abbahagyták a beszédet.

Loki:

6. Szomjam hozott
e csarnokba engem,
Loptr, hosszú útról:
megkérni az ázokat,
adjon egyikük nékem
nagyszerű mézsörükből.
7. De miért e némaság,
komor isten-ivadékok?
Szavatokat mi szegte?
Határozatok, hol lesz
helyem e lakomán,
vagy üzzetek el innét.

Bragi:

8. Helyet az ázok
lakomaasztalánál
hiába is leselek;
tudják ők, ki légyen az,
akivel ételük-italuk
igaz mód megoszthatják.

Loki:

9. Emlékszel-e, Ódin,
vérünket mi valamikor
elvegítettük örökre.
Sört soha el nem fogadsz,
így ígérted,
ha nem kettőnknek hozzák.

Bragi:

10. Vídar, vedd szavam:
kelj s kínálj helyet
e farkas-atyját;
s te, Loki, kímélj minket
becsmérlő beszédektől
Égir lakomaasztalánál.

Ekkor Vídar felállt, töltött Lokinak; ő, mielőtt ivott volna, így köszöntötte mind az ázokat:

11. Üdv néktek, ázok, üdv!
Istenek és istennők,
igaz ivadékok, üdv:
csak neked nem, ki ott
legbelül ülsz a padon,
bizony, Bragi, rád értem ezt én.

Bragi:

12. Kardot, paripát, gyűrűt:
kincset javaim javából
kárpótlásul kínálok;
de kérlek, az ázokat kíméld,
gyarló gyűlöleteddel
ki ne hívd istenek haragját.

Loki:

13. Lónak és karperecnek
sosem leszel bővében,
meghidd Lokinak, Bragi;
ázok s álfok közt, itt mind,
te vagy a harcban
a leghunyászkodóbb,
s leggyávább, ha löni kell.

Bragi:

14. Ha nem itt volnék most
Égir csarnokában,
csak a fejed jönne be,
kezemben hoznám,
hogyan e hitvány
hazugságokért megfizessek.

Loki:

15. Merész vagy, valahányszor
moccanatlan teheted;
tégymásképp, Bragi,
padok ékessége, eredj,
harcolj, mérgesedj meg,
majd nem mérlegelsz mindig.

Idunn:

16. Bragi, gondoldj bölcsen
a vér szerinti
és a fogadott fiakra,
becsmérlő szavakat
Lokira ne szórj itt
Égir csarnokában.

Loki:

17. Idunn, hallgass, ne ingerelj,
főrfifaló nők közt is
legmohóbb, te:
tisza karjaid
bátyád gyilkosát
ölelték gyengéden.

Idunn:

18. Lokira nem szórok
becsmérő szót
Égir csarnokában;
csitítom Bragit,
a sörített, dühödt
egymásnak ne essetek.

Gefjon:

19. Két áznak miért kell
egymásra szitkot szórni
e szent csarnokban;
Loki csalatkozik:
Bragi az igaz játékok
és istenek barátja.

Loki:

20. Csöndben légy, Gefjon,
lásd, nem felejttem,
kit csábítottál ledéren;
a szőke ifjú
ékszerrel édesgetett,
combjaid kulcsoltad köré.

Ódin:

21. Elment az eszed, Loki,
miért haragítod
magadra Gefjont:
hiszen ő az ifjúság
sorsának igaz értője,
mint én magam e világé.

Loki:

22. Ódin, te is hallgass;
sose tudtad elosztani
a harci sikert illőn,
gyakorta adtad
gyarló gyáváknak
az isteni győzelmet.

Ódin:

23. Ha én bármikor ekképp
osztottam is adományom,
gyávának a győzelmet:
te a föld gyomrában
nyolc télen át teleltél,
tehénfejő szolgáló,
szülted gyerekeidet,
asszonyállatnak alítlak.

Loki:

24. Mondják, te Szamszey szigetén
sámándobokat vertél,
mint a völvak;
varázsló szavakkal
férfinép közt forogtál;
asszonyállatnak alítlak.

Frigg:

25. Sorsotok sejtelmeit
tartsátok titkon;
két áz, hajdan időben
merre és mint jártatok,
járatlanoknak mi végre
felszámlálni ma.

Loki:

26. Ne locsogj, Frigg,
Fjörgunnak lánya,
faltad mindig is a férfit,
így hagytad, hogy Vili és Vé
öleljen, vággyal,
Vídrir asszonyát.

Frigg:

27. Lenne csak itt most
Égir csarnokán
Baldr-forma fiam,
megvívna veled,
mielőtt két darabban
végeznéd e dáridót.

Loki:

28. Mit akarsz még, Frigg,
rontó beszédet;
folytassam-e, felelj.
Lokinak köszönd,
hogy e földön többé
nem látod lovagolni Baldrt.

Freyja:

29. Elment az eszed, Loki,
szórod a sértő
szavakat sorra,
pedig Frigg a sorsot
tudja, tudom,
még ha maga nem mondja is.

Loki:

30. Féktelen Freyja,
ismerlek, nyughass;
gyöngeség gyöngéje,
mind itt, ázok és álfok,
megszeretgethették
tehetős testedet.

Freyja:

31. Hazug a nyelved,
nyomorult hitvány,
majd még magadra kiabálsz
bajt a végén:
bosszús istenivadékok
haragja hajt haza innen.

Loki:

32. Fogd a szád, Freyja,
fortélyos fajzat,
gonoszság bűbájosa:
láttalak, csellel
ágyadba csaltad a bátyád;
fingod is így fortyant ott.

Njörd:

33. Nem olyan nagy baj,
ha a nőnek férje van,
szeretője, vagy ez is, az is;
furcsább az elfajzott ág,
itt, e se férfi, se nő,
nemzi és szüli fattyait.

Loki:

34. Njörd, ne nyökögj nekem, te,
keletről kezesül
küldtek téged az istenekhez,
így lettél Hymir lányainak
éjjeli edénye,
szádba vizeltek szépen.

Njörd:

35. Kárpótlást kaptam,
istenek messziről
küldött kezese:
nemzettem fiúgyermeket,
kit senki se gyűlöl,
ázok közt első helyen áll.

Loki:

36. Mondom, Njörd, nyughass,
mérsékelj büszkélkedésed;
miért titkolnám tovább:
nővéreddel is
nemzettél már fiat,
s az eredmény esendő.

Tyr:

37. Frey a legjobb lovas
az ázok udvarában,
mindenben merész,
lányt, férjes asszonyt
fölségesen vigasztal,
kötelékekből kioldoz.

Loki:

38. Tágulj tőlem, Tyr,
tudtál-e valaha is
békíteni valóban?
Beszédes tanúsága
tűnt jobbod: jól emlékszem,
hogyan harapta le Fenrir.

Tyr:

39. Jobbom ottvesztett, jó:
de te is vesztes vagy,
farkasfajzatod oda;
várhatja vasra verve
a veszett ordas
istenek végzetét.

Loki:

40. Tartsd a szád, Tyr,
te, akinek asszonya
tőlem született fiat:
egy tallért, egy rőf szövetet,
semmit se kaptál
kárpótlásul, szerencsétlen.

Frey:

41. Farkast látok, hever
folyó torkolatánál,
míg a hatalmasok élnek.
Ha el nem hallgatsz,
viszály kovácsa,
vasra verve végezheted.

Loki:

42. Kincsen vetted meg
Gímir leányát,
eladtad érte a kardod;
majd Muszpell fiai
jönnek a sötét erdőn,
meglátod, mire végzed.

Biggvir:

43. Lenne csak nemzetségem
nemes, mint Inguna-Freyé:
én, fényes rangú,
velőnél finomabbra
morzsolnálak, vészvarjú,
mindened megőrleném.

Loki:

44. Ki ez a csip-csup lény?
Csóválja farkát, látom,
fondorlatosan lopkod.
Frey fülének csupán
csivitelés vagy te
kéziörlő közelén.

Biggvir:

45. Biggvirnek hívnak,
hirtelen hírem van
istenek s emberek közt.
Itt örvendezem,
hogy Hropt fiai
sörözni összegyűltek.

Loki:

46. Szád befogd, Biggvir,
férfiak falatjából
sose volt rendes részed;
szalma közül se
szedhettek elő,
ha a férfiak kardot fentek.

Heimdall:

47. Ledönt lábadról a sör,
elveszi eszedet, Loki,
térj magadhoz.
A túl sok szesz botorul
szaporázza szavad,
nem tudod, mit beszélsz.

Loki:

48. Hallgass, Heimdall,
hajdanidőn rád
rút sorsot róttak,
így állsz, nyirkos hátú,
nyugtalan vigyázod
istenek világát.

Szkádi:

49. Lendületes Loki,
vígságod véget ér hamar,
ha nyakadra nyűg kerül;
így kötöznek az ázok
éles sziklához, bűneidért,
fagyos fiad beleivel.

Loki:

50. Ha engem így büntetnek majd
fagyos fiam beleivel,
tudd meg te máris tőlem:
első és utolsó
én voltam ott, ahol
Tjázit taglóztuk.

Szkádi:

51. Tudd te is tőlem:
ha első és utolsó voltál
Tjázit taglózva,
áldozó ligeteimnek
s lakhelyeimnek
átka verjen, valamíg verhet.

Loki:

52. Szívesebben szóltál
Lauvey fiával, amikor
ágyadba édesgetted;
íme, így járunk,
ha másokat mocskolnánk:
magunknak jut a java.

Akkor Szif Lokihoz lépett, mézsörrel kínálta kupából, és szólt neki ekképp:

53. Egészségedre, Loki,
idd ki a dérhideg italt
a drága kupából;
egyedül engem nem ért
szavaiddal szégyen
az ázok szülöttei közt.

Loki elvette a kupát és ivott belőle. Majd így szólt:

54. Nem is érhetne szégyen,
ha nem fajtalankodsz
annyit a férfiakkal,
titkaid egyikéről
magam is tudhatok:
velem csaltad meg csúful
hites uradat, Hlórridit.

Beila:

55. Megremeg minden hegy,
azt hiszem, házához
haza közeleg Tór.
Elhallgattatja ő itt,
akik istent-embert
rútul rágalmaznak.

Loki:

56. Szád befogd, Beila,
Biggvir nője,
hitványság hajléka vagy;
rútabb szégyen az ázokat
még nem rontotta,
mint veled, istállók szennye.

Belépett ekkor Tór, és szólt ekképp:

57. Kushadj, vizálykovács,
vagy zord kalapácsom,
Mjölnir zúz szét;
vállad sziklájáról
ledöntöm nyomorult nyakad,
és elszáll belőled az élet.

Loki:

58. Földnek fia, te,
ki most itt megjelentél,
miért dúlsz-fűlsz, döngető Tór?
Majd elfogy a merszed,
ha a farkassal harcolsz,
s ez a Hadistent elemésztí.

Tór:

59. Kushadj, viszálykovács,
vagy zord kalapácsom,
Mjöltnir zúz szét;
így hajítalak vissza
keleti honodba,
lélek ne lásson többé.

Loki:

60. Keleti utaddal
ugyan senkinek
soha ne kérkedj;
kesztyű-hüvelykben
kuporgott a hős harcos,
Tórnak aligha tartotta magát.

Tór:

61. Kushadj, viszálykovács,
vagy zord kalapácsom,
Mjöltnir zúz szét;
kezem lesz végzeted,
Hrungnir nyeles vasa
nyomorult csontjaid hasogatója.

Loki:

62. Bízom hosszú életben,
bármint hadonászol
kemény kalapácsoddal;
megfékezett már téged
Szkrimir kötele is, tudom,
étket alig érinthetél,
éhség emésztett, esztelen.

Tór:

63. Kushadj, viszálykovács,
vagy zord kalapácsom,
Mjöltnir zúz szét:
Hrungnir-ölő vas vet
Hélre kegyetlen,
holtak kapuján túlra.

Loki:

64. Elmondtam az ázoknak,
ázok ivadékainak,
amire elmém ihletett;
hátrálok előled mégis,
mert tudom, hatalmas,
hogyan tudsz ölni.

65. Főztél sört, Égir;
ne láss soha többé
fényes lakomaasztalt;
legyen mindened
lángok martaléka,
parázs perzselje pofád,
zsarátnok zsugorítsa a hátad.

9. Trym-ének

1. Ébredt a döngető Tór
éktelen dühvel:
súlyos kalapácsát
sehol sem lelte.
Szaggatta szakállát,
üstöke lengett,
Föld fia keresésbe
fogott nyomban.
2. Szólott is először
ily erős szóval:
Meghalld, Loki,
amit most mondok neked;
nem tudja senki,
se lenn a földön,
se fönn az égben:
az az kalapácsát elrabolták!
3. Indultak így Freyja
szép szállására;
szólt Tór itt is fennen,
ily erős szóval:
„Tollruhád, Freyja,
kölcsonadnád-e nékem,
ellopott kalapácsom
ekképp megleljem.”
4. „Aranyból lenne is,
örömet adnám,
készen kölcsönözném,
lenne bár ezüstből.”
5. Repült sebesen Loki,
suhogott tollas ruhája,
elhagyta az ázok
lenti lakhelyeit mind,
így érkezett meg
óriások országába.
6. Ült Trym, a tomboló,
ült a dombon,
óriások fejedelme,
szukájának font arany pántot,
símogatta paripájának
sűrű sörényét.

7. „Ázoknál mi járja?
Álfoknál mi járja?
Magad mi járatban jössz
óriások országába, mondd?”
„Ázokra rossz idők járnak,
álfokra rossz idők járnak;
magad rejtetted el, mondd,
Hlórridi kalapácsát?”
8. „Magam rejtettem el
Hlórridi kalapácsát,
nyolc mérföld mélyen
nyomja most a föld,
föl nem emelheti
emberfia onnét,
hacsak el nem hozzátok
Freyját nekem, nőül.”
9. Repült sebesen Loki,
suhogott tollas ruhája,
elhagyta óriások
lenti országát,
így érkezett meg
ázok lakhelye fölé.
Ázgardnak teréről
tekint fel rá Tór,
szól neki először
íly erős fennszóval:
10. „Halljuk, hosszú utad
hozott-e eredményt?
Levegőben lebegve
jelents jártodról;
aki a földön ül,
ügyét gyakorta felejtí,
a fekve henyélő
gyarló módon hazudhat.”
11. „Hosszú uton jártomnak
hasznát, íme, jelentem:
óriások királyánál,
kalapácsod Trymnél ott van,
emberfia onnét
vissza nem hozza,
hacsak Freyját
nem adják hozzá nőül.”

12. Elindultak akkor
fenséges szép Freyjához,
Tór ott először is
fennszóval ekképp szólt:
„Öltsd fel, Freyja,
menyasszonyi fátylad,
kérlek, induljunk ketten
óriások országába.”
13. Freyja iszonyú
indulattal felelt,
az ázok falai
mind megremegtek;
lehullt a Bríszingek
becses nyakéke:
„Fertelmes férfieh
volna hírem azontúl,
ha veled tartanék, Tór,
óriások országába.”
14. Tódultak mind
a tingbe az ázok,
tanácsba igyekeztek
az az istennők;
tanakodtak híven
a bölcs hatalmak,
mint kaparinthatnák vissza
Hlórriði kalapácsát.
15. Akkor Heimdall szólt,
ázok híres istene,
szent jövendölések
józan védnöke:
„Maga Tór vegye fel
a menyasszonyi fátylat,
viselje a Bríszingek
becses, nagy nyakékét.
16. Övén övezze kulcsok
kalimpálása,
női viselet
verdesse térdét,
mellkasán melltű
éktelen ékeskedjék,
fején fodrozódjék
főkötő, takarosan.”

17. Szólt akkor Tór,
szörnyű erejű az:
„Elfajzottnak mondanak majd
a mindenható istenek,
ha magamra öltöm
a menyasszonyi fátylat.”
18. Felelte Loki erre,
Lauvey fia:
„Tűrtőztesd magad,
Tór, ily szavaktól;
ázok falai
nem fognak állni,
ha kalapácsod
vissza nem kaparintod.”
19. Feladták akkor
a fátylat Tórra,
viselte már a Bríszingek
becses, nagy nyakékét,
övét övezte karikás
kulcsok kalimpálása,
női viselet
verdeste térdét,
mellkasán éktelen
melltű ékeskedett,
fején fodrozódott
főkötő, takarosan.
20. Szólt Loki ekkor,
Lauvey fia:
„Szolgáló lányként
kísérőd maradok,
ketten megyünk így
óriások országába.”
21. Hamar hazaterelték
a két kecskét,
kocsi elébe befogták,
szilajul röpítsék;
sziklák repedeztek,
felforrósult a föld,
Ódin fia úton volt már
óriások országába.

22. Szólt ott Trym,
óriások országlója:
„Óriások, tápáskodjatok,
hordjatok szalmát a padokra,
hozzák, íme, Freyját,
nékem nőül.
Njörd leányát
Nóatún szépségét.
23. Mezőimen tömérdek
tehén, arany szarvú,
ökör, szurokszín,
kedvemrevaló,
kincsem számlálatlan,
dúskálok drágakőben,
megszereznem már csak
Freyját kell mindezekhez.”
24. Este lett végre,
vendégek érkezésére;
óriások asztalára
sok sör került.
Tór egymaga egy ökröt,
nyolc lazacot rá nyomban,
minden édességet
megevett, női étket:
Szif ura a sörkupát
háromszor ürítette.
25. Szólt ekkor Trym,
óriások országlója:
„Mondjátok, láttatok már
menyasszonyt ily mohót,
aki a falatot
ekképpen falná,
vagy a sört sürgetőbb
szomjjal vedelné?”
26. Ott ült az okos
szolgáló is, szép szót
ölni az óriás
szavába tudott tüstént:
„Freyja nyolc éve immár
falatot sem evett,
már minden vágya
óriások országa volt!”

27. Trym félrevonta a fátlyat,
csókra vágyott volna,
de viisszaszökkent,
szölt szava, végig a termen:
„Ily vad szemeket
miért mereszt Freyja,
pillantása mintha
parázs volna, perzsel.”
28. Ott ült az okos
szolgáló is, szép szöt
ölteni az óriás
szavába tudott tüstént:
„Freyja nyolc éve immár
le nem húnvta szemét,
hisz leghöbb vágya
óriások országa volt.”
29. Jött az óriáskirály
agg nővére,
jegyajándékot kérni
nem restellt:
„Add nekem kezedröl
a röt gyürüket,
gyorsan megnyered így
szívemnek szeretetét,
szívemnek szeretetével
húséges hódolásom.”
30. Szölt akkor Trym,
óriások országlója:
„Hozzátok kalapácsomat,
a menyasszonyt megáldja,
helyezzétek Mjölñirt
hajadon ölébe,
a Tavasz istennője
adja össze igaz társsal.”
31. Hlórriði szíve
hogy vert e szavakra;
vidult, keménylelkű
kalapácsa láttán.
Trymet taglözta elébb,
óriások országlóját,
aztán pereputtyát
püfölte a földbe.

32. Megölte az óriás
agg nővérét is,
ki jegyajándékot
követelni nem restellt;
ajándék helyett
pörölycsapásokat,
kecses gyűrűk híján
kapott kalapácsütést.
Így került a kalapács
újra Ódin fiához.

10. Alvíz-ének

Alvász szólott:

1. „Lócát leteríteni
hadd jöjjön most haza
menyasszonyom mindjárt;
hites egyesülést is
hívságnak hisz az ember
házi nyugalom híján.”

Tór szólott:

2. „Miféle vagy, mondd?
Halvány, élettelen arcú:
holtakkal háltál az éjjel?
Óriásokat óvnék
öles termetedtől;
menyasszonyt mért ölelj, tuskó?”

Alvász szólott:

3. „Alvász a nevem,
alant lakom, nagy mélyben,
szikla szilárd menedékén.
Keresem én itt
a kocsihajtót;
szavát senki se szegje.”

Tór szólott:

4. „Én magam megtehetem,
mert a menyasszony felett
feltétlen a hatalmam;
hozzád ígérkezett,
távollétem idején:
az istenek közül
mégis kezemben a sorsa.”

Alvász szólott:

5. „Miféle vagy, mondd;
lelked parancsolhat-e
ily pompás leánynak?
Széllel szalasztott,
ki ismer, kérdem,
ki hagyott rád karpántot?”

Tór szólott:

6. „Vingtór vagyok,
bejártam birodalmakat,
az oldalszakállas szülötte;
szándékom ellenére
szeretnéd a lányt;
a menyasszonyról mondj le.”

Alvís szólott:

7. „Számítok szavadra,
igened várom igencsak,
akarom, add
beleegyezésedet,
élni nem bírok én e
hószín hajadon nélkül.”

Tór szólott:

8. „Meg nem tagadhatom
tőled a lány vonzalmát,
bölcс vendég, legyen hát;
hanem te is mondd el
minden világról,
amit tudni vágyom.
9. Elmondd, Alvís,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják a helyet,
hol az emberi lények
lakoznak egy-egy világban?”

Alvís szólott:

10. „Földi embernél föld,
ázoknál televény talaj,
vánoknál vándorút,
óriás-országban régi rög,
álfoknál ágyás,
isteneknél írtás.”

Tór szólott:

11. „Elmondd, Alvís,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják az eget,
a levegős levegőt,
valamennyi világon?”

Alvísz szólott:

12. „Emberek mennynek mondják,
ázok áldott békének,
vánok vonuló boltívnek,
óriások oldott világnak,
álfok teljes tetőnek,
törpék szeles-sziklásnak.”

Tór szólott:

13. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják a holdat,
mely magasan világít
minden világokban?”

Alvísz szólott:

14. „Emberek holdnak hívják,
istenek Elszállónak,
Hélben hús keréknek,
óriások ódon körnek,
törpék Tündöklőnek,
álfok év-álmodónak.”

Tór szólott:

15. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
mi a nap neve,
a nagy égitesté,
mely minden világ felett ég?”

Alvísz szólott:

16. „Embereknél a neve nap,
isteneknél izzó fény,
törpéknél Dvalin-dermesztő,
óriásoknál ózontűz,
álfoknál Állandó,
ázoknál Áradó.”

Tór szólott:

17. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
mi a felhők neve,
fürge esővivőké
valamennyi világban?”

Alvísz szólott:

18. „Emberi nevük felleg,
isteni nevük ígérő,
ván nevük vándorló,
óriásoknál ólmos,
álfoknál átkos,
Hélben sisak hordója.”

Tór szólott:

19. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják a szelet,
mely messze száguld
földek felett, fergetegesén?”

Alvísz szólott:

20. „Emberek szavával szél,
isteneknél iramló,
bűvöseknel bajhozó,
óriásoknál ordító,
álfoknál áramló,
Hélben huhogó.”

Tór szólott:

21. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
mi a szélcsend neve,
mely szikkasztja-szelidíti
valamennyi világot?”

Alvísz szólott:

22. „Embereknel a szél szunnyad,
ázoknál áll,
vánoknál véget ér,
óriásoknál eloldalog,
álfoknál álomba merül,
törpéknél tikkadtan tűnik.”

Tór szólott:

23. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják a tengert,
hol emberek eveznek
valamennyi világban?”

Alvísz szólott:

24. „Embereknél tágas víz,
isteneknél irdatlan,
vánoknál végtelen,
óriásoknál hal-ország,
álfoknál hab-árka,
törpéknél tömérdek csepp.”

Tór szólott:

25. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják a tüzet,
mely az emberek előtt ég
valamennyi világban?”

Alvísz szólott:

26. „Embereknél emésztő,
ázoknál lobogó láng,
vánoknál vad végzet,
óriásoknál olthatatlan,
törpéknél tikkasztó,
Hélben habzsoló.”

Tór szólott:

27. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják az erdőt,
mely az embereknél nő,
valamennyi világban?”

Alvísz szólott:

28. „Embereknél erősnek,
isteneknél ingónak,
hős-honban hegy-hínárnak,
óriásoknál gyújtósnek,
álfoknál gyöngédnek,
vánoknál vesszősnek.”

Tór szólott:

29. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják az éjszakát,
Aggasztó édes lányát
valamennyi világban?”

Alvísz szólott:

30. „Éjnek az embereknel,
isteneknél iszonynak,
kegyeseknél komornak,
óriásoknál odvasnak,
álfoknál álmogyökérnek,
törpéknél tapintónak.”

Tór szólott:

31. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
mi a vetőmag neve,
melyet az emberek vetnek
valamennyi világban?”

Alvísz szólott:

32. „Embereknél eledel,
isteneknél igaz szem,
vánoknál világ-gyöngy,
óriásoknál óvott kincs,
álfoknál árpa,
Hélben horgadó-fejű.”

Tór szólott:

33. „Elmondd, Alvísz,
minden embersors
tudója, te törpe:
hogy hívják a sört, amit
emberek isznak serényen
valamennyi világon?”

Alvísz szólott:

34. „Embereknél ez a sör,
ázoknál sűrű árpalé,
vánoknál varázsital,
óriásoknál szomj-oltó,
Hélben hűsítő,
Szuttung-fiaknál szilaj.”

Tór szólott:

35. „Ily rengeteg rúnát,
irdatlan ősi kincset
kinek keble is őriz?
Felfedem fondorlatom,
eszeden mégis túljártam:
véged van, törpe, napfényben,
s a terem, íme, tündököl.”

Hősi énekek

11. Völund-ének

Élt egyszer Svédországban egy király, Nídud. Két fia s egy leánya volt; hívták a leányt Bödvildnek. Három fia volt a finn királynak: Szlagfid, Égil és Völund. Síeltek, vadászni jártak. Farkasvölgybe értek el egyszer, ott házat építettek. Volt ott egy tó, Farkastónak nevezték. Egy nap kora reggel a parton három lányt leltek, ahogy fonalat fonnak, s mellettük hattyúköntös a földön - mert valkürök voltak mindhárman. Ketten közülük Hlödvr király leányai, Hladgud, a hattyútollas, és Hervor, a Csodaszép, a harmadik pedig Ölrún, Valföldre valósi Kjár király leánya. A három királyfi magával vitte a három lányt; Égilé lett Ölrún, Szlagfidé a hattyútollas Szvanvit, Völundé Hervor. Hét télen át éltek együtt. Akkor az asszonyok elszálltak, hogy a csatamezőket megnézzék, és nem tértek vissza. Égil sítalpakon Ölrún keresésére indult. Szlagfid Szvanvitet kereste, csak Völund maradt ott Farkasvölgyben. Völund volt a legügyesebb férfi, akiről csak szólnak az ősi sagák. Nídud király azonban elfogatta, ahogy az ebben az énekben áll.

1. Lebegtek délről a lányok,
feketeerdő felett,
boldogak, ifjak,
sors intézői,
pihenni telepedtek
tó partjára,
szőtték a déli szűzek
finom fonalukat.
2. Egyiket közülük,
a halvány keblűt,
szépséges szűzet
Égil ölelte;
másikuk, Szvanvit,
szép hattyútollas;
a harmadik hölgy is
híven választott,
Völund fehér
nyakába fonódva.
3. Hét teljes telet
töltöttek ott,
nyolcadikon már
nyugalankodtak,
a kilencediket
kivárni nem bírták,
elvágyódtak a lányok
fekete erdőn túlra,
fényes szűzek
szólítói sorsnak.

4. Vadászatról jött
a jó szemű vadász
Szagfíð és Égil,
üresen lelik házuk,
a lengéknek hűlt helye,
keresik őket hiába.
Siklott keletre Égil,
Ölrúnt keresni,
délre Szagfíð
száguld Hattyúfehér után.
5. Farkasvölgyben csak
Völund maradt meg;
vörös aranyba
drágaköveket foglal,
fűzi hársfa-háncsra
gyűrűit gyöngéden;
így várja végül,
szépséges asszonya
mikor szállna meg
megint ott, szállásán.
6. Kitudta Níðud,
Niara királya,
hogy Völund a völgyben
egyedül tanyázik;
elindultak harcosai,
éjszaka, hadi útra,
újhold tüneményén
tündököltek pajzsaik.
7. Lóhátról szökkentek
a házzal szemközt,
a hosszú szobába
beléptek határozottan,
felfűzött gyűrűket
függni láttak,
hétszer száz lehetett,
Völundé valamennyi.
8. Lefűzték fűgén,
megint felfűzték,
egy gyűrű híján
a háncsra mindet.
Vadászatról jött
a jószemű vadász.
Völund fáradt volt,
hajszás hajtástól.

9. Meksütni készült
a medve húsát,
tüzet rakott hamar,
ropogtak a tűzön
a széltől szikkasztott
ágak, lobogott a láng.
10. Medvebőrre telepszik,
megszámlálja a gyűrűket,
álfok fejedelme,
egyet nem lel föl.
Talán ott lehet
Hlödvér lányánál,
véli, visszatért hozzá
szép, ifjú szerelme.
11. Ezen elidőzött,
sokára aludt el;
ahogy ébredszik,
érzi, tehetetlen,
karjára tapadó
kötél nem ereszt,
lábát is lekötözték
kíméletlen kézzel.
12. „Kik voltak a vezérek,
kik engem itt
hosszú háncskötéllal
keményen megkötözték?”
13. Nem néma Níðud,
niarák királya;
„Honnét kerültek
kincseink, Völund,
fejedelmi álf,
a Farkasvölgybe?”
14. „Ez az arany aligha
Grani útja mellől;
messzebb a mi földünk
rótt rajnai sziklaktól;
számtalan kincsünk volt,
mérhetetlen vagyon,
mikor mi voltunk
hatalmon hazánkban.
15. Hladgud és Hervor,
Hlödvér leányai;
runákat értett Ölrún,
Kjár édes leánya.”

16. Künn állt a király
kevély felesége.
A tágas terembe
ment ő menten,
köpadlón megállt,
halk hangon mondta:
„Nem néz nyájasan,
kit a vadon vet ki.”

Nídud király az aranygyűrűt leányának, Bödvildnek adta; ez hiányzott Völund háncsáról. Ő maga pedig Völund kardját tartotta meg. Szólt a királyasszony:

17. „Foga kivillan,
ha látja a kardot,
leányunk kezén
pillantja a gyűrűt;
gyűlölködve néz,
mint kevély kígyó.
Vágjátok el hát
a vastaginát,
vízparti helyen
hagyjátok őt.”

Így is tettek, Völund térdinait elvágták, őt magát arra a szigetre tették ki, melynek Szévarsztad volt a neve. Ott kovácsolt Völund a királynak különféle ékszertárgyakat. Közelébe menni senki se mert a királyon kívül. Völund akkor szólt:

18. „Nídud öve csillog,
övezi őt a kard,
melyet kovácsoltam,
magamnak, mester mód;
veszve örökre
a vészes fegyver,
Völund kovácshoz
nem kerül vissza.
19. Bödvild viseli,
bosszúlatlan immár,
gyönyörű arám
arany gyűrűjét.”
20. Aludni sem aludt,
kalapácsa járt csak,
cselt kovácsolt így
Nídudnak, király ellen.
Két kisleány eljött,
kincseket nézni,
Nídud fiai sóvárogva
Szévarsztadba mentek.

21. Ládához léptek,
kérték a kulcsát,
ez volt a csapda,
várta őket a csel;
teli tömérdek kincessel,
a fiúk úgy látták,
fényes aranyat leltek,
ékességes ékszert.
22. „No hát, ti ketten,
más nap is jöjjetek!
Jutni fog néktek
abból az aranyból.
Lányoknak szót se,
léleknek se otthon,
olyat ne mondjatok,
hogyan megleltetek engem.”
23. Keltek kora reggel,
testvér a testvért
intette: „Induljunk
titkos aranyat látni.”
24. A ládához lépve
kérték a kulcsát,
tárult a csapda,
teljes lett a csel.
Fejét levágta Völund
mindkét fiúnak,
tűzhelybe rejtette
tehetetlen lábuk,
fürtös fejüket
ezüstözte fűgén,
ekképp küldte el
Níðud királynak.
25. Szemükből szépséges
köveket készített,
küldte is Níðud
kevély nejének;
fiú-fogaikból
melltűt formált,
megküldte bizony
gyűrűs Böðvildnek.
26. Böðvild kérkedett
gyönyörű gyűrűjével.
.....
Eltört a gyűrű,
vitte Völundhoz:
„Mondani nem merem
másnak, csak néked!”

27. „Csak várj, a csorbát
kecsesen kijavítom.
Kényes atyádnak,
kevély anyádnak,
jómagadnak is
jobban tetszik majd,
mint mikor ép volt.”
28. Itatta a lányt
legjobb söritalával,
Bödvild bódultan
dőlt el ültéből.
„Derék bosszú ez
a bőszelelkűeken,
bármit is tettek;
egy tettük bosszúlatlan.”
29. „Bár volna - Völund szólt -
ép a lábam,
ne tették volna tönkre
Nídud vad emberei.”
Völund el is vált
a földtől nevetve,
míg Bödvild a szigetről
zokogva ment el,
félt, zokon veszi dolgát
atyja, dühös szeretője.
30. Nídud kevély neje
kint állt akkor,
aztán a tágas
terembe bement;
hevert csak a király
a csarnok falánál.
„Felelj, ébren vagy-e,
Nídud, niarák ura?”
31. „Ébren vagyok egyre,
akarva-akaratlan,
alig aludtam
fiaim halála óta;
fejem hasogatják
gonosz tanácsaid;
mit tegyek, gondomról
Völunddal hadd váltsak szót.”
32. „Válaszolj, Völund,
álfok bölcse, beszélj,
remek fiaimra
mi rontás tört?”

33. „Esküdj meg előbb
mindenre híven,
hajód bordáira,
pajzsod bíborára,
paripád patkójára,
kardod élő élére,
hogy Völund asszonyát
nem bántod, védtelent,
arájának gyáva
gyilkosa nem leszel,
bár enyém egy asszony,
ki itt él házában,
tőle a magzat is,
a te magas termedben.
34. Menj a műhelyhez,
magad műve,
lelsz egy fűjtatót,
vér lucskától foltos,
legényeidnek
fejét levágtam,
lábukat rejtettem
tűzhelynek rejtekére.
35. Fürtös fejüket
ezüstözttem fűrgén,
ekképp küldtem el
Nídud királynak.
Szemükből szépséges
kövek készültek,
küldtem is Nídud
kevély nejének.
36. Fiú-fogaikból
melltűt formáltam,
megküldtem bizony
gyűrűs Bödvildnek.
Gyermekekkel jár, íme,
egyetlen lányotok,
lett is ezáltal
mindkettőnké már.”

37. „Szó a szívemet
így nem gyötörte,
gyűlöletem bosszút
áhít, átkoz téged.
Ám oly távol jársz,
jeles lövészek sem
vehetnek le lóhátról,
védve vonulsz fenn,
senki se ér el
égi sűrű felhők közt.”
38. Völund el is vált
a földtől nevetve,
Nídud megtört
szívvel maradt ott.
39. „Szólitlak, Takrád,
te, legjobb szolgám,
a fényes leányt,
Bödvildet behívd,
a szép köntösűt,
apja nagy szóra kéri!”
40. „Igaz-e, Bödvild,
amit beszélnek?
Völunddal voltál
a baljós szigeten?”
41. „Mind igaz, Nídud,
mit néked mondtak:
voltam Völunddal
a baljós szigeten,
bár tagadhatnám,
én szerencsétlen!
Nem tudtam neki
nemet mondani,
nem tudtam tőle
megvédeni magam.”

12.Első ének a Hundingölő Helgiről

1. Rege-időn, rég,
sasrikoltásún,
égi sziklákról
szent habok hulltán,
a vitéz Helgi
ott jött világra,
Brálundban a bátor,
Borghild szülötte.
2. Éj szállt a tanyára,
érkeztek a nornák,
nemes vezéri sors
serény választói:
hadd lenne a vezér
maga a leghíresebb,
maga a legkiválóbb,
lebírhatatlan Budlung.
3. Fonták így fürgén
a sors fonalát,
szövetét szőtték;
brálundi sziklaomlásban.
Akkor az arany
fonál el is készült,
kötötték a Hold
háza-közepére.
4. Keleten-nyugaton
kötötték meg végeit,
ott volt közöttük
a vezér földje;
Neri lánya fölvent
egy hurkot északra,
hadd tartson ki híven,
örökkön-örökké.
5. Egytől félt igencsak
az Ilvingek fia
és Borghild, ki a bátor
vitézt világra hozta:
fa hegyében, hallották,
hollóhoz holló szólt,
étlen éhen:
„Valamit sejteni vélek.

6. Látod, páncélban áll,
láncingben pompázik,
Sigmund fia;
szép napunk felkél!
Nézését edzi
harcoshoz híven,
farkas barátja,
bízhatunk, ne félj!”
7. Kemény harcosok
hatalmas királyt
sejtettek benne,
békét sugárzót;
maga a király is,
harcból megtérvén,
földje nemes fűveiből
fiának vinni nem átallt.
8. Helgi, így hívta őt,
övé lett Hringsztadir
udvara, Hóhegy, Naphegy,
a nagy Szigar-mező,
mellé még Körhely, Hágó,
megkapta Égmezőt,
ékes-babonás kardot
kapott Szinfjötli fivére.
9. Védett világában
nőttön-növekedett,
mint szép nemes fa
a szerencse fényén;
vöröslő aranyat osztott
népének a nagy vezér,
híveinek kedvére
halmozta a hadi zsákmányt.
10. Csatába vonulni
cseppet sem vonakodott,
tizenöt tél telt,
vitézkedett a vezér:
vasával a híres
Hundingot levágta,
kinek nép s föld hódolt
időtlen idők óta már.

11. A kemény király fiai
vérdíjat követeltek
véres művéért
Sigmund fiától;
karpántot és kincset
kértek kárpótlásul,
hadon vett aranyért,
apjuk haláláért.
12. Vér váltságát a Budlung
adni nem akarta;
örökükből kifosztott
örökösök kegyadományt
így kérjenek, íme!
Inkább óvta őket
Ódin dárдавiharától,
harc dúló veszedelmétől.
13. Készültek a hősök
híven a kardtanácsba,
törvényesen hirdettek
hadat a Láng-hegynél;
Fródi fennkölt békéjét
viszály borította fel,
Vídrir ebei éhesen
szimatoltak a sziget földjén.
14. Ült a Keselyűsziklánál
a konok vezér,
mikor már Álf és Eyiölf
vérét vette,
Hjörvardét s Hávardét,
Hunding fiait;
a Kopjavető törzsét
kitépte tövestül.
15. Tűz tombolt akkor
a Láng-hegy hátán,
villámok vágtattak
vakító fénnel.
.....
Sisakos nők érkeztek
a nagy égboltra,
páncélingben szálltak,
vér szennyezte őket,
vakító fény fürdette
lengő lándzsáikat.

16. Farkasok földjén
kérdezte kora reggel
délceg kardforgató
a déli istennőket:
haza sietnek-e,
harcos seregükkel
hadd érjenek oda éjre;
zúgó nyílvesszők zuhogtak.
17. Már lóhátról mondta
Högni leánya,
csattogó-porzó
pajzsok csitultán:
„Van nekünk, tudd meg,
más tennivalónk is,
mint sört inni, sűrű italt
az ifjú uralkodóval.
18. Apám engem már
eligért annakelőtte
Granmar goromba fiának,
felesége hadd lennék;
Helgi, halld, én magam
megmondtam Hödbroddnak:
királynak ő csak
kandúr a trónon.
19. Ő néhány éj múlva
megjön nagy útról.
Hacsak nem hívod ki
fegyverrel, férfimód,
megóvni a lányt a vikingtől,
martaléka ne lenne.”
20. „Íszung gyilkosa
miatt ne gyötrődj,
harsogjon harci zaj,
míg a halál meg nem állít.”
21. Küldte követeit
a vezér tüstént,
tengeren, szárazföldön,
szövetségeseket hívott;
folyam kincsből
bőséggel kínált
baráti harcosoknak,
hadd vigye ifjú, vén.

22. „Siessenek fűgén
fől a hajókra,
bizony, itt az idő
Brandeyre indulni.”
Várta a vezér,
hogy verődött össze
tömérdék önkéntes.
Tódult a hadnép
Hédin szigetéről.
23. Sztafsznész kikötője felől
felvonultak sorra,
sereglettek serényen
aranydíszes hajók.
Helgi akkor szólott,
Hjörleifnek mondta:
„Mit gondolsz, hányan vannak
a hős harcosok, vitézek?”
24. Az ifjú király
így szólt e szavakra:
„Számlálni időbe telik,
Tran szigetétől
oly tömérdék hosszú
hajó közeledik,
lebegnek legénységükkel
Örvaszund öblében.”
25. Tizenkétszer száz
szívós harcos érkezik;
Hátúnbán mégis
kétszer annyi már
a király népe.
Nagy viadal készül.
26. Vezényel a vezér,
vonják be a pányvákat;
a viking sereg
sietve ébred,
sürgő harcosok
húzzák a vásznakat,
vonják a vitorlákat
magas árbocokra.
27. Árad a zúgás,
evezők zörögnek,
vasak verődnek,
pajzsok peregnek,
hasítják a vizet
sebes hajók,
a királyi hajóhad
kifut a tág tengerre.

28. Hallatszott nyomban
a hajók nyöszörgése,
ahogy a hullámok
összeütötték őket,
szilajon verte
a sziklákat a víz.
29. Árboc hegyéig vonatta
Helgi a vitorlákat,
nem hátráltak a hajósok,
csatáztak a csapdosóval,
akárhogy akarta Égir
rémséges leánya
a riadt hullámlovakat
halálos mélybe meríteni.
30. Szigorún szálldogált
felettük, magasában,
mentette merészen
a harcosokat s hajókat,
hevesen tépte ki testük
Rán karmai közül,
Helgi hab-lovait húzta
a szilaj Sziklaerdőn.
31. Este ott úsztak
az Unavágaron
a hosszú hajók mind,
a szépen festettek;
Szvárin fennsíkjáról
szorongva figyelték
a közelítő vitorlákat
az ellenséges vezérek.
32. Szólt gonddal Gudmund,
fejedelem fia:
„Ki hajtja e hadat,
vezér ki vezérli
a szárazföld felé,
minket fenyegetvén?”
33. Szinfjötli szólott,
vitorlarúdhoz verve
vörös pajzsát,
a parázsló aranyszélűt;
elméje nem aludt,
ekképp a fejedelemmel
fürge szót szívesen váltván,
válaszolt ekképp:

34. „Mondd csak, ma este
mit adsz a disznóknak,
dús lakomát, kutyákat
miféle koncra hívsz?
Megjöttek már keletről
ím, az Ilvingek,
harcot hajhászva
gonoszul, Gnipalundba.
35. Hödbrodd majd Helgit
fellelni ott fogja,
hadának fejedelmét,
ki félelmet nem ismer;
így igen sokszor
etetett ő saskeselyüket,
míg te a malomban
szolgálókat szuttyogtattál.”

Gudmund szólott:

36. „Mit tudsz te, mondd,
arról, ami hajdan történt,
ha a fejedelemről
hazug szóval fecsegsz csak.
Ettél-e már, halljam,
farkas-eledelt?
Fivéred gyilkosa lettél,
gyötrelmeket láttál,
szomjas szájjal sok
sebet nyaldostál,
sziklaüregeken nyugtalan
bújtál, száműzött bújdosó.”

Szinfjötli szólott:

37. „Varinszey szigetén
boszorkány voltál,
beszéded rágalmat
halmozott rágalomra;
hirdetted, harcosok
seregéből senkit
nem bírál szeretni,
csak magát Szinfjötlit.
38. Valkűr voltál te,
undorító teremtmény,
gonosz és utálatos,
a Gondviselő házában;
a hősök sorra
hulltak el miattad,
kegyetlen némbér,
kárhozó nőstény.

39. Nemzettünk ekképp együtt
Saga félszigetén
kilenc farkaskölyköt,
apja vagyok valamennyinek.”

Gudmund szólott:

40. „Apja nem voltál
Fenrir farkasnak,
bár vénebb vagy
valamennyiüknél:
mert téged, tudom,
Gnipalundnál óriáslányok
heréltek ki, gágogó,
hát csak ne hencegj.

41. Mesélik rólad,
Sziggeir mostohafia,
hogy a szabad ég alatt
háltál, ott esteledett
rád az erdőn;
egymásra halmoztad
hitvány tetteidet,
szívtelen, átszúrtad
bátyád szívét is, te gaz,
borzaszt a gonoszságod.

42. Brávöllben Grani
arája voltál,
arany kantárral,
iramra készen;
igencsak üztek, kanca,
nyargaltak rajtad,
nyomott a nyereg
a völgybe vágatván.”

Szinfjötli szólott:

43. „Fajtalan fiúnak
gondoltalak már,
mikor kezded Gullnir
kecskéit fejte;
máskor meg, féktelen,
Imd leányát
ingerelted ledéren.
Folytassam felsorolásom?”

Gudmund szólott:

44. „Elébb had etessem
inkább a hollókat
a te testeddel, förtelmes,
a Fréki-sziklánál,
semhogy kuvaszokat
konccal kínáljak,
disznókat dús lakomával -
léhűtő, szégyelld magad!”

Helgi szólott:

45. „Szinfjötli, hozzád
a harc jobban illik,
szilaj, baljós sürgése,
sas boldogítása,
mint a konok kuporgás,
színjátészó szájalás;
gyöngeség ez, te gyarló,
vívj bár gyűrűosztókkal.
46. Granmar fiaira
nem gondolok szívesen,
igaz szóhoz mégis
a vezér kell, végezetül;
hadd mondja: Móinsheimben
ezek itt megmutatták,
micsoda merszük van
kemény kardforgatáshoz.”
47. Sarkallták ménjeik
sebes iramra,
Szvípud és Szveggjud
száguldott Naphon felé,
harmatos völgyek hajlatán,
vak szurdokok szűkületén;
Köd kancája remegett
férfifergeteg robajától.
48. Sisak fedte fejét,
Hödbrodd az udvaron állt.
Állhatatos szeme
rokonaira szegeződött:
„Niflungok, nézlek titeket,
arcotok hogyan ily halvány?”

Gudmund szólott:

49. „Hatalmas hajók sietnek
a porzó part felé,
felágaskodnak az árbocok,
evezők ereje vizet áraszt,
pajzsok pompáznak bőven,
lengenek a lapátok,
vezérek öröme e had,
a víg Ilving harcosoké.
50. Ötven kis csapat
özönlik a partra,
több vár - hétszer ezer -
a tengeren, Szognban.
Künn a kikötőnél,
Gnipalund táján,
tengeri szarvasok
színarany dísze szikrázik:
ott a had emésztő,
hatalmas ereje;
Helgi nem habozik tovább,
nem késlekedik a kardtanáccsal.”

Hödbrodd szólott:

51. „Méneket nyergeljünk,
tanácsba nyargaljanak,
Szporvitnir száguldjon
Szparni szittyósára,
Mél-nir és Milnir
a Sötét-erdőbe!
Egyetlen ember
ne maradjon otthon,
ki olthatatlan
vas lángot lengethet!
52. Hívjátok harcba Högnit,
Hringr ivadékait,
Atlit és Ingvit
az idős Álfot.
Vígan vonulnak hadba,
harcolnak híven.
A Völszungokat
hadd verjük vissza így.”

53. Emésztő fergetegekként
fordultak egymás ellen,
dérszínű dárdák
forogtak a Farkassziklánál;
Hundingölő Helgi
maga járt mindenütt
a hadak élén,
harcot élesztvén hevesen.
54. Fentről megjöttek akkor
a magas istennők,
iszonyú dárdaharc dúlt,
küzdöttek a királyért.
Itt Sigrún szólott,
zajgó zivataron át;
az óriáshölgy lova
hollófárról legelt.
55. „Üdv néked, fejedelem,
ünnepeljen néped,
uralkodj, Ingvi utóda,
életed örömben éld!
Ez legyen díjad,
mert levágtad a dicsőt,
ki sok vezér vérét
vette viadalban.
56. Budlung, bátor szívű,
vedd jutalmad, kívánom:
vörös karpántokat,
kívánatos hajadont,
szépségük hadd élvezd
éltető szerencsével,
Högni leányát,
lobogós Hringsztadirt,
harc hozta földed, várad.
A háborúnak vége.”

13. Ének Helgi Hjörvardszonról

Élt egy király, Hjörvardnak hívták. Volt négy felesége. Hívták az egyiket Álfhildnek, fiukat Hédinnek; a másik feleségtől, Széreidtól is volt fiúgyermek a királynak, Humlung; a harmadiktól, Szinrjódtól Himling. Hjörvard megfogadta, hogy nőül veszi azt az asszonyt, aki a legszebb. Hírét hallotta, hogy Szváfnir királynak volna egy csodaszép leánya, Szigrlin. Hjörvard egyik nemesét Idmundnak hívták, fia volt Atli, ő indult, hogy Szigrlin kezét a királynak megkérje. A télen át ottmaradt Szváfnir királynál. Szigrlin nevelőatyja Fránmar volt, ennek leánya Álof. A jarl úgy döntött, hogy leánya kezét megtagadja; így lovagolt haza Atli. Jarl fia, Atli megállt egy nap egy ligetben, feje fölött a lomok közt madár ült, és hallotta, amint az emberek Hjörvard király feleségeinek szépségét dicsérik. Megszólalt a madár, és Atli figyelt rá, mit mond; a madár ezt mondta:

1. „Láttad-e Szigrlint,
Szváfnir leányát,
őt, ki a legszebb
e széles honban?
Azt hallom mégis,
Hjörvard hitveseit
magasztalják itt
méltó legények
Glair ligetében.”

Atli szólott:

2. „Idmund fiával,
Atlival akarsz-e,
bölcс szárnyas, ennél
bővebben szólni?”

A madár szólott:

„Bizony, ha a Budlung
nékem áldozatot ad,
ha a királyi kertből
kedvemre választhatok.”

Atli szólott:

3. „Hagyd Hjörvardot,
fiára se figyelmezz,
ne válaszd a vezér
aranszép aráit,
kérlek, ne kívánd
a Budlung asszonyait,
alkudjunk becsülettel,
barátok módjára.”

A madár szólott:

4. „Szentélyt szeretnék,
számos áldozóhelyet,
aranszarvú tehenet,
sokat, a tehetőtől,
ha királyi karjában
ott hál már Szigrlin,
szabad akaratából,
ha a vezéré lesz végleg.”

Ez történt, mielőtt Atli továbbindult volna. Ahogy hazaérkezett, s a király tudakolta, mit végeztek, Atli így válaszolt:

5. „Keserves volt utunk
ugyan kevés, amit végeztünk.
Hátasainkat megtörték
a magas hegyek,
át kellett kelnünk
a sziszegő Szémornon,
hogyan láthassuk végre
Szváfñir leányát,
a veresgyűrűset,
kit nőül vennél.”

A király azt akarta, hogy még egyszer vágjanak neki. Maga is velük tartott. Ahogy a hegy hátára érték, látta, micsoda pusztító tűz tombolhatott Szvávaföldön. A király lelovagolt a hegyről, át a földeken, akkor egy folyó partján találtak táborhelyet. Atli örködött, és átment a folyó túlsó partjára, ahol egy házat látott. A háztetőn hatalmas madár ült, örködött, de elaludt.

Atli dárdájával megölte a madarat, bement a házba, és ott találta Szigrlin királylányt s Álofot, a jarl leányát, és mindkettőt magával vitte. Fránmar jarl a sashámban a sereg előtt járt, varázs tudója.

Volt egy király, Hródmárnak hívták, ő is kérője volt Szigrlinnek. A szvávai királyt ő ölte meg, s az országban pusztított és gyűjtogatott. Hjörvard király így megkapta Szigrlint, Atli pedig Álofot.

Hjörvard és Szigrlin fia szép szál férfi volt, de néma, és névvel se nevezték. Egy dombon ülven kilenc valkürt látott nyargalni, egyikük kiváltképp nyájas volt vele. A valkűr ekképp szólt:

6. „Későn kaptad
a gyűrűket, Helgi,
és a Vöröslő-völgyet,
harc hős fia!
Reggel rikolt a sas -
néma vagy bár, nem kétlem,
kebeledben bátor szív
dobog biztonnyal.”

Helgi szólott:

7. „Nagyszerű nevet adtál,
mellé mit adsz még,
szépséges hölgy,
Helgit miként hívod?
Tudd tehát, mielőtt
kimondod a szót:
nékem nálad nélkül
nem kell a név sem!”

A valkűr szólott:

8. „Szigar-szigeten
rejteik őriz kardokat,
számra szinte ötvenet,
négy csak a híja;
akad egy, amely
az összes többinél több,
kemény kardokat ront,
remek aranydiszes.
9. Hüvelyében a hírnév,
markolatán merészség,
hegyén halál táncol,
aki vele jár, védve;
pompás pengéjén
kígyó villog, mint vér,
lapján ott lapul
serény sárkányfaló.”

Helgi szólott:

10. „Bizony, Hjörvard király,
bölcsséged kevés,
bár első vezérként
magasztal méltán a világ;
mért perzseled parázssal
nemzetségfőid házait,
noha nem vétettek
néked soha semmit?”

Volt egy Eilími nevű király. Lányát hívták Szvávának. Valkűr volt a Szváva, és a víz felett nyargalt a légben. Ő adta Helginek a nevét, és attól fogva gyakran megvédte a harcban.

Helgi szólott:

11. „Hagytad, Hródmaré legyen
mind a gyönyörű gyűrű,
sok remekmívű, hajdani
rokonaink hagyománya.
Pompás préda, lám,
ez a vad vezérnek,
örül, mert azt hiszi,
halottak az örökösök mind.”

Hjörvard azt felelte: Helgi megkaphatja a seregét, ha bosszúra készül anyai nagyatyja miatt. Akkor meg is kereste a kardot, melyről Szváva beszélt. Így kelt útra Atlival, legyőzték Hródmart, és sok hőstettet vittek véghez. Helgi megölte Hati óriást, az egyik hegy urát. Helgi és Atli akkor a Hati-fjordba hajózott. Az éjszaka első felében Atli örködött. Szólt Hríngerdd, Hati leánya ekképp:

12. „Halljam, kik e hősök
itt Hati-fjordban?
Páratlan pajzsok
borítják hajóikat;
bizony, merészek vagytok,
de hát mi vezérel,
mondd, ki a vezéretek?”

Atli szólott:

13. „Helgi a neve,
hozzá nem érsz fel,
fejedelmi lényét
vas vért védi,
bizony, hajója bátor,
nem hat rá bűbáj,
varázs nem fog a vakmerőn.”

Hríngerdd szólott:

14. „Nemes vitéz, mondd,
vitéztlő neved mi lenne?
Hogy neveznek a nők?
Vezéred vakon bízik
benned, így hagyja,
hogyan hajóit őrizd.”

Atli szólott:

15. „Atli az én nevem,
átok ez neked, érzem.
Boszorkányok gyötrője,
bűbáj gyűlölközője vagyok,
vizes hajópalánkról
hajtottam e hadat gyakorta.

16. Halljam most, neked
mi a neved, hullaleső,
s halljam apádét, alattomos!
Kilenc mérfölddel
mélyebben lehetnél,
fa lombosodna fölébed!”

Hrímgerd szólott:

17. „Nevem Hrímgerd, nemes
Hati volt atyám,
a leghatalmasabb óriás;
sok hajadont
rabolt el hazulról, míg
Helgi nem végzett vele.”

Atli szólott:

18. „Vesztett vajákos,
hős hajói alá
feküdtél a fjordba,
a hadvezér hadát
Ránnak adtad volna, rontó,
ha nem dőf le dárda.”

Hrímgerd szólott:

19. „Tévedsz, Atli,
aligha vagy ébren,
avagy álmodsz, amikor
ébernek kellene lenned.
Anyám volt a hajóorrban,
kezemtől Hjörvard fia
fűltak a habokba.
20. Nyihognál már rég, Atli,
nyerítenél, ha nem lennél
herélt, látván, Hrímgerd
mint tüzel, tehetetlen!
Atli, hol a te szíved,
szilajságot színlelsz,
csődöt mondasz, mint csődör!”

Atli szólott:

21. „Csak várj, a csődör
még megfizet neked,
szálljak partra, pimasz,
szilajságomat megismered,
majd futamodsz akkor,
lihegésed lohad.”

Hrímgerd szólott:

22. „Atli, most szállj partra,
parádés paripa, várlak,
Varinsviknél vívjunk meg,
hadd ropogtassalak, meglásd:
csontjaid csattognak rontó
rohamom nyomán, nyomorult.”

Atli szólott:

23. „Aludjanak az alvók,
ébredjenek: elébb
nem mehetek, a királyra
vigyáznom kell, nehogy
varázssal elérđ, gonosz
tengeri tündér!”

Hrímgerd szólott:

24. „Helgi, ébredj! Hrímgerd
atyjának éltét vetted,
adj vérdíjat érte!
Alhatok-e egy éjt csak
a királynál? Avval
kiengesztelődnék!”

Helgi szólott:

25. „Bújj a Borzashoz,
embernek elviselhetetlen,
Tolley óriásához illesz,
igen ravasz és rút,
garázda hegylakó,
hozzá térülj, gonosz.”

Hrímgerd szólott:

26. „Lám, azt a lányt akarod
Helgi, inkább, az aranyos
öltözetűt, ki az öldöklés
éjjelén harcosaid óvta:
kiszállt tegnap a tengerből,
keményen, erősen,
hajnalig hajóidat védte,
vele nem bírtam,
a Budlungok emberei
ezért élnek ma is mind.”

Helgi szólott:

27. „Hallgass rám, Hrímgard!
Vérdíjat kapsz a királytól,
ha kérdésemre válaszolsz:
egyedül jött-e éjszaka
az erős lány, védelmezőnk,
vagy többen is voltak vele?”

Hrímgard szólott:

28. „Harmincnál hárommal kevesebben,
elől egy lány lovagolt,
sisakja sugárzott;
sörényük rázták a lovak,
roppant mély völgyekbe
harmat hullott, villogó,
magas erdőkbe jajongó jég,
növények ettől nőnek.”

Atli szólott:

29. „Hrímgard, keletnek nézz!
Helgi keze véste néked
Hél rúnáit, vedd!
Szilajul, szabadítva repül
a vezér flottája a vízen,
vele fürge kíséret.”

Helgi szólott:

30. „Hrímgard, hajnalodik!
Atli addig tartóztat itt,
míg életed is tart;
légy halott jelzőkő,
így hagyunk, jajra,
kegyetlen kacajra.”

Helgi király hatalmas hadvezér volt. Eilími királyhoz elment, megkérte lánya, Szváva kezét. Helgi és Szváva esküdött egymásnak, roppant szerelemben égve. Szváva odahaza élt atyjával, míg Helgi hadakban járt. Hjörvard király másik fia, Hédin atyjánál lakott odahaza; egyszer a téli napforduló napján egyedül járt az erdőn, és varázslónővel találkozott. Ez farkason lovagolt, kígyókantárt tartott, és társaságát ajánlotta Hédinnek. Ez szabadkozott, mire a varázslónő azt mondta: megbánja ezt még, amikor a kelyhet kiissza és fogadalmat tesz.

Este tartották az ünnepélyes fogadalmakat. Az áldozati vadkan vérére vették, a teli kehelynél fogadalmat tettek. Hédin Szvávára, Eilími leányára, Helgi szeretőjére tette a fogadalmát, és nyomban annyira meg is bánta, hogy Helgi után indult megkeresni.

Helgi szólott:

31. „Üdv néked, Hédin,
halljam, mi újságot
hozol norvég földről?
Miért hagytad el
nagyszerű hajlékodat,
mi buzdított, felelj,
hogyan felkeress bennünket?”

Hédin szólott:

32. „Borzasztó bűnt
követtem el ellened,
kehely mellett esküdtem
a király leányára, tudd,
tested-lelked arájára,
arra, hogy megszerzem magamnak.”

Helgi szólott:

33. „Ne vádold magad vérrel!
Hédin, ne bánkódj:
sör-beszéded, sajnos,
jelnek bizonyulhat.
Engem egy vad vitéz
párharcra kihívott,
mához harmadik éjre
oda kelt mennem vívni,
lehet, nem térek vissza,
történhet velem bármi;
balsorsú esküd ekképp
jóra fordulhat, fájón.”

Hédin szólott:

34. „Helgi, Hédint te egykor
méltónak mondtad
jeles adományra,
jószágod jelére;
jobban illik a vashoz,
ha vér veresíti,
mint ha ellenfeleddel
elnező vagy!”

Helgi azért beszélt így, mert sejtette titkon, hogy halála közeleg, s hogy az ő kísérő szellemei keresték meg Hédint, amikor a farkason lovagló nőt látta.

Volt egy király, Álnak hívták, Hródmar fia volt, ő hívta ki párharcra Helgit, a Szigar-mezőre. Helgi akkor így szólott:

35. „Feltűnt Hédinnek
egy farkast lovagló alak,
nem átalotta néki
felkínálni társaságát;
tudta jól, halál vár
a Szigar-mezőn
Szigrlin fiára,
földi erő nem menti.”

Hatalmas viadalban Helgi halálos sebet kap végül.

36. Helgi szalasztotta
Szigart lóháton,
Eilími egyetlen lányát
keresse meg akárhol;
azt kérje tőle,
készüljön, hamar,
ha még élve akarja
látni a hőst.

Szigar szólott:

37. „Helgi küldött,
lóhalálban,
hogy lányoddal
beszéljek, Eilími. -
Szváva, egyet kér
tőled a király még,
mennél el hozzá,
mielőtt lelkét
kileheli, lássad.”

Szváva szólott:

38. „Mi történt Helgivel,
Hjörvard fiával?
Ó, felelj, ne titkold!
Borzasztó bánat
nehezedik reám.
Ha kard rontotta,
ha tenger ölné,
gyilkosa gyötrelmes
bosszúmra számíthat bizton.”

Szigar szólott:

39. „Hajnali harcban
a Fréki-foknál
bukott el a Budlung,
ki mindeneket felülmúlt.
Álf kerekedik felül,
kiváló bajvívó,
bár sújtotta volna
ezúttal a balsors!”

Helgi szólott:

40. „Üdv neked, Szváva!
Üzentem érted,
fájdalmad szüntesd,
élek még, látod.
Halálom látogat meg,
holtan fekszem mindjárt,
mert szívemhez közel
sebzett a sebes kard.
41. Szváva, kedves arám,
szüntesd, azt kérem,
keserű könnyeidet,
fogadd meg beszédem.
Bátyámnak, Hédinnak,
nyoszolyát készíts híven,
szép, ifjú királyként
hadd élvezze szerelmedet.”

Szváva szólott:

42. „A honi házban,
mikor Helgitől
gyönyörű gyűrűket
kaptam, igazat ígértem:
a vezér halála után
senkit sem veszek
karomba többé,
idegen ismeretlent.”

Hédin szólott:

43. „Csókolj meg, Szváva.
Itt, Csatahonban
vitézek Vörös-hegyénél
bizony, nem látsz már,
míg meg nem bosszúltam
a legkülönb Budlungnak,
Hjörvard fiának,
Helginek halálát.”

Helgiről és Szváváról azt tartják, hogy újjászülettek.

14.Második ének a Hundingölő Helgiről

Szigmund királynak, Völszung fiának a brálundi Borghild volt a felesége; fiukat Helginek nevezték, méghozzá a másik Helgi, Hjörvard fia után. Helgit Haga nevelte. Élt akkor egy hatalmas király, Hunding volt a neve, róla nevezték el Hundföldet. Viselt ő sok győztes hadat, és számos fia volt, ezek is harcolván kóboroltak szanaszét. Hunding király és Szigmund király között békétlenség honolt, ellenségeskedés dúlt; irtották egymás rokonait rendre. Szigmund és övéi a Völszung - vagy Ilving - nevet viselték.

Helgi elindult, és álöltözetben Hunding király udvarát lakta, felderítőként; Heming, Hunding fia, otthon élt akkor. Ahogy Helgi hazaindult, találkozott egy pásztorfiúval és ekképpen szólt:

1. „Hírét vidd Hemingnek,
Helgi tud a vitézről,
akinek pompás páncélt
adtak a hősök:
szürke farkas lakozott
a szép láncingben,
nem Hamalt láttátok,
mint Hunding hitte.”

Haga egyik fiát Hamalnak hívták. Hunding király embereket küldött Hagához Helgi keresésére. Helgi csak szolgálólánynak öltözve menekülhetett előlük. Így indult örölni; és akik keresték, meglegelni nem tudták Helgit. Szólt akkor a bajkeverő Vak:

2. „Szigorú a szeme
Haga szolgálójának,
ki az őrlőt őrzi híven,
aligha akárki;
szikráznak a szilánkok,
recseg-ropog a rúd.
3. Hatalmas sorsot
róttak a hőstre,
vad harchoz a rozst
maga a vezér zúzza.
Zúduló kard illik
az ilyen kézbe inkább,
nem a nyugalmas őrlő
nyelének nyekergetése.”

Haga felelt és így szólt:

4. „Ha a nyél nyöszörög,
ezen ne csodálkozz,
kemény kéz csikordítja,
királyi leányé;
légi magasokat járt,
ott mérkőzött fenn
a felhők felett,

vikinghez méltón,
végül így lett, harcon,
Helgi rableánya;
roppant nénje ő
a nagy Szigurdnak s Högninek,
Ilvingek szolgálója,
szeme vad villám így is.”

Helgi megmenekült és hadihajóra szállt. Megölte Hunding királyt, azóta nevezik Hundingölő Helginek. Seregével Helgi a Brunavágarban vesztegelt. Ott a tengerparton barmokat mészároltak, nyers húst ettek.

Volt egy király, Högninek hívták, a lányát Szigrúnnak. Szigrún valkür volt, belovagolta mind a levegőt és a tengert, maga volt az újjászületett Szváva. Szigrún odavágtatott Helgi hajójához, s szólt ekképp:

5. „Ki az, ki hajóját
a porzó partig
kormányozza; hazátok,
harcosok, hol van?
Bolyongván Brunavágarig,
vajon mit vártok?
Mely ismeretlen
irány vonz benneteket?”

Helgi szólott:

6. „Hajóját Hamal húzza
a habbal porzó
partra; hazánk
Hlészey szigete.
Bolyongván Brunavágarig,
jó szelet várunk,
véle szeretnénk
keleti útra kelni.”

Szigrún szólott:

7. „Hol szíttottál, mondd
szilaj harcot, hős?
Gunn hűgáinak garázda
hollóit hol ettetted?
Harci mezed miért
vöröslík a vértől,
lucskos-nyers húst
miért habzsoltok, lándzsások?”

Helgi szólott:

8. „Halld hát, mit végzett
Ilvingek vére;
nagy víztől nyugatnak
vonultam nyugodtan,
így mészároltam
Bragalundban medvét,
boldog vasam lett
sasfiak veszte;
9. elmondtam ezzel,
hogy is ment sorunk,
sült húst a tengerek
tajtéka sosem hoz.”

Szigrún szólott:

10. „Hadat és halált
hirdetsz: királyi Hunding
Helgi előtt hullt
a harc mezejére;
viszály mérői,
vettetek vérbosszút,
csatakos kardokon
csurgott a kiontott vér.”

Helgi szólott:

11. „Sebes eszű lány,
honnét sejtéd, halljam,
hogy mi lettünk volna,
kik vérbosszút vettek?
Vannak még harcra vágyó
királyi sarjak, mások,
seregük a miénkkel
méltán mérkőzhet.”

Szigrún szólott:

12. „Nem voltam távol,
had vezére, tőled,
tegnap kora reggel,
a király halálakor.
Fortélyosnak mondom
Sigmund fejedelem fiát,
ki a harci rúnákból
végzet hírét veszi.

13. Láttalak hajód
lengő hegyében,
vértől vöröslött
általad ácsolata,
gerincén hűvös
hullámok görögtek;
kiléted előttem
titkolnád, király?
Tud rólad Högni lánya,
láthatod, ismeri Helgit.”

Volt egy hatalmas király, Granmarnak hívták, Szvarin-halmon élt. Sok fiúgyermek volt, egyiküket Hödbroddnak hívták, a másikat Gudmundnak, harmadikat Sztarkadnak. Történt egyszer, hogy királygyűlés idején Hödbrodd eljegyezte magának Högni leányát, Szigrúnt. Amint ennek Szigrún hírét vette, levegőben, víz felett Helgi keresésére indult, a valkűrök kísérték.

Helgi akkortájt éppen a Láng-hegynél vívott viadalt Hunding fiaival. Ott végzett Álfal és Eyiólfal, Hjörvarddal és Hervarddal, majd a harcba belefáradva az Ara-kő tövében letelepedett. Ott üldögélt, így lelt rá Szigrún, nyakába borult, és elmondta, mi járatban van, amiképpen ez a Völszungakvidában is áll:

14. Szigrún szélvészként
kereste a királyt,
rátalált Helgi
pihenőhelyére.
Megcsókolta mindjárt,
szólt hozzá szép szóval,
a lándzsás vezér
vágyott is már a leányra.
15. Elmondta ekkor
a szerelmes Szigrún:
Sigmund fiát mily
teljes szívből szerette,
mielőtt rátalált volna
16. „Eljegyzett engem
hadi táborodban Hödbrodd,
tudd, mégis mást
választottam magamnak.
Vezér, félek most
véreim haragjától,
hiszen apám akaratát
tettem tönkre ezzel.”
17. Högni leánya
nem leplezte vágyát,
vadúl sóvárgott szíve
Helgi szerelmére.

Helgi szólott:

18. „Félni sose félj
Högni haragjától,
baljós rokonaid
bosszúját se retteg.
Szép hajadon, ha szíved
hozzám húz, ne szégyelld;
élj velem, életed védem,
ronthatatlan réved.”

Helgi akkor hatalmas hajóhadat gyűjtött és elhajózott a Fréki-kőhöz. A tengeren nagy viharba keveredtek. Villámok verték, hullámok hánytak a hajókat. A vikingek látták, mint vágtat kilenc valkűr, a levegő leányai között felismerték Szigrúnt. A vihar később csillapodott, és a hajósok épségben partot értek.

Granmar fiai fenn jártak az egyik magaslaton, mikor a hajó kikötött. Gudmund lóra kapott, hogy a kikötőhelyhez közeli fennsíkról hírt hozzon. A völszungok épp akkor vonták le vitorláikat, ahogyan a Helgi-énekekben is áll:

Kinek fia a vezér,
hajóhad vezetője,
ki vezérli partra
pompás sarjak seregét?

Színfjötli, Sigmund fia, miként az szinten írva áll, felelt.

Gudmund hazalovagolt a had hírével, és Granmar fiai sereget gyűjtöttek. Érkezett oda számos király: Högni, Szigrún apja, vele fiai, Bragi és Dagr. Iszonyú ütközetet vívtak, ebben Granmar valamennyi fia elesett, csakígy a baráti fejedelmek; életben csak Dagrot, Högni fiát hagyták, ő azonban kénytelen volt hűséget esküdni a völszungoknak. Szigrún a csatatérre sietett, ott találta halálos sebben Hödbroddot. Szólott Szigrún ekképpen:

25. „Szevafjölli Szigrún
karodba sosem fog
simulni, kedvesként,
fejedelmi Hödbrodd;
hulltak Granmar
fiai: a gonosz torkú
farkasoknak tálal
gazdájuk gazdag lakomát.”

Szigrún akkor felkereste Helgit, és nagyon örült, hogy láthatja. A fejedelem azonban így szólott:

26. „Hösnő, nem mindenben volt
vak híved a szerencse,
így intézték ezt
az irígy normák:
Helgi kezétől
hullt ma Fréki-kőnél
hadrontó Högni,
bátor Bragi.

27. Hlébjörgön Hrollang
fiai feküsznek,
Sztirkleivar mellett
a király Sztarkad;
még sosem láttam
ily derék daliákat:
törzsük tovább küzdött,
bár fejük a földön.

28. A halál hatalma, lásd,
leverte a porba
a sok pompás hőst,
megannyi hívedet;
mit nyertél e csatával?
Ámított csak a sors,
királyi sarjak ezért
élezték kardjukat érted!”

Szigrún sírt, ám Helgi szólott:

29. „Ne könnyezz gyarlón, ara,
ki győzelmem adtad;
a sorstól a hős nem hátrál;
a holtakat híven
visszahívnám: éljenek,
ha veled élhetnék úgy is.”

Szólott Granmar fia Gudmund:

19. „Kinek fia a vezér,
hajóhad vezetője,
ki a pompás harcosokat
a partra hozza?
Békésnek aligha
bizonyul az alku;
égő északi fény
vöröslik a vikingek felett.”

Színfjötli szólott:

20. „Itt ismeri meg majd
Hödbrodd Helgit,
a hőst, ki sosem hátrál,
a sereg sűrűjében harcol;
ő hajtotta hatalmába
nemzetséged birtokait:
bizony, a Fjörszung-örökség
övé már örökre.”

Gudmund szólott:

21. „Fel hát, induljunk
a Fréki-kőhöz, ítélni;
tartsunk ott tanácsot,
harcnak hivei:
bátrak, hadd álljunk
bosszút Hödbroddért,
romlásunkra elégszer
huzzuk már a rövidebbet.”

Szinfjötli szólott:

22. „Lódulj, Gudmund,
kecskét legeltess,
sziklákba kapaszkodj
szirtes hegyélen:
hajlékony mogyoró vessző
való a kezédbe,
inkább, mint ívelt kard
munkált markolata.”

Helgi szólott:

23. „Szinfjötli, szívleld meg,
mit mondok: inkább
indulj hős harcba
sasok kedvére,
semhogy így kérkedj
üres beszéddel;
bősz haragjuk hadban
mérjék meg az ellenfelek.
24. Miért magasztalhatnám
Granmar ivadékait?
Gúny se illesse őket;
a vezér szóljon
igaz szót. Vitézül
verekedtek mindannyian
Móinsheim mezején,
megmutatták, a kard
fennen forog kezükben,
hősök hősei voltak ott.”

Helgi nőül vette Szigrúnt, fiuk született számos. Helgin nem fogott az öregség. Dagr, Högni fia, áldozatot mutatott be Ódinnak, ekképp követelt bosszút apja halála miatt. Ódin Dagnak kölcsönadta dárdáját. Dagr egy Fjöturlund nevű helyen lelt rá Helgire. Dárdájával átdöfte, Helgi a földre roskadt, Dagr pedig fellovagolt a Széva-hegyre, megvinni Szigrúnnak a történetek hírét.

30. „Néném, szomorú hírt,
bánatot hozok néked,
alig is akarnálak
ily rútul ríkatni;
Fjöturlund mellett ma reggel
fejedelem hullt le,
földre rogyott a legkülönb
király, ki e világ
valamennyi vezéréen
túltett, tudom jól.”

Szigrún szólott:

31. „Rontás rontson,
esküszegő szív!
Hűtlenül esküdtél
Helginek egykor
Lofth lankadatlan
fényű vizére,
Unnr örök-hidegű,
hús sziklaszirtjére.
32. Hajó ne hasítsa
veled a habokat,
hulljon vitorlád,
bár szíves szél feszíti;
ló ne nyargaljon,
ha téged visz nyergében,
ellenséged elől
el ne menekülhess;
33. kardod csorbuljon,
kerülje el csapása
a kívánt nyakat,
csak magadat nyakazhasd.
Helgi haláláért
sújtson borzalmas bosszúm;
lennél bár farkas,
fák vadonán lopakvó,
gyönyöröd vesszen,
gyötrelem legyen életed,
étket ne lelj soha,
dúlt dögevő, sorvadj.”

Dagr szólt:

34. „Elméd elborult,
néném, nem kétség;
bomlottan kívánsz
bátyádnak romlást.
Rettegd csak Ódint,
ő óv és sújt a sorssal,
baj rúnait ő róta
rokonaidra, lásd be.
35. Arany gyűrűket
ajánl néked bátyád,
birodalmad legyen
Vandilsvé és Vígda;
fele országomon
fenséggel orszáolj:
vígasz az ontott vérért,
fiadnak is felejtés.”

Szigrún szólt:

36. „Nem öröm már nekem
ott élni Széva-halmon,
nincs éj, nincs hajnal
életem vígságára,
valamíg a király
kényes lova nem vágat
arannyal kantározva,
szikrákat szórva,
hozzám nem hozza őt,
vissza nem jön vele Vígblér.”
37. Helgi hatalmát
úgy rettegte valamennyi
ellenség, vélük
az egész rokonság,
ahogy farkasoktól félnek
s futnak a riadó
kecskék a hegyen,
kegyetlen haláluk elől.
38. Helgi a vetekedő
vezérek közt úgy állt,
mint a nemes kőris,
mely a tüskebozót fölé nő,
vagy mint a fölséges testű,
harmatlepte szarvas,
mely szinte lebben,
lehagy minden vadat,
villog agancsa az ég alatt,
felhőkig felérve.

Helgi halála után halmot emeltek emlékére. Amikor pedig a hős a Valhallába érkezett, Ódin megkérte: osztaná meg azontúl tanácsát mindenben övele.

Helgi szólott:

39. „Hallod-e, Hunding,
te fogsz a hősöknek
lábfürdőt adni,
tűzet csiholni,
csahos kutyákat megkötni,
lovakat ellátni,
mielőtt lefekszel,
disznóknak moslékot adni.”

Szigrún szolgálója estefelé Helgi sírhalmánál járt, így hallotta, hogy Helgi nagy csapattal lovagol a sírhoz.

A szolgálóleány szólott:

40. „Szemem káprázik-e
szédülő képekkel,
vagy a világ vége jön,
halott lovasokkal?
Sörények lobognak,
sarkantyúk vagdosnak:
végleg hazatérhetnek
végre a hű vitézek?”

Helgi szólott:

41. „Nem szemed káprázik
szédülő képekkel,
nem a világ vége jön
holtak jöttével.
Sörények lobogása,
sarkantyúk vagdosása
nem hozza haza végleg
a hű vitézeket.”

A szolgálóleány hazasietett, és Szigrúnhoz szólott ekképp:

42. „Szaladj, Szigrún,
hagyd Széva-halmát,
ha védelmezőnket
viszontláttni kívánod.
Sírja kitárva,
sereggel tért meg
tátongó sebű Helgi.
Sebének harmatát,
a király így kér,
kezed kitapogassa.”

Belépett Szigrún a sír-dombba, és Helgihez szólott ekképp:

43. „Találkozásunk
öröme tiszta,
Ódin örök dögevői
bárhogy dúskálnak, dúlnak,
csapdosván csatamezőkön,
szemezvén szilajul
harmatszín hősokeket,
míg hajnal hasad rájuk.
44. Holt hősokeket
hadd csókolom hát,
vértől csatakos inged
csak aztán vesd le.
Hajad is vöröslök,
Helgi, holt vezér,
testedre tapad már
sűrű síri harmat;
Högni sógorának
két keze fagyos.
Felelj, mindezekért
mint kérsz borzalmas bosszút?”

Helgi szólt:

45. „Szigorú Széva-halmi,
megtudd, miattad
hullott Helgire
halálos harmat;
fenséges asszony,
déli nap fénye,
ha pihenni dőlsz,
könnyed keserű permete
csordul, cseppre csepp
királyod keblére,
fagyomat vájkálva,
véreket forralva.
46. Pompás poharakból
iszunk mi még italt,
bár oda az ország,
s a vígságnak vége:
siratni senki
ne sirasson engem,
bár mellem borzalmas
sebek borítják, íme,
itt van istennőm,
bátrak bátorítója,
vigaszul velem lesz,
holt hívével a sírban.”

Szigrún fekhelyet készített magának a sírban, és szólt ekképp:

47. „Vethettem végre
fekhelyet, Helgi,
hős fejedelem,
Ilvingek fia.
Öllek örömmel,
vezér, s elalszom,
valamint egykor,
míg éltünk, élők.”

Helgi szólott:

48. „Mi lenne lehetetlen,
azt mondom én most,
éjten vagy nappal,
nagy Széva-halmán,
ahogy egy halott
ölök örömmel, íme,
fekszel fehéren,
Högni lánya, a sírban,
holott keserves, égő
könnyek közt élsz, királynő.
49. Ideje indulni,
pirkadat útján,
holtsápadt paripáin
hadd szelje az eget,
elindulok nyugatnak,
nyargalok égi hídon,
mielőtt a hősokeket
Szalgofnir kakas kelti.”

Helgi és vitézei lóra kaptak. Az asszonyok visszatértek a tanyára. Másnap este Szigrún elküldte a szolgát, őrködni a halomnál. Napszálltakor Szigrún is odament a sírhoz, és szólott ekképp:

50. „Eljött volna,
ha el akarna jönni
Sigmund fejedelmi fia
Ódinnak csarnokából;
csekély a remény
robajló paripákra:
pihennek a saskeselyűk is
sűrű kőrisek ágán,
álomgyűlésbe vonul
valamennyi harcos.”

A szolgáló szólott:

51. „Elvakult ne légy,
ne lépkedj hát egyedül,
Högni leánya,
a Halál Háza felé;
hazajáró holtak
hatalma a sötétben
sokkal borzalmasabb,
mint bánatodé a fény világán.”

Szigrún nem volt hosszú életű; elemésztette a keserűség és a bánat. Hajdanidőkön az a hit járta, hogy az emberek újjászületnek; ma az ilyesmit babonaságnak mondják. Helgiről és Szigrúnról azt beszélnek, hogy újjászülettek: Helgi mint Hundingölő és Szigrún mint Kári, Hálfdan leánya; amiképpen erről a Károljód is beszámol. Szigrún ott is valkűr lett.

15. Szinfjötli halála

Sigmund, Völszungnak fia Frankhon királya volt; a legidősebb fia Szinfjötli, utána Helgi, a harmadik Hámund.

Sigmundnak Borghild volt a felesége. Néki volt egy fivére, Ez és Szinfjötli, Borghild mostohafia, mindketten ugyanazt a nőt akarták feleségül venni, emiatt Szinfjötli a vetélytársat agyonütötte. Hazatért ezek után, és Borghild már elűzte volna, de Sigmund vérdíjat ajánlott fel, és az asszony ebbe belenyugodott.

A temetési toron Borghild sok sört hordott fel, Szinfjötli teli ivókürttel kínálta. Ám ez, ahogy a tülökbe belenézett, látta, méreg van benne, szólott hát Sigmundhoz ekképp: „Zavaros ez az ital, apám.” Sigmund fogta a tülköt, meghúzta. Mesélik, Sigmundnak sem kívül, sem belül semmi sem árthatott, míg a fiai csak külső ártások ellen voltak védve. Borghild előhozott egy másik ivószarut, ebből kínálta Szinfjötli, aki csak ugyanúgy járt, mint az előbb. És hogy Borghild harmadszor kínálta néki a sört, fenyegetést is tett hozzá: jaj neki, ha nem inna belőle. Szinfjötli ismét szót váltott Sigmunddal, és Sigmund azt tanácsolta neki: „Szűrd át a bajszon, fiam.” Szinfjötli ivott az italból, és azon nyomban meghalt.

Sigmund messzire indult, és karjában vitte a holttestet; így érkezett el egy hosszú, keskeny fjordhoz. Volt ott egy csónak, benne egy ember, ez felajánlotta Sigmundnak, hogy átalviszi a fjordon. De amint Sigmund a holttestet a csónakba belerakta, nem is maradt több hely. Az ember azt mondta Sigmundnak, menjen, kerülje meg gyalog a fjordot, avval ő elindult a holttesttel át a túlpartra. Sigmund sokáig maradt Dániában Borghild tartományában, miután nőül vette. Később Frankhonba utazott, a maga tartományaiba. Ottan nőül vette Hjördízt, Eilími király leányát, az ő fiuk lett Szigurd. Sigmund király Hunding fiaival megütközvén esett el, harcon, Hjördisz Álfhoz ment nőül, Hjálprek király fiához. Szigurd gyermekkorában náluk nevelkedett. Sigmund és fiai messze fölülmúltak mindenkit erőben és növésben, bátorságban és mindenféle ügyességben. Szigurd volt a legkiválóbb, és a régi tudás azt tartja, hogy valamennyi hadvezér között is a legjelesebb volt Szigurd.

16. Grípir jóslata

Eilími fiát Grípirnek hívták, leányát Hjördísznek. Grípir fejedelem bölcsessége és jóstudása felülmúlta mindenki másét. Kilovagolt egyszer magányosan Szigurd, és Grípir házához érkezett. Szigurdot bárki könnyen felismerhette; így elegyedett beszédbe a ház előtt egy emberrel, akit Geitirnek hívtak. Szót váltottak, majd Szigurd megkérdezte az embert:

1. „Lássuk, ki lakik
ebben a várban,
hogyan hívják a vezért
hűséges harcosai?”
„Grípir a neve
a nagy királynak,
gondos, kegyes úr itt
földeken s föld fiain.”
2. „Hol van, ha nincs honában
a birodalom feje?
A bölcs fejedelem
szólna-e vélem, vendéggel?
Szívesen látja-e,
hogyan hamar látnom kell őt,
a gondos országlót,
az okos Grípirt?”
3. „Kérde majd Geitirt
bölcs király bizonynal,
ki lenne az idegen,
az ismeretlen idelovagló?”
„Sigmund szülötte,
hívják Szigurdnak,
Hjördísz a neve
hős anyjának.”
4. Indul is Geitir,
Grípirnek így szól:
„Vár kinn valaki,
veled találkozna,
idegenből jött,
számomra ismeretlen,
beszélni szeretne
a bölcs királlyal.”

5. Kimegy a házból
a harcosok vezére,
a várakozót
készséggel köszönti:
„Szigurd, kései lovas,
szívesen látunk.
Házam vár, vendég.
Geitir, Grani után nézz!”
6. Beszédbe elegyedtek,
ejtettek bölcs szót:
a két tanács-tudó hős
találkozott híven.
„Nagybátyám, ne titkold,
ha tudod, elmondd,
mint fordul Szigurd sorsa,
mire számíthat?”
7. „A nagy nap alatt
lészel te legkiválóbb,
nagy királyok között is
nemesen tündöklő;
bőkezű, nem tékozló,
bátran kiállsz mindenkor,
szavad bölcs, külsőd
szép öröme a szemnek.”
8. „Király, hadd kérjelek,
beszélj még Szigurdról,
bölcs, tudni szeretném,
mit tartasz sorsomról:
mi történik először,
hogyan elhagyom házad,
országod határán túl
jó szerencsével járok-e?”
9. „Apádért s Eilímiért
állsz bosszút először,
bátran rontod az álnokot,
retteg az aljas;
heves Hundingfiakat
kell akkor kemény
harcon levágni,
hős, te lészel a győztes.”

10. „Fényes király, rokon,
felelj, kérlek,
szólj, kertelés nélkül,
ne szépíts semmit:
Szigurd sorsában
látsz-e olyan tetteket,
tündöklőket, melyek
magas egekig emelik őt?”
11. „Magad megöled
a sárfényű sárkányt,
a férget, mely mohón
fetreng Gnita-mezőn;
Regint és Fáfnirt
te rontod, meghidd,
gonoszokat irtasz,
Grípir igazat szól.”
12. „Aligha lesz
hiányom aranyban,
ha ily harcokat
hősként megállok;
hanem tovább mondd,
jövőmben mit találsz,
Szigurd számára
mit tartogat a szerencse?”
13. „Bizony, fölfedezed
Fáfnir tanyáját,
csak a tiéd lesz
sok csodás kincse,
hatalmas rakománytól
roskad majd Grani;
Giúkihoz veszed utad,
győzelmes vezér.”
14. „Hadd halljon a hős
ily bizalmas beszédből,
jövő bölcs tudója,
jó szót, még többet;
Giúki vendége leszek,
Granin lovaglok tovább;
Szigurd számára mit
tartogat még a szerencse?”

15. „Hegytetőn szunnyad
szép lány, fejedelmi,
fényes köntösben
Helgi halála óta,
felmégy oda hozzá,
kardoddal felhasítod
- Fáfñir vérvasával -
remekmívű ruháját.”
16. „Hasad a harci mez,
megszólal a leány,
megtörök álma,
a férfira felébred;
szép szóval mit mond
Szigurdnak akkor,
ami a vezér
javára válhat?”
17. „Rávezet majd téged
teljes rúnákra,
mindenre, mit ember
birtokul elérhet,
beszél veled, szívből,
sok nép szavával,
gyógyító tudományt
tanulhatsz, gyönyörűséget.”
18. „Tanulás végeztén, végül,
ha e tudás enyém,
elmegyek onnét,
olthatatlan vággyal:
messzeségek várnak,
mondd, mire számíthatok:
Szigurd számára mit
tartogat még a szerencse?”
19. „Heimir honára,
vezér, hamar rálelsz,
vígán fut időd,
fejedelmi vendég;
Szigurdról többet
nem tudok egy szót se,
Grípirit tovább,
kérlek, ne kérdezd.”

20. „Bánat ez nekem,
ha nem beszélsz, nagyúr,
hiszen te a jövőt
másoknál hívebben látod;
ismered Szigurd sorsát,
sokat sejtess róla,
rejtene kell mégis
tudásod teljét.”
21. „Ismerem ifjúságod,
belenézhetek bátran,
képe előttem áll,
kész vagyok elmondani;
jövendők jóságának,
hidd el, mégsem hívhatsz,
ezt várnom hívság,
hatalmamnak itt vége.”
22. „Van-e a világon,
Grípir, gondos elme,
ki előbbre látna,
mint te, látnok?
Miért titkolnád,
bármilyen rosszat tudsz;
bár rontás készül is
ellenem, el ne tagadd!”
23. „Bűn nem babonázza
életed, ékes hős!
Hidd el, amit hallasz,
bizonnyal bízhatok bennem.
Neved vakító fénye
tündökölt, míg e világ;
tusákon vakmerő vagy,
híred hirdetni fogják.”
24. „Emészt, hogy tudom:
el kell távoznom tőled,
Szigurd hiába kívánna
királyi honodban időzni;
ismered az utat,
ahol végzetem vezérel,
nagyhírű nagybátyám,
mutasd meg, merre menjek.”

25. „Szívesen titkolnám,
amit Szigurdról tudok,
sajnos, te kényszerítesz,
hogy sorsod kitárjam;
ismered Grípirt,
mindig igazmondó,
halld hát: megvan a nap,
mely halálod hozza.”
26. „Haragítani nem akartam
a hatalmas királyt,
kértem csak, gondolj rám,
Grípir, jó tanáccsal;
most tudni szeretném,
mi vár Szigurdra,
várjon bár romlás,
beszélj, ne rejts el semmit.”
27. „Heimir házában
szép leány lakik,
hősök, vitézek
Brünhildnek hívják:
Budli gyermeke;
gyengéden neveli
a nemes Heimir
a hajthatatlan sarjat.”
28. „Mi közöm hozzá,
hogy Heimir házában
szép, hajthatatlan
lány nevelkedik?
Ezt mondd meg nekem,
Grípir, mivel te
sorsok tudója vagy;
ne védj, ne sajnálj!”
29. „Megfoszt majd minden
őszinte örömtől,
Szigurd, e szép lány,
nyugtót többé nem lelsz;
Heimir neveltje
végzeted hozza,
csak vele törődsz már,
mihelyt meglátod.”

30. „Gyógyírja lesz-e
Szigurd gyötrelmének,
Grípir, ne titkold,
mondd, mit tudsz erről?
Járulok elébe
jegyajándékkal?
Nőül kérem-e
a nemes királylányt?”
31. „Esküdtök egymásnak
mindenre, meglásd,
mégis megszeged
a szentnek szánt szót.
Giúkival egy teljes
éjszakát töltesz,
felejtéd Heimir
felséges neveltjét.”
32. „El nem gondolhatom
én ezt, Grípir!
Ilyen ingatag
volna a vezér szíve?
Szigurd esküje
ennyit érne csupán?
Elárulná, kit
szerelemmel szeret?”
33. „Álnok cselszövés
áldozata leszel,
Grímhild csalárdul
csapdába csal téged,
felkínálja neked
szőke fürtű leányát,
őt szeresd azontúl,
hős harcos, ezt akarja.”
34. „Sógorságba kerülök
Gunnarral ekképp?
Elveszem Gudrúnt
királyi nőmül?
Nemes kötésnek
a vezér örülne,
ha örömét a hűtlenség
bűnbánata nem rontaná.”

35. „Grímhild téged így
rútul rászed;
baráti kérése,
hogy Brünhildet megkérde
Gunnarnak, a gótok
országoló fejedelmének.
Fürgén odasietsz,
igaz szóval ígеред.”
36. „Kárhozatom képét
látom keserűen:
én szerencsétlen Szigurd,
józan eszem elhagy,
ha magam kérem meg
más kényére-kedvére
a lányt, akit szívem
szerelemmel szeret.”
37. „Tudd meg, ti ott majd
mindnyájan megesküdtök,
Gunnar és Högni,
te, hős, harmadiknak,
hogy az úton Gunnarral
alakot cserélsz,
cseles szándékkal;
Grípir színigazat szól.”
38. „Mi végre cserélnénk
alakot csellel;
alig hinném, ha
nem tőled hallanám.
Álnokság és ármány
követi ezt még bizonynyal:
kegyetlen bár a balsors,
Grípir, beszélj, ne kimélj!”
39. „Felöltvén Gunnar
arcát s alakját,
szavad és szíved
továbbra is tiéd;
így kéred meg híven
Heimir gyámleányát,
a gyönyörűségést -
végzet ez, védhetetlen.”

40. „Az a legrosszabb, Grípir,
hogy gonosznak mondanak majd,
engem, Szigurdot,
harcosok hű vezérét;
holott csak végzet,
mint mondod, mi munkál,
ezért árulom el,
kit leginkább kedvelek.”
41. „Fekhelyed megfelezed,
hadak vezére,
véled lesz a hajadon,
csak mintha anyád lenne;
neved így fennmarad,
fénylik, míg e világ,
mocsok nem érhet,
emléked ékesen él majd.”
42. „A jeles Gunnarnak
lehet-e így jó
asszonya, Grípir,
kérelek kérde:
hiszen ott hevert
mellettem három éjjel
a kard-menyasszony!
Ilyet ki hallott?”
43. „Együtt ülitek
esküvőtök ünnepét,
te, Szigurd, s Gunnar,
Giúki házában;
ahogy hazaértek,
alakot váltotok,
változatlan marad
mindkettőtök belül.”
44. „Lehet-e javunkra
későbbi jövőben
ily rút sógorság:
semmit se rejts el, Grípir!
Gunnarnak kedvére
lesz-e ily kötésünk,
vagy magam látom
hasznát e házasságnak?”

45. „Esküd emlékéhez
hű leszel, de hallgatsz,
boldog házasságban
így élsz Gudrúnnal;
Brünhild bánkódva érzi,
kötése mily keserves,
keresi, mint ronthat
reátok bosszújával.”
46. „Hogy áll majd bosszút
a becsapott asszony,
kit csellel adtunk
férjhez, csalárdul?
Esküvel fogadtam
egykor a lánynak,
hogy elveszem híven;
ennyiben maradt minden.”
47. „Elmondja gonoszul
Gunnarnak azonnal,
hogy rászedted volna
a vezért rútul,
mikor ő, Giúki
fia, fejedelmi
szavadban bízott
boldog szívével.”
48. „Mondd tovább, Grípir,
tárd fel, mi vár még!
Hitszegő lettem,
mint a hölgy mondja?
Vagy hazugul vádol
a kevély királynő,
mocskolva magát is?
Grípir, mondj el mindent.”
49. „Heves bánatában
bosszúl ekképp a hölgy,
nemes büszkeségét
nagy sérelem érte;
holott e szépre szégyent
te sosem hoztál,
igaz, a királyi menyasszonyt
csellel megcsaltátok.”

50. „Vajon a bölcs Gunnar,
Guthorm és Högni
hagyja-e, hogy e harag
őket is felhergelje?
Giúki fiai, felelj,
mártják-e kardjuk vasát
vérembe, rokont rontva?
Grípir, mondj el mindent!”
51. „Gudrún szívében
szörnyű bánat tör fel,
ahogy fivérei
holt tetemed hozzák.
Boldogság többé
a bölcs nőre nem várt” -
ez lett a vége Grímhild
galád cselvetésének.
52. „Vezér, valami
mégis vigasztalhat,
végzettel sújtott
sorsod szép fénye:
e földön nem járt
nálad nemesebb hős,
neved nem hal meg,
Szigurd, öröklét őrzi.”
53. „Búcsúzzunk békén!
Súlyos a sors hatalma,
hiába tiltakoznánk.
Megtetted, amit kértem:
kedvedre, Grípir, tudom,
szebb szavak lettek volna,
szád mégsem hitegethet,
hűség köti a valóhoz.”

17. Regin-ének

Szigurd elment Hjálprek méneséhez, választott magának lovat, ennek neve azóta Grani. Hjálprekhez érkezett az idő tájt Hreidmár fia, Regin, aki ügyességben ugyan mindenkit felülmúlt, termetre mégis törpe maradt; okos volt, varázs-tudó. Regin vállalta, hogy felneveli Szigurdot, és igen meg is szerette. Elmondta Szigurdnak, hogy s mint élt korábban, és történeteket mesélt neki Ódinről, Hönirről meg Lokiról, ahogy ezek az Andvari vízesésénél jártak volt. Abban a vízesésben tömérdek hal hemzsegett. Ott élt már régóta, csuka alakjában, egy Andvari nevű törpe, ott szerzett eledelt magának. Volt egy bátyánk, Otrnak hívták - mondta Regin -, ő is gyakran járt a vízeséshez vidra képében. Fogott egyszer egy lazacot, leült a folyópartra, falatozni kezdett húnyt szemmel. Loki agyonverte egy kőhajítással. A pompás zsákmánynak az ázok nagyon megörvendtek, a vidra bőrét lenyúzták. Még aznap este vendégségbe mentek Hreidmárhoz, megmutatták neki zsákmányukat. Akkor mi elfogtuk őket, és életük váltságdíjául megszabtuk: töltsék teli a vidra bőrét arannyal, kívülről is vörös fényű arannyal borítsák. Az ázok legott Lokit küldték el aranyat szerezni. Elment Loki Ránhoz, elkérte hálóját; fogta, és az Andvari vízeséséhez menvén, kivetette, épp a csuka elé, az meg csak belefutott a hálóba; Loki akkor szólott ekképp:

1. „Miféle hal fut
balgán a habokban,
nem félve bajtól?
Mihaszna fejed
megmenti Héltől,
ha lángot merítesz nekem!”

A csuka szólott:

2. „Andvarinak hívnak,
atyám Ódin volt,
sok vízesésben sűrögtem;
bizony, a balsors nornája
kegyetlen sorra vetett:
vadászni konokul a vízben.”

Loki szólott:

3. „Andvari, szólj hát,
ha élni szeretnél
az élők világán:
miféle viszonzást
várhat a hitvány,
ki nem hú szavához?”

Andvari szólott:

4. „Borzalmas büntetést
várhat a vakmerő,
pörkös pokol-folyón
gázolhat a gonosz,
ki színlelt szóval
téveszti társát.”

Loki akkor Andvari minden aranyát szemügyre vette; Andvari, ahogy az aranyat átadta, egyetlen gyűrűt visszatartott volna, ám Loki azt is elvette tőle. A törpe besurrant a sziklába, és szólott ekképp:

5. „Átkozott az arany,
mely egykor Guszté volt,
végzete lesz ez, halálos,
két hű fivérnek,
ödlingek örömére
sosem válhat,
viszályt hoz kincsem,
senki kedvére nem hajt.”

Az ázok előhozták Hreidmárnak a kincset, megtöltötték és lábra állították a vidrabőrt. Akkor még kívül is aranyat kellett halmozniuk, hogy beborítaná. Elkészültek ezzel, Hreidmár odament, észrevett mindjárt egy csupaszon maradt szőrszálat. Kérte, takarnák el azt is. Ódin ekkor előszedte az Andvaranantot, a gyűrűt, és befedte vele a szőrszálat. Szólott akkor Loki ekképp:

6. „Tiéd hát az aranykincs,
tetemesen fizettünk
egy fejért néked;
fiadnak ne hozzon
örömet, csak halált,
halj te is, mint ő.”

Hreidmár felelte akkor:

7. „Adtál ajándékot,
sziszegve, nem szívből,
jajongva, nem jó szándékkal;
bizony végeztem volna
véletek, ádázak,
ha átkotok hamarább tudom.”

Loki szólott:

8. „Még veszedelmesebb,
mit látni vélek:
testvérek viszálya,
tusakodás egy nőért;
még nem is élnek a hősök,
kik majd így hadakoznak.”

Hreidmár szólott:

9. „Végleg enyém hát
a vörös arany,
velem lesz, amíg élek;
féktelen átkod
meg nem félemlíthet,
távozz tőlem, tűnj el.”

Fáfnir és Regin a jussát követelte Hreidmártól az Otrért kapott váltságdíjból. Hreidmár ezt megtagadta. Akkor Fáfnir az alvó Hreidmárba mártotta kardját. Hreidmár magához szólította leányait, beszélt hozzájuk ekképp:

10. „Lüngheid és Lofnheid,
én most meghalok,
munka marad reátok.”

Lüngheid szólott:

„Nehéz bár e veszteség,
nővérem véres bosszút
bajosan állhat bátyján.”

Hreidmár szólott:

11. „Leányt nevelj hát,
farkaslelkű nő,
ha már a fejedelemnek
fiút szülni nem bírtál!
Férjhez add a leányt,
férfira szüksége lesz!
Kettejük fiának kell
bánatodat bosszúlnia.”

Hreidmár akkor meghalt, Fáfnir pedig az összes aranyat elvette. Regin apai örökségét kérte tőle, de Fáfnir megtagadta. Regin akkor Lüngheidhez fordult, nővéréhez tanácsért, miképp juthatna örökéhez; a lány így szólt:

12. „Kérned kell bátyád
nyájas beszéddel,
nyugalmas szóval;
javaidhoz így juthatsz.
Fáfnirt fölkeresvén
kár karddal követelőznöd.”

Regin ezeket a dolgokat elmondta Szigurdnak. Egy nap, hogy Szigurd megérkezett Regin házába, ez nagy örömmel fogadta. Szólott Szigurdhoz ekképp:

13. „Megjött hát most
Sigmund szülötte,
házunkba a harcos,
halált megvető;
bizony, bátrabb
sok éltes embernél,
vakmerő farkas,
viadaltól nem fél.

14. Fel fogom nevelni
nagy Ingvi unokáját,
ki eljött hozzám,
halállal eljegyzett hős;
ő lesz a legkülönb
végzetes világon,
sorsának fonalát
a föld sorsába fonja.”

Szigurd ekkor Reginnél maradt, ki elmondta néki, hogy Fáfnir a Gnita-mezőn hever kígyó képében. Fején szörnysisakot hord, mely minden élet elrémít. Regin Szigurdnak kardot kovácsolt, ezt hívták Gramnak: oly éles volt e kard, hogy a Rajnába merítettvén, a vízben úszó gyapjúsálat csak mint a habfodrot hasította ketté. Szigurd evvel a karddal kettészelte Regin üllőjét.

Akkor Regin felbujtotta Szigurdot, ölné meg Fáfnirt. Szólott ekképp:

15. „Harsányan hahotáznának
Hunding gyermekei,
Eilími gyilkosai,
ha hírét vennék,
hogy a vörös kincs
kedvesebb a hősnek,
mint apja vesztéért
a véres válasz.”

Hjálprek király ellátta Szigurdot hajóhaddal és emberekkel, hogy apját bosszulhassa. Roppant vihar tört rájuk, ahogy épp egy kiugró hegyfok közelében jártak. A hegyen férfi állt és szólott:

16. „Ki lovagol ott
Révil lovain,
rontó hullámú
háborgó vizen?
Vitorlás paripákról
sós veríték pereg,
a szilaj hátasok
hódolnak a szélnek.”

Regin felelt:

17. „Jöttünk Szigurddal,
jó szélben bízván,
vigye végzetünk
tomboló tenger.
Zuhatag zúdult,
mélyvizi ménünk
merülni kezdett -
ki az, ki kérdezel?”

Az ismeretlen szólott:

18. „Hníkarnak hívtak,
mikor hollók éhét
az ifjú Völszung,
veszvén, elvette;
nevezhetsz most engem
Hegyi Embernek is,
Feng vagyok, vagy Fjölnir -
vegyetek fel, kérlek.”

Ahogy kikötöttek, az ember felszállt hajójukra, s akkor a viharos szél elcsitult. Szigurd szólott:

19. „Hadd halljuk, Hníkar,
hiszen te tudod,
boldogulást mi hoz,
mily jelben bízhatasz,
ha vívsz, a kardot
- vért venni - hogyan kanyarítsd?”

Hníkar szólott:

20. „Jó jel akad sok,
csak értse a serény,
hasznára mint fordítsa;
fekete holló,
ha nyomodban jár,
javadra jó lesz.
21. Másikat mondok:
kilépsz a házból,
had-útra kelnél,
hirtelen ott látsz
két elszánt harcost,
hírnévre vágyót.
22. Harmadik jó jel,
ha farkast hallasz
kőrisfa-ág közt,
elsőül vedd észre,
ellenfeled vesztét
biztosra veheted így.
23. Ne harcoljon senki
sohasem a Hold
nővérét nézve;
közelebbre tekints,
magad körül tudd
a harcosok helyes rendjét.

24. Balsors, ha a harcos
harcba indulva botlik,
bizony, jobbról-balról
gonosz lények állnak,
ádázul lesik, mikor
látnák végre vérben.
25. Keljen korán a küzdő,
mosdjon, fészülködjön,
falatozzon méltón,
nem tudhatja előre,
mit hoz az este;
szeressük a jó szerencsét.”

Szigurd hatalmas csatát vívott Hunding fiával, Lüngvivel s ennek fivéreivel. Lüngvi és két testvérébátyja holtan maradt a küzdőtéren. A harc után Regin szólott ekképp:

26. „A vércse szívet
Sigmund gyilkosának
testéből a vérontó,
vad kard, íme, kitépte.
Szigurdnál nincs kiválóbb
a fejedelmek közt,
kik e földet öntözték
vérrel, hollók örömére.”

18. Fáfniről Szigurd éneke

1. „Vándor, felelj,
e világon ki fia vagy?
Mily néven neveznek,
s mért fested Fáfnir
vérével vörösre kardod?
Szívemben a híres vas hegye.”

Szigurd eltitkolta nevét: ősi hiedelem szerint a haldokló szavának nagy hatalma volt, ha ellenségét nevén szólítva átkozta meg.

2. „Vagyok nemes vad,
akármi világon
anyátlan vándorlok,
atyám nem adatott,
mint más emberfiának;
életem útja a magány.”

Fáfnir:

3. „Ha atyád nem adatott,
mint más emberfiának,
szólj, mily csoda szülötte volnál!”

Szigurd:

4. „Nemzetségemet
nem ismerheted,
engem sem ilyesképp.
Sigmund volt atyám,
én Szigurd vagyok,
így hoztam vesztedet.”

Fáfnir:

5. „Ki volt felbújtód?
Ki tüzelt téged,
hogy életem ellen támadj?
Szikraszemű ifjú,
kemény atyád volt,
hamar hódolhatott a harcnak.”

Szigurd:

6. „Kedvem maga tüzelt,
kezem megsegítette
éles karddal;
ősz öregként,
bizony, hogy lenne bátor
a gyáva gyermek?”

Fáfnir:

7. „Ha ott nősz nagyra
baráti kebel közelén,
hős harcosként látnánk,
most hadunk foglya vagy,
rab rabló lettél,
szűkölő szolga.”

Szigurd:

8. „Fröcskölsz szavaddal, Fáfnir,
csak mert messze vetődtem
védelmező atyámtól;
azért rab nem vagyok,
hadnak hiába foglya.
Szabadon élek, érzed.”

Fáfnir:

9. „Gyűlöléssel gyanúsítasz
minden szót szüntelen,
szín igazságot mondok én:
arany ragyogása,
rőten izzó kincs, karpánt -
ítél iszonyú kárhozatra.”

Szigurd:

10. „Kincs el ne kábítson
soha senkit;
végső perced jöttéig
parancsolj javaidnak
jól és híven: tudd,
úgyis Hél vár.”

Fáfnir:

11. „Nornák ítélete sorsod,
mihelyt sodródni kezdesz,
esztelen, a vízen;
és ha a szél szilaj,
belefűlsz a szirtnél.
Gyarló, mert fél, a gyáva.”

Szigurd:

12. „Felelj nekem, Fáfnir,
kit bölcsnek tartanak,
bizton tudónak:
kik a gyermekáldást
gyámolító nornák,
méhbeli magzat oldozói?”

Fáfnir:

13. „Származásuk szerint
nem egyeznek e nornák,
más-más nem szülöttei;
némelyikük az ázoké,
más az álfoké,
Dvalin lányai is lehetnek.”

Szigurd:

14. „Felelj nekem, Fáfnir,
kit bölcsnek tartanak,
bizton tudónak:
a sziget nevét mondd,
hol Szurttól s ázoktól
harmatozik ádáz kard.”

Fáfnir:

15. „Az a Teremtetlenföld;
ott lengetik
lándzsáikat az istenek,
Bifröszt színekre szakad,
ha mérköznek, úsznak
az árban a harci ménék.”

Szigurd:

16. „Szörnysisak nem véd
halálos csatán
a végzet csapásától:
ki bátrakkal vívott,
belátja: nem ő
az egyetlen erős.”

Fáfnir:

17. „Fújtam a mérget,
heverve apám
hatalmas örökén.”

Szigurd:

18. „Tűztorkú féreg,
fújtad, förtelmesen,
élesztvén kemény kedvet;
több viszály támad
azok között,
akiknél e sisak.”

Fáfnir:

19. „Tanácsom, Szigurd,
szíveld meg: távozz,
lovagolj haza azonnal;
arany ragyogása,
róten izzó kincs, karpánt -
ítél iszonyú kárhozatra.”

Szigurd:

20. „Ezt tanácsolod te;
én pedig ellovagolok
a sűrűbe a kincshez,
és közben, Fáfnir,
tusakodj a halállal,
és távozz, Hél vár.”

Fáfnir:

21. „Elárult engem Regin,
életed is rontaná,
mindkettőnk gyilkosa
lesz ez a gyáva;
életét Fáfnir bevégzi,
érzem, fölémkerekedsz most.”

Regin, aki eltűnt, míg Szigurd végzett Fáfnirral, most visszatér; s ahogy Szigurd letörli kardjáról a vért, így szól:

22. „Dicsőség neked, Szigurd,
nagy diadalodért;
Fáfnir nincs többé,
és én e föld lakói közt
hadd nevezzelek téged
híven a legbátrabbnak.”

Szigurd:

23. „Ha egybegyűlünk mind,
istenek fiai,
lesz-e mondhatója,
ki a legbátrabb köztünk;
akadnak számosan,
bár kardjuk még nem járta
mások mellkasát.”

Regin:

24. „Szilajul örvendj, Szigurd,
fényes tetted nyomán,
töröld Gramot a fűbe;
fivéremre mértél
halálos csapást,
sikered segítője voltam.”

Szigurd:

25. „Te rendezted így:
hogy roppant hegyeken
keresztül idelovagoljak;
úr lenne a kincsen
a tűztorkú sárkány,
ha ellene nem tüzelsz.”

Regin:

26. „Maradj itt, Szigurd,
míg én pihenni térek;
tartsd Fáfnir szívét a tűzbe,
mert fel akarom falni,
falatom legyen
vér vörös italához.”

Szigurd:

27. „Messzire mentél,
míg én Fáfnir vérével
vasam vörösítettem;
sárkányon edzettem
erőmet serényen,
míg te: gyáván a bozótban.”

Regin:

28. „Sokáig hagytad volna
bozót sűrűjében heverni
az élemedett óriást,
ha kardod nincsen,
mit magam köszörültem,
éle életet ontson.”

Szigurd:

29. „Becsesebb a bátorság
a kard vasánál,
ha verekedni kell:
a kemény küzdő
gyöngye karddal is
győzhet, magam láttam.
30. A rettenthetetlen
a rettegőnél
hívebb harcos;
bármi várjon rád,
bátran várd, küzdj,
kedved tüzelve tűrj.”

Szigurd akkor kivette és a tűz felé tartotta Fáfnir szívét. Mikor úgy vélte, jól átsült, kibocsátotta levét, ujját belemártotta, ízlelendő, kész-e az étel. Megégette, majd megnyalta az ujját. Ahogy Fáfnir vérét ízlelte, megértette a madarak beszédét. Hallotta, hogy a kékharkályok csettegnek a bozótban. A kékharkály ezt mondta:

31. „Ott ül Szigurd,
vértől szennyezve,
Fáfnir szívét
parázson süti;
bölcsek akkor volna
bőkezű gyűrűosztó,
ha a lüktetés forró
fészkét elfogyasztaná.”
32. „Ott pihen Regin,
ravaszul fontol,
rútul jár, aki hallgat
hamis javallatára;
szava szín méreg,
megrontó gonoszság,
keservek kovácsa:
fivéréért bosszút forral.”
33. „Egy fejjel kurtábban
kerüljön az agg óriás
Hélbe e helyről;
akkor ő egyedül ura
mind a kincsnek,
melyen Fáfnir feküdt.”
34. „Bölcs lenne valóban,
ha észbe venné
testvéri tanácsunk,
nem bűvölné el
botorul csak a kincs,
hollók örömére;
füléről felismerni
a leselkedő farkast.”
35. „Balga vezér
válna az olyan
hebehurgya harcosból,
aki az egyik
fivér életét kioltva
a másik fivért
maga végzetére
futni hagyja.”

36. „Esztelen ember
kíméli csupán
a kíméletlen ellent;
Regin ott pihen,
bosszút áhít,
ám ő ezt mit se bánja.”
37. „Kurtítsd meg egy fejjel
a kincsen heverő
hideg óriást:
máris magad vagy
egyedüli ura
Fáfnir mesés vagyonának.”

Szigurd:

38. „Sors soha Regint
nem teszi gyáván
rontó gyilkosommá;
fivérek ők ketten,
hamarosan együtt
kerülnek innen Hélbe.”

Szigurd levágta Regin fejét, majd elfogyasztotta Fáfnir szívét, és mindkét fivér vérért megitta. Akkor ezt hallotta a madaraktól:

39. „Várj még, Szigurd,
vörös karperec
sohasem volt, mondják,
vezérek méltó éke.
Van egy lány,
szépsége csodás,
csak ő lehetne
aranynál becsesebb birtokod.
40. Giúkihoz megannyi
zöld ösvény vezet,
a sors így mutatja
vándorainak útját.
Ott a nemes király,
ott nevelte leányát,
akit te, Szigurd,
méltán megszerezhetnél.
41. Hind magas hegyén
meglátod a termet,
lángok lobognak
kívül körötte.
Oda rejtették
okos férfiak
a fény elől
Ógnár aranyát.

42. Tudjuk, a hegyen
alszik a valkűr,
védi híven
az állhatatos tűz.
Yggr álomtövisétől
merült álomba,
maga kívánta
ezt így a leány.
43. Ott majd, harcos,
meglátod a sisakos hősnőt,
ahogy Vingszkorniron
ellovagolt a csatából.
Szigdríva álmát
ne véd, Szkjöldungok
nemzetségének fia,
a nornák szabta sorstól.”

19. Szigdríva-ének

Szigurd fellovagolt a Farkastetőre, és délnek, Frankhon felé vette útját. A hegytetőről nagy fényességet látott, mintha tűz égett volna: a fénysáv az égig világított. Amint a közelébe ért, ott állott előtte egy pajzsvár, zászló lobogott a tetején. Szigurd belépett a pajzsvárba, és látta, hogy ott valaki fekszik, teljes harci fegyverzetben. Szigurd elébb a sisakot vette le a fekvő alak fejéről, és nyomban láthatta azt is, hogy egy nő hever ott. A páncéling úgy feszült rajta, mintha odanőtt volna a bőréhez. Szigurd hozzálátott, hogy kardjával, Grammal, felnyissa a páncélinget, a nyakkivágástól kezdve végig és vissza, majd a fekvő nő két karját szabadította ki, és lehúzta a páncélinget. Amikor a hölgy felébredt, felült, és Szigurdot megpillantva szólt ekképpen:

1. „Harci ingem ki hasítja?
Ki háborítja álmom?
Ki hántja le rólam
a régmúlt kötelékét?”

Szigurd így felelt:

- „Sigmund fia, Szigurd;
karja és kardja elébb
hollóknak hányt eledelt,
most téged ébreszt.”
2. „Soká alhattam,
soká heverhettem, alvó:
hosszú balsors rendjét
Ódin rendelte így;
rúna-varázst elűzni nem volt erőm.”

Szigurd leült, és megkérdezte a leányt, mi a neve. A leány mézsörrel teli ivókürtöt nyújtott Szigurdnak: felejtés italát. Szólt a férfinak ekképp:

3. „Üdv néked, napfény,
üdv nektek, nap fiai,
üdv neked, lánya az éjnek.
Nyugodt és nyájas szemmel,
jó szívvel nézzetek ránk,
diadalunkat dicsérve!”
4. „Üdv néktek, ázok,
üdv, áz istennők,
üdv, áldott termőföld!
Te áldj bennünket
boldog elmével,
bűvös erővel örökkön.”

A leányt Szigdrivának hívták, és valkür volt. Elmondta azt is, hogy két nemzetségfő párharcot vívott egymással. Egyiküket Hjálm-Gunnarnak hívták, már idős harcos volt, hősiesen küzdött, és Ódin neki ígérte a diadalt, de

„Agnár, a másik,
Auda bátyja
egyenlőtlen eséllyel,
elhagyatva harcolt.”

Szigdríva akkor Hjálm-Gunnart harc során levágta. Ódin azonban álomtövissel megszúrta Szigdrívát, bosszúlván ekképp a tettet, és kimondta, hogy Szigdríva eztán sosem győzhet csatában, és férjhez kell mennie.

„Szavamat adtam, hogy csak ahhoz a férfihoz megyek nőül, aki nem tudja, mi a félelem.”
Szigurd szót váltott Szigdrívával, és megkérte a lányt, tanítaná őt bölcsességre, s megkérdezte, tudja-e Szigdríva, mi történt valamennyi világban.

Szigdríva szólott:

5. „Sör van e serlegben,
tusák törzse, tiéd!
Erővel elegyítettem,
harci hévvel,
varázs van benne bőven,
híven ható ének,
gyógyítás rúnája,
rúnája gyönyöröknek.
6. Győzelem rúnáját ismerd,
ha győzni indulsz,
kardod markolatán legyenek,
kardod lapján, élén,
és kétszer kiáltsd el
Tyr nagy nevét.
7. Tudj segítő sörrúnát:
megkíván más asszonya,
akinek ellenállnál,
ezt vájd ivóedényedre,
kézfejre kanyarítsd,
vésd körmödre: Veszély.
8. Teli korsóra tégy jelet,
távol járjon a veszély,
ártó italba hagymát vess,
ártalmatlan azontúl,
üdvös üdítőd
a mérgezett mézsör.
9. Ismerj rejtő rúnákat,
újszülöttek útját
e világba vezérlik;
tenyérre rajzolt rúnák,
a végtagok díszei
istennők védelmét ígérik.

10. Hallj hullámrúnákról,
hadd óvj vitorlás-lovakat
vadúl hánytorgó vízen;
vésd a hajó ormára,
kormánylapátra karcold,
evezőkbe eddzed:
védelmed vészes árban,
ádáz hullámverésben,
rontásból révbe vezérel.
11. Ág-bog rúnák titkát tudd,
általuk javasember légy,
sebeket serényen ápolj;
fakéregbe véss jelet,
faháncsba véss jelet,
keletnek álló ágakra.
12. Beszéd-rúnákat ismerj,
így nem érhet bántalom
szertelen szavakért;
fond őket fonattá,
kötözd őket köteggé,
rakd rakásba,
tedd a ting terére,
ahol a törzsbeli társak
igazságot tesznek.
13. Ész-rúnákat érts,
hadd járj túl ekképp
az emberek eszén;
Hropt hozta el őket,
Hropt hajlította őket,
Hropt hat általuk,
ital ihletésére
Heidraupnir koponyájából,
Hodrofnir kosszarvából.
14. Állt Hropt a hegyen,
kezében Brímir kardja,
sisak szorította fejét,
akkor fennszóval
szólott Mímir szája
megannyi igaz szót.

- 15., 16., 17. Ragyogó isten-pajzsról
mondott pajzs-rúnákat:
készlábú patkójára,
koránkelő fülére,
Hrungnir kocsijának
futó kerekére,
Szleipnir fogsorára,
a szánszíjakra,
medve mancsára,
Bragi buzgó nyelvére,
farkas fent karmára,
sas sújtó csőrére,
vert, véres szárnyakra,
híd szilárd lábára,
gyermek születésére,
gyógyító lábnyomokra.
Üvegre és aranyra,
üdvös amulettekre,
birtokra és borra,
gazda kedves helyére,
Gungnir-kard hegyére,
Grani sügyére,
nornák szilaj körmére,
kemény bagolycsőrre.
18. Kivésték valamennyit,
bevésték bizonyossággal,
szent sörbe keverve
kerültek szerte világba mind.
Van becsük ázoknál,
van becsük álfoknál,
egy részük bölcs vánoknál,
másuk ember-világban.
19. Találsz bükk-rúnákat,
rejtő-rúnákat lelsz,
sok sör-rúnát,
jeles erő-rúnákat
mindenki javára;
vésetük meghagyd,
értelmük megértsd,
ha megismerted, használd,
míg a világok végzete nem ront.
20. Végül most válassz,
vár minden lehetőség,
fénylő fegyver fája!
Hallgatsz-e, szólsz-e,
magad határozol,
már minden rossz kiméretett.”

Szigurd szólott:

21. „Meg nem hátrálok,
bár halálom borzaszt,
gyávának nem születtem;
gyengéd szavad kérem,
tapasztalt tanácsod,
míg élhetek, mint éljek.”

A valkűr válaszolt:

22. „Fogadd első tanácsom:
maradj tiéidnek
mindenkor tisztelője,
bosszút ne állj rajtuk,
bármint rontsanak,
holtaknak használsz ezzel.
23. Második tanácsom:
hamis esküt ne tégy,
hűtlenné ne válj;
végzetes kalandor,
társaid kerülnének,
farkastól, futnának tőled.
24. Harmadik tanácsom:
bölcс légy a tingben,
butával ne vitázz;
a bárdolatlan ember
több tárgyat említ,
mint tudása engedhetné.
25. Gyakori rossz, hogy
gyávának hisznek,
ha tétlen hallgatsz,
vagy titkolózva szólsz,
ez szintén veszélyes;
rágalmazódnak
rákövetkező nap
ne szánd a lelkét,
Hélbe a hazugot letaszítsd!
26. Negyedik tanácsom:
ha netán utadba esne
bűnös banya háza,
haladj el mellette,
éjre ne maradj ott,
bárhol is érjen.

27. Körültekintő szem kell
a szívós küzdelemhez;
gonosz asszonyok
ott ülhetnek galádul
az út mentén: ügyed
rontóit rettegj méltán.
28. Ötödik tanácsom:
örvendj padokon pihenő
szép lányok láttán,
álmodat mégse áldozd
csalképüknek, ne csábíts
asszonyokat se csókra.
29. Hatodik tanácsom:
ha sör mellett tolongó
katonák kötekednek,
ittas vitában
velük ne viszálykodj,
eszüket elvette a mámor.
30. Duhaj dulakodás,
sörital, sok vitéz
vesztét hozta már,
sokak halálát,
gyászos gyötrelmét,
szenvedést és szennyet.
31. Hetedik tanácsom:
ha bosszúállóval
bonyolódsz bármibe,
végzetes vívás is
több esély, tudd,
mint házadban elégni.
32. Nyolcadik tanácsom:
nyugton élj, kerüld
a rontó bujaság-rúnát,
bajt leányra ne hozz,
hagyd a más nőjét, ne tedd
tiltott vágy tárgyává.
33. Kilencedik tanácsom:
temesd el a halottat,
bárhon is lelsz rá,
ha betegség, ha nagy víz
végzett vele, ha kardtól
hullt el, hős küzdő.

34. Emelj sírhalmot
az elhunytak, méltón
mosd meg, fésüld,
törölgesd le féltőn,
így tedd koporsóba,
kívánj neki áldott álmot.
35. Tizedik tanácsom:
farkas fiának
ne higgy soha semmit,
ha apja hullt kezedtől,
ha fivére, féld,
féreg forog szívében,
vérdíjat bár szívesen vett.
36. Gyűjtogat a gyűlölet,
bolygat a bosszú,
állhatatos az ártás;
fegyver és fondorlat
védje a vezért,
ha köréből kiválni kíván.
37. Tizenegyedik tanácsom:
barátaid ne bántsod,
hallgass híveidre;
hosszú életet én
nem mondhatok neked,
mert heves harc emészt el.”

20. Töredékes Szigurd-ének

Högni:

1. Mit követett el
ellenedre Szigurd,
hogy most te a hős
életére törsz ekképp?

Gunnar:

2. Szigurd nékem
nagy esküt fogadott,
fogadott esküjét
csalárdul megszegte,
megcsalt engem,
bár ő lett volna
minden baráti eskü
egyedüli bátor védje.

Högni:

3. Felbújtott téged Brünhild
baljós gonoszra,
bosszúra gerjesztett,
bánatot fakasztanál;
Gudrúntól elirigyelte
boldog házasságát,
téged is, bizony, tőle
eltávolítana.
4. Ki farkashúst főz,
ki kígyót szel fel,
ki Guthormnak ad
hollóhúst étkül;
csak így bírhatnak
bajra áhítók
a böles bátorra
ádáz kezet emelni.
5. Rontatott Szigurd élete
Rajnától délre;
fenn a fán holló
hirdette fennszóval:
Attila kardjai fognak
veletek vörösülni,
harcot áhító hadak
fizetnek az esküszegésért.

6. Állt odakünn Gudrún,
Giúki leánya,
legelső szót ő
szólott ekképp:
Hol az élről Szigurd,
harcosok fejedelme,
látom, rokonaim
lovagolnak elől.
7. Választ Högnitől
hallhatott csupán:
Szigurdot szétszabdalta
kíméletlen kardunk,
szürke lova lógatja
holt fejedelemre fejét.
8. Felzengett akkor
Brünhild nevetése,
szívéből fakadt fel,
betöltötte az udvart:
Boldogan élvezetek
földet és fegyvert,
kik a bátor vezér
életét vettétek.
9. Szólt akkor Gudrún,
Giúki leánya:
Gonosz dolgokban
dúskálsz szavaddal;
ellenség kezére Gunnar,
Szigurd gyilkosa jusson,
bosszúra éhes vágynak
vérrel jussa beteljen.
10. Szólt akkor Brünhild,
Budli leánya:
Boldogan élvezetek
földet és fegyvert;
Szigurd maga uralná most
mind e birodalmat,
ha élete tovább
megtartotta volna.
11. Jogtalan jutna
országoló uralomhoz
Giúki örökén,
gótok sokaságán;
ha öt szép szál fiút,
vezérlő harcost
nemzett volna,
akkor se illelné ily hely.

12. Így sötétedett be,
sokat is ittak,
ízes szavakat szólván,
bőséggel elbeszélgettek;
akkor nyugalmasan mind
nyugovóra tértek,
maga Gunnar virrasztott,
tovább valamennyiüknél.
13. Láb akkor lendült,
száj nyílt szólásra,
hadak emésztőjét
gondolkodóba ejtve,
mindazzal, amit ketten
a bozótban beszéltek,
a holló meg a sas,
hazafelé lovagolva.
14. Ébredt Brünhild,
Budli leánya,
Szkjöldungok istennője,
napkelte előtt kevéssel:
Bármire bújtogattok,
a balsors bevégeztetett,
titkolni vagy feltárni -
mind egy tehetetlenség.
15. Hallgatta e szavakat
hosszú szótlanság,
alig is érthették
így ezt az asszonyt,
keserves könnyek közt
kezdte beszédét,
férfiak népét Brünhild
nevetve bízta:
16. Gonosz álom szállt
szememre, Gunnar:
tört-zúzott teremben
téli, zúzos ágyam,
te magad, fejedelem,
lőháton fogoly, léptetsz,
ellenség vesz körül,
visz megkötözve.
Niflung nemzetségtek
így ernyed s vész,
valahány esküszegő,
ez a sors sújtja.

17. Gondolj rá, Gunnar,
ha még felidézheted,
hogyan folyattatok
friss vért láb nyomába;
fizettél nyomorultul
végzeted hű társának,
ki téged mindenben
többre tartott volna.
18. Ezt bizonyította,
ahogy kilovagolt,
bátor kedvvel,
megkérni engem:
hadak emésztője,
híven állt mindent,
amire megesküdt
fiatal fejedelmének.
19. Arannyal ékes
vérontó vasát
kettőnk közé
a hős helyezte;
tűz edzette
kívül az élet,
lobogott lapján
mardosó méreg.

21. Az első Gudrún-ének

1. Hajdan, hogy Gudrún
a halálra gondolt,
bánatba borulva
ült Szigurd teteménél;
kezét nem tördelte,
keservesen nem sírt,
panaszos szót nem szólt,
mint más asszonyok tennék.
2. Járultak hozzá
jarlok, jóindulattal,
kemény kedvét
hadd enyhítenék meg;
hiába mentek,
Gudrún sírni nem sírt,
csak szíve a kintől
szinte kettévált ott.
3. Mellette voltak
mind a jó jarlok
asszonyai rendre,
aranyos ruhában;
sorolták sorban
szívük szenvedését,
legfájóbb gyászukat,
gyötrő gyötrelmüket.
4. Szólt vigaszul Giavlaug,
szép Giúki nővére:
„Szerencsétlenebb nincs
nálam két fél földön,
örömem vesztettem,
öt férjem hullt harcon,
három leányom halt,
három nővérem tűnt,
nyolc fivérem nyugszik,
magamra maradtam.”
5. Gudrún sírni nem sírt,
csak szíve a kintől
szinte kettévált ott;
keserűen fordult
halott férje felé,
virrasztott a vezérnél.

6. Szólt akkor Herborg,
hunföldi fejedelemnő:
„Keserőbb kínokról
kell, bizony, beszélnem,
déli földön halt
hét délceg fiam,
halálos harcban hullt
nyolc nyúlánk hitvesem.
7. Apámat, anyámat,
négy testvérbátyámat
nagy tengeri vihar
verte mélyes-mélyre,
megtörte kegyetlen
a hánytorgó hajót.
8. Magam emeltem ki
mind a tetemeket,
magam ékesítettem,
én temettem;
ez mind fél év alatt
szakadt árva fejemre,
szeretettel senki
nem csitította siralmam.
9. Még e félévben volt,
hogy fogságba estem,
elhurcoltak hitványul,
sanyarú sors várt;
vezér asszonyának
saruit kellett
serény kézzel
kököznöm reggelenként.
10. Szegény fejemet
föltékenyen szapultá,
kemény ütleggel
munkára üzött;
még ilyen hajcsárt
sosem is hittem,
se gonosz úrnőt
ugyan galádabbat.”
11. Gudrún sírni nem sírt,
csak szíve a kintől
szinte kettévált ott;
keserűen fordult
halott férje felé,
virrasztott a vezérnél.

12. Szólt akkor Gullrönd,
Giúki leánya:
„Bármilyen bölcs vagy,
a fiatalasszony
fájdalmát nem enyhíted,
bánatát nem űzöd.”
Maradt betakarva
a holt hős teste.
13. Gullrönd a kendőt
a királyról leemelte,
Gudrún térdére
terítette lágyan:
„Kedvesedet lásd!
Karoddal öleld,
ajkad ajkához vidd,
érintsd, mintha élne.”
14. Gudrún még egyszer
megnézte Szigurdot,
látta szakállas
arcán a veres vért;
a vezér fényes
szeme világa kihúnyt,
lelkét kard járta,
kebele beomlott.
15. Gudrún görnyedve
ráhajolt akkor
a holt Szigurdra,
haja kibomlott,
könnyének cseppje
csorgott égő arcán,
lábaig legördült.
16. Gyötrelmesen sírt
Giúki leánya,
látták keserves
könnyeit omolni;
künne az udvaron
lúdak futottak szét,
a fiatalasszony
méltóságos madarai.

17. Szólott akkor Gullrönd,
Giúki leánya:
„Szigurdot nálad jobban
senki se szerette,
jól tudom, javát
akartad csak e földön:
azt is láttam, kedved
se kint, se bent, másutt
nem lelted, szép húgom,
csak Szigurdnál, híven.”

Gudrún szólott:

18. „Giúki fiai közt,
mint fehér lilium,
Szigurdom úgy fénylett,
szép virág a fűben,
vagy mint villogó gyöngy
gyönyörű fonálon,
fiatal fejedelmek
deli körén drágakő.
19. Herian hölgyei közt
nemzetségünk nagyjai
engem tartottak
egykor a legtöbbre;
összezsugorodtam,
mint őszi falevél,
hóvihar forgat már,
hadvezérem halott.
20. Ágyamban, álmomban
hült helye gyötör;
Giúki fiai döntötték le
dicső fejedelmi székből;
Giúki fiai szerezték
nékem e szomorúságot,
nénjük miattuk ont
keserves könnyeket.
21. Rontva rontottatok
földre és népre,
nagy esküvéstek
ekképp szegtétek meg;
Gunnar, ékes aranyat
élvezni nem fogsz:
halálosan fonódnak
köréd a karperecek,
Szigurdnak tett esküd
gyötrelmes gyilkolód lesz.

22. Udvarunk vígassága
ugyan nagyobb volt,
midőn Szigurd Granit
nyergelte, s így nyargalt,
Brünhild kezét kérni
indult, irgalmatlan
néemberét, vesztére
valamennyiünknek.”
23. Szólott akkor Brünhild,
Budli leánya:
„Férjért, gyermekért
hadd gyötrődjék fennszóval
e gonosz nő, mert rád
sírást hozott, Gudrún,
sújtott ma reggel
rúnavarázzsal.”
24. Legott szólt Gullrönd,
Giúki leánya:
„Hallgass, te hitvány,
ily szavakat ne szólj itt!
Vezérek veszedelme
mindegyre voltál,
keserű sorsát
mind néked köszöni,
gyötrelmes gyászát
hét nemzetségfőért,
nagy fájdalmát, néked
megannyi feleség.”
25. Szólott akkor Brünhild,
Budli leánya:
„Attila okozott
minden bajt, akaratlan,
Budlinak fia,
bátor fivérem.
26. Történt a hún nemzetség
termében egykor,
hogy egymásra néztünk,
tüzelt a fejedelem
kígyóágyának tüze,
kiolthatatlan arany fény,
fájón felidézem,
gyönyörrel gyötör emléke.”

27. Ott állt az oszlopnál,
kapaszkodott belé,
Budli királyi leánya,
Brünhild, lángot
lőve a szeméből,
mérget szikrázott,
míg a halott Szigurd
sebeit hosszan nézte.

22. Szigurd-ének

1. Hajdanidőn, hogy Szigurd
Giúkihoz érkezett,
győztes ifjú Völszung,
végzetes küzdelemből,
hűséget fogadott
két hős fivérrel,
egymásnak esküt tettek
tetterősek ekképp.
2. Hajadont kínáltak néki,
hatalmas kincset,
Giúki lányának,
Gudrúnnak kezével;
ittak, szót váltottak
az ifjú vitézek,
Giúki fiai megvoltak
Szigurddal szépen.
3. Brünhildért kérőbe
készültek bátran,
Szigurd is köztük,
szilajul vágtattak;
az ifjú Völszung
ismerte az utat,
balsorsán múlt csak,
hogy nem lett az övé Brünhild.
4. A deli harcos
díszes markolatú,
meztelen kardját
tette közéjük;
csókkal nem csábította,
ölelni sem ölelte
a kemény király
a szépséges szépet;
Giúki fiának őrizte
a gyönyörű hajadont híven.
5. Brünhild bánatot
még sosem ismert,
ifjú sorsa semmi
bajba nem sodorta,
az undok bűnre
napjai nem utaltak,
ám a vészthozó nornák
vesztére felvonultak már.

6. Ült egymagában
odakint este,
ajkáról odaadó
szavak olvadtak:
„Szigurdot kívánom,
karomba venném
az ifjú vezért,
vagy vesszen irgalmatlanul.
7. E szavakat szóltam,
bánom azóta is,
asszonya Gudrún lett,
a férjem Gunnar;
fertelmes nornák,
nagy fájdalmat fontatok.”
8. A bánatos Brünhild
sokszor sétál künn,
keserves, néma jajjal
gleccseren, jégen,
mikor Gudrún
Szigurddal lepihen,
s lágyan letakarja
a hős hun vezér,
asszonyát védi,
szerelmetes szépét.
9. „Nincs mit kívánnom,
nincs férfi mellettem,
fájdalmas, meddő
lélekkel lelkesedem.”
10. Gyilkosságra bujtott
gyötrelmében Gudrún:
„Tőlem most, Gunnar,
tartóztasd meg magad,
bennem többé
örömed nem lesz,
örökrészemről mondj le,
rólam is, mindörökre.
11. Haza hadd térjek,
ahonnét jöttem,
jó rokonaimhoz,
véreimnél rév vár;
ott éljek csöndben,
életem elapadjon,
hacsak te Szigurd
vérét nem veszed végül.

12. Apját követvén,
induljon az ifjú,
ne soká nevelgess
fiatal farkast;
nem fenyegeti a hőst
oly baljós bosszú,
ha a halott után
utód nem marad.”
13. Bánkódott Gunnar,
fejét horgasztva búsult,
eszméi hánykódtak
egész álló nap;
nehezen tudta
tisztázni szívében,
szerencsét ígérő
választás mi lenne;
Völszungokhoz kötötte
korábbi esküvése,
Szigurd halála is,
tudta, szörnyű hiány lesz.
14. Gondban gubbasztott
irdatlan ideig;
régí szokás szerint
fejedelmi házat
a hites feleség
sosem hagyott el.
Högnit hívta Gunnar,
titkos tanácsát kérte,
benne volt most már
minden bizodalma.
15. „Budli nemzetség
nagy leánya, Brünhild,
legelső a nők közt,
egyedül enyém;
elvetném inkább
enmagam életét
mint hogy e hölgy
kincsétől kelljen válnom.
16. Akarnád-e aranyért
e hős vérért venni?
Hidd el, a Rajna
remek kincseit
birtokolni kéj,
kit ne boldogítana
ilyen szerencse,
szívhez igen illő?”

17. Högni válasza
velős volt és hűvös:
„Nem méltó hozzánk
karddal megszegni
esküszó kötését,
hitszegő módon
megtörni a hűség
eleven elrendelését.
18. Éltek-e e földön
boldogabb férfiak,
mint mi négyen, bátrak,
nép vezetői?
Ó, a hun hős, hadd éljen,
harc-Baldr!
Nem lenne akkor
nemzetségünkénél nagyobb,
s ha mind az öten
fiaknak örvendhetnének,
erőnk messzesége
tovább terebélyesedne.
19. Jól tudom, testvér,
milyen utat járnánk,
gyűlölettel gyűjtogat,
bujtogatva, Brünhild!”

Gunnar szólott:

20. „Guthormot vegyük rá
végezze a véres munkát,
kisebbik öcsénk
keveset ért ebből,
eskükötskor ő
nem volt jelen,
jóhiszeműen cselekedhet,
nem lesz hűtlen, csalárd.”
21. Nem volt nehéz
felbujtani a fiút:
Szigurd szívébe
verte vasát.
22. Fekvőhelyéről
a fejedelem még felkél,
borzasztó bosszuja
ellenségét eléri:
Guthorm felé lendül
a fényes Grani,
a kardok kardja
királyi kézről.

23. A gyilkos gyermeket
halállal hasítja:
feje, két karja
hull távolabbra tőle,
törzse alatt csak
lecsuklik lába.
24. Gondtalan aludt
Gudrún az ágyban,
szerelmes álomban
Szigurd mellett.
Megébred örületre,
örjöngve látja,
Frey védencének
vérében fekszik már.
25. Két kezét akkor
összezsapta keményen,
hogy a hős férfi
föllemelkedett még:
„Gudrún, keserves
könnyeket ne onts,
félned nem kell, arám,
amíg fivéridek élnek.
26. Igen ifjú most még
az én utódom,
ugyan nem szabadulhat,
szorongat ellenségünk;
elhamarkodva
hajtották végre a tervet,
végzetes tanács szerint,
szerencsétlen, vak merényt.
27. Legyen bár hét fiad,
egy sem lovagol, tudom,
Niflungok neveltjével,
fiammal a tingbe;
tisztán látok már,
minden bajunknak
Brünhild az oka,
a bosszúszomjas.
28. Szeretett engem
bomlott szerelemmel,
Gunnar becsületét
gonddal védtem;
tiszteltem a vért,
a tiszta esküt,
asszonyának titkos
ágyasa nem lettem.”

29. Szigurd e szavakkal
lelkét kilehelte;
Gudrún ernyedten,
eszméletlen dőlt el;
felriadt, tapsolt,
táncolt minden serleg,
sikoltozni kezdtek kint
a legelésző ludak.
30. Akkor Brünhild,
Budli leánya
egyetlen egyszer
fagyosan felkacagott,
ahogy ágyáig
hallatszott Giúki
gyermekének heves,
sikoltó sírása.

Szólott akkor Gunnar:

31. „Bosszúszomjas nő,
nem azért nevensz te,
mert szíved tiszta,
és vidít a vér;
mondd, mi lelt mégis,
hogy holtra sápadsz,
siralmas rád nézni,
mintha rontanának.
32. Azt érdemelnéd,
éktelen asszony,
hogy Attilát ott
előtted agyonüssük,
bátyád hadd látnád
borzalmas sebben,
sűrűdő vérben,
köözhetnéd váltig.”

Brünhild szólott:

33. „Gyakorta győztél,
hős híred teljes,
Attila tőled mégis
aligha fél, meghidd;
ő mindötöknél
hosszabb életű lesz,
erősebb hatalom
az övé, örökkön.

34. Hadd halld hát, Gunnar
- gondolom, tudod -,
ti egykor gonosz bűnbe
bonyolódtatok mind;
nem voltam igen ifjú,
kellőképp kíváncs sem,
de bátyám házában
bőség honolt.
35. Férjet se akartam,
senki fejedelmet,
míg ti, Giúkungok
el nem jöttök hozzám,
lőháton három
nagy nemzetségfő;
bizony, bánom már
merész bolygástok.
36. Attila akkor
azt mondta nékem:
addig a jussom,
javaim ki nem adja,
aranyam, földem,
míg nem megyek férjhez;
semmit sem látok
a legendás kincsből,
mit még kislányként
kaptam tőle,
mit még tetézve
ígért meg ott nékem.
37. Tartottam magammal
mindegyre tanácsot,
hősöket irdalni
induljak-e harcba,
bújjak-e láncingbe
bátyám ellenére.
Elmenne híre
messzi földön,
vitéz férfiakra
vinne veszedelmet.
38. Hagytam, hadd győzzön
egyezségünk szava;
kincset szerezni
jobban kívántam,
fénylő gyűrűket
Sigmund fiától,
más férfira soha
nem vágytam volna már.

39. Szavamat adtam
annak, ki színaranyban
ült Grani hátán;
nem hasonlított
tekintete a tiétekhez,
se vonásaiért
nem véteném össze véletek;
bár nagy nemzetségfőnek
mondjátok magatokat mind.
40. Szívem egy férfit
szeretett végig,
a nyakék-viselő
nem nyughatatlan;
Attila megtud mindent,
érti majd végre,
mihelyt hírért veszi
vándorutamnak Hélbe.
41. A könnyű vér
kivívja a vér haragját;
más mátkáját örökkön
senki sem ölelheti.
Bosszulva léssen még
minden bántódásom.”
42. Felállt Gunnar,
harc fejedelme,
nyugtatni átfogta
asszonyának nyakát;
járultak akkor
- jó akarattal is párban -
a bosszút perlő
Brünhildhez, békítően.
43. Gunnar keze alól
kibújt az asszony,
hiába kérelték,
ment, hajthatatlanul.
44. Hívta Gunnar Högnit
titkos tanácsra:
„Gyűlésbe gyűljön
valamennyi vitéz,
tőled és tőlem,
nagy szükség szorongat -
hadd csitítanánk nők
borzalmas bosszúvágyát,
mielőtt a bajokra
még több bajt halmoz!”

45. Felelte Högni,
szólott fennszóval:
„Hagyjuk, hadd menjen
hosszú útjára,
újjászületés
ott nem vár többé.
Már e világra is
megrontva érkezett,
anyja öléből
örök gonosznak,
vajákos galádnak,
férfiak végzetének.”
46. Gunnar haraggal
hagyta e beszédet,
aranyat bőséggel osztó
asszonya felé fordult.
47. Brünhild borongva
nézte számos kincsét,
szolgálok hadát,
háza népét mind;
pompás páncélingben,
szilaj tekintettel,
állt még mellébe szúrt
karddal kezében.
48. Lassan lehanyatlott,
vánkosán végigdőlt,
vére patakzott,
parancsoló szót szolt:
49. „Kerüljön közelébb,
aki kincset kíván,
adatok mindenkinek,
ki engem követ,
vöröslő aranyat;
vehet akárki
ékes nyakéket,
színes szövetet.”
50. Némán nézték,
szavára figyeltek,
így feleltek végül
kissé vonakodva:
„Elég a holtakból,
hadd éljünk,
szívesen szolgáljuk,
hasznára, e házat.”

51. Válaszolt nekik
a vászonleplű nő,
oly sokat tapasztalt,
oly zsenge sorsú:
„Miattam senki
ne menjen halálba,
élhet tovább híven,
érdemes tetteikkel.
52. De tündöklő ékszer,
tudom, nem ég majd
a másvilágra érve
egyikötők lábán sem,
ha engem e földről
késve követtek.
53. Gunnar, jöjj ide hozzám,
Hadd szóljon véled
szőke arád még egyszer,
halála előtt:
Hajóitok még bolyonganak,
nem járnak biztos vizeken,
bár velem közben
kikötőt lel az élet.
54. Gudrúnt megbékíted majd,
hamarabb, mint hinnéd,
bár a bölcs asszony
szótlan szívvel
új királyához híven is
halott urát kíséri.
55. Szépséges leányt
szül e világra,
vakító fehéret,
a fényes napnál
nemesebb, teljesebb lesz
a tökéletes Szvanhild.
56. Hozzáadod Gudrúnt
egy hős fejedelemhez,
a férfira-vágyót,
sokak veszte lesz,
új szövetségét, úgy véli,
nem kíséri szerencse,
mert Attila kezessé
tenni kívánja,
az én testvérbátyám,
Budli bátor fia.

57. Gyakorta gyötört,
mint lett sivár sorsom,
galádul rászedtek,
erre gondoltam egyre,
egész életemet
álnokul elárulták.
58. Oddrúnt óhajtanád
nőül venni magad,
Attila mégsem
adja őt hozzád;
titokban találkoztok,
örjögő ölelésre,
testetek találkozik,
ahogy a miénk sosem,
mert a jó sors nekünk
nem járt javunkra.
59. Attila alkalmat vár,
véled hadd végezne,
kígyók vermére vettet,
kínok kínjára.
60. Kevés idő kell,
a sors Attilának
sem marad adósa:
ő maga életét veszti,
válnia kell e világtól
gyermekeivel együtt.
Ágyában gyilkolja meg
ádáz szívvel,
kegyetlen szablyával
a könyörtelen Gudrún.
61. Több tisztességgel
végezte volna Gudrún,
ha korábbi hitvesét
követte volna halálba,
bizony, ha a szíve
a jó szóra hallgat,
hasonlóan határoz,
mint mi magunk.
62. Halkul a hangom;
Gudrún nem gondol rá,
hogy életét eldobja,
mint én tettem most;
tajtékos hullámok
vigyék hajóját
Jónaknak honába,
hánytorgók, hajtsák.

63. Jónakrnak fog majd
fiakat szülni;
Szvanhildot messze
távolba meneszti már,
Szigurd leányát,
a szelíd szépet.
64. Balsorsra sodorja
Bikki csalárdsága -
cseles bajkeverő,
jajhozó Jörmunrekk;
Szigurd nemzetsége
kihal egy szálíg,
még keservesebb bánat
borul Gudrúnra.
65. Hadd kérjelek most,
még ez a kérésem
maradt e világon,
végső mindörökre:
rakass a mezőn
roppant máglyát,
mindkettőnknek egy-egy
hatalmas halmot
.....
.....
66. Pompázzon e máglya
pajzsokkal, sátrakkal,
súlyos díszleplekkel,
délceg sólymokkal.
Mellettem hamvadjon el
a máglyán a hun.
67. A hun máglyáján
hamvadjanak honi
szolgáim, szépséges
nyakékkal nyakukon,
kettőt a fejénél,
még két ürge héját,
kettőnk között ekképp
minden egyenlő legyen.
68. Kettőnk közé
ékes kard kerüljön,
éles, mint egykor,
hogy együtt hevertünk,
mikor ránk foghatták:
házas felekként
fekszünk egy ágyon.

69. Készen kövesse ezt
rögvest öt rabnő,
nyolc szolgálégény,
nemes születésű,
nagy, szép örökség,
amiről Budli
rendelkezett még;
máglyára rakják.
70. Sok, miről beszéltem,
bizony, többről tudnék,
ha bőkezűbben
mérték volna időmet;
így hangom megtörik,
sebem sajog csak,
igaz szavaim végzem,
vélük ér életem véget.”

23. Brünhild Hél-útja

Brünhild halála után két máglyát emeltek, az egyiket Szigurdnak, az égett előbb, Brünhild a másikon, bíborszöveggel bélelt kocsiban ült. Azt tartják, hogy a Hélbe vezető úton Brünhild elhajtott egy tanya mellett; ott lakott egy óriásasszony. Szólott ez ekképp:

1. „Szürke sziklakkal
körülvett kertem
kapuján belépni,
bizony, ne merészelj;
megülhetnél bölcsen
szövőszék mellett,
más hites hívét
hagyhatnád békén.
2. Valföldről mi végre
jöttél, válaszolj;
felelj, házam felé
miért fordítod fejed?
Gyilkos kezedről
gyakran kellett
emberi vért mosnod,
vak végzet lánya!”

Brünhild szólott:

3. „Ne szapulj engem,
sziklalakó asszony!
Vikingek véres útján,
amíg járhattam, jártam.
Kettőnk közül
én leszek a különb,
míg emberi elmék
sorsunkat csak sorolják.”

Az óriásasszony szólott:

4. „Látod-e, Brünhild,
Budli leánya,
világ vesztére
szültek téged;
te tetted tönkre
Giúki gyermekeit,
pompás házukra
pusztulást hoztál.”

Brünhild szólott:

5. „Megtudod nyomban,
nyomorult némbor,
elmondom néked,
esztelen, a kocsimból:
Giúki kegyetlen
gyermekai mint tettek
szeretetlen szívű,
esküdt esküszegővé.
6. Hószín hattyúmezünket,
nyolc derék nővérét
daliás nemzetségfőnk
tölgy tövén eldugta;
tizenkét telet éltem,
amikor, halld hát,
esküvel hűséget
fogadtam az ifjú hősnek.
7. Halld még: Hlimdalban
sisakos Hildnek
hívott mindenki,
így ismertek engem.
8. Elküldtem ekkor
a szürke gótot,
a szikár Hjálm-Gunnart,
siessen Hélbe,
segítse diadalra
Auda fiatal fivérét;
Ódin olthatatlan
dűhe dúl azóta.
9. Pajzsokkal kerített körül,
piros és fekete
szegélyű pajzsokkal,
Szkatalundra száműzött:
az szabadít meg,
az ébreszt fel majd,
aki életében
nem félt még soha férfit.
10. Délnek tekintő
tágas termemet
ölesen lobogó
lángokkal övezte;
a lovas vitéz majd
ezeken vág át,
hozván Fáfnir alól
a fényes aranyat.

11. Odalovagolt Granin
aranyosztó gazdag,
ahol nevelőapám
nagy birodalma állt;
derekabbnak bizonyult
a dán viking vezér,
mint bármelyik hős,
harcosok bátra.
12. Ártatlan aludtunk
a közös ágyon,
akár ha édes
bátyám lett volna;
összébb nem bújtunk,
egymást nem öleltük,
nyolc éjszaka telt így,
tűrtük nyugodtan.
13. Giúki leánya, Gudrún
gonosz szóval vádolt:
szerelemben háltam
a hős Szigurddal;
keservemre volt így,
kiderült végképp,
mint csalták el tőlem
csalárdul jegyesem.
14. E világ végéig
viszályra születnek
a földi népek,
férfiak és nők;
Szigurddal engem
szerelem fűz egybe
idők örök túljáig. -
Óriásnő, tágulj innen!”

24. A Niflungok pusztulása

Gunnar és Högni ekkor az összes aranyat magához vette, Fáfnir örökét, Attila és Giúki fiai közt viszály támadt: Attila a Giúkungokat hibáztatta Brünhild haláláért.

Kibékültek azzal, hogy Gudrúnt Attilának ígérték; előbb azonban Gudrún inni akart a feledés italából, csak azután egyezett bele a házasságba. Attila fiait Erpnek és Eitilnek hívták, Szvanhild pedig Szigurd és Gudrún leánya volt. Attila fejedelem vendégségbe hívta magához Gunnart és Högnit, érettük küldötte Vingit vagy Knéfrödöt. Gudrún látta, csapdáról van szó, küldött hát rúna-jeleket, ne jönnének, és Högninek figyelmeztetőül elküldte Andvaranaut gyűrűt, s kötött rá farkasszőrt. Gunnar nőül kérte Attila nővérét, Oddrúnt, de nem adták hozzá; ekkor nőül vette Glaumvort, Högni pedig Kosztberát. Fiaik voltak: Szolar, Sznévar és Giúki. Amidőn pedig a Gjukungok Attilához érkeztek, Gudrún kérte fiait, könyörögjenek az érkezők életéért, ám azok megtagadták kérését. Högni szívét kivágták, Gunnart kígyók vermébe vetették. Játszott hárfáján, és a kígyók elszenderedtek; egy vipera mégis a májába mart.

Tjódrek király Attilánál volt, és csaknem valamennyi emberét elveszítette. Gudrún és Tjódrek elpanaszolta egymásnak, melyikükkel mi történt. Szólott Tjódrekhez Gudrún ekképpen:

25. A második Gudrún-ének

1. „Leányok közt legszebb,
asszonyházban éltem,
anyám ékessége,
bátyáimban bíztam;
akkor Giúki áldott
szépséges arannyal,
szépséges arannyal,
így adott Szigurdhoz.
2. Giúki fiai közt
Szigurd gyönyörű volt,
mint fehér lilium
alig lengő fűben,
mint a szálas szarvas
a vadállatok közt,
kényes, vörös arany,
ezüst közt eleven.
3. Bátyáim, bizony,
eztán nem kedveltek,
mert különb férjem volt
minden fivéremnél;
éjten éjt ébren,
nem tudtak tanácsot,
Szigurd életét
kellett kioltaniok.
4. Futott a tingből Grani,
fájón felnyerített,
maga Szigurd már
nem volt nyergében;
nyomorult verítékben
usztak a hátasok,
bár hozzászokott mind
a megerőltetéshez.
5. Sírva siettem
Granival beszélni,
könnyezve kérdeztem
tőle, mi történt;
fejét a fűbe
lehorgasztotta a ló,
gazdája pusztulását
a paripa tudta.

6. Sokáig tűnődtem,
soká tétováztam,
megkérdeztem végül
mind a vezéreket.
7. Gunnar feje horgadt,
Högni fájón szólt
Szigurd haláláról,
tőle tudtam meg, íme:
»A túlvilágra
küldték a férfit,
fekszik a Guthorm-ölő,
farkasok étke.
8. Délnek kell menned
Szigurdot keresve;
szívtelen káromást
hallasz majd, hollókét,
keselyűk sikolyát,
sasok kiáltását,
farkasok fennszavát,
férjed ott megismered még.«
9. Högni hogy szólhatsz
ily szörnyűségesen?
Gyalázatos gyönyörrel
miért gyötörsz, mondd?
Szívedet szaggassák
szét a hollók,
hordják szanaszéjjel,
elhagyott helyekre!
10. Válaszolt Högni,
választott szavakkal,
szilaj hangulatban,
hatalmas gondban:
»Gudrún, azt mondom,
majd még jobban szenvedsz,
ha szívem húsát
hollók tépik ki.«
11. Indultam innen,
sivár vitából,
sűrű vadonba,
farkasok nyomán végig,
nem sírtam, nyomorult,
más asszonyok módján,
kezem nem tördeltem,
keserves, nem tomboltam,
kínom bár szaggatott,
marcangolt Szigurd mellett.

12. Köröttem az éj
koromsötéten égett,
Szigurd közelében
ültem, szenvedő szívvel;
ordító ordasok
segíthettek volna,
ha silány életem,
így éreztem, kioltják,
vagy éghetek égve,
ropogós rőzselágon.
- 13-14. Öt áldott-átkos nap
hágék nagy hegyeket,
míg Hálf hatalmas
termét elértem.
Tóránál tanyáztam
hétszer fél évig,
Hákon leányánál,
dánok dús földjén;
javamra készített
jártas kezével
dán hattyús himzést,
délebbi házakét.
15. Harci játékokat
jeleztünk a himzésen,
királyok harcosait,
vörös pajzséleket,
hun vitézeket,
hadrakelt seregeket,
sisakok sűrűjét,
király kíséretét.
16. Szigmund hajói
szelték a habokat
a part közelében,
pompásan kifaragott
- himzett - ormókkal;
harcok helye látszott így,
Szigaré, Sziggeiré:
dél felé Fjónnál.

17. Grímhild, a gót asszony
akkor meghallotta,
magam mihez kezdtem;
letette kezéből
kényes szövését,
fiaiért küldött,
daccal kitudni,
mely délceg kíván
netán a nővérnek
vérdíjat adni,
fia elvesztéért,
férjéért elégtételt.
18. Gunnar felkínálta:
arannyal fizet
azért, ami történt;
Högni is így tett.
Grímhild tudakolta,
útra kelni ki kíván,
pompás paripán,
kényes kocsin,
lobogó sörényű lovon,
ki küld sólymot,
ki lő ki nyílvesszőt
nyurga ébenfa íjról.
19. Jött Valdar, a dán is,
véle Jarizleif,
harmadiknak Eimod,
híve még, Jarizszkári;
megérkeztek mind,
fejedelmi hősök,
a Hosszúszakállú
kísérete rőt köpenyben,
rövid harci ingben,
homlokba húzott sisakkal,
súlyos kardokkal,
kondor-barna hajjal.
20. Mind nékem kínált
választott kincset,
választott kincset,
vigasztaló beszédet;
bánatom enyhíteni,
sebeim sajgását,
szinte hízelegtek,
szavuknak nem hittem.

21. Grímhild gazdagon
vendégelt itallal,
keserű hidege
hadd enyhítse keservem;
italba keverve
jégtüzű tengervíz,
varázsfű java,
vaddisznó vére.
22. Igencsak díszes volt
a derék ivókürt,
körben rejtelmes
rúnák ékesítették;
Haddingföld hosszú
férgei, fejthetetlen
állati figurák
borították a bárdot.
23. E sűrű sörbe
kártevést keverték:
erdei gyökeret,
elégetett makkot,
konyhai kormot,
áldozati állat
beleit, bánat ellen
disznó dagadó máját.
24. Feledtem ekképp,
hogyan halt férjem,
fejedelmi sorsát
mely sivár vég sújtotta;
három nemzetségfő
hódolt nékem ott,
míg végre Grímhild
maga ily szavakat szólt:
25. »Gazdagon ajándékozlak,
Gudrún, arannyal,
kapsz kincset bőven,
barmot is apád után;
gyönyörű gyűrűket,
Hlödvértől termeket,
szép hálósátrakat,
mindet a halottól.

26. Hun leányok szőttest
kedvedre szőnek,
kiváltsággal élsz,
élvezed Budli
bűvös gazdagságát,
Gudrún, te leszel, íme,
igaz lelkeddel
Attila asszonya.«
27. Férjhez menni már
nem fogok többé,
társamul Brünhild
bátyját sem kívánom.
Fonák dolog lenne
Budli fiával
életem élveznem,
nemzetséget növelnem.”

Grimhild szólott:

28. „Hagyd e borongást,
hősök bosszulását,
magunk is megéltük
egykoron mindezt;
egyszerre mintha
éledne, úgy érzed,
Szigurd és Szigmund,
ha fiakat szülsz.”
29. „Grimhild, gondomat
el nem hessenti semmi,
hősnek már sosem
adhatok reményt;
amióta rontás
végzett Szigurddal,
szívének vérét falánk
farkasok, hollók itták.”

Grimhild szólott:

30. „Megleltem már néked
a fejedelmi férfit,
mindenkit felülmúl
magas származása;
szíved övé legyen,
érj így szép öregkort;
élj férfi híján örökkön,
ha ölelésétől fanyalogsz.”

31. „Hagyd ezt, Grímhild,
hiába is beszélsz,
hasztalan buzgólkodsz
a bajhozót ajánlva.
Attila okozza galádul
Gunnar vesztét,
Högni végzete ő lesz,
szívét hasítja.
Szilaj szándék úz majd,
hogy e konok kardot,
e vérengző kegyetlent
kiússem a világból.”
32. Keserves könnyek közt,
gondtól görnyesztve
felelte Grímhild,
hallván, fiát mily
heves gyűlölet
jövendőli gyilkosnak:
33. „Kapsz még több földet,
fényes kíséreted lesz,
vár Vinborg, Valborg,
ha jól választasz,
legyen a tiéd mind,
te élvezd mindig, leányom!”
34. „Elfogadom ekképp
fejedelmet férjül,
rokoni rábeszélésre,
bízható biztosításra;
boldoggá mégsem tesz
sohasem a férfi,
fiai nem kárpótolnak
kiírtott fivéreimért.”
35. Lóra szállt lendületesen
a szükséges kíséret,
kocsiba emelték
a velszi nőt a szolgák.
„Vágtattunk hét nap
hűvös tájakon,
további hétig
hullámokat hasítva,
harmadik héten végre
part volt pihenőnk.
36. Ott örökkal őrzött
magas vár állt,
mielőtt belovagoltunk,
boltos kapuja kitárult.

37. Attila ébresztett aztán,
éreztem mégis,
mennyi konok keserűség
ront halott rokonaimért.”

Attila szólott:

38. „Nemrég a normák
áldatlan álommal,
kísértetes formán
feleltek kérdésemre;
láttalak téged,
Giúki leánya,
gyilkod a szívemet
szúrta át, Gudrún.”
39. „Tűzvész tudója vagy,
ha vassal álmodsz,
áldatlan vizsályt szít
a szívbéli harag;
hadd gyógyítom teljes
tűzzel gyarlóságod,
undorodva ugyan,
gyomlálom gyötrelmeidet.”

Attila szólott:

40. „Levágott virágokat
láttam kertemben,
bár kívánságom
virultuk lett volna;
vértől piroslón
hozták a padokhoz őket,
kiszakítva tövestül,
eledelemül kínálva.
41. Láttam rémálmomban:
kezemről sólymok röppennek,
vakmerőn sóvárogva
szállnak szörnyű vég felé;
mintha szívüket falnám
mézzel dagasztva,
vértől duzzadva,
iszonyodtam váltig.
42. Láttam lidércálmomban:
két ebem elszabadul,
veszettül csahol,
csalódottan vágat;
láttam, húsukat akkor
már legyek lepik,
dögöt falni durva
kezek kényszerítettek.”

43. „Hallunk majd harcosokat
áldozatról szólni,
a fehér állat
fejevételéről;
a halálba-soroltak
sorsa betelik hamar,
hajnal előtt belőlük
fal a fejedelmi kíséret.”

Attila szólott:

44. „Ágyamon végigdőltem,
szememre nem jött álom,
szilajul henteregtem;
hogyan ne emlékezném erre.”

Capitulum

Attila szolgálóleányát Herkjának hívták. Herkja Attila ágyasa volt. Elmondta Attilának, hogy látta Tjódreket és Gudrúnt együtt. Attila e hírre roppantul elkomorult. Szólott akkor Gudrún ekképp:

26. A harmadik Gudrún-ének

1. „Mi bánt, Attila,
Budli fia, felelj!
Mi fáj néked?
Már nem is nevetsz.
Jobban tennéd,
úgy tartják a jarlok,
ha szót váltanál velük,
s tőlem sem vonakodnál.”

Attila szólott:

2. „Giúki leánya,
Gudrún, lehangolt
a hír, mit Herkja hozott:
hogy ti a teremben
Tjódre királlyal
közös takaró alatt
kedvesen hálátok,
gyöngéd gyönyörben.”

Gudrún szólott:

3. „Néked, nagy fejedelem,
megesküszöm mindenre,
a fehér kőre,
a felszentelt kőre:
köztünk Tjódmár fiával
semmi sem történt,
amit férfi a nővel,
a nő a férfival tehet.
4. Bízz bennem, mit mondok:
a hős harcos nyakába,
a nagy király keblére
egyszer borultam csak;
egészen másról
beszéltünk mi ketten,
keserveinkről,
borongó bánatunkról.
5. Tjódre elköt ide
háromszor tíz emberrel,
harcosa egy sem él már,
mind a harminc meghalt;
megraboltál engem
legjobb rokonaimtól,
romlásuk miattad volt,
vértés véreimé.

6. Hivasd a délvidékről
a délceg fejedelmet:
a forró üst szentségét
Szakszi ismeri igencsak.”
7. Hétszáz harcos
tódult a terembe;
ott a fejedelemnő
a forró üstbe nyúlt.

Guðrún szólott:

8. „Högnit hívom, hiába,
Gunnar híján görnyedek,
hol vagytok, hú bátyáim,
bizony, végetek immár.
Bosszút állna Högni
karddal e gyalázatért;
gyötrelmesnek, nekem kell
magam megvédenem.”
9. Föld felé, tűz felé
hajolt fehér karjával,
így vette ki az üstből
a villogó köveket:
„Vitézek, ez bizonyosság,
becsületem sértetlen,
íme, sustorog az üst,
szilajul, szent próbán.”
10. Attila szíve akkor,
Guðrún szép keze láttán
gondjait felejtette,
fölnevetett örömmel:
„Menjen most az üsthöz
Herkja, ki e ház
hölgyét házasságtöréssel
vádolta vakmerően.”
11. Nyomorúságos látványt
nyújtott a lány,
fertelmesre forrázta
kezét a forró víz;
Herkját vitték akkor
veszni a mocsárra -
Guðrún igaza meglett,
bosszút állt balsorsáért.

27. Oddrún siralma

Élt egy király, Heidreknek hívták, leányát Borgnínak. Borgni kedvese Vilmund volt. Borgni nem tudta gyermekét világra hozni, míg Attila nővére, Oddrún oda nem érkezett; Oddrún Giúki fiának, Gunnarnak volt a kedvese. Erről a történetről esik itt szó.

1. Hírét hallottam
hajdani regének:
hogyan ment réges-rég
Mornaföldre egy lány?
Heidrek lányának
helyette e világon
senki se vihetett
volna segítséget.
2. Oddrún ment oda
Attila nővére,
hallotta, hogy e nőt
kínok hasogatják,
kihozta csillagos
csődörét nyomban,
nyergelte máris,
kengyelbe kapott.
3. Síkságon lobogott
a ló sörénye,
meglelték a magas,
távoli tanyaházat,
belépett a leány
a boltos terembe,
levette a nyerget
csatakos lováról,
csak ezt mondta mindjárt,
ily szavakat szólt:
4. „Halljam Hunföldön
ugyan mi újság?
Erre az emberek
miről beszélnek?”

A szolgáló szólott:

„Barátnőd, Borgni
fájdalmak közt fekszik,
bár te segíthetnél
a boldogtalanon!”

Oddrún szólott:

5. „Ki hozta reá
e roppant kínokat?
Miért görnyed Borgní
borzasztó görcsben?”

A szolgáló szólott:

6. „Vilmund, ő volt az,
bátrak barátja,
ő bújtatta Borgnít
takaró alá híven,
öt télen át heverték,
apai tudomás híján.”
7. Tudtommal többet
ott nem is beszéltek.
Borgníhoz ment Oddrún,
lábához leült.
Regölt rontás ellen
erős ígéket,
regölt igencsak,
bízgatván Borgnít.
8. Földi útra lépett
egy fiú, egy lány,
két gyöngye gyermek,
Högni gyilkosa apjuk;
a holtfáradt anya
szava megeredt,
már időtlen ideje
néma volt, nem szólt.

Borgní szólott:

9. „Segítsenek serényen
a lelkes lények,
Frigg és Freyja,
istápoló istenek:
ki elvetted kezemtől
a kegyetlen elmúlást.”

Oddrún szólott:

10. „Segíteni aligha
azért siettem hozzád,
mert úgy vélem,
hogy érdemes vagy rá;
ilyet én nem érzek,
szavam tartom be,
tisztességgel fogadtam
örökség-felosztáskor,
hogy önzetlen járok,
ha kell, ki-ki javára.”

Borgní szólott:

11. „Otrombán szólsz, Oddrún,
szilajon tombolsz,
tetézed ellenséges
szavaid erejét.
Szívesen mennék mégis
én magam bárhova véled,
mintha nővérek volnánk
születésünk napjától.”

Oddrún szólott:

12. „Emlékszem akkor
este mit mondtál,
mikor a kehelyben
Gunnar italát kevertem:
ilyesmit más nő
meg nem tenne, mondtad,
magam volnék ezzel
egyedül e világon.”
13. Akkor a tört lelkű
asszony letelepedett,
sivár balsorsát
sorolva beszélt:
14. „Fejedelmi házban
felnevelkedvén,
férfiak oltalma
óvott vadabb világtól.
15. A bátor király
halála közelgett,
szólt hozzám szívből,
bizalommal kérlelt:
kerülnék délre,
Grímhild délceg fia
hadd lenne férjem,
jeles jegyajándékért.

16. Brünhild boldogabb lesz
lovagi vérttel,
valkúrré válják,
rendelte Budli.
Remekebb leány még
nem élt e földön,
rontás ne fordítsa
rosszra sugaras sorsát.
17. Brünhild az asszonyházban,
birtokát tudva, lakott,
takarókat készített,
volt derék kísérete;
dübörgött a föld
a felső világ:
a Fáfiróló
ért el az őrzött várhoz.
18. A véres velszi kard
viaskodott keményen,
vítta a várat,
Brünhild birtokát;
kis idő múltán
tudott már mindenki
a cselszövő tervről,
csalárd cselfogásról.
19. Félelmes bosszút
fogadott Brünhild,
belerázkódtunk
mi is mindnyájan;
híre szállt hamar
szerte a világban,
mint végzett magával,
szerelmese, Szigurd mellett.
20. Sorsom szeszélyéből
szerethetem Gunnart:
gazdag gyűrűosztót,
Brünhild boldogságát.
21. Kínáltak Attilának
arany gyűrűket,
gyönyörűsége bennük
bátyámnak hadd telne;
tizenöt tanyát
és Grani terhét,
ekképp gondolták,
hogyan egyetért majd.

22. Attila azonban
nem kért belőle:
jegyajándékok ne kössék
Giúki fiához;
féktelen mégis
mind a szív érzése,
éreztem, arcomat már
hősöm arcához hajtanám.
23. Híre kelt hamar
rokonaim körében,
hogy kettőnket együtt
láttak volna;
válaszolt Attila:
sosem viselkednék
tisztességtelenül,
ezt jól tudja rólam.
24. Ennek ellenére:
az ember neve gyarlóság;
és ha a gyönyör hív,
hajlékony lesz a lélek.
25. Követeket küldött
akkor Attila,
sűrű, sötét vadonban
keressenek, hol volnák;
épp rosszkor érkeztek,
ránk rontottak, ahogy
takarónk alá titkon,
boldogan bebújtunk.
26. Vöröslő gyűrűket
a vitézeknek kínáltunk,
kértük, tartsák titokban,
mint találtak minket;
megvitték mégis azonmód
Attilának a hírt,
ezért siettek haza
sebes paripákon.
27. Gudrún elől gonddal
titkolták, mi történt,
holott a történeteket
ő hallhatta volna inkább.

28. Feldübörgött a föld
arany patkók alatt,
ahogy pompás csapatban
jöttek a csattogó Giukungok;
Högni szívét szilaj kés
hasította, kegyetlen,
Gunnart kígyóknak
vermére vetették.
29. Mentem magam akkor
még egyszer, utólszor
Geirmundhoz, sietvén,
sört főzzek a hősnek,
hárfáját pengetni kezdte
a bölcs fejedelem,
abban bízott, tudom,
hogy támasza lehetek,
bármilyen bajában
serény segítője.
30. Hallottam hát így,
mintha Hlészey szigetéről
szólnának, a húrokat,
háborúról sziszegtek;
szolgálokat küldtem,
máris készüljenek,
menteni véltem így
a vezér életét.
31. Hajóm a habokat
lázasan hasította,
láttam is végül
Attila végzetes udvarát.
32. Akkor betekergett
- bár élve rothadna el! -
Attila aljas anyja
kígyó képében.
Viperafogával
vájta Gunnar szívéig,
szegény hőstemet menteni
így hiába mentem.
33. Tűnődöm gyakorta,
hogyan is tudtam, gyarló,
túlélteni ennyi
embertelen csapást;
hiszen a csaták
csorbíthatatlan kardú
harcosát hívebben
szerettem, mint magamat.

34. Ültél hát s hallgattad,
ahogy elmondtam ügyemet,
sivár sorsomat,
enyém balvégzetét;
bizony, minden ember
önmaga végzete” -
Ezzel véget is értek
Oddrún égő siralmai.

28. Attila-ének

1. Küld gyors követet
Attila Gunnarhoz,
gyakorlott lovast,
Knéfrödöt, lóhalálban.
Ő Giúki udvarába,
Gunnar csarnokába,
körkörös padokhoz,
érkezik pompás sörhöz.
2. Gyanúsan hallgató
harcosok ittak ott
szomjoltó italt,
szorongva hun haragtól.
Knéfröd szólt akkor,
a hangja metsző,
dél daliája,
díszhelyről mondta:
3. „Küld üzenettel Attila,
lovam attól üzött,
zihál, zabláján tajték,
tört sötéteredőn át;
így hívunk, Gunnar,
ivópadjainkhoz, ime,
sisakotok sasorra
Attilához elérjen.
4. Pajzsot ott próbálhattok,
kemény kőrisdárdákat,
vár vert arany sisakok
s hun hősök sokasága,
sok kényes kengyelruha,
tunika, teli-piros,
lobogós kopja,
dobrokoló paripa.
5. Adná Attila néktek
a gazdag Gnita-mezőt,
délceg dárdákkal,
díszes hajóorrokkal,
roppant kincset,
Danprnál szállást adna,
híres sűrűt,
sötéteredőnek hívják.”

6. Gunnar ezt hallván
Högnihez fordult:
„Fiatal harcos, mit szólsz
ily jeles ajánlatra?
Kincsről nem hallottam
ott, Gnita-mezőn,
mely a miénket
fényével felülmúlná.
7. Van hét tágas,
kardokkal teli termünk,
minden markolat
kovácsolt arany;
paripám parázs,
pengémnek nincs párja,
íjam ívesen hajlik,
harci ingem sugaras;
sisakom, pajzsom pompás,
Kjár örökhagyása,
közülük eggyel se ér fel
az összes hun érték.”
8. „Vajon mi végre küldött
a hölgy karpántot,
farkasszörrel befonva?
Intelem volt ez így.
Farkasször fonódik
karpánt vörösére,
farkas csapásán
visz lovunk lába.”
9. Nem unszolta Gunnart
rokon, tanáccsal,
se rangos tanácsosok,
se urak nem sürgették.
Szólt akkor Gunnar,
királyi szóval,
termén sörivásnak,
töretlen, serényen:
10. „Fel, fel, Fjörnir,
harcosok arany kupáit
hozd, küldd körbe,
kézről-kézre járjon.

11. Farkasra szálljon
a Niflung örökség,
szürke öregre,
ha veszne Gunnar.
Fekete medvék tépjék
tépő fogakkal,
ebek élvezzék,
ha Gunnar elvesz.”
12. Erős férfiak vezették
országunk vezérét sírva,
búcsút vett erős lelkük
utódok udvarától.
Így szólott Högni
ifjú sarja ekkor:
„Bölcsesség, jó szerencse
járjon bátor szívetekkel.”
13. Dombokat dúltak
a paripák patái,
szilajon szökkentek,
fűrtak sötéterdőt.
Hunföld hullámlott,
kemény kedvüktől,
ostortól rettegőket
hajtottak harsfűvű réten.
14. Feltűnt Attila földje,
az őrtornyos mély
- Bikki daliái álltak
erőd erdős őrhelyein.
E déli nép hajlékát
fa palánkok védték,
fényes dárdák, pajzsok,
támasztva deszkáknak.
Lándzsákon lobogók.
Ott Attila bort ivott
ősi csarnokában,
örök kémleltek künn,
Gunnart várták a hunok,
hada mily szándékkal jön,
jót hoz-e, fenyegetést-e,
fejedelmükre harcot.

15. Nővérük vette észre,
hogy a terembe toppantak,
két testvérbátyjához
szép, józan hangon szólt:
„Gunnar, jössz gúnyra,
mit ér gazdagságod,
ha a hun álnokul támad?
Távozzatok tüstént!
16. Bátyám, jöttél volna
jó harci vértben,
sasorrú sisakban
Attila honába.
Nyeregben ülnél,
napfény özönében,
sápadt holttestek mellett
sírának a nornák,
hun nők nyomorúsága
támadna miattad,
magát Attilát
kígyók vermébe vetnéd;
most ez a verem vár
rád és Högnire.”
17. „Nincs már mód, nővérem,
Niflungokat megidézni,
nagy messze innét,
a rajnai Wormsnál,
minden igaz hívem,
hadrontó harcosom.”
18. Gunnart legyűrték,
így verték láncra,
Burgundiak igaz urát,
moccanni se bírjon.
19. Högni hét hunt
ölt meg hű kardvasával,
nyolc nyomorultat
űzött tomboló tűzbe.
Ekképp védje magát
ellenség várán
mind, aki hős,
mint a bős Högni.
20. Megkérdezték a hőst,
gót király Gunnart,
akarja-e arannyal
megváltani életét.

21. „Hozzátok elébb
Högni szívét kezembe,
kivájva melléből,
metsző pengékkal,
pihenjen itt vérben,
vezéri méltósággal.”
22. Akkor kihasították
Hiatli szívét,
tálalták vérzön
Gunnar tenyerére.
23. Szólt akkor Gunnar,
hősök hadvezetője:
„Szíve ez kezemben
a hitvány Hiatlinak,
Högni szívére
nem hasonlít e hús,
remegve nyugszik,
s még nyomorultabbul
reszketett nemrég,
nemtelen boltján.”
24. Nevetett Högni,
hogy szívét hasították:
a szívós harcos
sírást nem ismert.
Tálra tették vérzön,
vitték szívét Gunnarhoz.
25. Szólt Gunnar, a dicső,
Niflungok nagy ura:
„Szíve ez kezemben
hős Högninek,
hitvány Hiatliéra
e hús nem hasonlít,
rezzenetlen itt,
így vert vérrel,
mikor még mellében,
nagy volt ott is nemrég.
26. Attila, ettől fogva
távol légy ember-szemtől,
akár a kincstől,
amely enyém,
egyedül az enyém
a Niflungok titka,
titkok telje,
mert Högni halott.

27. Kétség kísért mindig,
míg mindketten éltünk,
ez már nem emészt,
mert egyőnk elenyészett.
Rajna, áradjon e víz,
ember-viszály aranyán,
isten-fakasztotta folyó
Niflungok nagy örökén.
Hömpölygő habokon át
csillanjon csak a kincs,
karját hun sarjaknak
sose ékítse.”
28. „Szekeret, szilajul!
Végzetére, vigyétek.”
29. Attila ott lovagolt,
hullámlott lova sörénye,
harcosok kísérték,
közöttük gördült Gunnar.
Hősök nővére, Gudrún,
könnyekkel küzdött,
törten, kihalt teremben.
30. „Attila, téged rontson,
amit Gunnarral tettél,
gonosz esküszegésed;
hamis szavakat szóltál
felragyogó fényre,
Ódin ősi ormára,
álmok állványára,
Ull gyűrűjére.”
31. Vitték vesztére
kincs tudóját,
harcosok vezérét,
taszították halálba.
32. Élve a vezért
verembe taszították,
tekergő kígyók közé,
sok kéz ásta
gödör mélyére.
Gunnar, magányán,
gyűlölván, verte
hárfája húrjait.
Így őrizze kincsét
a derék küzdő,
dacolva bárkivel.

33. Indult Attila akkor,
haza, gyors lován,
álnok gyilkosság
orv elkövetője.
Éledt az udvar
lelkes lovagokkal,
fegyverzörgéssel,
megtérő férfiak zajával.
34. Gudrún serényen
állt Attila elébe,
díszes serleggel
várta a vezért:
„Egyél és igyál, uram,
termed asztala terül;
Gudrún kezétől
kimúlt gödölyéinkkel.”
35. Attila sörös kupái
az asztalon, sorban,
karimáig itallal,
így gyülekeztek a hunok,
telt a terem,
nagybajszú bátrakkal.
36. Lángoló arccal töltött
italt az ittasoknak
az erős asszony;
étküktől undorodva,
szörnyű szégyenről
így szólt Attilának:
37. „Fiaidat falod,
kardosztó, szívüket,
testükből kivájva,
majszolod szépen mézzel.
Te büszke, bűnös mód
emberhúst emésztesz,
sörhöz kínálsz,
serényen kapkodják.
38. Hiába hívnád
térdedhez eztán
Erpet vagy Eitilt:
vigasságos véreid
nem látod többé
trónolni középen,
az aranykezűeket,
lándzsát faragni nem fognak,
lobogó sörényt vágni,
lovon vágatni.”

39. Morajlás támadt,
a terem megbolydult,
férfiak jajdultak,
dísruhás daliák -
csak Gudrún nem sírt,
háta nem görnyedt,
így vesztette véreit,
előbb nagy erőseket,
aztán Attilának
szült két zsenge szépét.
40. Árasztott akkor aranyat,
vetett fényességes,
vörös gyűrűket
az egybegyűlteknél.
Elszabadult a végzet,
villogott a fém,
fosztotta Gudrún
a gazdag szentélyt.
41. Attila elbódult
a bűvös italtól,
fegyvertelen volt,
nem védte magát:
gyakran játszott így Gudrúnna,
édesebb volt a nász,
ha a nemesek nézték,
öröm és ölelés.
42. Gudrún gyors töre
tömerdek vért ont,
vöröslik a kerevet;
eloldja a kutyákat,
szolgákat riaszt,
csóvát a terembe röpít,
tomboló tűzzel fizet
csellel rontott fivéreire.
43. Lángok martaléka
minden lakomázó,
Gunnar gyilkosai,
a cinkos cenkek.
Omlottak ódon gerendák,
szikrát hányt a szentély,
Budlungok barlangja,
ropogó hasábok közt
hulltak a hun nők,
életük elemésződött.

44. Elfogy ezzel az ének;
bátyjait bosszulandó,
nő így nem öldököl már,
mint Attila asszonya.
A nép három nagyját,
királyt, hármat
küldött halálba,
fényt, majd fénye kihúnyt.

29. A grönlandi Attila-ének

1. Viszályról vett hírt a világ;
hajdan, hogy a hősök
találkozóra gyűltek,
nem gyönyörűsége:
titkon termett szó
szörnyeket szabadított rájuk,
Giúki fiaira átkot
és rút árulást.
2. Készült a Szkjöldungok sorsa;
hiú merény volt haláluk:
Attila hitvány tanácsra
mondta fel a megfontolást,
támaszát rontotta,
maga roppant vesztére,
követet sebtében küldött,
sietve kérte sógorait.
3. A ház értő asszonya,
hív emberismerő,
titkon ejtett szavak
teljes értelmét hallotta:
szilaj kétségbeeséssel,
segített volna övéin,
vitorlással a vizen át
ő nem tarthatott velük.
4. Vésett hírvivő rúnákat,
ezeket a hűtlen Vingi
- a balsors rontó bérence -
meghamisítva adta át.
Mentek Attila követei,
messze útra keltek
a Limafjordon keresztül,
bátor harcosok honába.
5. Örvendtek vendégelőik,
örömtüzeket raktak,
nem gondoltak rosszra
a jövevények jöttén:
gazdag ajándékot hoztak.
Szép húguk küldeményét
nem nézték hosszasan,
oszlopra akasztották.

6. Odament akkor hozzájuk
Kosztbera, Högni asszonya,
mindent meglátott,
mindüket köszöntötte
Gunnar asszonya, Glaumvor
vele tündökölt,
tudott vendégelni,
követek kedvét kereste.
7. Högnit vendégül hívták,
talán társa is rááll
- virított a rossz szándék,
nem figyeltek fel rá.
Gunnar hajlott a szóra,
ha Högni hajlandó;
Högni benne volt bizton,
bárhogy határoz Gunnar.
8. Sürögtek sudár lányok,
dús lakomához sört hordtak,
jártak körbe a teli kupák,
így ittak s teltek el tőle.
Akkor a fenséges pár
pompás fekhelyére megtért.
9. Kosztbera tudta a rúnák
minden titkát s rejtelmét,
megfejtette a tűznél
vészesebb jeleket a fényben.
Vigyázott jól, ne szóljon,
ajkát feszesre vonta.
Kuszák voltak a jelek,
fejtésük jeles feladat.
10. Aludni ment híven
Högni és asszonya,
álmodott akkor a nő,
nem is tartotta titokban,
megébredvén, mindjárt
elmondta a bátor bölcsnek:
11. „Távoznál hazulról, Högni,
tanácsom megfogadd hát
- rúnák tudója ritka! -:
menj inkább máskor.
Megfejtettem az írást,
húgod igaz rovását:
nem hív ő oda téged,
félt a fényes asszony.

12. Csak azt csodálom,
még most sem értem én,
miért rótt a okos nő oly
rosszul néked e rúnákat,
mert mintha e jelek mögött
más jelentés lapulna,
kettőtök halála közel,
ha a hívásra hallgattok.
Ám a rúnatábla hiányos,
vagy torz, valaki kezétől.”
13. „Gyarló gyanakvás marad
mind az asszonyok átka:
én más mód nem keresek bajt,
csak ha bosszulandó.
Veres arany ajándékot
küldött a vezér, követekkel;
borzalmak előhírét
halljam bár, el nem rettent.”
14. „Gyötrelmes lesz az út,
ha kedvetek most túl gyors,
szíves vendégelés
nem vár rátok ezúttal.
Álmom árulta el,
hiába titkolnám, Högni:
bukdos a botor vándor,
más veszélyektől tarthat.
15. Takaród, álmomban láttam,
lángban állt, tűz falta,
felszökkent a fény,
házam hevesen rontva.”
16. „Van itt vászonféle
fölös számban,
az ég el, ahogy a takaró,
álmod szava szerint.”
17. „Pusztító medve tört be,
tépdeste a padlót,
kitárt karmos karokkal
rontott ránk, rettentőn,
ragadozó pofája ellen
nem adatott oltalmunk,
óriási tolongás támadt,
áldozatoknak termén.”
18. „Vihar várható,
hajnal lesz hamar.
Jegesmedve-jelenés
keletről hófúvást hoz.”

19. „Álmom sast sodort be
a ház ablakán át,
baj háramlott ránk,
bemocskolt minket vérrel.
Mintha Attila szelleme
lett volna e szörnyű sas.”
20. „Öldöklés ideje, barmoké,
bizony közel, s vér ömlik majd.
Mert sokszor ökörré értheted,
amit éjszaka sassal álmodsz.
Attila bízvást hívünk,
hiú beszéd az álmoké.”
Ezzel vége szakadt itt
az efféle szavaknak.
21. Jött jeles sarjak reggele,
rossz jelek serege nyomán;
nyomott kedvvel ébredt ekképp
Glaumvor is, kételyekkel,
. Gunnar az álom
két nyomát követte szavára.
22. „Bitó bólíntott álmomba,
kötelet lóbálva feléd;
lent kígyók faltak,
sose láttalak többé.
A sors végzése telt be így.
Fedd fel igéjét, Gunnar!”
24. „Vértedből véres kard
állt ki, álmomat szegve;
szörnyűség ily látomásról
szerető társnak számot adni.
Dárda döfte álmomat,
testedből meredt már,
két vége felől
vicsorgó farkasokkal.”
25. „Csahos falka száguld
csakhamar szilajul;
álmok dárdadófése
vadászebek jöttét jelzi.”
26. „Álmomban folyó morajlott,
megrohamozta házunk,
pozdorja hullámok
torlódva törték a partot,
tört mindkettőtök lába
az ellenállhatatlan
elemek vad csatáján.
Valamit ez csak jelenthet.”

28. „Élettelen asszonyok
jöttek éji álmomba,
gyász gyolcsban, téged
követelve tőlem.
Hívtak padjaikhoz,
parancs volt sürgetésük.
Védemedről a sors
leányai lemondtak, érzem.”
29. „Igen kései intés,
a döntés rég kész, íme.
Végzetem elkerülhetetlen,
mert messzi útra vágytunk.
Rossz jelek ébresztenek
rövid életünk tudatára.”
30. Hajnal hasadtán már csak
az indulást illette
valamennyiök vágya -
nem tarthatták vissza őket.
Öten keltek útra,
kétannyi szolga velük,
mégis, e döntés
dőreségnek bizonyult.
Ment Sznévar és Szolar,
Högni fia mindkettő;
Orkningnak hívták
ötödik társukat,
nagyyszerű, bátor harcos,
bátyja Högni nejének.
31. Követte őket a fjordig
fényes asszonykíséret:
szépséges kérlelők mentek
a konok férfiakkal.
32. Szólt akkor Glaumvor,
Gunnar asszonya,
intézte szavait Vingihez,
kit kevésbé kedvelt:
„Vajon kedvünkre lesz-e
vendégelő viszonzás?
Átkozott az a vendég,
mely ármánnyal hív vissza.”
33. Esküdött Vingi,
elvetemült vajákos:
„Óriások oltsák ki életét,
ki ellenetek tör;
bitófán himbálózzék,
aki hazudik néktek.”

34. Szólt akkor Kosztbera,
könnyebbült szívvel:
„Repítsen jó szél, szavammal
szerencse kíséren, hősök!
Győzzetek, ahogy gyarlók
díja diadal nem lehet!”
35. Högni felelt
- hű felelt féltve -:
„Békéljete, bölcsék,
fenyegetne bármi!
A kívánság szava
szélbe kiált;
kevés hőst segített meg
meddő hazai sóhaj.”
36. Egymásra néztek híven,
hamar elfordultak.
Tudom, a sors fordult ott,
útjaik telje szétvált.
37. Elszántan eveztek,
el is repedt hajójuk,
eveztek rettentő erővel,
pattantak az evezőpántok,
küzdöttek kíméletlen,
reccsentek eresztékek,
partot érve a hajót
kikötetlen hagyták el.
38. Kis időre ezután
- hadd mondjam a végét -
meglátták Budli
hajdani várát.
Nyekkent a kapu
Högni ökle nyomán.
39. Szólt akkor Vingi ekképp
- bár ne szólt volna -:
„Vissza e háztól!
Hitvány vágyná lakni:
hamar tűzzel lakoltok,
lekaszabolnak titeket -
szép volt hívásom szava,
mögötte a szándék ármány,
várjatok itt, míg megácsolom
akasztófátokat.”

40. Felelte erre Högni,
félelmet nem ismert,
mint igazi hős,
ki magát meg nem adja:
„Hiába fenyegetőzöl,
fondorlatos hitszegő,
ne tetézd tetteidet,
beléd fojtjuk a szót.”
41. Földre taszították Vingit,
végső perce jött el,
pengék ontották vérét,
elszállt ocsmány lelke.
42. Attila hada már felvonult,
harcosain páncéling,
indulnak harcra készen
a közti palánkhöz,
szitokszavak szállnak,
tombol iszonyú vad düh:
„Régi tervünk ez, íme,
rontunk reátok vesztőn!”
43. „Miféle régi terv ez,
itt álltok készületlen.
Vesztetekbe rohantok,
egy hitványat máris
halálba küldtünk,
követül Hélbe.”
44. Hangzott Högni beszéde,
bőszülten hallgatták,
dúlt kezek lendültek,
dárdát lengetve,
zúdult pusztító vész
pajzsok védelméből.
45. Eljutott a palotába is
a kinti dolgok híre;
egy szolga az udvarról
fennszóval hirdette.
46. Gudrún ezt hallván
kínokra hasadt:
nyaka ékes láncát
vadul letépte,
veretes ezüst
szóródott szanaszéjjel.

47. Kirohant akkor,
az ajtót kitárva,
ment az érkezőket
méltó mód üdvözölni:
borult nyakukba,
fájdalmas fogadásul,
búcsúzás hűségével,
forrón nyilallt beszéde:
48. „Mindent megtettem,
ide ne induljatok
- jönnötök kellett:
a sors kikerülhetetlen.”
Érvelt élet-értőn,
békére buzdított,
szava is szélbe kiáltott,
ki sem fogadta meg.
49. Megértette a nagylelkű,
jót nem hozhat e játék,
köpenyét habozás nélkül,
elszántan elhajította,
kezében csupasz karddal
övéiért csatázott,
pontos csapásai vérrel
csapzották póre vasát.
50. Két harcost terített le
Giúki bátor leánya:
Attila bátyja többé
nem állhatott e földön,
többől tűnt el a lába
a végzet lengő jelére.
51. Egy másik hun a humuszt
örökre megölelte:
Hélbe küldte a nő
rezzenetlen karja.
52. E viszály emléke él,
míg világ a világ;
Giúki gyermekei
túltettek mindeneken.
Mondják, a Niflungok,
míg éltek, vívtak,
vasuk éle vágta a veszélyt,
sisakok hasadoztak,
páncélingek, pozdorjára,
tettvágyuk tombolt tusakodva.

53. Rontva telt a reggel,
dúlással a dél,
folytatták estig,
erejük fogytáig.
Mire a harc csitult,
vérlucskos volt a mező;
levertek tizennyolcat,
mielőtt földre kerültek,
Kosztbera fiai,
fivére, hulltak hárman.
54. Budli bátor fia
szólt szilaj fennszóval:
„Iszonyú, íme, e kép,
nyomorult kezetek nyomán;
harcot áhítva állt
háromszor tíz hősöm,
tizenegy a halálé,
hadunk tépázva átkosan.
55. Négy testvérbátyám volt,
hogy Hélbe távozott Budli;
még minden másodikuk
élt ma, elesett estig.
56. Roppant rokonságom
támadt, tagadom-e,
félelmetes asszonyomban
alig telt örömem;
ritkán hálhattam híven,
hogy ti reánk rontottatok,
vettétek véreim vérét,
vittetek vagyont, vérmesen,
hoztátok nővérem halálát,
nyugodni ez nem hagy.”
57. „Attila, miért alakoskods?
Magad hoztad e végzetet,
te vitted el anyámat,
megölted vagyonért,
bölcс unokahúgaim
barlangon veszítetted éhen.
Sok színlelt sérelmed
nekem szín nevetség;
isteneknek hála,
ha sorsod ilyen hitvány.”

58. „Rajta, jeles jarlok,
gyötrelme gyarapodjon
a szépséges személynek,
magam szemével lássam;
zokszavam ócsálta,
ő zokogjon hát,
kínjait gerjesszétek,
Gudrún keserveit halljam.
59. Fogjátok ezért Högnit,
hasítsátok fel a mellét,
szívét e vágáson
szedjétek ki vérben.
A gonosz Gunnart
bitóra bogozzátok,
végül kígyóverembe
vessétek, eleven étket.”
60. Szólt akkor Högni:
„Tetszésedre tegyél!
Gyönyörrel tűröm
bármilyen gyötrelmemet.
Különbet is kiálltam.
Megbírtunk veletek,
míg bírta a sorsunk,
sebesültekkel most
magad is elbánhatsz.”
61. Szólt akkor Beiti,
Attila bizalmasa:
„Hiatlit hozzuk ide,
mit bánjuk már Högnit!
Egy félholt halála
fél halál csupán;
élete már csak
neki magának csapás.”
62. Jött már az ínyesmester,
iszonyú ijedten,
előbújt rejtekéről,
rémülten kapálózott;
hogyan fertelmes balsors
más bűnéért fizetni,
megválni e világtól,
jó húsu disznaitól,
itthagyni másoknak
dús kóstolók javát.

63. Budli szakácsának kést
szegeztek, szörnyűt,
nyüsztetett a nyavalyás szolga,
hogy nyakát érte a hegy;
hadd trágyázzon inkább
irdatlan földeket,
bármi förtelmes munkát
elvégez, boldogan,
csak ne bántsák, könyörgött,
életét megkíméljék.
64. Högni nem tűrhette
- ki tett volna így a helyében? -
a szolga szenvedését;
szólt habozás nélkül:
„Szavamra, szégyenletes
játékot játszotok,
ki fülének öröm
efféle fertelmes jajszó?”
65. Megragadták a vezért,
miért halogatták volna
szándékukat a szilaj,
vérszomjas harcosok.
Högni visszanevetett,
válasza ennyi volt,
kitartásra termett,
így tűrte a kínzást.
66. Gunnar lábujjai közben
hárfa húrjain jártak,
keserves panaszára
asszonyok könnye pergett,
férfiak sírtak:
fejedelmi nő sorsát
gyászolták gyönyörűen;
így hasadt meg a hangszer.
67. Hajnalra kilehelték
lelkük e hősök;
haláluk halhatatlan,
örök emlékezet őrzi.
68. Attila két daliánál
tudta magát dicsőbbnek,
így bántalmazta dicsekvőn
a bölcs, dúlt asszonyt:
„Friss fényben fürdesz, Gudrún,
de már tiéid nélkül;
ne mondd, hogy te magad
a történetek oka nem vagy.”

69. „Vigan vagy már, Attila,
menj, vidd a tett hírét;
majd megbánod még, meghidd,
és mindent másképp értesz.
Örökség száll rád,
örvendhetsz akkor,
én hozom az örömhírt,
ha meg nem halok addig.”
70. „Nem rettent, bármit tárj fel,
fogadd mégis tanácsom,
igaz, magam gyakran
gyarló voltam, már bánom:
szolgákkal vigasztallak,
szépséges nyakékkal,
ezüst ékszerek
szíved nyugalmát hozzák.”
71. „Hiába erőlködsz,
engesztelésed hívság,
kisebb oka ha volt is,
kitértem már előle;
meglehet, szertelen voltam,
vadságom még szilajabb most,
bár mindent eltűrnék,
ha Högni élne.
72. Egy fedél alatt
nőttünk fel s nevelkedtünk,
játszottunk jó kedvvel
kies ligetekben;
Grímhild adta ékes
arany ékszereinket.
Bátyám haláláért
bocsánatot ne várj,
meg nem vásárolhatod,
hogy boldognak láthass.
73. Asszonyi akaratot
elfojt erejével a férfi;
földre kényszerítet
fejszével a fa koronáját;
az egész törzs ledől,
ha elmetszed, mi tartja lenn.
Magad alá gyúrtél, Attila,
így gyökértelen mindent.”
74. Felettébb hiszékeny volt
a hunok fejedelme;
virított a rossz szándék:
hogy nem figyelt fel rá?

75. Titokzatos volt Gudrún,
tudta, hogyan hitegessen,
színlelte szelidülését,
két pajzs között bújt.
Sörivászatot sürgetett,
bátyjainak tora lenne,
Attila nem bánta,
búcsúzna övéitől ő is.
76. Így egyeztek akkor.
Elkészült az ital,
megkezdődhetett méltán
a lármás lakoma.
A keményre kovácsolt szívű
nem szánta Budli sarjait,
bosszúját akarta
Attilán kitölteni.
77. Gyermekait gyengéden
az ágyhoz állította,
hangja máris hideg lett,
megdőbbent a két fiú;
mégsem sírtak, ölelték
anyjukat, kérdeve, mi készül.
78. „Félre a faggatózást!
Véreteket veszem,
rég erre vágyom,
véd-mű vénségtek ellen.”
„Tedd műved, ne törődj mással,
áldozd fel fiaid;
haragod is hamar vész,
ha ezt véghezviszed.”
79. Az asszony akkor
gyors mozdulattal
gyermekei vérét vette,
torkukon távozott lelkük.
Attila hiába tudakolta,
hová tűnhettek
a futkosó fiúk,
fel nem lelhettenek őket.
80. „Megyek, hadd mondjam el
Attilának a hírt,
miért tartsam titokban,
én, Grímhild hű leánya.
Nem leszel boldog, férjem,
ha felfogod, mi történt.
Tetted hozta e gyászt,
fivéreim gyilkolója.

81. Álom nem áldja ágyam,
mióta megölted őket;
fivéreimért, fogadtam,
átkos lesz fizetségem.
Rémséges volt a reggel,
mikor a hírt hoztad,
most este van, íme,
én ekképp viszonzom.
82. Fiaid elfogytak,
életükkel fizettél.
Koponyájuk volt, megtudd,
mámorító kupád.
Végzetes sört főztem,
belé vérük sajtoltam.
83. Szívüket kiszedtem,
sütöttem sistergőre,
tálon néked tálaltam,
bizonygatván, borjú húsa.
Mohóságod műve,
mind felfaltad, mi hús volt,
habzsolva tömted magadba,
falánk fogaidnak hittél.
84. Felfedtem fiaid sorsát,
emberrel nem eshet szörnyebb,
mint veled, szégyenemként
viselem magam részét.”
85. „Gonoszság a neved, Gudrún,
galád voltál,
amikor fiaim vérét
itattad itt velem.
Saját sarjaid irtottad,
mi lehet iszonyúbb,
kettőnket sem kímélvén
baljós borzalomtól.”
86. „Leghőbb vágyam lenne,
hogy veled is végezzek.
Fejedelem sosem tett még
fertelmesebbet, mint te,
gyalázatos voltál,
vérszomjas gyűlölködő,
gyötrelmek szitója,
erőszak szörnyetege.
Eddigi tetteidet
tetézted meg ma,
véred torát ülve,
végzeted ünnepelvén.”

87. „Máglyán magad égsz majd,
megköveznek előtte,
meg fogod kapni,
mit fejedre kihívtál.”
„Rád háramlik vissza
holnapra e rút végzet,
különb halál vár engem,
fényességgel fogad.”
88. Közös fedél alatt
szavakkal gyilkolóztak,
gyötrelmeket szitva
egymás szívében ekképp.
Högni fiának elméjén,
haragban forrt ádáz terv.
Tudtára adta Gudrúnnak:
Attila vesztére gondol.
89. Gudrúnnak felrémllett akkor
Högni fertelmes vége.
Hadd hozzon rá szerencsét,
ha bosszulja halálát.
Így ölte meg Attilát,
nem volt nehéz dolga,
Högni fia döfött,
Gudrún is, diadallal.
90. A fejedelem akkor
álmából felocsudott,
érezte sajgó sebét,
kötést nem kért, ekképp szólt:
„Szavatokra, ki hozta
Budli fiának halálát?
Roppant kihívást érzek,
életre semmi reményt.”
91. „Gudrún, Grímhild leánya
le nem tagadja, íme:
én okoztam kezemmel,
hogyan életed kiapad,
Högni fia volt társam,
halálba mi taszítottunk.”
92. „Rút mészárlást rendeztél,
magadhoz méltatlant.
Aljasság becsapni
benned bízó barátot.

93. Boldogan készültem egykor,
hogy kezed megkérjem,
örültem a magasztalt,
nemes nevű özvegynek;
hiúság volt s hazugság,
vér omlott végzetéül.
Otthon várt pedig itt,
reád s kísérőidre,
pompás környezet,
értékes élet.
94. Rangos emberhez méltó
megbecsülés volt részünk.
Jószágunk jeles,
szép hasznót hajtott;
dús kincstárunkból is
kapott, ki derék volt.
95. Nagy árat adtam,
nemes mód ajándékot,
harminc szolgát neked,
hét szolgálólányt,
bizalmam e kinccsel,
ezüstnél többet ért.
96. Te elfogadtad mind,
mintha semmi se volna,
míg Budli földjeire
felettébb áhítoztál:
készült gonosz kelepced,
hogy magad részét megtartsd.
Anyósod keserű könnyet
hányszor hullatott.
Hitvesi egyetértést
életünk nem ismert.”
97. „Álnok beszéd, Attila,
bár most már mindegy.
Ha ritkán engedtem fel,
gőgödre gondolj.
Viszályt fiatalon
kezdte fivéreiddel,
ráment házad fele
rontásra és halálra.
Veszte várta, rút vég,
ami csak üdvöt ígért.

98. Testvérek, hárman,
harcon győztesek,
Szigurdot követtük.
Sodort sebes szél,
keményen kormányoztunk,
jó sorsot kérve
értünk keleti partot.
99. Királyt öltünk ott,
öröke ölünkbe hullt így,
hódoltak a vezérek,
rettegve végüket.
Szabaddá tettük, ha kérte,
a törvényen kívülit,
meggazdagodhatott,
sanyarú sors után.
100. Elhullt a hun hős,
hamar vele a vígság.
Ifjan özvegynek lenni:
test, lélek ölöje.
Így érzett az élő,
érkezőn Attilához;
hős volt holt férjem,
vesztemre veszítettem.
101. Tanácsból tértél meg,
meg nem kérdeztük,
felülkerekedtél-e,
győztél-e feleiden.
Mindegyre kitértél,
kitartó nem voltál,
vagy türelemmel tűrtél.
.....”
102. „Galádul hazudsz, Gudrún,
ügyeinken ez
valamit se változtat,
veszteség a végünk.
Kérlek mégis, légy majd
rangod szerint megértő,
ha rám kerül a sor,
kettőnkhez méltón vigyenek.”
103. „Hajón himbálózhatsz,
kapsz ékes koporsót,
gyolcsod viaszolom,
védje testedet,
törődöm, meghidd, mindennel,
mintha egy lenne létünk.”

104. Attila lelke akkor
elszállt, gyászt hagyott hátra.
Amit megfogadott,
Gudrún meg is tett mindent.
Készült a nemes nő,
hogyan végezzen magával:
teltek a napok, múltak,
halála halasztódott még.
105. Hadd mondjam: boldog mind,
ki ily ivadékokat nemz,
nagy tettek nemzedékét,
mint gyermekeit Giúki.
Hírük sose halványul,
sok széllel száguld
vakmerő vérük éneke,
míg él, ki híven hallja.

30. Gudrún bujtogatása

Gudrún, miután Attilát megölte, a tenger partjára ment. A hullámokba gázolt, hogy ott veszne, elmerülni azonban nem bírt, s az ár végezetül az öblön át Jónakr király földjére seprte őt. Jónakr nőül vette Gudrúnt, fiaik voltak Szörli, Erp és Hamdir. Ott nevelkedett Szvanhild is, Szigurd leánya; eljegyezték a nagyhatalmú Jörmunrekk-kel. Ennél élt Bikki, ő tanácsolta akkor, hogy Randvér, a király fia vegye el Szvanhildet... Maga Bikki számolt be erről a királynak, aki felkötötte Randvért, Szvanhildet pedig paripákkal tipratta halálra. Amikor Gudrún erről tudomást szerzett, hívatta fiait, és bosszúra bujtotta őket.

1. Viszály hírért vettem,
vészhozó, baljós
beszéd fakad fel
a konok bánatból,
bujtogat a kemény szív,
gyilkos tette a gyarló,
szilaj szóval szít bosszút
fenséges fiaiban Gudrún.
2. „Hitvány henyélők,
tétova tétlenek!
Véretek nem bolydul
a sok víg beszédre?
Szívetek szép nénjét,
a gyöngye gyermekét
szilaj lovak elé
lökette Jörmunrekk,
tombolva tiporták
fekete, fehér, szürke
paripák gonosz patái
gót hadi úton.
3. Gunnar mögött, görcsfiak,
messze maradtok,
bátorságtok botorkál,
Högnire nem hasonlít;
bár merészek volnátok,
mint bátyáim voltak,
vagy lenne vad lelketek,
hun fejedelmi fajta.”

4. Nem hallgathatott Hamdir,
a nemeslelkű hős:
„Hajdan te Högnit
aligha magasztaltad,
midőn az alvó Szigurdot
felverte álmából.
Finom ágytakaród
vakító fehérét
vörösre festette
legyilkolt férjed vére.
5. Bátyáid bosszulása
bút és bánatot
hozott rád, e hívság,
hogy fiaid veszejtetted;
végezhetnénk most együtt,
közös erővel
a megtorlás művét,
Jörmunrekkért jajongók.
6. Hozd hát a hun
harci mezt hamar,
megmételtyeztél minket,
menjünk vizályt vitatni.”
7. Gonosz kacajjal Gudrún
a kincstárba elindult,
ládákból előkerült
hadijelvényes sisak,
sok súlyos páncéling,
pompázhattak fiaik,
felajzott fejedelmek,
viadalra vágtatók.
8. Nem maradt néma Hamdir,
a derék dalia:
„Anyja aligha látja
többé Lándzsa-Njördöt,
nyomorult tetemére
gót földön görnyedhet.
Te fogsz majd inni
értünk, fiaidért,
a halotti toron,
a holt Szvanhildot szánva.”

9. A gond-gyötörte nő,
Gudrún, Giúki leánya
lassan, kínban
leült a küszöbre,
könnyes arccal
sorolta akkor
siralmas sorsát
szüntelen szóval.
10. „Három tüzet tudtam,
három tűzhelyet tudtam,
három fejedelmi férj
vitt házába híven,
Szigurdot szerettem
mind közül leginkább,
kegyetlen bátyáim
vele végeztek.
11. Seb, gyújtogatóbb,
nem gyötört még senkit;
a sors ennél is szörnyebb
szenvedésre szánt engem:
fejedelmi fivéreim
Attilához adtak.
12. Heves hun fiúkat
hívtam magamhoz titkon,
tomboló bosszúszomjam
borzalmakat kívánt:
hogyan a Niflung-fiak
feje porba perdüljön.
13. A partra lementem,
nornák ellen lázadván,
ne tiporjon törvényük,
szabad legyek örökre;
nem húzott le az örvény,
a hatalmas hullámok
partra sodortak,
érthettem: sorsom élet.
14. Harmadszor is királlyal
háltam - különbnek
képzeltam a jövőt,
valami jobbat vártam;
világra hoztam
jogos utódokat,
Jónakr fejedelem fiait.

15. Serény szolgák sűrögtek,
úrnőjük lányom, Szvanhild,
kit legjobban szerettem
minden gyermekem közül:
gyönyörűsége volt
szobám világának,
szép nap fénye, tündökölt
tisztá fenséggel.
16. Adtam rá aranyat,
remek, ékes ruhákat,
gonddal bíztam a gót
fejedelmi férfit;
legszörnyűbb sérelmem
így sújtott, leányommal:
levágták Szvanhild
fényszín fűrtjeit
paripák patái
törték-tiporták.
17. Legfájóbb szégyenem
Szigurd lemészárlása:
ágyban végeztek vele,
nem állhatott ki hős mód;
hanem az igazi iszony
Gunnar galád vége volt:
mérges hullók marták
halálra hideg vermen;
leggyűlöletesebb
gyötrelme lelkenek:
hogyan a magasztos mellkas
szívét kiszakították.
18. Emlémem számos szörnyettett...
19. Szigurd, nyugtalan lovat,
farkas-színt, nyergelj,
fennen száguldjon,
hozd ide heves iramban;
leány itt nem lakozik,
se fiak asszonya,
aki Gudrúnt arannyal
üdíthetné, gondúzó.
20. Megemlékszel, Szigurd,
mint szóltunk mi ketten,
mikor az ágyban együtt
voltunk egymással:
te engem, vakmerő,
Hélből is megkeresel, hős,
miként én magam hozzád
hatolok Midgardból.

21. Jarlok, jól megrakjátok
a tölgyfa máglyát,
tartson magasra engem
az egek alatt!
Égesse ki a tűz
a keserves keblet,
bomoljon szét a szívet
szorító bánat.”
22. Megannyi hős harcos
élete édesüljön,
megannyi szép hölgy
szíve édesüljön,
megannyi kín könnyüljön
e siralmak sorjáztán.

31. Hamdir-ének

1. Siralom-sűrű sarjadt
a ház küszöbénél,
keservet hozván,
áldatlan, az álfoknak;
gyötrelmet gyötréssel,
sebeket sajjással
kelt föl kora reggel,
riaszt borúra a bánat.
2. Nem ma esett ez,
nem tegnap történt,
temérdek idő
telt el azóta,
aligha adódott
bármilyen előbb ennél:
felbujtotta Gudrún,
Giúki leánya,
ifjú legény fiait,
bosszúra, szép Szvanhildért.
3. „Húgotokat, halljátok,
Szvanhildnak hívták,
szilaj lovak elé
lökette őt Jörmunrekk,
tombolva tiporták
fekete, fehér, szürke
paripák gonosz patái
gót hadi úton.
4. Rajtatok kívül
a királyi házból,
halljátok, fejedelmek,
senki sem él már e földön.
5. Magamra maradtam,
egy szál nyomorult nyárfa,
rokonom rég nincs sehol,
fosztott fenyő, állók;
életem édessége,
fának lombja, lefonnyadt,
mint a villám-vágta,
tegnap még teljes törzsről.”

6. Szólt erre a hős Hamdir,
szavát hallatta ekképp:
„Hajdan te Högnit
aligha magasztaltad,
midőn az alvó Szigurdot
felverte álmából;
felültél ágyadban,
gyilkosok gyönyörére.
7. Kényes, szép szövésű
kéklő-fehérlő tiszta
ágytakaróid áztak
férjed vörös vérében.
Fejedelmed mellett
magad virrasztottál,
szikkadtál Szigurd nélkül,
Gunnar gonoszságában.
8. Attilának ártasz, hitted,
Erp halálával,
Eitil vesztével -
végül mind visszaszállt rád.
Vigyázzon a szilaj szív,
ha sújt a sebző,
mást ölne vasával,
mégis önmaga végzete.”
9. Szólt ekkor Szörli,
esze jól vágott:
„Nem vágyom anyánkkal
vitába szállni;
egy szót megengedj,
meg nem állhatom mégsem:
mire készülsz most, Gudrún,
gyász mi gyötör majd?
10. Búsulj bátyáidért,
fiaid fennszóval sirasd,
kegyetlen sorscsapás
közeli rokonaid éri.
Kettőnkért érzel majd
gonosz fájdalmat, Gudrún;
meg fogunk halni, tudod te,
távol e helytől.”
11. Lángoló haraggal
lovagoltak a legények
vad hegyek felé,
elhagyták szirtjeiket,
szilaj méneken száguldván,
a halált bosszúra hívták.

12. Találkoztak jártukban
jövendő tudójával.
„Lássuk csak, serteperte,
mit segíthetsz minékünk?”
13. Válaszolt a más-vére,
mondotta, serényen
segíti rokonait,
mint lábat a másik láb.
„Mint segíthet serényen
láb a másik lábnak?
Egy test két karja
egymásért külön mit tehet?”
14. Erp szólott ekkor,
még egyetlen egyszer,
pompásan megülvén
porverő paripáját:
„Utat mutatni a nyúlnak
ugyan ki tud, nyeregből?”
Mondják, merész beszédű,
félelmes fattyú volt ő.
15. Kivonták akkor
vérontó kardjukat,
vagdostak vélük,
Hél őrzője örvendjen;
erejük egy harmaddal
fogyatkozott hamar:
földre hanyatlott
fiatal rokonuk.
16. Köpenyük fordították,
felszíjazták kardjuk
az isteni ifjak,
daliák harci diszben.
17. Várt reájuk válaszút,
végzetét választották,
nővérük fia függött
a holt-hideg farkasfán
halálra sebzetten,
távolabb a tanyáktól,
madarakat igézett;
maradásra nem jó hely.
18. Részeg harcosok lármája
lepte az ivótermet,
a lovak dobaját
csak egy dalia hallotta,
hamar a kürtjébe fűjt,
fennszóval kürtölte szét.

19. Ekkor a jeles jarlok
elmondták Jörmunrekknek
ellenség jöttét,
vértés vitézekét:
„Tudunk-e tanácsot
veszélyes vendégségre?
Nagy nép leányát
tiprattad lovaiddal.”
20. Jót nevetett Jörmunrekk,
szakállát szétzilálta,
hagyta, hadd csorranjon
rajta a bor bíbora,
sötét haját rázta,
hószín pajzsát mustrálta,
magához fordította
a fénylő kupát.
21. „Lelkem örvend majd,
ha itt láthatom
Hamdirt és Szörlit,
a két halálra szántat;
kötném az ifjakat
íjam húrjával,
hadd húzhatnám bitóra
Giúki isteni gyermekeit.”
22. Hródglöd hallotta ezt,
szobájánál így szólott,
intette az ifjakat,
vékony ujjú védőjük:
„Be kell látnotok,
lehetetlenre készültök,
ketten hogy tudnátok
tízszer száz góttal
a szigorú sáncok közt
emberül elbánni?”
23. Zaj hallott a házból,
kupa kopogása,
harcosok heverték vérben,
görnyedeztek a gótok.

24. Szólt ekkor a hős Hamdir,
szavát hallatta ekképp:
„Jöttünk, Jörmunrekk,
kebledben kívántad,
egy-vér fivérékét
erődöd falai közé.
Lásd, íme, lábaid,
kövesd karjaid,
Jörmunrekk lobogó
lángok játékszere.”
25. Felhördült erre
a fejedelmi férfi,
medve mellkasából
szakad ki ily kiáltás:
„Kövezzétek meg őket,
dárda nem fog rajtuk,
kardél e daliákon,
Jónakr fürge fiain.”
26. Szólt erre a hős Hamdir,
szavát hallatta ekképp:
„Bátyám, bajhozó zsákod
rontásunkra oldottad,
rossz tanácsa támad,
vér bugyoghat beléből.”

Szörli szólott:

27. „Elméd elborította
az eszeveszett gőg;
ha gondolkozol, gót,
nem vesznél most vérbe.”

Hamdir szólott:

28. „Fejed se lenne már,
ha élne Erp fivérünk,
a vakmerő harcos,
hadak vitéze,
kit jövetelünkkor
én öltem meg jobbommal,
a díszek dúló,
torz tanácsára.”

Szörli szólott:

29. „Nem sújtana ítéletével
a falánk farkas,
ha kíméljük egymást,
nornák mohó kutyái,
vad vidék neveltjei
nem vennék vérünket.

30. Keményen küzdöttünk,
állunk gót hullák halmán,
mint sas, ha ágon gubbaszt;
megtettük a magunkét,
hírnevünk nem halványul,
akár ma, akár más
napon halunk meg.
A nornák határozatát
túl nem éli halandó.”
31. Szörli ott szédült földre
a ház orma mellett,
Hamdir lehanyatlott
a véres ház végén.

E költeményt nevezik Hamdirról szóló éneknek.

Vegyes énekek

32. Baldr álmai

1. Tódultak mind
a tingbe az ázok,
tanácsba igyekeztek
az az istennők;
tanakodtak híven
a bölcs hatalmak,
miért látogatják Baldr
baljós lidércálmok.
2. Felállt akkor Ódin,
a fenséges szónok,
Szeipnir hátára
nyerget helyezett,
így indult, lovon,
le a Ködbarlangba;
kutya jött vele szembe,
szaladván Hélből.
3. Az eb melle elől
mind csupa vér volt,
vonítva csaholt
a Rúnák Atyjára.
Remegett a föld,
ahogy Ódin haladt,
elért akkor Hél
hatalmas házához.
4. Ódin ott a keleti
kaput közelítette,
tudta, oda temették
a vén varázslónőt.
Jó igékkel igézte
a javasasszonyt,
megmoccant ez végre,
halotti hangon mondta:
5. „Ki ez az ember,
ismeretlen előttem,
idézi bánatomat,
borúra ingerel?
Havak havaztak,
esők éreztek,
harmat hullt rögeimre,
rég heverek holtan.”

Ódin szólott:

6. „Vegtam, így neveznek,
nagy Valtam fia volnék;
halljam tőled Hélből -
felvilág fejedelme -,
padokon ki kedvéért
pompáznak karpántok,
dús arany díszek
kinek díszlenek?”

A jósnő szólott:

7. „Baldrnak bugyborékol
a sok sűrű sör
a pajzzsal fedett
pompás üstben;
áz fiak ügye fájón
reménytelenül áll,
nem szívesen szóltam,
elhallgatok eztán.”

Ódin szólott:

8. „Jósnő, ne hallgass,
hadd kérdlek még javamra,
nem ismerek még mindent,
többet kellene tudnom,
gyötör, ki leszen
Baldr gyilkosa,
Ódin fiát, beszélj,
ki fosztja meg a felvilágtól?”

A jósnő szólott:

9. „Hödr hozza Hélre
az isteni ifjút,
ő leszen Baldr
borzasztó gyilkosa,
Ódin fiát megfosztja
a felvilági léttől;
nem szívesen szóltam,
szavam sincs eztán.”

Ódin szólott:

10. „Jósnő, ne hallgass,
hadd kérdlek még javamra,
nem ismerek mindent,
még többet tudnék:
mondd, ki áll bosszút,
borzalmat borzalomért,
Baldr gyilkosán,
halotti máglyáját ki gyújtja?”

A jósnő szólott:

11. „Rind szüli Válit
e roppant világra,
Ódin fia felkél,
egy napot élt, s öl;
öldöklő kezét
meg se mossa majd,
borzasan viszi máglyára,
emészteni, Baldr ellenét.
Nem szívesen szóltam,
elhallgatok eztán.”

Ódin szólott:

12. „Jósnő, ne hallgass,
hadd kérdlek még javamra,
nem ismerek még mindent,
többet kellene tudnom:
könnyeket kinek
lányai hullatnak,
hajigálván a légbe
könnyű kendőiket?”

A jósnő szólott:

13. „Nem vagy te Vegtam,
hiába hitetnél,
Ódin vagy inkább,
Varázs-Oltalmazó.”

Ódin szólott:

„Jósnő te sem vagy
varázsok tudója,
hamarább leszel te
három óriás anyja!”

A jósnő szólott:

14. „Vágtass haza, Ódin,
vidd hát diadalod hírét,
de hozzám többé
senki se látogasson,
míg bilincсібől Loki
nem bontakozhat,
és a hatalmak vesztét
nem hozza hatalmas végzet.”

33. Ríg-ének

Így áll régi sagákban: íme, egy az isten, kit Heimdallnak hívnak, vándorútra elindult, tengernél vándorolván elért egy tanyához, ott magát rendes szóval Rígnak nevezte. Erről a sagáról szól ez a veretes vers.

1. Gyalog indult egykor
gyepes utakon,
egy gyorslábú isten,
idős, intelmek ura,
utak legyűrője,
roppant lendületű Ríg.
2. Ment mindenek közt,
középuton haladt,
házhoz ért akkor,
ajtaja sarkig tárva;
sebtében belépett,
tűz égett bent;
tűzhöz telepedvén
idős emberpár ült,
Ái és Edda,
hajdankori hajékkal.
3. Tudott számukra
Ríg szíves tanácsot;
lócára telepedett,
leült kettejük közé,
kétfelől a háziak
híven körülvették.
4. Emeli Edda
a vaskos cipót,
vastagra dagasztották
kemény daralisztból,
asztal közepére
kitesz még más is,
tálkában leves,
igen ízletes lé,
benne borjúhús,
főtt, finom falatok;
felkelvén az asztaltól,
indulnának aludni.
5. Ríg isten akkor még
ád nekik tanácsot,
ágyukba befekszik,
kettejük közé bújik,
kétfelől a háziak
híven körülvették.

6. Imígyen időzik,
ott három éjt tölt,
onnét továbbáll,
megy mindenek közt.
Teljes kilenc hónap,
annyi se, hamar telt.
7. Legénykét szült Edda,
locsolta vízzel
sötét képét,
szolgának nevezte.
8. Nőttön nőtt,
fel is cseperedett,
bőre cserepes,
tenyere kérges,
tíz ujja gacsos,
a háta görbe,
pufók az arca,
alakja púpos,
lába hosszú löcs.
9. Hamar elkezdi,
erejét kóistolja,
kötélre csomót
cibál, súlyt cipel,
fával sürgölődik,
haza naponta hordja.
10. Tenyeres-talpas
lúdlábú lány
téved a tanyára;
repedt a sarka,
ropogós-barna a karja,
az orra horpadt.
Szolgálónak hívták.
11. Padka peremére
a leány leült,
a háziak fia
hamar fölfedezte;
tervet terveltek,
ágyat ágyaztak;
Szolga és Szolgáló
nagy napokat töltött.

12. Született gyerekeik
gyönyörűsége gyarapodtak -
nevük hadd nevezzem:
Kajla és Nótás,
Kondás és Kormos,
Kolompos, Durcás,
Dalos, Csettintő,
Csordás és Csámpás
Lézengő és Lapító,
tanyájuk alapozták,
kertjük alommal almozta,
kondájuk terelték,
kecskéjük legeltették,
tőzeget lapátoltak.
13. Lányaik lettek
Bámuló és Bamba,
Bükkfabokájú,
Cserfes és Csálé,
Lármás és Lompos,
Darulábú és
Dorongtörzsű,
szolgálók, szálíg,
szolga-nemzetség
származott tőlük.
14. Ment tovább Ríg,
egyenes útra tért,
elért újra egy házhoz,
ajtaja nyitva;
nyomban be is lép,
tűzet lát bent,
fényében házaspár,
fürgén hajladozva.
15. Szövőszékhez ácsolt
fát a férfi,
szakáll formás,
fürtös tincsű,
izmain inge duzzad;
derekas szuszék a sarokban.

16. Amott az asszony,
ahogy rokkáját
hajtotta rendre,
híven járt karja,
fonalat font;
fején főkötő,
kendő a vállán,
keblén kényes csat;
Nagyapó, Nagyanyó
hajléka a ház.
17. Ríg isten akkor
ád nekik tanácsot...
Felkelvén az asztaltól
indulnak aludni.
Ágyukba fekszik,
kettejük közé bújik,
kétfelől a háziak
híven körülvették.
20. Imígyen időzik,
ott három éjt tölt.
Teljes kilenc hónap,
annyi se, hamar telt.
21. Gyereket szült Nagyanyó,
locsolta vízzel,
nevezték Legénynek,
pólyázták gyolcsba,
a gyöngye piros-arcút,
a páros gyöngy-szeműt.
22. Nőttön nőtt,
örömré ölesedett;
ökröt hajtott,
faekét faragott,
házat húzott fel,
pompás pajtát,
készített kordét,
szorgosan szántott.
23. Hoztak derék asszonyt,
derekán kulcsokkal,
kecskeször ködmönben,
lett a neve Menyecske,
fátyol fedte.
Ketten gazdálkodtak,
gondos kézzel,
ágyat ágyaztak,
tanyaházuk állt.

24. Született gyerekeik
gyönyörűsége gyarapodtak,
szép szál Nagylegény,
Nevető, Fickós, Falatos,
Szakállas, Széles,
Vaskovács, Kisvitéz,
Paraszt és Pöfeteg,
Tohonya és Tanyás.
25. Más nevük is volt,
másképp is nevezték őket:
Menyasszony, Gögös, Némber,
Szende, Erényes,
Szeszélyes, Erélyes, Kényes.
Kedves, Zsémbes.
Szolga-nemzetség
származott tőlük.
26. Ment tovább Ríg,
egyenes útra tért;
elért egy termet,
bejárata délnek,
ajtaja behajtva,
27. azon egy gyűrű,
gyorsan belépett,
alom borította alul.
Emberpárt látott,
egymás szemébe néztek,
Apa és Anya,
könnyű kezűek, ketten.
28. Hosszú zsinórt
sodort a ház atyja,
íjat hajlított,
nyilakat nyesett;
a ház asszonya
hajlítja karját,
simítja ruháját,
kemény redőit.
29. Fejdíszét csinosítja,
csatot igazít keblén,
kék köpenyét húzkodja,
hosszú uszályát.
Homloka fényes,
kebele halvány,
nyaka frissen hullt
hónál hamvasabb.

30. Tudott számukra
Ríg szíves tanácsot;
rögvest közébük
telepszik a padra,
kétfelől a háziak
híven körülvették.
31. Hozta máris elő
a megrakott tálat,
diszítése ezüst,
az asztalra tette;
sült szárnyas,
szalonna mellé,
ezüstkupába
került a jó bor,
együtt vigadtak
virradatig.
32. Hozta Anya máris
a hímes abroszt,
vakító vászna
takarja az asztalt;
aztán a könnyű
kalácsot hozta,
finom fehér lisztből,
vendéget váró.
33. Tudott számukra
Ríg szíves tanácsot;
asztaltól felkelvén,
ágyaztak fűgén,
imígyen időzik,
ott három éjt tölt,
aztán továbbáll
térül fele útig.
Teljes kilenc hónap,
annyi se, hamar telt.
34. Anya fiút szült,
pólyája szép selyem,
sűrűn hinti vízzel,
választott neve: Nemes;
karja kényes halvány,
arca illik hozzá,
szeme szén, fényes,
kis kígyófióknak.

35. Ott nőtt fel híven,
nemesi ház udvarán,
pajzsa pompázik,
zsinórja sodrott,
íja hajlított,
nyila mind nyesett;
dárdát hajigál,
hátasán délceg,
uszít kutyákat,
forgatja kardját,
folyón úszik által.
36. Roppant sűrűből
Ríg jön sietve,
Ríg jön sietve,
segít rúnát tanulni;
néven nevezve,
a fiúé az összes,
örökül hagy rá
ősi hagyományt,
ősi hagyományt,
éltes épületet.
37. Lován lovagol tovább,
sötét sűrűkőn jár,
jeges hegyek hajlatain,
így ér egy házhoz;
kopjája koppan,
pajzsa pattog,
lova vágat,
kivonja kardját,
csatát vív körben,
csatakos a vértől,
harcosokat futamít,
földet szerez hősként.
38. Tizennyolc tanyát
mond magáénak;
mindenkinek adott
birtokából részt,
barmot és ékszert,
pompás paripát;
arany karikákat
készséggel ajándékoz.

39. Küldöncök hada
harmatos utakon:
Herszi csarnokához
csapatostul elérnek;
leányát látták,
a kecses kezűt,
elméset, szépet;
Ernának hívták.
40. Kezét megkérték,
így mentek haza.
Ő Nemes asszonya,
fátyol az arcán;
férj és feleség
élvezi az éveket,
hasznosan és híven,
nemzetségüket növelve.
41. Legény legidősebb,
második volt Magzat;
Csemete, Csöppség,
Gyámolított és Gyermek,
Folytató és Fiúcska
- jó kedvvel játszott -,
Kislegény, Kisfiú
- úszott, táblázott, ugrált:
Apród egy apróság lett,
Utód a legutolsó.
42. Ott nevelkedtek
Nemes szülöttei;
ménjeik megülték,
íjuk idegezték,
pajzsuk palástolták,
nyílhegyük kovácsolták,
kopját hajigáltak.
43. Az ifjú Utód
ismerte a rúnákat,
az életmentőket,
hosszú élet rúnáit,
gyakorlott volt mindenben,
gyerekszülésnél segített,
kard élet tompította,
csillapított tajtékot.
44. Tudott madár-beszédet,
tűz-oltást,
oltalmat és álmot
áldást és átkot tudott,
ereje és hatalma
hét emberre való volt.

45. Ríggel ő, Nemes-sarj
mérkőzött rúna-tudásban,
tanárának eszén
ekképp túl is járt;
joggal illeti hát,
övé az örökség,
őt kell Rígnak nevezni,
rúnák nagy mesterét.
46. Ifjú Utód iramlott,
vadonon vágtatott,
nyílveszője nyekkent,
madarakat mészárolt.
47. Ám akkor - ágáról -
így szólt véle egy varjú:
„Uralkodó-utód, mondd,
madarakat miért lősz?
Illik inkább pompádhoz
paripák sarkantyúzása,
seregek futamítása.”
48. Danr és Danpr mellett:
csupa dús csarnok áll,
jelesebb vagyon, mint
itteni javaitok;
hadi hajót arra
emberül kormányoznak,
kardot edzenek vitézül,
sebet ejtve sújtanak.

34. Hyndla-ének

1. „Ébredj, leányok leánya,
ébredj, lelkem édesé,
ki barlangban lakozol,
húgom, Hyndla!
Éj van, sötétek sötétje,
Valhalla vár ránk,
lovagoljunk, rajta,
igaz isten-lakhelyre.
2. Hívjuk a Had Atyját,
béke-ajándékért:
harcosoknak adna
arany holmikat -
így adott Hermódnak
vértet és sisakot,
Sigmund így vett tőle
torló vas szablyát.
3. Kinek diadalt ad,
kinek dús kincset,
ennek ékesszólást,
annak éles elmét,
vad szelét vikingnek,
költőnek szót kerít,
szilaj harcosoknak
erőt, hős erényt.
4. Tört áldozván tisztelem,
kérven könyörgök hozzá,
hadd lenne véled
végezetig jószágos,
jöllehet nem óhajt
óriás-lányokat látni.
5. Farkasaid egyikét
engedd ki a fészerből,
hadd futna versenyt
heves vadkanommal!”

Hyndla szólott:

„Vadkanod lomha,
lemaradna azonnal,
lovamat sem akarom
fölösen fárasztani.

6. Fondorlatos Freyja,
kísértő, kerítész:
lovagoljak, lobogó
szemmel szemezel minket,
miközben férjed
ott fut véled halottak
útján, az ifjú Óttar,
Innszteinnek fia.”

Freyja szólott:

7. „Háborodott Hyndla!
Hagymázos álmodó!
Hogy futna férjem
a holtak útján;
a vadkan, az vakít,
az aranyسörtés
Hildiszvini: híven
készítette nekem két
dolgos kezű törpe,
Dáin és Nabbi a nevük.
8. Lovunkról leszálljunk!
Inkább ide ülünk,
szót váltsunk ügyeinkről,
vezér nemzetségekről,
derekas daliákról,
isteni ivadékokról.
9. Velszi ércért
versengett igencsak
az ifjú Óttar
és Angantír;
segítségemet várta
a fiatal vitéz,
hadd lenne övé ekképp
őseinek hagyatéka.
10. Kő áldozóhelyet
állíttatott kedvemre,
e sziklakövek most
üveggé szétolvadtak,
marhák véréből
vöröslött ott minden,
Óttar mindegyre
hitt a hatalmas istennőkben.

11. Sorold rokonaidat,
őseid sorjáztasd rendre,
említsd az emberek
nagy nemzetségeit;
szólj, ki Szkjöldung,
szólj, ki Szkilving,
mondd, ki Ödling,
mondd, ki Ilving,
felelj, ki föld mívese,
ki nemes, nevezd meg,
ki él a kiválasztott
közép-világ ember-körén.”

Hyndla szólott:

12. „Óttar, te Innsztein
ivadéka vagy,
Innsztein az idős
Álf fia volt,
Ulf fia volt Álf,
Vízjáróé Ulf,
Vízjárót a habok
Vörös Hattyúja nemzette.
13. Anyádnak atyád
nyakéket nyújtott,
pompázzon Hlédísz
papnője - így hívták -,
atyjuk volt Fródi,
anyjuk a fenséges Friauf,
a fényes nemzetség
nevét ismerte e föld.
14. Áli ereje egykor
meghaladta mindenkét,
Hálfdan hajdan
a legkülönb Szkjöldung volt;
híre szállt, viadalt
vívni a jelesek,
eget-földet járt be
harcuk visszhangja.
15. Eimunddal egyesülvén,
vitézek vitézével,
a szilaj Szigtrüggöt
kardjával kaszabolta;
elvette Almveiget,
nők legnemesebbjét,
utódokat nemzett,
nevelt tizennyolcat.

16. Szkjöldungok eredtek,
Szkilvingek eredtek,
Ödlingek eredtek,
Ilvingek innét,
föld művelői,
fegyver forгатói,
választott vitézek,
Midgard nagyjai mind
nemzetséged növelték.
Ódzkodó Óttar.
17. Almveig anyját
hívták Hildigunnak,
szülője Szváva volt
és egy tengeri vezér;
íme, a te őseid,
Ódzkodó Óttar!
Akarsz-e többet tudni!
hallani hasonlókat?
18. Dagr asszonya Tóra lett,
derék daliák anyja,
házasságból hős
harcosok születtek:
Gird és Fradmar,
a Frekar-fivérek,
Áin és Jöszurmar,
a jó öreg Álf;
akarsz-e többet tudni,
hallani hasonlókat?
19. Hildigunn hőse volt Ketill,
örököse Klipprnek,
néked ő anyai
nagyapád volt, fiú;
Fródi született
Kárit előzve,
előtte, korábban járva,
jött a világra Álf.
20. Nannát nevezem meg most,
Nökkvi leányát,
lásd, egyik sarja
sógora apádnak;
távoli rokonságod is
sorolhatom tovább,
bizony, ismertem
Broddot és Hörvit;
nemzetséged növelték,
Ódzkodó Óttar.

21. Iszolf és Ászolf,
az apjuk Ólmód,
az anyjuk Szkúrhild,
Szkekkil leánya;
látod, mint roskad
rokoni legényfád!
Nemzetséged növelték,
Ódzkodó Óttar.
22. Gerenda Gunnar,
Grímr, a Goromba,
Törhetetlen Tór,
Unatkozó Ulf,
Búi és Brámi,
Barri és Keifnir,
Tind és Tirving,
meg a két Hadding:
nemzetséged növelte,
Ódzkodó Óttar.
23. Ámi és Ómi
született egykor
Eyfora és Angrím
fenséges fiának;
földön és vizen
tomboló örületek,
tűz-ösök, vad végzetek:
nemzetséged növelték:
Ódzkodó Óttar.
24. Bizony, ismertem
Broddot és Hörvit,
hajlott koru Hrólf
kemény kíséretéből,
mindőjük Jörmunrekk
jeles szülötte,
Szigurd vejéé -
figyeld beszédem!
a bátor vitézé,
a Fáfñirölőé.
25. Völszung-verből
vált ki e vezér,
Hröjdungok Hjördísz,
született Hjördísz,
Eilími ekképp
Ödlingek örököse -
nemzetséged növelték,
Ódzkodó Óttar.

26. Giúki gyermeke
Gunnar és Högni,
Gudrún hasonlóképp,
húga a két hősnek;
Guthorm nem igazi
Giúki-ivadék,
hiába fivére
a két fiú.
Nemzetséged növelték,
Ódzkodó Óttar.
27. Vérszomjas Harald,
Hrórek szülötte,
vad karpánt-szóró,
az anyja Auda volt;
Igazlító Auda
Ívar leánya,
viszont így Randvér
atyja volt Rádbard;
isteneknek áldozták
az ifjakat mind.
Nemzetséged növelték,
Ódzkodó Óttar.
28. Tizenegy az isten
élt csak tovább,
mikor Baldr tűzzel
borította a máglya:
ment Váli, mindezt
bosszulni nyomban,
bátyja nyomorult gyilkosát
végzettel verte.
Nemzetséged növelték,
Ódzkodó Óttar.
29. Baldr apja ekképp
fia után örökölt,
Frey Gerdet vette el,
Gímir leányát,
óriás-ösöktől
és Angrbodától származik ő;
vérükből való
Tjázi is, a vidám,
vadászó óriás,
Szkádi szilaj apja.
30. Eleget elmondtunk néked,
többet is tudnánk;
mondd, mi továbbit
kívánsz megtudni tőlünk?

31. Haki volt Hvedna
választott, kedves fia,
volt azontul Hvedna
Hjörvard atyja,
Heid és Lótolvaj
Hrímnir serény sarjai.
32. A jósnők egy szálig
Vidólfótól születtek,
Vilmeidtől származik
megannyi boszorkány,
ám a jósok sorra
Feketefejűtől,
az óriások egytől-egyig
Ymir ivadékai.
33. Eleget elmondtunk néked,
többet is tudnánk;
mondd, mi továbbit
kívánsz megtudni tőlünk?
34. Világra jött
valamikor egy hős,
roppant hatalmak
remek sarja;
kilencen segítették,
hadd lenne délceg dárdás,
óriás hajadonok óvták
e földnek fodrán.
35. Eleget elmondtunk néked,
többet is tudnánk;
mondd, mi továbbit
kívánsz megtudni tőlünk?
36. Szülte őt Gjálp,
szülte Greip,
szülte Eisztla
és Eirgiava;
életét adta
Úlfrún, Angeia,
Imd és Atli,
Jarnszaksza szintén.
37. Nőttön-nőtt a fiú:
földi televénytől,
húvös tengervíztől,
vadkan vérétől.
38. Eleget elmondtunk néked,
többet is tudnánk;
mondd, mi továbbit
kívánsz megtudni tőlünk?

39. Lokinak farkas fia
lett Angrbodától,
Szeipnir, a Suhanó,
sarja Szvadilfaritól;
a legszörnyebb volt
a varázsló banya,
Bileiszt bátyjának
borzalmas szülője.
40. Falt Loki a szívből:
félíg sültén lelte,
sistergő zsarátnok közt,
kicsinnyé zsugorodva;
Loptr terhes lett
a torz nőszemélytől,
e néember öröke
az összes óriáslény.
41. Verdes a viharos tenger
az égi tetőkig,
torlódik a földre;
romlott lég fullaszt,
hófúvások rohannak,
orkánok ordítanak:
hatalmak pusztulása jó
hamuval, porral.
42. Valaki megszületett,
e világon mindenkinél
több, ezért táplálja
erejével a föld;
fenséges vezér,
legkülönb lény:
így nevezik, rokona
minden nemzetségnek.
43. Majd követi egy másik,
nála is erősebb,
nevén nevezni
nem is merem én magam;
kevesen látják
jobban a jövőt,
míg Ódin a farkassal
meg nem mérkőzik.”

Freyja szólott:

44. „Vadkanomat vedeltesd
sűrű sörével
az emlékezetnek,
hogy ezek az ígék
harmadnap hajnalán is
eszébe jussanak,
amikor Angantírral
nemzetség-népük számlálják.”

Hyndla szólott:

45. „Pusztulj innét!
Pihennék végre.
Véled nem járhat
több jókívánságom.
Bolyongj csak, barátném,
csatangolj az éjben,
mint Heidrún kószál,
kecskéit kicsapva.
46. Ódr körül oldalogtál,
vágyón üzőbe vetted,
közben mások is
megvoltak kötényed alatt.
Bolyongj csak, barátném,
csatangolj az éjben,
mint Heidrún kószál,
kecskéit kicsapva.”

Freyja szólott:

47. „Lobogó lángokkal
kerítlek körül;
olthatatlan tüzemen,
óriásnő, át nem törsz.”

Hyndla szólott:

48. „Tüzek támadnak, látom,
földek fuldokolnak,
életét mentené mind,
menekülést keres;
nyújtsd a kelyhet
nyomorult Óttarnak,
méreggé váljon benne,
borzasztó végzetévé.”

Freyja szólott:

49. „Fertelmes kívánságod
nem foganhat meg,
kívánj bármi romlást,
kegyetlen óriás-ara;
hadd váljék a sör
Óttar serény hasznára,
oltalmazza őt
az összes óvó isten.”

35. Órölő

1. Került hamarvást,
jött a királyi házhoz
két jövőlátó,
Fenja és Menja;
rabnő lett mindkét
roppant erejű lány
Fridleif fiánál,
Fródi királynál.
2. Malomkövet kellett
körbe hajtaniok,
hadd járna a szürke kő,
király szigorú parancsa,
pihenőjük sincsen,
serénységük hangját
ugyancsak hallgatná
az úr s udvara.
3. Zengették zajjal
a kereket körbe:
„Hagynánk már a nyelet,
hadd nyugodna kerék!”
Királyi parancs szavát
pihenvén nem szeghetik.
4. Dalolva dobrokoltak
forgó szürkeséggel;
Fródi szolgái már
majdnem mind aludtak,
megszólalt Menja akkor,
e szavakat ejtette:
5. „Színaranyat őrlünk,
szerencsét őrlünk,
szerencse-keréken,
barmot bőséggel!
Kincsén Fródi fekhessen,
párnáin pihenjen,
élvezetre ébredjen!
Híven húztunk akkor.”

Fródi szólott:

6. „Rontás ne legyen
itt senki rovásán,
társát ne gyötörje,
ne törje, gyilkolja;
testvére gyilkosára
találjon bár, kötözve,
kardja ne moccanjon,
békén maradjon.”
7. Egyéb szót nem ejtett
eddig a szája:
„Parancsom halljátok,
pihenétek legyen csak
kakukk-kiáltásnyi,
dal, dalolásnyi.”
8. „Beszédes Fródi,
bizony, nem figyeltél,
javadra szolgál-e,
ha szolgálóid vannak;
erőt választottál,
külsőt kerestél,
eredetünk titkával
nem törődtél eleget.
9. Hős volt Hrungnir,
akár az apja,
Tjázi rajtuk is
túltett merőben.
Robajos, Törekvő:
hegyóriás fivérek,
fenséges rokonaink,
rendünk formálói.
10. Sziklaórló Grotti
szürke kőben görnyedne,
kemény szikla rejtené,
roppant rétegek,
ha mi, hegyóriás lányok
nem tudnánk, mi lapul
a tömbök rejtekén,
malom mélyén mi rejlik.

11. Kilenc télen keresztül,
társak, játszottunk,
felnőttünk, növekedtünk
nagy földmélyben,
magunk mozdítottuk ki
helyéből a hegyet,
derék dolog lányoknak,
nem lustálkodtunk.
12. Görgeteg kövekkel
keményen gurigáztunk,
az óriás udvara
ugyancsak rengett;
jártunk jelezték
szilajult sziklák,
rézsüket rontó,
taroló tömbök.
13. Sereggel érkeztünk
Svédföldre, csatázni,
csapatunk élén,
lányok, lovagoltunk;
páncélt hasogattunk,
pajzsokat horpasztottunk,
szürke vértekekkel
vadul szálltunk szembe.
14. Egyik királyt kegyeltük,
másikat megöltük,
gondja ne sokasodnék,
Guthormot segítettük;
küzdöttünk egyre,
míg Knúi el nem esett.
15. Félév-félévre
így fordult velünk,
ismerték a vitézek,
harcok hősei, lándzsánk,
a vagdalkozó lányok
kardjának vasát:
patakokban folyt
feketülő, piros vér.
16. Megérkeztünk most
királyi házhoz,
kegyetlen rontás
rabnővé tett minket;
testünk fagy martaléka,
lábunk kövek törik fel,
lankadatlan örlünk,
őrünk irgalmat nem ismer.

17. Kezek a nyélen,
nyugodjatok kevéskét,
elég most ebből,
szívesen így szólnék;
kezem nem pihenhet
maga kedvére,
míg Fródi a munka
alól fel nem menti.
18. Kezek, kard markolata
illetne meg inkább!
Harci harmatos fegyver!
Fródi, felébredj!
Fródi, felébredj,
hadd halld dalunkat
daliás időkről,
kemény, igaz korról.
19. Tűz lobog, látom,
a teremtől keletre,
tűz jele kiált,
harcra hív jajongva;
sereg jó sietve,
közelít kíméletlen,
a Budlung király
várát vörös fény borítja.
20. Hleidr székhelyét
hamar elveszítéd,
arany kincsed elapad,
malmod köve mállik.
Fogjuk, feszítsük
nyelét nyughatatlan,
hadd hulljon ránc harc
rózsaharmata.
21. Atyám leánya
lankadatlan öröl,
látja ő, harcosok véres
veszte közelít, hadakon,
vaskos szilánkok
szakadnak a fa vázról,
félelmes vasmarkok
őrzítő öleléséből.

22. Öröljünk, öröljünk!
Irsza fia Fródin
bosszút áll hamarosan
Hálfdan haláláért;
majdan megnevezi
magát bizonyossággal,
mint báty és mint fiú,
mindketten tudva tudjuk.”
23. Öröltek a lányok
lankadatlan erővel:
dacos dühük hegyóriás
haraggal dúlt;
tengely repedett,
tartó roskadott,
a hatalmas kerék
kétfelé hasadt.
24. Szólott az óriás-ara
még ily szavakat:
„Felöröltük, Fródi,
mit kedvünk merészelt,
kitartó rabnőid,
reményed rontói.”

36. Hlödr-ének

1. Született Hlödr hajdan
széles hun földön,
szablyával és fokossal,
pompás páncélinggel,
körbe szegett sisakkal,
suhanó kardéllal,
szilaj, erős lóval
szent lombú erdőn.

Hlödr most megtudja, hogy apja meghalt és fivére, Angantír lett a király apjuk egész birodalma felett. Humli és Hlödr elhatározzák, hogy Hlödr kikéri jussát Angantírtól, előbb jó szóval, ahogyan itt áll:

2. Hlödr nyugatnak nyargalt,
Heidrek hagyatékáért,
felismerte a földet,
gótok birodalmát,
Árheimbe belovagolt,
jussának jogán;
ott tartotta Angantír
Heidrek halotti torát.
3. Meglátott egy harcost
a magas háznál,
hosszú út utasa,
így szólott hozzá mindjárt:
„Menj be a magas házba,
vitéz, itt várlak,
kérdezd Angantír királyt,
ügyemben üzenetet hozz.”

A harcos bement a házba, a király elé járult és szólott:

4. „Utas jött, uram,
Heidrek utóda, Hlödr,
hites fivéred,
harcias forma;
még igen ifjú,
nyergében nyugtalan,
szót váltani, vezér,
véled szeretne.”

A király e szavak hallatára kését az asztalra hajította, felállt az asztaltól és páncélinget öltött magára, fehér pajzsát fogta, s vette kardját, Tirvinget. Felmorajlott a terem, mint ahogy itt áll:

5. Hangos tolongás
támadt a házban,
mindenki hallotta volna,
mit mondott volt Hlödr,
mily válaszra méltatja
kérését a király.

Angantír szólott:

6. „Üdv néked, jó Hlödr,
Heidrek jeles fia,
kedves fivérem,
telepedj közénk a padra.
Jössz te pontban Heidrek
halotti torára,
nagy, nemes elődünk
emléke napján.
Kínállak, mit kedvelsz,
bort-é, sűrű sört-é?”

Hlödr szólott:

7. „Nem sört inni siettem
asztalodhoz, Angantír,
kupával se kedveskedj,
vezér, mást várok.
8. Heidrek vagyonát
felezd el vélem híven;
jószágát, javakat,
forgó malomköveket,
megannyi fegyvert,
pompát, aranypénzt,
rabszolgát, rabnőt,
pulyát, porontyot.
9. Felezd a sötéteredőt,
a sötét sűrűt,
a főút szélén
a szent síremléket,
a kevély köszirtet,
s a Danpr folyásánál
a derék földvárakat;
Heidrek nekünk hagyta
nagy földet, népét,
fényes karpántjait.”

Angantír szólott: „Nem országunk törvényét követeled rajtunk, jogtalan kérésed”, majd ekképp folytatta:

10. „Előbb pattanjon szét,
bátyám, e biztos pajzs,
előbb hatoljon át
e láncingen hideg lándzsa,
hulljon sok hős harcos
holtan a fűbe;
tudd, én Tirvinget
ketté nem hasítom,
Humli-sarj, nem bíratsz
e birtokból semmit.
11. Kínálok néked, lásd,
nagyszerű kelyheket,
kincset, barmot bőven,
eleget nem kérhetsz;
ezerkétszáz lándzsást,
ezerkétszáz lovat,
ezerkétszáz férfit
fegyveres kíséretül.
12. Adományt adok
minden emberrel,
eleget, még többet,
mint amit kívánhat;
asszonyt is kapnak,
meglesz a kedvük,
minden asszony kap
nyakába nyakéket.
13. Álltodbán elleplek
állig ezüsttel,
arannyal borítlak,
bármerre fordulj;
fényes karpántjaid
szerte karikáznak,
Gótföld harmadán,
hős, gondos úr légy.”

Gizur, a Gríting harcos, Heidrek király gyámja is ott volt Angantír királynál, ugyancsak megöregedett már. Gizur is hallotta Angantír ajánlatát, de sokallotta bőkezűségét, és imigyen szólott:

14. „Jussul ez jusson
rabnő fiának,
rabnő fiának,
bár királyi fattyú;
borongva borult
a sírra serényen,
míg az örökségen
Ödlingek osztottak.”

Hlödr nagy haragra gerjed, hallván, hogy királynak ekképp szólítják. Humli megkérde, mit beszéltek egymással, és haraggal hallotta, hogy leánya fiát cseléd fiának nevezték. Szólott akkor:

15. „Tartsunk ki e télen
vidámságban végig,
igyunk s ítéljünk
jó sűrű sör mellett;
hadd tanulják a hunok
a fegyverkészítést,
harcban forгатott,
hű eszközeinkét.
16. Rontó hadsereget
kapsz tőlünk, kemény Hlödr,
hősöket toborzunk,
nagy hadi népet;
tizenkét telet
tapasztalt harcosok,
gyorsak, gyakorlottak
gyűlnek táborodba.”

Azon a télen Humli és Hlödr nyugton készülődött. Tavaszra azután akkora sereget gyűjtöttek, hogy Hunföld a csata után elnéptelenedett...

Amint ez a sereg összegyűlt, átlovagoltak a sötéterdön, mely Hunföldet Gótföldtől elválasztja. Hanem ahogy az erdőből kiértek, jókora településeket láttak, mezők terültek el előttük, és a síkon szép vár állt. Ennek pedig Hervor, Angantír király nővére és annak gyámja, Orrmar volt a parancsnoka. Ott várták be a hun sereget, hogy országuk védelmében szembeszálljanak vele. Egy reggel napfelkelte előtt Hervor a várkapu feletti tornyok egyikében állt. Az erdőtől délre egyszerre hatalmas porfelleget pillantott meg, amely sokáig eltakarta a napot. Kisvártatva valami csillogóféle is átsűrődött a porfellegen, mintha pajzsok aranyverete, sisakok aranyos dísze, páncélingek fehér csillogása látszódott volna. Látta már Hervor, hogy ez a hatalmas hun sereg, és lesietett, hogy azon nyomban odaintse magához kürtöslegényét, szóljon hogy hívják össze embereit. Majd így szólott hozzájuk: „Fogjatok fegyvert és készüljetek a csatára a déli várkapu előtt.”

Orrmar szólott akkor:

17. „Nyargalok nyomban,
pajzsot hordozva;
pompás gót hadaknak
harcot hirdetek.”

Orrmar akkor lelovagolt a várból a sereg elé és odahívta a hunokat a várhoz: „A déli kapu előtti mezőre hívunk csatára benneteket.”

A gótok avval kilovagoltak a várból a hun sereg elé, és fergeteges küzdelem kerekedett. A hunok serege túlerőben volt Hervorék csapataival szemben, Hervor kíséretéből sokan oda is veszttek, végül Hervor sem tudta tartani magát, elesett a körülötte harcoló katonákkal együtt...

Orrmar éjt nappallá téve lovagolt, amíg Angantír király elé nem ért Árheimbe. A hunok pedig pusztítottak, fosztogattak és gyűjtogattak szerte Gótföldön. Angantír király elé érve Orrmar így szólott:

18. „Délről érkeztem,
hadak hírével:
felperzselték
a sötéterdőt,
Gótföld vértől vöröslík.
19. Heidrek leánya
a földre lehanyatlott,
húgod halott;
hunok kezétől
hullt el a kedves,
a hősök közül
még sokan mások.
20. Kérőket hagyván,
harcmezőn küzdött,
menyegző helyett
meghalt, had útján.”

Amikor Angantír király ezt meghallotta, megpödrölte bajszát, kisvártatva szólott:

21. „Hűtelen bántak
veled, bátor húgom.”

Majd végignézett a kíséreten, igencsak kevesen voltak. Szólott akkor:

22. „Söriváskor sokkalta
többen voltunk még,
megfogyatkoztunk most,
bár másképp lenne!
23. Hol akad egyetlen
harcos is hadamban,
kit kérve kérek bár,
s karpánttal kínálok,
lovára pattanna,
pajzzsal lovagolna,
hunok seregével
megvívni sietne.”

Szólott az agg Gizur akkor:

24. „Király, nem kérek
tőled karpántot,
csengő aranyat
se ajánlj nékem;
pattanok lóra,
lovagolok pajzzsal,
a hunok népét
harcra szólítom.”

Gizur pompás harci díszet öltött, nyeregbe pattant. Szólott akkor a királyhoz:

25. „Hol vívjunk meg hát
a hunokkal végül...?”

26. „Hívd hadukat Dilgiához,
a Dun-völgyhöz,
harcra hívd hadukat
a Kárpátok alá!
Gótok ott fegyvert
gyakran forgattak,
remek győzelmeket
vívta ki vitézül.”

Avval Gizur ellovagolt, megérkezett a hun sereghez. Nem ment túlságosan a közelükbe, csak kiáltás távolába. Fölemelte hangját, szólott ekképp:

27. „Vésztől riadozzatok,
vezéretekre halál vár,
harc jel óva int fenn:
haragszik hadatokra Ódin.
28. Dilgiához siessetek,
a Dun-síkságra,
Kárpátok körén
hirdetek harcot;
rémület rettentse
nyomorult szíveteket,
Ódin küldi már nyilát,
úgy legyen, mint mondtam.”

Hlödr, meghallván Gizur szavait, szólott ekképp:

29. „Elfogjátok Gizurt,
Angantír emberét;
Árheimből érkezett.”

Humli király azonban szólott:

30. „Egyedül érkező ember
életét kímélni kell.”

Gizur szólott:

31. „Hun had nem ijeszt minket,
sem szaru-íjak.”

Gizur avval megsarkantyúzta lovát, és ellovagolt, hogy Angantírral találkozzék. Elébe érve szívesen köszöntötte.

A király megkérdezte akkor, hol lelt rá az ellenséges uralkodóra. Gizur szólott ekképp:
„Beszéltem vele, és a Dingia-völgyi Dun-síkság harcmezejére hívtam.”

Angantír ekkor megkérdezte, mekkora volna a hun sereg.

Gizur szólott imígyen:

32. „Nem hatalmas a hun had.
Csapatainak száma,
úgy számoltam, csupán hat,
mindegyik csapatban
ötezer ember,
minden ezerben
ezerháromszáz,
minden százban
négyannyi nép.”

Angantír szétküldte küldönceit, és minden fegyverviselő emberét magához kérette, avval serege élén a Dun-völgye felé tartott. A hunok serege már vonult elébe, kétszer akkora is lehetett, mint a gót sereg.

Másnap megkezdődött a csata. Folyt a küzdelem egész napon át estig, akkor a harci sátrakba vonultak a harcosok. Így ment ez nyolc teljes napon át. A vezérek közül még egy sem sebesült meg, de senki sem tudta, hány harcosa veszett oda. Angantír oldalánál most sem sorakozott kevesebb harcosa, mint a csata kezdetekor. A küzdelem még vadabbá vált, heves támadásba lendültek a hunok, tudták, hogy nincs menekülésük, hacsak nem győznek. A gótokat hiába-való lenne békekötésre bírni. A gótok szülőföldjük és szabadságuk védelmében sarkallották egymást a hunok ellen. Alkonyatkor a gótok oly heves támadásba lendültek, hogy a hunok sorai meginogtak bele. Angantír sem késlekedett, nyomban megindult és a támadók élére állt, kardjával, Tirvinggel a kezében sújtott le harcosokra és paripákra egyaránt. Mégis megtört a hunok pajzsvára, csapásokkal védte magát a két fivér is. Hlödr és Humli ott lelte halálát. A hunok közt vad menekülés tört ki, de a gótok tovább támadtak és annyi embert levágtak, hogy a folyókat eltorlaszolta a harcosok holtteste és kiléptek medrükből. A völgyeket pedig elborította a harci ménék és harcosok holtteste és vére. Angantír király elindult akkor, hogy megtekintse a csatamezőt és rátalált fivére, Hlödr holttestére. Így szólott akkor:

33. „Bátyám, kínáltalak
bőséggel a kincsből,
barmot, drágakövet,
bármit kívánhattál;
nyugtalan, nem nyertél
semmit fegyverrel,
se fénylő karpántot,
se kiterjedt földet.
34. Gyötrelmemre lettem lásd,
gyilkosod, fivérem;
nincs feledés, a nornák
igaztalan ítélték.”

* * *

Jegyzetek

A jegyzetek számozása a versszakok számozását követi. A szám után dőlt betűvel szedve közöljük az idézetet, amelyre a jegyzet vonatkozik. Ha nincs idézet, a jegyzet az egész versszakot magyarázza.

A szöveggel kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy néhány esetben a versszakok számozása nem sorszám szerint halad. A völva jövendölése című énekből az 54., A Fenséges beszéde című énekből az 52., A grönlandi Attila-énekből a 23. és 27., a Ríg-énekből a 18. és 19. versszak szövegromlás miatt hiányzik. Azokat a helyeket, ahol a szövegromlás csak egy-egy sort érintett, kipontozással jelöltük.

Más esetben a Verses Edda szövegének másolói, szerkesztői a cselekmény egységének érdekében változtatták meg a versszakok számozását. A völva jövendölése című énekben a 46. versszak után így halad a számozás: 47., 49., 50., 51., 48., 52. A Második ének a Hundingölő Helgiről című énekben a 18. versszakot a 25., 26., 27., 28. és 29. követi, ezután a 19., 20., 21., 22., 23., 24. versszak következik, majd a 30., és innen már sorrendben történik a versszakok számozása.

Mitologikus énekek

1. A völva jövendölése - *Voluspá*

A Verses Edda mitológiai költészetének legjelentősebb és legvitatottabb darabja. Már a XII. századi izlandi írástudók, az első kézirat lejegyzői felismerték az ének jelentőségét. Nem véletlen, hogy a Codex Regius gyűjteményében is első helyen áll. A nagyszabású költői vízió a világ sorsát foglalja össze a kozmosz keletkezésétől a világ pusztulásáig és az újvilág eljövételéig. Az ének ily módon a kultikus költészet ősi formáira tekint vissza, olyan jelenségeket sorakoztat fel - a világ eredetét és pusztulását magyarázva -, amelyeket a világ ősköltészetéből máshonnan is ismerünk: a Föld kezdetben a tengerből emelkedik ki és a világ végén oda süllyed vissza, a világ vége világéggel és özönvízzel jár, az aranyéhség erkölcsi romlást hoz a világra stb.

A völva jövendölésében a jósnő - akárcsak a XI-XII. századi északi tanyákon - az összesereglett nemzetség előtt idézi fel emlékezetének legrégibb emlékeit. A látomás szól a világ első teremtményéről: Ymirről, az ősóriásról; a déróriások nemzetségéről, közöttük az óriásoktól származó istenekről; az ősóriás testéből megformált kozmoszról és az élettelen fatörzsekből született első emberpárról.

A mitikus múlt harmonikus ősi kort ábrázol, míg a jelenben - a jósnő és hallgatósága közös tapasztalata szerint - elhatalmasodott a viszály. Az istenek többszörös esküszegése erkölcsi romlást hozott a világba, az első isten, az ártatlan Baldr halála jelzi, hogy elkerülhetetlen az istenek világának pusztulása, a „hatalmasok hullta” (eredetileg: *ragna roc*). Az éneknek ez a rétege a nemzetségi társadalom végső felbomlásának is emléket állít. A költői látomás szerint Heimdall isten kürtjébe fújva jelzi, hogy az istenek végső küzdelme közeledik. Fenrir, az óriásszörny kiszabadul az istenek fogságából, megindulnak a jég- és tűzóriások, Midgard kigyója (a világtenger szörnye) kilép rejtekhelyéről; a tenger elönti a földet. A mítosz világa megőrzi a természeti katasztrófák és a társadalomtörténeti korszakváltások drámai emlékét, és

újrateremti az ősi harmóniáról és békességről szóló elképzelést: a tengerből a világégés után újra föld emelkedik ki, rajta friss növény sarjad, a zöldellő hegyek felett a sas újból vadra vadászik. Az istenekre új aranykor köszönt, a büntelen istenek, Hödr és Baldr visszatérnek és új otthont építenek.

Az ének kézírata három változatban maradt ránk az 1200 és 1400 közötti évekről. A legkorábbi változat a Codex Regius szövege. A régészet tanúsága szerint A völva jövődölése legkorábbi változata már a 700-as években élt a szájhagyományban - erről vallanak a germán rúnafeliratok -, az irodalomtörténet általában a vikingkorra helyezi az ének keletkezését, tehát a IX-től a XI. századig terjedő időszakra. A keletkezés helyét tekintve is igen eltérőek a vélemények, egyesek a brit szigetekhez, mások svéd és norvég területekhez, a legtöbben Izlandhoz kapcsolják.

A *völva* (látnoknő, jósnő) óészaki vallástörténeti kifejezés. Az ének eredeti címében szereplő *spá* - „rejtelmes jövődölés, vízió” - elsősorban a vallási kultusz kifejezése, de műfajnévként is szerepel egy másik Edda-ének, a *Grípisspá* - Grípir jóslata - címében.

1. *hős törzsökök* - Heimdall fiai, a hallgatóság. Az első négy sor feltehetőleg a jóslás hagyományos bevezetése. *Heimdall* - az isten, az emberi társadalom megalapítója, ősatya. A Ríg-ének szerint Heimdall - aki Rigott néven jelenik meg - a három társadalmi rendet jelképező Szolga, Szabad és Nemes atyja. Heimdall az istenek és a világfa égi őre, őrhelye a szivárványhíd, a Bifröst, amely Ázgardot, az istenek világát összeköti Midgarddal, az emberek világával. A világvégén Heimdall megszólaltatja kürtjét, a Visszhang Kürtöt, harcba szólítja az isteneket és maga is megküzd a világfa és az emberi társadalom legfőbb ellenségével, Lokival. A küzdelemben Heimdall és Loki elpusztítják egymást.

2. *Látok kilenc világot, lent kilenc ágát fenséges mérv-fának* - a világmindenség térbeli és időbeli tagolódását fejezi ki.

4. *Bur fiai* - istenek, akik az eredetmítosz szerint óriásoktól származnak.

5. A nap és a hold együtt világítottak az égen, nem különült el a nappal és az éjjel, akárcsak a skandináv nyár hónapjaiban, amikor a nap éjfélkor is világít és fényétől nem látszanak sem a csillagok, sem a hold.

6. Az az istenek nevezték el az égitesteket, és ők jelölték ki szerepüket az égen.

7. *oltárt ácsoltak s szentélyt* - ezek a pogány kori építmények nem hasonlíthatók az antik vagy középkori épületekhez, jóval egyszerűbbek azoknál: a norvégiai fatemplomok elődei.

8. *ostáblán versengtek vígan* - a játék mibenlétéről keveset tudunk, valamilyen táblás dobójáték lehetett.

három óriáslány - a három norna, sorsistennő: Urd (múlt), Verdandi (való) és Szkuld (jövő). A nornák döntenek az istenek és emberek sorsáról.

9-10. Az istenek feláldozzák az ősóriást, Ymirt; testéből megteremtik a kozmosz részeit, végtágaiból a törpék nemzetségét.

17-18. Az ember származásáról szóló mítoszi töredékben az első emberpárt egy kőris és egy szil élettelen fatörzséből kelti életre a három az isten: Ódin, Lódur és Hönir.

21. *Gullveig* - feltehetőleg ván eredetű jósnő, akit az az istenek megöltek; a gyilkosság miatt az az istenek ún. vérdíjjal vagy vérváltsággal tartoznak a meggyilkolt rokonainak, a vánoknak. A világban az első háború, amelyet a mítosz számon tart, Gullveig megégetése miatt tört ki az az és a ván istenek között.

24. *Ódin odavágta lándzsáját* - ezzel adott jelt a háború kezdetére.

29. A jósnő azzal hangsúlyozza szavainak hitelességét, hogy megemlíti Ódinnal való találkozását, akitől megvesztegetésképpen nyakperecet és gyűrűket kapott ajándékba.

32. *Ódin egy-éjt élt fia* - Váli, voltaképpen Baldr féltestvére, akinek Rind óriásnő az anyja. Váli még gyermek volt, amikor végrehajtotta a vérbosszút fivére gyilkosán.

33. *Baldr ellenségét* - Hödrt, a vak istent, aki ártatlanul okozta Baldr halálát.

40. *az öreg* - egy közelebbről meg nem határozható óriásnő

Fenrir - az óriásfarkas. Genetikus kapcsolatban van Lokival és Angrboda óriásnővel. Fenrir egyik fia az óriásszörny Hati, aki a Holdat nyeli el a világvégén.

44. *Fréki* - a név jelentése: éhes, falánk; itt voltaképpen Fenrir farkas neve helyett áll.

hatalmasok hulltát - az óészaki világvége vallástörténeti szakkifejezése, a *ragna roc*. Pontos jelentése: „a tanácskozó hatalmak pusztulása”, ami megegyezik a Richard Wagner filológiai pontatlan megfogalmazásából nálunk is ismert Istenek alkonyával.

46. *Mímir fiai* - óriások.

Ódin akkor Mímir fejével szól - Mímirt az az és ván istenek kiegyezésekor túszként elküldik a vánok udvarába, ahol az az istenek egyik csalásán feldühödve a vánok bosszúból lenyakazzák és fejét visszaküldik az ázoknak. Ódin varázsfüvekkel ápolja Mímir levágott fejét, varázsigét olvas rá, és ősi bölcsességet tud meg tőle.

47. *Szurt* - tűzóriás, a dél démonikus megjelenése a skandináv eszkatologikus - a világ pusztulását leíró - mítoszban.

50. *Jörmungand* - (más elnevezés szerint: Midgard kígyó) a világ pusztulását előidéző, ún. chtonikus szörnyek egyike. Az istenek egy ideig ugyan ártalmatlanná teszik - a földet körülvevő világóceán mélyére vetik -, de onnan is előjön, és az istenek, óriások és óriásszörnyek végső küzdelmében ő lesz Tór isten ellenfele. A küzdelemben mindketten elpusztulnak. A *Midgard kígyó* elnevezés valószínűleg a mitológia korábbi rétegeiből ered, amelyekben az eredetmítosz nagyobb teret kapott, mint a ránk maradt eszkatologikus, a világvége eseményeinek szemszögéből felépített eddikus mitológiában. Az Edda mitológus énekei csak utalnak Midgard kígyó korábbi, feltehetően pozitív szerepére: a földet körülölelő, védő erőre.

körömhajót - a mitológia szerint halottak körmeiből épített hajót.

52. *ágak dúlásával* - tűzzel.

56. *sarja... a hős Hlódünnek* - Tór.

Midgard őrzőjét - Tórt.

Fjörgun fia - Tór.

60. *a roppant földövről* - a földöv Midgard kígyóját jelenti.

62. Baldr és Hödr, az ártatlan istenek a világvége után visszatérnek, és felépítik fényes otthonukat a mitikus helyen, Gimlén (*gim* - tűz, *ulé* - védelem). Az óének befejező versszakai keresztény elképzeléseket is tükröznek.

2. A Fenséges beszéde - *Hávamál*

Az eredeti címben szereplő *Hár*-t, azaz Fenségest általában Ódinnal azonosítják, jóllehet igen archaikus varázsigék és rúna-versek is tartoznak a leghosszabb terjedelmű eddikus énekbe.

Az ének összetettségét a metrika változatossága is jelzi.

A 95. versszak és a 103. versszak a germán életbölcsségek tárháza, az élet mindennapjainak filozófiájába ad betekintést. Egyszerű és realisztikus közlések sora szól a barátságról, élet-célról, hírnévről, halálról, szerelemről, házasságról. Sok vers voltaképpen közmondás, szólás vagy ezek kifordított változata, amelyek azóta is élnek az izlandiak ajkán. Noha a közlések egy része egyes szám első személyben szólal meg, nem Ódinra jellemzőek, a belőlük kicsengő morális tartalom nemegyszer cinikus; talán a világlátott, előítéletektől mentes északi germánok mindennapi filozófiáját tükrözik e versek. Kétségtelen, hogy nyoma sincs bennük a kereszténységnek, de a pogány isteneknek sem. Hangvételük szűkszavúbb, mint a többi éneké - az Edda legrégibb rétegeibe tartozik ez az ének.

A 96-102. versszakok Ódin egyik sikertelen kalandjáról számolnak be. A történet, amely az európai irodalmak ismert alaptörténetei közé tartozik, az asszonyi ingatagságot példázza. A verseknek nincs mitológiai alapjuk, ellentétben a 103-110. versszakokkal, amelyek az istenek szent italának, a mézsörnek megszerzését beszélik el.

A 112-117. versszakokban (ún. Loddfáfnir-ének) sem Ódin a beszélő. Az ismeretlen eredetű Loddfáfnirhoz szóló életbölcsségek feltehetőleg még viking kor előtti gnomikus versek későbbi feldolgozásai.

A 138-145. versszakokban Ódin azt beszéli el, hogyan jutott a rúnák birtokába. Ez a mítoszi töredék az írás eredetéről szóló más indoeurópai kultúrákból is ismert történetek körébe tartozik. Eredetileg pogány kultikus szöveg lehetett, amelyet talán sámán vagy áldozópap mondott fel. Az ének didaktikus célú záróversei tizennyolc különböző varázsigét, illetve ráolvasási formulát sorolnak fel. Műfajuk az európai irodalomban egyedülálló archaikus műfaj emlékét őrzi.

1-2. Óvatosságra intő jó tanács: ha váratlanul és egymagában érkezik a vándor az idegen házba, a vendégbarátsággal járó sértetlenséget csak attól fogva élvezheti, ha már a háziak hellyel kínálták.

105. A mézsör mítosza szerint Ódin szerelmet színelve bizalmába férkőzik Szuttung óriás lányának, Günnlödnek, aki segít Ódinnak, hogy elloppja a sziklahegy mélyéről a bölcsséget és költői ihletet jelképező becses italt.

107. *Ódrerirt* - az Ódrerir szó jelentése: „az elmét felkavaró”. A költészet italának, később a költészet italát tartalmazó edénynek a neve.

109. a *Fenségeshez* - Ódinhoz.

111. *látnoki székből* - a *tulr* székből. A *tulr* a szkáld és az énekmondó mellett a harmadik névtelenül alkotó szerzőtípus. Nagyra becsülik bölcssége és előadói képességei miatt.

138. Ódin rituális önfeláldozás árán jut a mágikus rúnajelek ismeretéhez. Akasztott emberként függ a világfán étlen-szomjan, dárdával ejtve magán sebet.

157. Ódin az akasztottak istene, kultuszához tartozott az akasztottember-áldozat bemutatása.

3. *Vafrúdnir-ének - Vafprúðnismál*

Az ének mitologikus tanköltemény párbeszédes formában. A kerettörténet elbeszéli, hogy Ódin mint ismeretlen idegen keresi fel Vafrúdnir óriást - az ősi bölcsesség ismerőjét -, hogy összemérje vele tudását. A kérdések a világ keletkezésére, felépítésére és pusztulására keresik a választ - az ének tehát kiegészíti A völva jövődőléséből kibontakozó mitologikus képet.

A vetélkedésben, amelynek kimenetele nem lehet kétséges, hiszen Ódin mint egy újabb kor képviselője áll szemben az óriással - a vesztes a fejével fizet. Ódin, a bölcsesség istene utolsóként olyan kérdést tesz fel az óriásnak, amelyre csak maga ismerheti a választ.

Annak ellenére, hogy a cselekmény az óriás vereségével zárul, az ének hangvétele nem drámai, hiszen témája voltaképpen nem az óriás sorsa, hanem a kérdésekből és feleletekből kibontakozó mitológiai üzenet.

A vetélkedés - mint folklórműfaj - ősi rituális gyakorlatban gyökerezik és napjainkban is széles körben ismert a világ folklór irodalmából. Az eddikus mitologikus epika ilyen énekei is a műfaj korai fejlődésébe engednek betekintést. Szembetűnő a kérdések és feleletek szimmetriája, amely az írásbeliség előtti korban emlékezetet segítő szerepet töltött be.

Vafrúdnir (nevének jelentése: „a bonyolult kérdéseket megoldó”) óriás, akivel Ódin összeméri tudását, bölcsességet tanul tőle. Az óészaki eredetmítosz szerint az istenek ősatyjai, az ősi bölcsesség őrzői óriások. *Vafrúdnir* és Ódin dialógusa voltaképpen mitologikus tanköltemény, sok részletét A völva jövődőlése című énekben is megtaláljuk.

2. *Hösknek Attyja* - Ódin.

4. *Istenek Attyja* - Ódin; ellentétben Heimdall-lal, aki az emberi társadalom ősatyja, és Emberek Attyjaként említik.

12. *Fénysörény* - ló, a mitológia szerint ő húzza át a Napot égen.

lovas gótok - a keleti gótok költői elnevezése.

14. *Dérsörény* - ló, a mitológia szerint az Éjszakát húzza az égen.

16. *Íving* - mitologikus folyónév. Az Íving soha nem fagy be, hogy az óriások ne kelhessenek át rajta.

18. *Vigríd* - mitologikus csatamező, amely minden irányban száz mérföld széles. Az óészaki mérföld kb. 12 kilométernek felel meg.

21. *Ymir* - óriás, az ő feláldozása árán, testéből teremtik meg az az istenek a kozmosz részeit.

44. *hármastél* - mindent elpusztító eső, amelytől egy emberpár - az Élet és az Életvágy - kivételével mindenki meghal.

45. *Hoddmímir fájáról* - Yggdraszillról, a világfáról.

50. *Szurt szent lángja* - a világvége.

53. *Mindenek Attyját* - Ódint.

a veszett - Fenrir farkas. Ódin halálát fia, Vídar bosszulja meg.

54. *Ódin fiának* - Baldrnak.

máglyára emelte őt - a temetési máglya viking kori temetkezési szokás. A mítosz szerint Ódin maga viszi halotti máglyára fia holttestét.

55. halálra szánt szájjal - az utolsó kérdésre egyedül Ódin ismerheti a választ, Vaftrúdnir felismeri, hogy maga Ódin ellen vesztette el a fogadást, amelyben saját feje volt a tét.

4. Grímnir-ének - *Grímnismál*

A Verses Edda mitológiai énekei között A völva jövődölése mellett a Grímnir-ének adja a legteljesebb képet az óészaki mitológia rendszeréről.

A kerettörténetben megtudjuk, hogy Ódin Grímnirnek öltözve (a szó jelentése: „álcás, álruhás”) érkezett meg Geirrod király udvarába, ahol az idegent étlen-szomjan nyolc napon át két tűz közé kikötik, míg a király fia meg nem sajnálja és itallal meg nem kínálja. Ódin jutalmul tudást ígér az ifjúnak, és beavatja az istenek világának, Ázgardnak titkaiba, szól a valkűrökről, a Valhalláról, a csodálatos világfáról, Yggdraszillról, és az istenek lakhelyeiről. Végezetül Geirrod király előtt is elárulja kilétét, de a király részegségében hiába hallgatta Ódin szavait, semmit nem értett meg belőlük.

A Grímnir-énekben Ódin tudós sámánként vándorol a világban, a sámáni gyakorlatra emlékeztet a főisten önkívületi állapota, szenvedése. Az Ódin-mítosz más megfogalmazásában is lecsapódott az a gondolat, hogy a tudás a rituális önfeláldozásból ered: ilyen az írás eredetének mítosza. A rúnák, a varázslatos írásjelek ismeretének megszerzésekor Ódin nyolc napon át függ Yggdraszillen, az élet és tudás fáján akasztott emberként, magát önmagának, Ódinnak feláldozva.

Próza Hlidszkjálf - Ódin trónusa a Valhallában, ahonnan az összes világ betekinthető.

10. farkas... sas - a harcistenek kultuszába tartozó állatok.

20. Elme és Emlékezet - Ódin két hollója minden este útra kel, berepüli az összes világot, és reggelre meghozza a híreket Ódinnak.

23. A Valhallának az ógermán számítás szerint hatszáznegyven ajtaja van.

26. Háncshántó - szarvas, agancsairól harmat hullik alá, ez táplálja a világ összes folyamatát.

5. Szkírnir-ének - *For Scírnis*

Az ének feltehetőleg ősi kultikus gyakorlat emlékét őrzi, amely a nászt és más ünnepeket megelőzően a nemi életre is vonatkozó önmegtartóztató életet és böjtöt írt elő.

A Szkírnir-ének elbeszéli, hogy Tór egy napon Ódin őrhelyéről, a Hlidszkjálfról széttekintett az összes világban, és az óriások országában megpillantotta Gerdet, a szépséges óriáslányt, aki iránt azon nyomban szerelemre lobbant. Njörd isten elküldte Szkírnirt, Frey inasát, hogy közvetítsen fia és az óriáslány között. Gerd eleinte sem fenyegetés, sem ajándékok árán nem akart arról hallani, hogy az óriásokkal ellenséges istenek közül válasszon magának arát, végül azonban Szkírnir odaigéri szerelmi ajándékképpen Frey csodaszép kardját, és Gerd ígéretet tesz, hogy kilenc nap elteltével Barri ligetében Frey isten arája lesz.

A párbeszédes éneket feltehetőleg elő is adták, a tavaszi termékenységünnepek alkalmával kultikus drámaként játszották el. Az ének természet-mitológiai magyarázata szerint a tavasz eljövetelekor az égi fény megtermékenyíti a földet; a napisten, Frey nászra lép a föld istennőjét jelképező óriáslánnyal.

Frey kultuszának erotikus, sőt obszcén vonásaira utalnak a termékenységisten fő jellegzetességét kiemelő, Skandinávia-szerte elterjedt fallikus Frey-ábrázolások.

Próza csodaszép leányt - Gímir óriás lányát, Gerdet.

az asszonyházba tart - az óészaki tanyákon általában több kisebb lakóház állt, ezek egyikét nevezték asszonyháznak.

Szķirnr - nevének jelentése: „fénylő”.

4. tündéri fény - a Nap.

21. Kapsz karpántot - Draupnirról, a csodakarpántról van szó, amely minden kilencedik éjjel nyolcat fiadzik. A *Draupnir* szó jelentése: „fiadzó”.

27. fényféreg - Midgard kígyó.

31. mint a fagyal fenn - az év végén a rossz szellemek elűzésére fagyalágakat raktak a ház tetőnyílásába.

34. Szuttung megannyi fia - törpék.

42. A Szķirnr-ének töredék, a ránk maradt utolsó versszak a nászt türelmetlenül váró Frey méltatlankodásával zárul.

6. Hárbard-ének - *Hárbardzlód*

Tór egyik vándorútjáról, kelet felől hazatérőben vízparthoz ér és átkiált a révésznek, nem vinné-e át a túlsó partra. A révész, Hárbard, a Szūrkeszakállú, nem más, mint az álruhás Ódin. Az ének, amely az ész és a nyers erő gúnyos szócsatája, a komikum korai formáit őrzi. A vita hevében az istenek nem egy dicső tulajdonságát megtépzák. A vetélkedésben a nagy erejű, de kissé bárgyú Tór húzza a rövidebbet, végül esetlenül rászánja magát, hogy hosszú kerülővel, de biztos szárazföldi úton folytassa útját hazafelé, ha már az agyafűrt révész segítségére nem számíthat.

5. Tór anyja Jörd, vagyis a föld. A természet-mitológiai magyarázatok szerint a télen „halott” Jörd a tél utóján fiának, Tórnak a visszatérését várja, azaz a termékeny tavaszi esőt hozó vihart.

9. bár számkivetett vagyok - Tór az óriások földjén tartózkodik, és mivel az óriások ellensége, az életét kockáztatja.

10. Nevem Szūrkeszakállú - a *Hárbard* név jelentése valóban „szūrkeszakállú”.

14. Hrungr - az óészaki mitológia szerint a legerősebb óriás, feje és szíve kősziklából van.

18. futóhomokból készültek kötelet fonni - szitkozódás, a hiábavaló cselekvést jelzi.

26. kesztyűben kucorgott - a mitológia szerint Tór félelmében Fjalar óriás kesztyűjében rejtőzött el.

27. Homoszexualitásra utaló szitkozódás.

37. Medveemberek - féktelen szenvedéllyel, szinte önkívületben csatázó viking harcosok.

7. Hymir-ének - *Hymisqviða*

Több indoeurópai nép mitológiájában szó esik az istenek mágikus erejű italáról. A bölcsességet és költői ihletet jelképező mézsör óészaki mítoszát két eddikus ének is említi: a Hymir-ének és A Fenséges beszéde. A Hymir-énekben ez a téma egybeolvad egy másik ősi mítoszi motívummal: Tór isten csodálatos halászatával.

A Hymir-ének kerettörténete szerint Égir tengeristen ivászatra hívja az isteneket. A mézsör főzéséhez egyedül az óriásüst, Hymir óriás féltve őrzött kincse hiányzik. A mesebeli fordulatokban gazdag ének arról szól, hogyan kerül a híres üst az óriásoktól az istenekhez. Az üst-szerző kaland főhősei Tór és Tyr, akiket Hymir házában mesébe is beillő szereplő fogad: Hymir felesége, Tyr kilencszázfejtű óriás-öreganyja. De ott van a kilencszázfejtű szörny szépséges leánya is, Tyr isten anyja, Ódin egykori arája, hiszen köztudott, hogy Ódin gyakran bocsátkozott erotikus kalandokba az óriáslányokkal. Jégcsapok verdesik a hazatérő házigazda szakállát, és kedélye nem javul, amint meglátja, hogy az óriások fő ellenfele házában vendége. Hymir estebédkor sem derül jobb kedvre, látván, hogy a nagyétkű Tór egymaga falt fel kettőt a levágott három birkából. Másnapra maguknak kell gondoskodni az eledelükről, és a halászat ellen Tórnak nincs is ellenvetése. Itt kapcsolódik a kerettörténethez Tór csodálatos halászatának története. Tór előbb két bálnát fog ki, majd Midgard kígyója akad horgára. A szörnyet Tór kalapácsütéseivel ismét a tenger mélyére veti: a világra veszedelmet hozó szörny megfélemezésének ősrégi mítosza jelenik meg a Tór halászatáról szóló éneknek ebben a részletében.

A kerettörténet mesei fordulatokkal beszéli el az üstszerző kaland sikeres lezárulását. A halászatból hazatérő Hymir és Tór most erejüket mérik össze. Tórnak Hymir kristálykelyhét kell összezúznia. A törhetetlen kristálykehely titkába Tórt jötevője, Tyr anyja avatja be: csak az óriás kösziklánál is keményebb koponyáján hullhat szilánkokra. Az utolsó próbaként Tór Hymir híres üstjét vitte ki az óriás udvarára, és többé ki sem engedte a kezéből. Üldözőit pedig kalapácsa, Mjöltnir küldte másvilágra.

A Hymir-énekre a többi mitologikus énektől eltérően jellemző a szkáld költészetre emlékeztető költői metaforák, az ún. kenningek gyakori használata. Midgard kígyó helyett például „isteneket gyűlölő gyalázatos kígyó”, Tór helyett „kígyóölő”, csónak helyett „habdisznó” áll. E formai jegyek alapján feltételezhetjük, hogy az ének ránk maradt változata a XI. században keletkezett.

1. *pálcákra véstek* - a fapálcákra feltehetőleg mágikus célzatú rúnajeleket véstek.

2. *hegylakó* - Égir óriás.

5. *nevelőapámnak* - a nevelőapa nem szó szerint értendő, voltaképpen rokont jelent.

6. *erős edényt* - üstöt.

11. *Hródr ellensége* - Tór. Hródr feltehetőleg Fenrir farkas.

14. *óriásnők szomorítója* - Tór.

15. *Szif mátkája* - Tór.

19. *szarvának rettentő székét* - fejét.

22. *kígyóölő* - Midgard kígyó gyilkosa, Tór.

a földeket ölelő, isteneket gyűlölő gyalázatos kígyó - Midgard kígyó.

24. *hal* - Midgard kígyó.

26. *vízár-kost* - csónakot.

27. *habdisznókat* - csónakokat.

34. *Módi apja* - Tór.

36. *belföld bálnait* - az óriásokat.

8. Loki csúfolkodása - *Locasenna*

A Loki csúfolkodása a műfaj egyedi darabja, Égirnek, a tenger istenének ivócsarnokában játszódik. A cselekmény kerete egy lakoma, melyet Égir rendez az istenek tiszteletére. Loki, az istenek világának csendháborítója addig mesterkedik, amíg az istenek akarata ellenére vendégként közük nem ülhet. Alig szerzett vendégjogot, máris becsmérő történetek áradatát zúdítja az istenekre és istennőkre, akik azonban hamarosan maguk is belelendülnek a gúnyos szóváltásba. Az ének ősi folklór elemeket őriz, a karneváli folklór, a lakomaköltészet világa elevenedik fel benne. Loki jelenléte megszünteti az epikus távolságot, minden szereplő intim-familiáris közelségbe kerül, és a hatalmas istenek sorra nevetség tárgyává válnak. A gúny forrása a vikingkori morális értékek: a harci vitézség, a bátorság hiánya; Loki kigúnyolja a kesztyűujjba rejtkezdedt Tórt és a széna közé bújt Biggvirt. Loki gúnyos szava másutt a nemek kapcsolatának a társadalom által jóvá nem hagyott formáit veszi célba, nem marad titokban a ván istenek testvérnásza, a szépséges Freyja istennő férfiúsága. Loki a főistent sem kíméli: Ódin személyében az alakváltoztatás és a nemtelen viselkedés sajátos formái válnak nevetség tárgyává.

A Loki csúfolkodása a mítosz negatív, kifordított változatát fogalmazza meg. Az egyén azzal kényszerül a társadalmi normák betartására, hogy megsértésük nyilvánosságra kerül.

Az ének tematikája tipológiailag rokon Lukianosz görög író (? 120-? 180) dialógusaival, amelyekben szintén a mítoszrendszer negatív változata ölt formát, és a társadalmi kapcsolatoknak az istenek közötti kapcsolatokba vetített visszas oldalát mutatja be.

Az ének ránk maradt formájában sokszoros költői átfogalmazás eredménye. A gúnyos szócsata értelmű *senna* az Edda-énekek címében másutt nem szerepel. Amikor a XIII. század legelején a *Verses Edda* szövegeit lejegyezték, az izlandi írástudók már ismerték a germán „Männervergleich”-nek megfelelő vetélkedő műfaját és a gúnyverset. A *Locasenna* műfaji előzményei között ezeket is meg kell említeni.

9. Loki emlékezteti az isteneket, hogy az idők kezdetén Ódinnal vérszerződést kötött, amely szakrális jellegénél fogva kötelezi az isteneket a vendégbarátság tiszteletben tartására.

15. *padok ékessége* - Bragi szelíd, nőies lényét csúfolja.

23. *tehénfejő szolgáló* - Loki alakváltozásaira utal, férfiatlan viselkedését csúfolja.

28. Loki varázslói ténykedése nem csupán halált hoz hanem azt is megakadályozza, hogy az istenek kimentsék Baldr a Halál Birodalmából. Hél, a Halál Birodalmának úrnője azzal a feltétellel engedi el Baldr, ha a világban mindenhol, minden élőlény megsiratja. Loki az egyetlen, aki óriásnővé változva megtagadja Frigg kérését, így Baldr nem térhet vissza az élők világába.

38. Tyr fél karját Fenrir farkas harapta le, amikor a megdühödött istenek megkötözték a szörnyet.

41. *Farkast látok* - Fenrirt.

43. nemes, mint Inguna-Freyé - Freyt a svéd királyi nemzetségek atyjaként tisztelték, az Inguna méltóságnév.

50. Tjázit taglóztuk - az az istenek megölték Tjázit. Szkádit, a leányát azzal engesztelték ki, hogy Njörd isten felesége lehetett, azzal a feltétellel, hogy a békés tengeri kikötő, Nóatún és a hideg szeles hegyvidék között osztják meg életüket.

9. Trym-ének - *prymsqvða*

Az ének beszámol Loki és Tór közös kalandjáról az óriások földjén. A nagy erejű Tór egy nap arra ébred, hogy kalapácsát ellopta az óriások királya. Az óriás nem is hajlandó visszaadni a híres Mjölñirt, hacsak meg nem kapja cserébe a szépséges Freyja istennőt, a Napot és a Holdat. Loki ármányos ötletét megfogadják az istenek: Tór magára ölti Freyja ruháit és menyasszonyi fátylát, és a szolgálólánynak öltözött Loki kíséretében az óriások földjére indul, hogy visszaszerezze kalapácsát. A menyegzői lakomán az óriás már-már gyanút fog, látván Tór hatalmas étvágyát és szomját - de Loki mindezt a szerelmi vágyakozásában étlen-szomjan gyötrődő menyasszony türelmetlenségével magyarázza. Az óriás sem rest, hozatja a frigyét szentesítő kalapácsot, hadd fektessék rögvest a menyasszony ölébe. Tór és Loki erre vár csupán, és a viharisten csapásai alatt hamarosan kimúlik az óriás és háza népe.

6. Ült Trym, a tomboló - Trym, a jégóriás lopta el Tór kalapácsát, a mennydörgést és villámlást osztó becses tárgyat.

8. nyolc mérföld mélyen - a természet-mitológiai magyarázatok szerint a nyolc mérföld a nyolc téli hónapot jelöli. Az óskandináv számszimbolikában a nyolc jelentős szám, a Grímnir-énekben például Ódin nyolc éjjelen át szenved két tűz közé kikötve. Ódin karpántja, Draupnir minden kilencedik éjjel nyolcat fiadzik; Loki nyolc télen át van a föld mélyében. Az ógermán rúna-ábécé huszonnégy jelét is nyolc rúnából álló sorokra tagolták.

53. a Brisingek becses nyakéke - a Brisingek törpék, híresek kovácsmesterségükről.

14. A versszak első hat sora megegyezik a Baldr álmai című ének első versszakának első hat sorával.

17. Elfajzottnak mondanak - a kifejezés a homoszexualitásra utal.

24. Szifura - Tór.

26. az okos szolgáló - Loki.

30. Hozzátok kalapácsomat, a menyasszonyt megáldja - Tór kalapácsa mint jelképes áldás a házassági rítus része volt. Amulettként nyakban viselték a XII-XIII. században Skandináviában; archeológiai leletek arról tanúskodnak, hogy viselése népszerűbb volt, mint a keresztény kereszté.

10. Alvísz-ének - *Alvíss-mál*

A Vaftrúdnir-énekhez hasonlóan az Alvísz-ének is párbeszédese formájú mitologikus tanköltemény. Az ének szerzője meglepően jó ismerője a szó esztétikájának. Bravúros szójátékban sorolja fel, hogy mit jelent a föld, a nap, a hold, a szél, a tenger, a sör stb. az ázok, vánok, álfok, óriások, törpék és emberek világában. A stílusrétegekkel játszó szerzőnél az emelkedett stílust az ázok, a mindennapi nyelvet a vánok képviselték, az óriások szavai közönségesek, az álfoké líraiak.

A mitologikus szójátékot a néphitben gyökerező kerettörténet fogja össze: Tór isten győzelmet arat a mindentudó törpén, ugyanis addig húzza-halasztja a beszélgetést, amíg a párbeszéd utolsó szavaira ráköszönt a reggel. A néphit szerint a feljövő nap sugara a törpét kővé változtatja. Alvász törpe; nevének jelentése: „teljesen bölcs, mindentudó”.

3. a *kocsihajtót* - a kecskefogatot hajtó Tórt.

4. Tór arra hivatkozik, hogy távol volt, amikor a lányt a törpének ígérték.

6. az *oldalszakállas* - Ódin.

16. *Dvalin-dermesztő* - a Nap; *Dvalin* ugyanis egy törpe neve.

34. *Szuttung-fiaknál* - óriásoknál.

Hősi énekek

11. Völund-ének - *Volundarqviða*

A repülés művészetének északi feltalálójáról, a híres mesterkovácsról, Völundról szól a *Verses Edda* egyik legrégebbi éneke, a Völund-ének. A bevezető prózában - amely több száz évvel később keletkezett, mint a versek - egy széles körben ismert mese motívumai bukkannak fel. Hattyúszüzek és királyfiak találkoznak, az ifjak elrejtik a lányok hattyútollát, és feleségül veszik a lányokat. Azok egy nap váratlanul megtalálják hattyúbőrüket, magukra öltik és újra elrepülnek.

A Völund-énekben Völund és bátyjai, Égil és Szlagfid a három királyfi. Az ifjak boldogan élnek a három hattyúhölggyel, Hladguddal, Hervorral és Ölrúnnal, amíg azok egy nap ismét elkíváncsoznak, felöltik hattyútollukat és elrepülnek. Völund két bátyja a keresésükre indul, egyedül Völund marad a tanyán, reménykedve felesége visszatérésében. A vadászatról hazatérő Völund Níðud király fegyvereseivel találkozik - az ének cselekménye itt kezdődik. A király szálnalmas rabságba veti Völundot, térdinait elvágatja és a menekülésképtelen kovácsot arra kényszeríti, hogy a király kincstárát ékszerekkel gazdagítsa. Völund mesterműveinek legszebbikét, a feleségének szánt karpántot Níðud lánya, Bödvild kapja meg. A szabadságától megfosztott kovács bosszút forral: Níðud fiait magához csalogatja, megöli őket, majd csontjaikat foglalja ékszerbe. A bosszútól a királylány sem menekül meg: amikor a sérült karpántját Völundhoz viszi javíttatni, a kovács itallal elkábítja a királylányt és asszonyává teszi.

Az ének a magasba emelkedő Völund szavaival zárul, aki ártatlan megkínzásának véget vetve, maga kovácsolta szárnyakkal menekül, de előbb szemébe vágja a királynak, hogy Bödvild születendő gyermekének ő az apja.

A Völund-ének motívumai az óangol epikából, a Beowulf-eposzról, a Deor panasza című énekből is ismertek. A monda a vikingkor művészetében is megjelenik, erről tanúskodik a Gotland szigetén található egyik sziklakép is.

Próza Völundot a bevezető próza a finn királyfiként mutatja be, jóllehet másutt az álfok fejedelmének nevezik. Ez azonban nem ellentmondás, mindkettő magyarázni kívánja Völund kivételes, mágikus erejét. A finn szó itt is, mint általában az óészaki sagákban, a lapp népnevet jelenti. A lappok idegen etnikumot képviselnek, nekik tulajdonítják a félelemmel és csodálattal szemlélt varázslói tudást, igazmondói tehetséget. A már keresztény Skandináviában legtovább a lappok őrizték az ősi pogány rítusokat.

valkűrök - a Valhalla hölgyei. A mitologikus epikában a valkűrök jelölik ki a csatában eleső hőseket. A sorsasszonyokkal, nornákkal rokon lények. A hősköltészetben gyakran királylányok, hattyúalakot öltenek.

Valföldre valósi - Valföld az egykori római területekre vonatkozik.

13. fejedelmi álf - Völund.

14. Grani útja - az út, amelyen Szigurd lova, Grani az aranykincssel megrakodva ment.

rajnai szikláktól - a hagyomány szerint Fáfnir a Rajna folyó mellett őrizte Andvari törpe kincsét.

17. vízparti helyen - az említett hely csak dagálykor lehetett sziget, Völund itt raboskodott. Bödvild gyalog tér vissza apja házába; apálykor a terület feltehetőleg a szárazföldhöz tartozott.

27. Bödvild titokban felkeresi Völundot, hogy megjavíttassa eltörött gyűrűjét.

29. Völund el is vált a földtől nevetve - a két sor megismétlődik a 38. versszakban.

dühös szeretője - Níðud felesége.

Helgi-énekek

A Codex Regius kéziratában a Hundingölő Helgiről szóló két ének közé ékelődik a Helgi Hjörvarðszonról szóló ének. Az első Helgi-ének győzelmeiről, tengeri csatákról szól, hangvétele nem drámai, a hős a valkűrök és Ódin védelmében áll. Az eredendően skandináv történet formailag a X. századi északi udvari költészettel, a szkáld költészet dicsőítő énekeivel rokon, a többi Helgi-énekekkel ellentétben formailag egységes, nincsenek benne prózabetétek. A három ének közül a középső Hjörvard fia, Helgi és a valkűr Szváva be nem teljesedő szerelméről szól. A két hős a Második ének a Hundingölő Helgiről című énekben újjászületik mint Hundingölő Helgi és Szigrún, a valkűr. Ez a Helgi-ének tragikus kimenetelű, Helgi legyőzött ellenfelei között találja Szigrún apját és bátyját. Sorsát előre tudva távozik a túlvilágra, ahonnan még egyszer visszatér, hogy kedvesét magával vigye a holtak birodalmába. A Helgi-énekek alapvető történeti rétege vikingkori, bár a történet magva a névanyag alapján egészen a népvándorlás korig vezethető vissza.

A Verses Eddában a Helgi-énekek összeolvadnak a Szigurd-epika elemeivel; Helgi, aki a Völszung nemzetség tagja, Fáfniről Szigurddal is egy nemzetségbe tartozik.

A Helgi-énekekben előforduló nevek többsége - néhány alnémet eredetű név kivételével (Szigrlin, Szváva, Szváfnir) skandináv eredetű.

12. Első ének a Hundingölő Helgiről - *Helgaqviða Hundingsbana in fyrri*

3. a Hold háza - az égbolt.

4. Neri lánya - az egyik norna.

5. Ilvingek fia - Sigmund.

7. földje nemes füveiből - jelképes ajándékot nyújt át.

10. tizenöt tél - tizenöt év. Az északi szokások szerint a fiúgyermek tizenöt éves korában vált nagykorúvá.

12. *dárdaviharától* - csatától.

13. *kardtanácsba* - harcba.

14. *Kopjaveő törzsét* - Hunding nemzetségét.

15. *Sisakos nők* - valkirők.

16. *Farkasok földjén* - erdőben.

déli istennőket - valkirőket.

20. *Íszung gyilkosa* - Hödbrodd.

21. *folyam kincséből bőséggel kínált* - aranyat kínált. Mielőtt Gunnar és Högni Attilához indulnak, Fáfnir aranykincsét a Rajnába rejtik el.

29. *hullámlovakat* - hajókat.

33. *vörös pajzsát* - a vörös pajzs a háború jele volt.

35. *etetett ő saskeselyűket* - az ellenség holtteste a keselyűk eledele.

37. *boszorkány voltál* - a szitkozódás kedvelt formája, ellenfelét férfiatlan viselkedéssel vádolja.

42. *Grani arája voltál* - Gudmund férfiatlan viselkedéssel vádolja Színfjötlt.

50. *tengeri szarvasok* - hajók.

51. A szerző a harcosok neve helyett a lovak neveit sorolja fel.

vas lángot - kardot.

13. Ének Helgi Hjörvardszonról - *Helgaqviða Hiorvardzsonar*

Próza fia volt Atli, ő indult, hogy Sigrilin kezét a királynak megkérje - a bevezető próza és az első négy versszak eseménye megelőzi Atli hazatértét Szváfnir udvarából. Az ének töredékes, tartalmilag nem alkot összefüggő egészet.

4. *szentélyt... áldozóhelyet* - pogány kori kultikus hely, a korai keresztény templomnál egyszerűbb építmény.

7. A valkür a harci szerencsét jelentő Helgi nevet adja a névtelen vitéznek, aki ettől fogva kiválasztott hős.

12-30. A versszakok dialógus versmértékben íródtak. A metrika is utal arra, hogy a Hrímgærd-epizód önálló ének lehetett, amely az óészaki epika legkorábbi rétegeiben előforduló, mulattató jellegű, csúfolódó szóváltás műfajával rokon. A Hrímgærd-éneknek is nevezett betét Atli és Högni szópárbaja a trollnővel, amelyben a két hős addig húzza-halogatja a szóváltást, amíg napfelkeltekor Hrímgærd, az óriásnő kővé nem válik. A mulattató (és nem sértő jellegű) csúfolkodó szóváltás egyes népek folklórirodalmából napjainkban is ismert; általában vidám, ünnepi keretek között zajlik le.

18. *Ránnak adtad volna* - Rán a vízbefúltak úrnője, Égir felesége, a haragos tenger istennője.

29. *Hél rúnáit* - halált hozó gyilkos rúnákat.

35. *farkast lovagló alak* - állat vagy nő alakban megjelenő, általában azonban láthatatlan oltalmazó lények, akik az elhunytat kísérik a sírba.

14. Második ének a Hundingölő Helgiről - *Helgaqviða Hundingsbana onnur*

Próza Helgi - az Ilving nemzetségbe tartozik, de a mondai elemek összekapcsolásának eredményeképp itt Sigmund fiaként szerepel és a Völszung nemzetségnek is tagja. Ezért viseli két nemzetség nevét is: Völszung és Ilving.

4.-Próza a tengerparton barmokat mészároltak - viking rajtaütésszerű támadás, melynek célja élelemszerzés vagy az ellenség állatainak megsemmisítése.

maga volt az újjászületett Szváva - Helgi Hjörvardszon és kedvese, a valkür Szváva újjászületnek Hundingölő Helgi és Szigrún valkür alakjában.

7. Gunn húgának garázda hollóit hol etetted? - Gunn valkür; a mondat jelentése: Gunn húgának dögevő madarait hol táplálta a legyilkoltak holtteste?

8. Ilvingek vére - Helgi.

9. sült húst a tengerek tajtéka sosem hoz - a nyers és a főtt húst evő népcsoportok különbségére utal, itt is kiviláglik, hogy a mű keletkezésekor a főtt húst evőket magasabb rendűnek tartották.

10. Hadat és halált hirdetsz - jogi kifejezés, az emberölés nyilvánosságra hozatalakor a tettes közli tettét és a körülményeket. Megkülönböztették az emberölést és a gyilkosságot; gyilkosságnak csak akkor számít az emberölés, ha tettét a tettes nem hozza nyilvánosságra.

19. A versszak metrikája - eltérően a többiétől - az ún. dialógus versmérték. (Lásd a Verstani megjegyzéseket.)

20. Fjorszung-örökség - Hödbrodd és Gudmund öröksége.

31-33. A rontó varázsigék a becses birtoktárgyak: a hajó, ló, kard segítségét vonják meg tulajdonosuktól.

34. baj rúnáit - gyűlöletet és viszályt előidéző rúnajeleket.

39-43. A sírból való visszatérés - mint a túlvilági életről való elképzelés - összefügg a Valhalla-kultusszal, amely az élet teljes értékű folytatását jelenti a halál után. Az idők folyamán a Valhalla és a sírhely világa közti különbségek összemosódtak, ezt a hiedelemvilágot tükrözik a Helgi-énekek.

42. Sebének harmatát - véré.

43. Ódin örök dögevői - hollók.

44. síri harmat - vér.

45. halálos harmat - vér.

15. Szinfjötli halála - *Erá dauða Sinfiotla*

Az óizlandi Völszung saga szerint Sigmund Völszung király tíz fia közül a legidősebb volt. Sigmund magától Ódintól kapott ajándékba egy kincset érő kardot. Sziggeir király, aki Sigmund sógora volt, szemet vetett az értékes fegyverre, és megfogadta, hogy megszerzi magának. Sziggeir hiába környékezte meg Sigmundot, Sigmund nem akart megválni Ódin ajándékától. Ekkor Sziggeir bosszút esküdött, és elhatározta, hogy végez Szigmunddal és egész nemzetségével. Vendégségbe hívta Völszungot és mind a tíz fiát, akik Sigmund

kivételével mind Sziggeir házában lelték halálukat. Sigmund ikertestvérének, Sziginek köszönhetette, hogy az erdőbe menekülhetett. Szigni ismeretlen nő alakját öltötte magára és az erdőbe követte Sigmundot, kettejük erdei nászából született Szinfjötli. Szinfjötli sorsa arra hívta, hogy apjával együtt bosszút álljon Sziggeir királyon.

A Szinfjötli halálában szereplő személyek közül Hámundról másutt nem esik szó. Helgi voltaképpen a Helgi-énekek főhőse, Hundingölő Helgi, és az ismeretlen ember a fjord partján nem más, mint Ódin. A holttesttel és az ismeretlen emberrel eltűnő hajó képe a vikingkor fennkölt temetési szokásait idézi, amelyet a Baldr-mítoszból is ismerünk. A holttestet hajóra helyezték és a hajóra csóvát vetettek, mielőtt felvont vitorlákkal útjára engedték a nyílt tengeren a Halottak Birodalmába, Hélbe.

A Szinfjötli halála a Codex Regius szerkesztőjének XIII. századi betoldása; a történetet elsősorban a Völsung saga alapját képező elbeszélő-hagyományból merítette.

16. Grípir jóslata - *Grípisspá*

A hősi énekek között az egyik legfiatalabb a XIII. századi Grípir jóslata. A költő a Szigurd-énekek hiányzó eseményeit foglalja össze benne. Grípir - Szigurd nagybátyja - a XIII. századi költő fantáziájának szülötte, a mondai hagyományban másutt nem fordul elő.

Az ének számos korábbi kiadásban Első ének és Fáfnirőlő Szigurdról címmel szerepel. A szövegromlás miatt az értelmezés több helyen vitatott, különösen a 3., 26. és 39. versszakban.

11. sárfényű sárkányt - Fáfnirt.

Regint és Fáfnirt te rontod - Szigurdot Regin nevelte fel.

27. Brünhildnek hívják - Brünhild az óészaki epikában Budli leánya. Giúki fia, Gunnar kéri meg Brünhild kezét, ő azonban bátorságpróbát szab feltételként a hősnek. Gunnar nem állja ki a próbát és cselhez folyamodik, megkéri Szigurdot, cseréljenek alakot; és helyette Szigurd teljesítse Brünhild feltételét. Szigurd Gunnar alakjában áthatol a lánggyűrűn, három éj elteltével ismét alakot cserél Gunnarral, aki ily módon feleségül nyeri Brünhildet.

42. kard-menyasszony - Brünhild. Szigurd három éjt tölt Brünhild mellett, de kettejük közé fekteti kardját.

45-47. Brünhild bosszút esküszik, és félrevezeti Gunnart: azt állítja, hogy Szigurddal hált a bátorságpróbán. A Szigurd-ének szerint Brünhild mindezt tagadja.

48-51. Brünhild vérbosszúra ösztönzi Gunnart. Az egyetlen, akit nem kötelez a vérszerződéssel kötött hűségeskü, Guthorm, Giúki mostohafia. Gunnar és Högni helyett Guthorm áll bosszút Szigurdon.

A Szigurd-énekek

A Verses Eddán belül a Szigurdról szóló epika - a Regin-ének, a Fáfnirőlő Szigurd éneke és 3 Szigdríva-ének - önálló ciklust alkot. Szigurd nem más, mint a frank mondakörből, a Nibelung Énekből is ismert Siegfried. Az óészaki Szigurd-epika lényeges részei a déli hagyományból kerültek Skandináviába, részletei azonban még olyan világot tükröznek, amely a hűbériségnek csupán a kezdeteit ismeri.

A Regin-ének és a Fáfnirőlő Szigurd éneke Szigurd ifjúságának és nevelkedésének eseményeit beszéli el a hős megérkezéséig Giúki burgund fejedelem udvarába. A Regin-ének eseményei

két szálból fonódnak össze: az egyik Szigurd győzelme a kincset őrző sárkány felett, a másik nevelkedése Regin otthonában. Mindkét ének, sőt a Szigdríva-ének is számos olyan versszakot közöl, amelyek voltaképpen nem viszik előre a cselekményt, hanem a mitológiai tankölteményhez, az életbölcsekségeket tanító, ún. gnomikus versekhez hasonlítanak. Ezek a tanversek voltaképpen a hős kiválasztott voltát példázzák. Ódin tanítja hőst a harc művészetére, Fáfnir halála előtt fontos mitológiai tudnivalókat bíz rá, és a valkűr Szigdríva a mágikus írásjelek, a rúnák varázslatos erejébe avatja be.

A Szigurd-epika széles körben elterjedt Skandináviában, a vikingkortól kezdve az 1200-as évekig több művészt ihletett meg, erről tanúskodnak a svédországi sziklarajzok, a norvégiai fafaragások és számos más archeológiai lelet.

A Szigurd ifjúságát leíró eddikus epikát az izlandi Völszung saga is feldolgozta.

17. Regin-ének - *Reginsmál*

1. *ha lángot merítész* - a folyó lángja arany. Égir tengeristen arannyal világítja be a tenger mélyén fekvő csarnokát.

14. Szigurd a Völszung nemzetségbe tartozik. Az Ingvi megjelölés itt méltóságnevet jelent, a fejedelem istentől való származását kívánja alátámasztani.

15. *Eilími gyilkosai* - Eilími Szigmunddal (Szigurd apjával) együtt esett el a Hundingfiak ellen.

16. *Révil lovain* - hajókon. Révil viking vezér.

Vitorlás paripákról - hajókról.

szilaj hátasok - hajók.

22. A hiedelem szerint az lesz szerencsés a harcban, aki előbb veszi észre közeledő ellenségét.

23. *a Hold nővérét* - a Napot.

24. Rossz előjelnek számított, ha a vitéz harcba indulásakor megbotlott.

26. A vikingkorban széles körben elterjedt - feltehetőleg rituális eredetű - kivégzési mód volt, hogy a bordákat felvágták, szétfeszítették, és kivágták a tüdőt és a szívet.

18. Fáfnirőlő Szigurd éneke - *Fáfnismál*

Fáfnir, Regin fivére sárkánnyá változva őrizte Andvari törpe kincsét, amelyet apjuk meggyilkolása után megszerzett magának.

1.-Próza Szigurd eltitkolta nevét - a haldokló szavának mágikus erőt tulajdonítottak, végzetesnek hitték, ha ellenségét nevével szólítva megátkozta.

7. *baráti kebel közelén* - Szigmund halála után a felesége, Hjördís fogságba esett, fiuk, Szigurd ott született meg.

15. *Bifröst színekre szakad* - az istenek és emberek világát összekötő híd, az azok szivárvány-hídja. Az óészaki mitológia szerint a híd összeroppan Muszpel fiai, a tűzóriások alatt.

16. *Szörnysisak* - viselőjének látványa rémületet ébreszt az ellenség soraiban.

18. *Tűztorkú féreg* - Fáfnir sárkány.

26. Regin kétségbe vonja Szigurd bátorságát, így veszi rá Fáfnir meggyilkolására.

31. *gyűrűosztó* - a bőkezű, adakozó vezér.

a lüktetés forró fészket - szívét.

34. *hollók öröme* - a hollók jelenléte a baljós vég előrevetítése.

39. *Van egy lány, szépsége csodás* - Szigdrívára vagy Brünhildre vonatkozik.

43. *Szigdríva álmát ne véd* - Yggr (Ódin) a Szigdríva-ének szerint álomtövissel mély álomba varázsolja Szigdrívát, mivel a valkür nem a főisten által kiválasztott hőst juttatta győzelemre.

19. Szigdríva-ének - *Sigdrífsmál*

2. *rúna-varázst elűzni* - az álomtövisre, amellyel Ódin álomba varázsolja a valkürt, rúnajeleket véstek.

5. *gyógyítás rúnája* - a varázssitalba kevert növények szárára különböző rúnajeleket véstek.

6. *Győzelem rúnáját ismerd* - a győzelem rúnája a T-rúna; Tyr isten nevének kezdőbetűje.

7. *Tudj segítő sörrúnát* - az N-rúna mágikus jelentése: veszély ellen véd.

9. *a végtagok díszei* - a díszek a lapp hiedelemvilágból is ismert, szülést segítő természetfeletti női lények, istennők.

14. *szólt Mimir szája megannyi igaz szót* - Mimir óriás, a bölcsesség forrásának őrzője, akit a vánok megöltek. Az izlandi Yngling saga szerint Mimir levágott fejét a vánok visszaküldték az ázok udvarába, Ódin bekente varázsfüvekkel, varázsigékkel ígérte, így beszélhetett vele, és sok rejtett bölcsességet tudott meg tőle.

15. *Ragyogó isten-pajzsról* - a Napról. Az óészaki mitológia szerint a Nap maga hajtja kocsiját az égen, a kocsit két ló húzza, Kész lábú és Korán kelő.

18. *szent sörbe keverve* - a vérrel kevert áldozati sörbe rúnajelekkel vésett fapálcákat dobtak.

19. *bükk-rúnákat* - bükkfa lapokra vésett rúnákat. Az angol *book*, a német *Buch* (könyv) szavak etimológiája is erre a szokásra vezethető vissza.

22. *holtaknak használsz ezzel* - a halottak tiszteletére áldozatot mutattak be, hogy megóvják őket a visszajarástól, a kísértéstől.

20. Töredékes Szigurd-ének - *Brot af Sigurðaqviða*

A befejezetlen Szigdríva-ének után a Codex Regius kéziratban nyolc lap hiányzik. A kézirat következő éneke, amelynek csupán a második fele őrződött meg, a Töredékes Szigurd-ének. A hiányzó versszakok tartalmára az izlandi Völsung sagából következtethetünk, de az így szerzett adatokkal nagyon óvatosan kell bánnunk, hiszen az izlandi saga jóval fiatalabb elbeszélő-hagyományra épít. A széles körben ismert Nibelung-mondakör ebben az énekben kapcsolódik közvetlenül a Verses Edda hősepikájához. Az izlandi költőt a Nibelung-énekből ismert Brünhildről szóló mondai hagyomány érdekelte elsősorban. A három főhős: Brünhild, Szigurd és Gunnar kapcsolatát az óészaki Szigurd-epika különbözőképpen beszéli el.

A Töredékes Szigurd-ének nem említi, hogy volt-e korábbi kapcsolat Szigurd és Brünhild között. Az itt ábrázolt események szerint Szigurd megérkezik Giúki udvarába, házasságot köt Giúki leányával, Gudrúnnal, és testvérszövetségre lép Gudrún bátyjaival, Gunnarral és

Högnivel. Ezt követi a hősi leánykérés története: Brünhild fogadalmat tesz, hogy csak annak a hősnek adja a kezét, aki áthág a köréje emelt lángfalon. Gunnar helyett Szigurd állja ki a próbát. Amikor Brünhild megtudja az igazságot, bosszút esküszik, és a bosszú nem csupán Szigurdot sújtja, hanem Gunnart is. A Töredékes Szigurd-ének cselekménye itt folytatódik. Brünhild ebben az énekben felfedi férjének, hogy a bátorságpróba három éjjelén Szigurd kedvese volt - ezzel készíti bosszúra Gunnart.

A ránk maradt tizenkilenc versszak nem hőstettekről, hanem a hősi becsületében és szerelmében megcsalt Brünhildről szól. Az ének Brünhild elégikus monológja, amely a bosszú felett érzett első vad örömből leplezetlen kétségbeesésbe csap át Szigurd halála miatt, hiszen szerette azt, akit megöletett.

1. a hős életére törsz - Gunnar és Högni öccsükre, Guthormra hárítják a feladatot, hogy ölje meg Szigurdot, hiszen ő nem kötött Szigurddal testvérszövetséget.

4. A hiedelmek szerint aki a farkas, a kígyó és a holló húsból eszik, az magára veszi az állatok tulajdonságait.

5. az esküszegésért - Gunnarra és Högnire vonatkozik.

7. szürke lova - Szigurd lova, Grani.

11. gótok sokaságán - a gótok az eddikus költészetben többnyire a déli germán népeket jelentik.

17. folyattatok friss vért láb nyomába - a vérszerződés rítusára utal.

18. hadak emésztője - Szigurd.

fiatal fejedelmének - Gunnarnak.

19. vérontó vasát - kardját.

21. Az első Gudrún-ének - *Gudrúnarqvioa in fyrsta*

Az ének Szigurd meggyilkolása és Brünhild búcsúbeszéde között játszódik: Gudrún fájdalomtól megtörtén virraszt Szigurd teteménél. Mellette hun nemesasszonyok: Gjavlaug, Herborg és Gullrönd.

Az ének a siratóének ősi formáival rokon, már-már a középkori lírai költészet felé mutat. A Verses Edda legfiatalabb rétegébe sorolható Gudrún-epika mellékszereplői általában a XII. századi költő adalékai.

6. hunföldi fejedelmű - méltóság-megjelölés, nemesasszonyt jelent.

19. Herian hölgyei - Ódin valkűrjei.

26. fejedeleme - Szigurd.

kígyóágyának tüze - arany.

22. Szigurd-ének - *Sigurdarqvioa in seamma*

Más néven: A rövid Szigurd-ének. Közvetlenül kapcsolódik Az első Gudrún-énekhez. Feltehetőleg létezett egy hosszabb Szigurd-ének is, amely a Codex Regius kézirat hiányzó lapjain állt.

A Szigurd-ének főhőse nem Szigurd, hanem Brünhild. A költő a hősi becsületében megalázott, a boldog szerelemtől megfosztott hősnővel rokonszenvez. Brünhild visszatekint életére, és megjósolja Gudrún és Gunnar sorsát. Az ének igen késői megfogalmazására utal az a tény, hogy Szigurdot nem az erdőben, hanem otthonában gyilkolják meg.

8. *hős hun vezér* - az eddikus költészet meglehetősen szabadon kezeli a népvándorlás kori népneveket.

12. *Apját követvén, induljon az ifjú* - Szigurd fia, Szigmund.

16. *a Rajna remek kincseit* - aranyát.

18. *mi négyen* - Szigurd és bátyjai: Gunnar, Högni és az ifjú Guthorm.

harc-Baldr - utalás Szigurd ártatlanságára, innen a párhuzam Baldr istennel, aki ártatlanul esett cselszövés áldozatául, mint erről a Baldr álmai című énekből értesülünk.

24. *Frey védencének* - Szigurdnak. Szigurd békeszerető lényére utal, hiszen Frey a termékenység, a bőség és a béke istene.

25. *fivéridek élnek* - Gudrúnt azzal vigasztalják, hogy élnek a testvérei, vagyis azok a családtagok, akik a nemzetségi társadalom szokásai értelmében a legnagyobb biztonságot jelentik az asszony számára, nagyobb biztonságot, mint amit a házastárs nyújthat.

26. *Igen ifjú most még az én utódom* - Szigurd fél, hogy gyermekét is meggyilkolják.

28. *tiszteltem a vért* - a vérszerződéssel kötött testvérszövetséghez Szigurd hű maradt.

36-38. A lánykérés történetének ebben a változatában nincs arról szó, hogy Szigurd és Gunnar alakot cserélt volna, és Szigurd lovagolt át Gunnar helyett a lángokon, hogy elnyerje Gunnarnak Brünhild kezét. Brünhild bátyjánál, Attilánál lakik, aki sürgeti Szigurddal kötendő házasságát, ennek ellenére Gunnar veszi Brünhildet feleségül.

49. *ki engem követ* - a szolgálókra vonatkozik, akik a halálba is hajlandók követni úrnőjüket.

64. *jajhozó Jörmunrekk* - Gudrún és Jónakr házasságából születik Szvanhild, akit Jörmunrekk keleti gót király megölet.

23. Brünhild Hél-útja - *Helreið Brynhildar*

A kerettörténet szerint Brünhild a halottak országába utazik és találkozik egy óriásnővel, akinek számot ad életéről.

Az ének hősi elégia - központi alakja, Brünhild itt valkűri tulajdonságokkal van felruházva. Ódin, a főisten álomtövissel álomba varázsolta a valkűrt; és csak Szigurd, a hős ébresztheti fel.

Az epikus hagyomány egybefonódik a Szigdríva-énekből ismert valkűr, Szigdríva és Szigurd sorsával, a hősi leánykérés másik mondai változatával.

Brünhild Hél-útja szerint Szigurd és Brünhild a bátorságpróba három éjjelén nem háltak egymással. Szigurd eleget tett Ódin akaratának, és elnyerhetné Brünhild kezét, Brünhild azonban Gunnart hitte a próbát teljesítő hősnek, és nem lehetett Szigurd felesége. Brünhild, amint megtudta az igazságot, megölette igazi kedvesét, Szigurdot, hogy az evilági életben valóra nem váltható sors beteljesedését a halottak országában keresse. Ő maga követi Szigurdot Hélbe, hogy ott együtt élhessen kedvesével.

6. *tölgy tövén eldugta* - a valkűrök hattyúruháit Agnár rejtette el.

esküvel hűséget fogadtam - Brünhild feltehetőleg a bátorságpróbát követő három éjjelen fogadta jegyeséül a próbát kiálló hőst.

11. nevelőapám - Szigurd Hjálprek király udvarában született és ott is nevelkedett.

53. Gudrún gonosz szóval vádolt: szerelemben háltam a hős Szigurddal - Brünhild Gudrúnra hárítja a vérbosszú miatt a felelősséget.

24. A Niflungok pusztulása - *Dráp Niflunga*

A próza a Niflungokról szóló énekeket vezeti be, összegező és magyarázó célzattal, ez is arra utal, hogy az Edda legfiatalabb történeti rétegébe sorolhatjuk. A hősepikában Gudrún üzenetével kapcsolatban Andvari törpe gyűrűje máshol nem szerepel.

25. A második Gudrún-ének - *Gudrúnarqviða onnur*

A Gudrún-epika második monologikus énekében a burgund királyi nemzetség pusztulásáról és a Fáfniről Szigurdról szóló elbeszélő-hagyomány összeolvad: minden hős egyetlen hatalmas nemzetség tagja. Az ének viszonylag kései alkotás. A XII. századi költő már nem a nemzetségi társadalom erkölcsének talajáról ítéli meg a hősnő életét. Elsősorban arra keres választ, Gudrún hogyan védhette bátyjait férjével, Attilával szemben. Annak a társadalomnak az erkölcsi eszményeiben, amely már a hűbéri fejlődést ismeri - ez már a legfiatalabb Edda-ének világá - , a férjével szembe forduló hősnő cselekedetét kell motiválni a költőnek. Olyan erkölcsi gondolatot fejez ki, amely már közelít a Nibelung-ének világához.

4. Az epikus szerző elképzelése szerint Szigurdot akkor ölték meg, amikor éppen a *ting*-be lovagolt.

6. a vezéreket - Gunnart és Högnit.

7. Guthorm-ölő - Szigurd. Guthorm halálos sebet mért Szigurdra, de az nem halt meg azonnal, volt annyi ereje, hogy Guthormot megölje.

15. A nemesi udvarházakban az asszonyok kedvelt időtöltése volt a hímzés. A hímzéseken általában a hozzátartozók haditetteit örökítették meg.

22. rejtelmes rúnák ékesítették - utalás a rúnák mágikus erejére.

Haddingföld hosszú férgei - kígyók. Haddingföld az alvilág. Saxo Grammaticus dán történetíró (XII. század) elbeszéli, hogy Hadding király még életében leszállt az alvilágba, innen a Haddingföld elnevezés.

35. velszi - a mai francia, az egykori római területre vonatkozik.

43. a fehér állat fejevételéről - Attila elmondja álmait. Az álomban szereplő fehér áldozati állat itt Attila fiaira vonatkozik, akiket szintén halálra szántak.

Capitulum - Tjóðrek király azonos a Nagy Theodorik (454-526) néven ismert keleti gót királlyal, későbbi római uralkodóval. A mondai hagyomány Detre szász, illetve Berni Detre néven emlegeti.

26. A harmadik Gudrún-ének - *Guðrúnarqviða in priðia*

Az ének két szereplője a germán hősköltészet ismert alakja: Herkja, Attila első neje és Tjóðrek, azaz a történeti személyiség Nagy Theodorik, aki a mondai hagyomány szerint Attila udvarába menekült.

A Verses Eddában Herkja Attila ágyasa csupán, alakja egy ismert mondai motívumhoz kapcsolódik: a rágalmazó asszonyéhoz, aki megbűnhődik; az ártatlant viszont isteni beavatkozás menti meg.

6. a forró üst szentségét - a gyanúsítottak forró vízzel telt üstből pusztá kézzel kellett a drágaköveket kivennie. Ártatlanságának bizonyítéka az volt, ha a keze nem égett meg.

11. A halálbüntetés egyik formája a mocsárba süllyesztés volt.

27. Oddrún siralma - *Oddrúnargrátr*

A kerettörténet XIII. századi költő műve: a gyermekágyban szenvedő királylányhoz érkezik Oddrún, Attila húga, hogy a beteg fájdalmán enyhítsen. A betegágy mellett Oddrún saját boldogtalan szerelmének történetét beszéli el - az ének műfaja elégia, hangvétele előlegezi a középkori skandináv balladák világát.

5. Miért görnyed Borgní - a gyermekszülés térdelő helyzetben történt.

8. Földi útra lépett - megszületett.

9. Gyermekszüléskor hagyományosan Freyjához és Frigghez fohászkodtak az asszonyok.

17. Fáfnirölő - Szigurd.

18. tudott már mindenki a cselszövő tervről - Szigurd Gunnar alakjában állta ki a bátorságpróbát, így megsértette Brünhild hősi becsületét, és ez Brünhild bosszúját vonta maga után.

29. bölcs fejedelem - Gunnar.

32. Attila aljas anyja - Oddrún mostohaanyja, aki viperává változva hajtotta végre a bosszút.

Attila-énekek

A burgund király, Giúki, fiai: Gunnar és Högni, nővérük Gudrún, valamint a hun fejedelem, Attila a főhősei a Szigurd-epikához szorosan kapcsolódó két éneknek: az Attila-éneknek és A grönlandi Attila-éneknek. Az énekek a népvándorlás korának történelmi hagyományaiban gyökereznek. Felidéznek a burgund Gundaharius alakját, akit a hunok 437-ben egész népével együtt elpusztítottak, és megemlékeznek Attila haláláról, aki Hildikóval kötött házassága nászéjszakáján halt meg 453-ban. Az eddikus hősepikában történeti események körvonalai aligha fedezhetők már fel, és az egykori történeti személyek is legendás hőökké alakultak. Gudrún, aki Fáfnirölő Szigurd felesége lett, a történeti burgund király, Gundaharius (az Eddában Gunnar, a Nibelung-énekben Günther) nővére, és Attila második felesége. Az Attila-énekekben is látható a germán mondavilág egyes szálainak összefonódása, akárcsak a német lovagkor nagyszabású eposzában, a Nibelung-énekben: a keleti frank Siegfried-monda elemeit csakúgy megtaláljuk itt, mint a frank Krimhild-mondákét, és az Attila halála után keletkezett

hun mondákét. Gunnar és Högni, Gudrún és Attila sorsa azonban elsősorban a Nibelung-éneknek köszönhetően vált nálunk is ismertté.

28. Attila-ének - *Atlaqviða in graenlenzea*

A Niflung (Nibelung) nemzetség pusztulását leíró germán epika északi változatai közül ez az egyik legkorábbi és legértékesebb ének. Tömör szerkezete, pergő cselekménye, drámai párbeszédei arról vallanak, hogy eredetileg szóban adták elő, s mint ilyen rokon a drámai műfajok ősi formáival.

3. sötétedőn át - az óészaki epika tér-elválasztó erdősége, átjárhatatlan, sötét ősvadon, amely a lakott világot elválasztja a vad pusztaságtól. Bár földrajzilag nem határozható meg, feltehetőleg közép-európai hegységek erdeire vonatkozhat.

5. Adná Attila néktek a gazdag Gnita-mezőt - Fáfnir itt őrzí a Niflungok kincsét.

Danprnål - feltehetőleg a mai Dnyeper folyónál.

8. Gudrún gyűrűt küldött üzenetül fivéreinek, a gyűrűbe fűzött farkasszőr figyelmeztetett a veszélyre.

20. gót király Gunnart - a germán törzsek nevét gyakran felcserélik az eddikus szövegek.

42. szolgálkat riaszt - Gudrún csak a fiverei halálában bűnös harcosokra gyűjtja rá a termet, a szolgálkat elengedi.

29. A grönlandi Attila-ének - *Atlamál in graenlenzeo*

A cím arra utal, hogy az ének Grönlandon keletkezett, ahol az izlandiak a tizedik század vége felé települést létesítettek. Ezt a nézetet egyes kutatók elvetik, és Dél-Norvégiát jelölik meg az ének színhelyéül. A grönlandi Attila-ének kései megfogalmazására vall terjengős stílusa és laza szerkezete. Műfajilag ez az egyetlen olyan hősi ének az Edda hősköltészetében, amely formailag közel áll az eposz műfajához. Az északi tájon játszódó cselekményben a szerző Attilát és a burgund fejedelmeket északi nagygazdák tulajdonságaival ruházza fel.

2. Készült a Szkjöldungok sorsa - Attila vendégségbe hívja sógorait, akiket megölet. A gyilkosságért Gudrún áll bosszút, hiszen ő Gunnar és Högni testvére, és a társadalmi szabályok kötelezik a vérbosszúra.

3. A ház értő asszonya - Gudrún.

4. Vésett hírvivő rúnákat - Gudrún rúnajeleket vésett egy falpra, hogy értesítse fivéreit a veszélyről. Attila küldönce, Vingi megmásítja a rúnajeleket.

21. jeles sarjak - Gunnar és Glaumvor.

28. Védelmedről a sors leányai lemondtak - a védőszellemek, kísérő-oltalmazó lények nem tudnak már segíteni Gunnaron: várják, hogy másvilágra kísérik a hőst.

39. hamar tűzzel lakoltok - a halotti máglya tüze utal. A vikingkorban a máglyán történő halotthamvasztás volt a legelterjedtebb temetkezési szokás.

49. a nagylelkű - Gudrún.

51. Hélbe küldte - halálra sújtotta.

53. levertek tizennyolcat - Attila csapatából tizennyolc ember esett áldozatul.

55. *Hélbe távozott* - meghalt.

még minden másodikkuk élt ma - a négy testvér közül kettőt már korábban megöltek.

59. *bitóra bogozzátok* - Glaumvor álma szerint Gunnart felakasztják. Vitathatatlanul kései megfogalmazásra vall, hogy Gunnar halálában a kígyóverem mellett a bitófa is szerepet játszik.

69. *vidd a tett hírét* - az óészaki társadalmi szabályok értelmében a gyilkosságot maga a tettes köteles nyilvánosságra hozni.

75. *két pajzs között bújt* - ellentmondásos volt a viselkedése. A szólás eredete összefügg azzal, hogy a háború jeleként vörös és a béke jeleként fehér pajzsot használtak.

30. Gudrún bujtogatása - *Guðrúnar hvot*

Az ének első nyolc versszaka szinte megegyezik a Hamdir-ének kezdetével, a két ének feltehetőleg azonos szóbeli forrásra nyúlik vissza. Az ének második része a Gudrún-epikával rokon. A Gudrún bujtogatása hősi elégia, lírai hangvételű, a ballada műfajának csíráit hordozza.

1. *hírét vettem* - a vándorénekes bevezető formulája.

fenséges fiaiban - Hamdirban és Szörliben.

4. Ebben a változatban Högni maga öli meg Szigurdot.

5. Szvanhild halálát a Hamdir-ének írja le részletesebben. Hamdir itt szemére veti anyjának, hogy Attilától származó fiait megölte, így nemzetségük már nem lehet elég erős, hogy bosszút álljanak Jörmunrekken.

10. *három tűzhelyet tudtam* - Szigurd, Attila és Jónakr házára vonatkozik.

12. *Niflung-fiak* - a burgundi fejedelmi ház jelölése.

19. Az elhunyt Szigurd - Gudrún kívánságára - még egyszer visszatér az élők világába, hogy feleségével közös halotti máglyán jusson a túlvilágra.

31. Hamdir-ének - *Hamðismál*

Az Attila-énekekkel együtt a Verses Edda legrégebbi énekeinek egyike.

Az ének feleleveníti a IV. századi, kegyetlenségéről hírhedt történeti személyiséget: Ermanarikot, a keleti gótok urát, aki 375-ben a hunoktól való félelmében öngyilkos lett. Jordanes, a gótok történetírója feltehetőleg több forrásból is ismerte a történetet, amely Ermanarik haláláról, illetve a kegyetlen királyon bosszút álló két testvéréről szól. Jordanes történetírásában, a Geticában (VI. század) Amnius és Sarus a két hős, akik testvérük, Sunhilda halálát bosszulják meg Ermanarikon. Sunhilda - a Getica szerint - szörnyű kegyetlenség áldozata lett, Ermanarik betörtetlen lovakhoz köttette és azok szaggatták szét testét. Amnius és Sarus valószínűleg nem történeti személyek, Sarus alakja sem azonosítható egyértelműen az azonos nevet viselő nyugati gót nemzetségfő alakjával, aki 452-ben halt meg. Ermanarik, Szvanhild, Hamdir és Szörli történetét a skandináv források széles körben ismerték, Saxo Grammaticus dán történetíró szintén megemlékezik róla, és az óizlandi Völsung saga ismeretlen szerzője is említi. Az északi mondákban azonban Szvanhild története összefonódik a Szigurd-monda elemeivel, így lett Szvanhildból Szigurd lánya, Hamdirból és Szörliből Gudrún gyermeke.

Az ének sokszori költői átformálás nyomait viseli, a szövegromlás miatt a műben sok a következetlenség, belső ellentmondás. A Hamdir-ének korai keletkezését bizonyítja a versformák váltakozása is.

15. *Hét őrzője örvendjen* - a rosszakarató szellemek gyönyörére történik a gyilkosság. A szövegösszefüggés homályos.

17. *nővérük fia* - Randvér, Szvanhild mostohafia, akit Jörmunrekk felakasztatott.

holt-hideg farkasfán - az akasztott ember mellé farkas vagy kutya tetemét függesztették, aszerint, hogy mi volt a bűne: gyilkosság vagy házasságtörés.

távolabb a tanyáktól - a visszajáró lelkek miatt az akasztófát lakott területtől távol állították fel.

26. *zsákod rontásunkra oldottad* - Hamdir szavai felszítják Jörmunrekk dühét, aki utolsó erejével ráveszi embereit, hogy kövezzék halálra Hamdirt és Szörlit.

Vegyes énekek

32. Baldr álmai - *Baldrs draumar*

Más néven Vegtam-ének; a mitologikus epika párbeszédese énekeivel rokon.

Ódin - Vegtamnak nevezve magát - kilétét eltitkolva Hélbe lovagol, és felébreszti a jósnőt, hogy kifaggassa fiának, Baldrnak sorsáról. A völva szavai emlékeztetnek A völva jövőndölése egyes versszakaira (31-33). Az ének később keletkezett, mint a mitologikus epika többi éneke; feltehetőleg XII. századi alkotás.

2. Ódin sámáni vonásaira utal, hogy nyolclábú táltosán leszáll a ködbarlangba, az alvilág úrnőjének, Hélnek a lakhelyére.

4. *igékkel igézte* - a halottat varázsigékkel igézte meg. Az elhunyt az igezés hatására válaszol az igező kérdéseire, felfedi rejtett tudását.

12. *hajigálván a légbe könnyű kendőiket* - Égir lányai, a tajtékzó hullámok Baldrt riasztják.

13. A szöveg nem világos, nem magyarázza meg, miképp jön rá a jósnő, hogy Ódin a kérdező.

33. Ríg-ének - *Rígspula*

A király értelmű *Ríg* név az óészaki nyelvben kelta jövevényszó. Ríg - aki a prózai bevezető szerint voltaképpen Heimdall isten - vándorútra kel az emberek világában. A három tanyán, ahol Ríg útközben megfordul, látogatása után kilenc hónapra egy-egy gyermek születik: Szolga, Szabad és Nemes. A társadalmi különbségek eredetéről szóló történetben a három legény nemzetségéből származnak a társadalmi rendek. A társadalom különböző osztályainak életkörülményeibe betekintő, kultúrtörténetileg is igen értékes ének a kialakulófélben lévő skandináv királyságot dicsőíti.

7. *locsolta vízzel* - a pogány névadási rítusban is vízzel hintették meg a gyermeket.

sötét képét - az idegen szép vonásaira utal. A viking hadjáratok során az északi germánok közé sok rabszolga került, akik idővel felszabadultak és beolvadtak.

26. *ajtaja behajtva* - a gazda már vagyonos, van mit féltene.

38. *arany karikákat* - a gyűrűket spirálszerűen feltekert aranypántból törték le karikánként.

34. Hyndla-ének - *Hyndloliód*

A Hyndla-ének az ószász Widsith-ének óészaki változata, kerettörténete lényegesen eltér a mintegy félévezreddel korábbi ószász epikáétól. Az óészaki mitológiai kerettörténetben Freyja istennő védencével, a vadkanná változott Óttarral a Valhallában életre szólítja a halottak világából a bölcs óriásnőt, Hyndlát, hogy ismereteket szerezzen Óttar nemzetségéről, őseiről. A kerettörténet ünnepélyes hangvételű párbeszéd Freyja és Hyndla között, műfaja leginkább a Baldr álmái és a Brünhild Hél-útja című énekekével rokon.

2. torló vas szablyát - a kardot Ódin egy hatalmas fa törzsébe szúrta a Völszungok tanyáján. A kard csak azé a vitézé lehetett, aki elég erős volt hozzá, hogy kirántsa. A feltételnek Sigmund tett eleget.

7. Hyndla gyanítja, hogy a vadkan alakjában Freyja kedvese, Óttar rejtőzik.

az aranykortés Hildiszvini - sörtei bevilágítják az éjszaka sötétjét. Hildiszvini sörteit, akár-csak Szif aranyhaját, ügyes kezű törpekovácsok készítették.

9. Velszi ércért - aranyért.

10. üveggé szétolvadtak - az áldozati szertartás oltáron égő tüze olvasztotta üvegessé az oltárkövek felületét.

11. Sorold rokonaidat - Szkjöld király leszármazottai, a Szkjöldungok Ódintól származtatták nemzetségüket. A Szkjöldung-nemzetség (Szkjöld és Szkilvir nemzetsége) feltehetőleg a dán és svéd királyi dinasztiákkal hozható kapcsolatba. Az Ödling nemzetség Öjdtől származtatta magát, az Ilving nemzetség pedig Hundingölő Helgitől.

34. Világra jött valamikor egy hős - Heimdall isten.

36. Gjálp - a név jelentése: „mennydörgő, lázongó”.

Greip - a név jelentése: „rabló”.

Eisztla - a név jelentése: „viharos, fergeteges”.

Imd - az óriásnő nevének jelentése: „lármas”.

Jarnszaksza - a név jelentése: „vasbárdos”.

35. Örölő - *Grottasongr*

A Völund-énekkel együtt a Verses Edda legrégebbi énekei közül való Örölő voltaképpen munkadal. A dalt két óriáslány, Fenja és Menja énekli, miközben körbe-körbe hajtják a Grottit, a csodamalmot a kapzsi és kegyetlen Fródi király parancsára, aki éjjel-nappal szakadatlanul hallani kívánja a malom járását. Az emberi méltóságukban megsértett, rabszolgává kényszerített varázserejű óriáslányok csodamalma nemcsak búzát és békességet öröl, de vizsályt és pusztulást is. A királyra halál vár: miközben az ellenség a tenger felől támadásra készül, a csodamalom is darabokra hull szét, és az óriáslányok bosszúja beteljesedik.

1. roppant erejű lány - óriáslány.

Fródi - (névének jelentése: „bölcs”) mitikus dán király. Saxo Grammaticus dán történetíró A Szkjöldung-nemzetség című sagában Fródit Augustus római császár (i. e. 63-i. sz. 14) kortársaként említi.

10. *Grotti* - a név jelentése: „örlő”.
14. *Guthorm, Knúi* - feltehetőleg legendás alakok.
15. *Félév-félév* - voltaképpen: év-évre.
20. *Hleidr* - régi dán királyi székhely.
harc rózsaharmata - vér.
22. *Irsza fia* - Hrólfr Kráki.

36. Hlödr-ének - *Hlodsqviða*

A gótok és hunok harcáról szóló ének témája miatt sokáig az Edda egyik legrégebbi énekének tartották. A népvándorlás e korai történeti eseményeit elbeszélő ének híres ütközete feltehetőleg a 451-ben a Catalaunumi mezőn a hunok és a rómaiak között lefolyt csata északi mondai lecsapódása. A helynevek lokalizálására sok kísérlet történt, számunkra érdekes, hogy többen a Dunheidi néven szereplő csatamezőt a Duna-völgyével próbálták azonosítani. Az ilyen kísérletek azonban már csak azért is óvatosságra intenek, mert a hősepikában előforduló helynevek többsége a térábrázolás olyan korai fejlődési fokán született meg, amelyen csupán az epikus tér kellékeiként kezelték a helyneveket. Szerepük az ismert terület határvidékének jelölése, a távolság jelzése, a lakatlan, átjárhatatlan, ismeretlen távoli völgy, erdő, ország stb. jelzése.

1. *Született... szablyával és fokossal* - születésétől fogva volt fegyvere, lova vele együtt nőtt fel.

Hlödr - Heidrek gót király házasságon kívül született fia, Angantír féltestvére. Hlödr anyai nagyatyja, Humli hun király udvarában nevelkedett fel.

2. *Árheimbe* - az *Árheim* név jelentése: „folyó melletti település”, feltehetőleg a Duna vagy a Dnyeper melletti síkságot jelenti.

10. *Tirving* - a híres kard, amelyet Angantír apjától kap ajándékba.

16. *tizenkét telet tapasztalt harcosok* - a germán szokások szerint a fiúgyermek tizenkét éves korától viselhetett fegyvert.

17. *gót* - a mai Svédország déli részén élt néptörzset jelöli.

26. *Dun-völgy* - általában a Don menti síksággal azonosítják.

Kárpátok - az eredetiben: *Jassaraffjöll*; minthogy általában a Kárpátokkal azonosítják, a fordításban is elfogadtuk ezt a feltételezést.

33. A gótok nyolc napon át harcolnak a hunok ellen és győzelmet aratnak. A csatamezőn Angantír rátalál Hlödr holttestére.